

ไวยากรณ์ปราชัย

ของ

พระบาทศรีสุนทรโวหาร (น้อย ภาสกรปานกูร)

พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในวามพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระเทพวิมล

(ชุ่ม ติสสารดาบ)

ณ เมรุวัดทองนพคุณ ๖๖๖

วันที่ ๓๓ มีนาคม ๒๕๐๓

คำนำ

เนื่องในงานพระราชทานเพลิงศพ พระเทพวิมล (ชุ่ม ศิลาจารเถร) เจ้า
ชาวดัดตองนพคุณ ชนบุรี ซึ่งกำหนดงานในวันที่ ๓๓ เดือนมีนาคม ๒๕๐๓
ณ เมรุวัดทองนพคุณ ชนบุรี นายหนูนุญ คุ้มทรัพย์ ผู้เป็นทงศ์ชายและหลาน ได้มา
ติดต่อกับเจ้าหน้าที่แผนกค้นคว้ากองวรรณคดี และประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร
ขออนุญาตจัดพิมพ์หนังสือ เรื่อง โฉพจน์ประพนธ์ นิพนธ์ของพระยาจักร์สุนทร
โฉพาร (น้อย อาจารย์ยางกูร) เพื่อแจกเป็นอนุสรณ์แก่ผู้มาร่วมงาน กรม
ศิลปากรมีความยินยอมอนุญาตให้จัดพิมพ์แจกจ่ายได้ตามประสงค์

หนังสือเรื่อง โฉพจน์ประพนธ์ เป็นหนังสือที่เกี่ยวเนื่องกับชุดสมุดบทบรรพ
กสิ ใช้เป็นหนังสือเรียน ในโรงเรียนหลวงเช่นเดียวกันเป็นหนังสือที่ให้ความรู้เกี่ยว
กับการใช้ตัวสระกดการันต์คัดออกจนกระทั่งคำแปลศัพท์ที่ใช้กันอยู่ในสมัยเมื่อ
หนังสือนี้เป็นแบบเรียน หอสมุดแห่งชาติได้รับฉบับพิมพ์มาจากกรมราชเลขา
การ ได้ตีพิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๘ (จ.ศ. ๓๒๕๘) แต่ยังมีได้เคย
จัดพิมพ์เป็นเล่มออกเคย ในการพิมพ์ครั้งนี้ ได้รักษาอักษรวิธีไว้ตามฉบับที่เคย
พิมพ์มาแล้ว โดยมีได้แก้ไขเปลี่ยนแปลงตัวสระกดการันต์ เพื่อผู้ที่สนใจค้น
คว้าจักได้นำมา เทียบเคียงกับวิธี เขียนหนังสือ ในสมัยปัจจุบันได้ โดยสะดวก และ
ได้ตีพิมพ์คำปรารภของผู้จัดพิมพ์ครั้งแรกไว้ข้างต้นของเรื่องนี้ด้วย

กรมศิลปากรขออนุโมทนากุศลบุญราศี ที่บรรดาศิษยานุศิษย์ได้บำเพ็ญ
อุทิศแด่ พระเทพวิมล (ชุ่ม ศิลาจารเถร) และนายหนูนุญ คุ้มทรัพย์ ได้พิมพ์หนังสือ
อันมีค่าแก่การศึกษาออกแจกจ่ายเป็นวิทยาทาน ขอกุศลทั้งปวงจงคงตบั้นตาดีให้
พระเทพวิมล (ชุ่ม ศิลาจารเถร) ผู้มรณะ ได้ประสูติสุขคุณนุญผดตามควรแก่
ฐานะทุกประการ เทอญ.

กรมศิลปากร

๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๓

พระเทพวิมล (ชุ่ม ตีสารเถร)

ชาตะ ๑๙ สิงหาคม ๒๔๒๕

มรณะ ๕ ธันวาคม ๒๕๐๒

ประวัติ

นามในสัญญาบัตร

พระเทพวิมล ธรรมโกศล ปริยัติโยปการ ศीलสมาจารพรต-
นวิษฐักฤตยาทร มหาคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี พระราชา
คณะชนเทพ ๆ

นามเดิม ชุ่ม นามฉายา คิสาโร นามสกุล พุดท้ว ชาติภูมิ ตำบลบางจัว
อำเภอบางประกง จังหวัดฉะเชิงเทรา เกิด ณ วัน ๒ ๕ ๕ บีมะเมีย ตรงกับ
วันที่ ๑๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๒๕ เป็นบุตรนายชอ นางวิทธ พุดท้ว มีผู้เกิดรวม
บิดามารดาเดียวกัน ๗ คน คือ

๑. นางสาย ไผตรีจักร	๒. นายโต พุดท้ว
๓. นางเทศ เนตรอัมพร	๔. นายไช พุดท้ว
๕. นายนิน พุดท้ว	๖. นายเชย พุดท้ว
๗. พระเทพวิมล (ชุ่ม พุดท้ว)	

ทั้ง ๗ ท่านนี้ ได้วายชนม์หมดแล้ว ๆ

การศึกษาอักษรสมัยชนต้น ท่านได้เรียนหนังสือไทย ที่วัดอู่สภาราม
ตำบลบางจัวนั่นเอง การเรียนหนังสือไทยสมัยก่อน ต้องอาศัยจัดเป็นโรงเรียน
มีพระภิกษุเป็นครูสอน วิชาที่เรียนก็มีหนังสือไทยแดงเป็นหนังสือ
นักเรียนโดยมากอาศัยอยู่กับพระภิกษุที่วัด ทำหน้าที่รับใช้แดงเรียนหนังสือไป
ด้วย วัตถุประสงค์เป็นโรงเรียนกนหนอนของเด็กนักเรียนสมัยนั้น นอกจาก
นึ่งได้รับการอบรมสั่งสอนในเรื่องศีลธรรมในพระศาสนา มีพระภิกษุประพฤติ
ศีลธรรมให้เห็นเป็นตัวอย่าง ได้รับกลิ่นไอของศีลธรรมในทีเช่นนหนอบรม
อยู่เสมอ ๆ จึงสร้างอชฌาตย์ของเด็กวัดสมัยนั้น ให้เป็นคนรู้จักเคารพ

ย่าเกรงเชอพังผู้หัดถุใหญ่ รุจกรกตังม รุจกทตาทตั้ง รุจกกตัญญู แด้ว
จกการรบ ไซ้เป็นคณตกวางมยณ ส่มยณเรามวชาทเรยนกนจนตมรु แด้วชา
ทเรยนททำให้เป็นคณรุจกรบ ไซ้รู้สึกว้ายงบกพร่องอยู่มาก คนทมีแต่ความรู้

แต่รับไซ้ไม่เป็น ก็เหมือนเค้รขรู้มุ่งฆ่าชาติ เป็นภัยแก่ตั้งคมยงกว่าให้คุณ
ท่านเจ้าคุณเทพอมถ มชวตการศึกษายุกบวดตตอตมา แต่เพราะ
อยู่ในชนบทซึ่งส่มยณนการศึกษายังไม่เจริญ จึงไม่ได้รับการศึกษาสูงเท่าที่ควร
เป็นแต่ได้เด้าเรยนหนังสือไทยแดงขาวบ้าง พอไซ้ได้ ครนถึงเวลาทควรจะตา

ออกจากวัดไปช่วยบิดามารดาประกอบอาชีพในการทำนา อย่างเต็ก ๆ ตาม
ชนบททงหลาย ท่านก็ไม่ไป กตบมฉนทงในการทจะเรยนภาษาบาดตต่อไป
เนื่องจากทวดอัสถารามนน ไม่มีการสอนบาด ท่านจึงไปอยู่เป็นศิษย์ท่าน

พระครูอินทไมตรี วัดหตวงพรหมาวาส จังหวัดชดบุรี แด้วไปเรยนมูลกัจจายน์
กับพระอาจารย์บา วัดไคคณถาน อำเภอพนคัมคม จังหวัดชดบุรี คราฉหนึ่ง
ตยมาย้ายกตบมาเรยนกับพระอาจารย์ชาว ทวดบางประกงบน (คงคาราม)

ต่อมาเมื่อพระอาจารย์บ้อม วัดอัสถาราม ได้หาครูไปตยอนบาดทวดอัสถาราม
เป็นคฤหัตถชออาจารย์ชด ไปจากวัดสระเกศ จังหวัดพระนคร (ท่านผู้นคอ
มาได้อุปถัมบทอยู่ทวดอัสถาราม แด้วดาตักขว) ท่านจึงกตบมาอยู่ทวด

อัสถารามเรยนบาดกบอาจารย์ชด เมื่ออายุครบอุปถัมบท จึงได้อุปถัมบทใน
พัทธธมาวัดอัสถาราม เมื่อวันที่ ๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๔๕ โดยมี

๑. พระอธิการศิษรู (หตวงพอดิษรู) วัดบางตัมคร เป็นพระ
อุปัชฌายะ

๒. พระอาจารย์ชด (รูปทเคยเป็นครุตอนบาด) วัดอัสถาราม เป็น
พระกรรมวาจาจารย์

๓. พระครูพิบูลย์คณารักษ์ แต่ยังไม่ได้รับสมณศักดิ์เป็นพระครู เป็น
พระอนุชาจนาราย ได้สมณฉายาว่า คีตาโร ฯ

เมื่ออุปถัมภ์บวชอยู่ที่วัดอู่สวนกุหลาบได้ ๓ พรรษา ครั้นหนึ่ง พระอาจารย์จ้อย
วัดกลางบางปะกง ได้อาราธนาพระมหาอยู่ อุดตฤทธิโท ป. วัดอู่สวนกุหลาบ
(พระธรรมไตรโลกาจารย์ อดีตเจ้าอาวาสวัดประยุรวงศาวาส ธนบุรี ต่อมา
ทูตลาสิกขา) ไปแสดงธรรมเทศนาในงานศพ ท่านทราบจึงไปขอให้พระ
อาจารย์จ้อยช่วยนำฝากพระมหาอยู่ให้ด้วย ต่อมาท่านจึงย้ายมาอยู่ที่วัด
อู่สวนกุหลาบ จังหวัดธนบุรี ได้เรียนบาลีอยู่ที่วัดนั้นได้ ๓ พรรษา ครั้นถึง
พรรษา ๒ เกิดอาพาธเป็นไข้เรื้อรัง รักษาอยู่นานไม่หาย ญาติจึงมารับไป
รักษาที่วัดบ้านเดิม ครั้นหายแล้วจึงกลับมาอยู่ที่เดิมเพื่อเรียนบาลีต่อไป
เรียนจบคัมภีร์อรรถกถาธรรมบท ได้เชื่อมกับพระมหาอยู่ วัดอู่สวนกุหลาบข้าง
เพดแล้วข้ามไปเชื่อมกับพระมหาเฮง เขมจารี ป. ๘ (สมเด็จพระวันรัต เขม
จารีมหาเถร) วัดมหาธาตุบ้าง ฯ

อันการแปลมคธเป็นไทยนั้น แปลได้ดีเป็น คน ๆ ปรากฏว่าท่านแปล
หนังสือ เป็นที่ยกย่องของครูแดงเพื่อนนักเรียนด้วยกัน สมัยก่อนนั้นการ
ตกเกस्थ्यข้อความที่แปลลงในหนังสือที่เรียนเพื่อกันฟัง นิยมใช้ตกเกस्थ्य
กันด้วยอักษรขอมหวัด ปรากฏว่าท่านเขียนอักษรขอมหวัดงามมาก ยังมี
หนังสืออรรถกถาธรรมบทบางภาค ที่ตกเกस्थ्यขอมหวัดด้วยลายมือของท่าน
อยู่จนบัดนี้ การสอบความรูปร่างหน้าตาหงุดหงิดมึนๆ ยังใช้วิธีแปลด้วยปาก
คือหน้าคณะกรรมการตั้งมี ครั้นถึงเวลาตั้งรายชื่อนักเรียนเข้าสอบความรูปร่าง
ในสนามหลวง พ.ศ. ๒๔๕๓ ทางสำนักเรียนวัดอู่สวนกุหลาบ ก็ได้ตั้งชื่อท่านเข้า
สอบด้วยรูปหนึ่ง แต่ยังไม่ทันได้สอบ ก็พอดีพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ เสด็จสวรรคต เมื่อวันที่ ๒๓ ตุลาคม ศกนั้น ทาง
สนามหลวงจึงได้งดการสอบในบัดนั้น ฯ

ตั้งแต่นั้นมาท่านต้องมีการะ ทางการเป็นครู ช่วยสอนबाटทวด อนงค์คาราม
 มนกรเรียนพจนมาเรียนททานมากจน เนื่องจากท่านเคยไปช้อมทวดมหาธาตุ
 ซึ่งเบ็นสำนักท่มช้อเลี้ยงมาแต่จ ท่านจึงได้งคสอบคตออกมา แต่กยังพยายาม
 เรียนค้อจนไปอยู่เต็มช ได้ทราบว่่า ท่านได้เรียนจบคัมภรมงคตคทปนี แต่
 คัมภรสารคตทปนี นีเบ็นเหตุให้ท่านได้รับยกย่องจากทางการคณระสังฆเทยบ
 ความรู้ให้เท่าเบรียณ ๕ ประโยค ในเวดาค้อมา ฯ

ครนถง พ.ศ. ๒๔๕๗ สมเด็จพระพุฒาจารย์ วัดอนงค์คาราม แดยังดำรง
 สมณศักดิ์เบ็นพระธรรมราชาจารย์ ได้ตั้งท่านซึ่งขณะนั้นเบ็นพระครูสังฆรักษ์
 ตำแหน่งฐานานุกรม ไปเบ็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดทองนพคุณ คือท่านพระครู
 เทมณพคุณ (เมือก) ผู้ชราภาพมาก ท่านจึงได้ย้ายมาอยู่ทวดทองนพคุณ
 แดนั้นมา ก็หน้าทการงานคงแต่ย้ายมาอยู่ทวดทองนพคุณ ในฐานะเบ็นผู้ช่วย
 เจ้าอาวาสกิต ในฐานะเบ็นเจ้าอาวาสกิต พอสรูปกต้าวได้ ตั้งน

๑. การปกครอง

เมื่อแรกมาอยู่ทวดทองนพคุณ ท่านยังไม่มีหน้าททางการปกครองโดยตรง
 เบ็นแต่ผู้ช่วยเจ้าอาวาสเพราะเจ้าอาวาสเคิมยังอยู่ ท่านได้เร่งรัดทางการศึกษา
 โดยเริ่มตั้งการสอนพระธรรมวินัยชน ควททานเบ็นครูสอน เพื่อให้ผู้ทอยู่แต่
 ผู้ทมาอยู่ใหม่ ได้คความรู้ทางธรรมวินัยคชน จักได้ประพฤคิตนให้เรียบร้อย
 แม้ในขณะนั้น ในวัดจจะมีพระภิกษุบางรูปบางเหล่าประพฤคิตนไม่เหมาะจะสม
 อยู่บ้าง ท่านก็ไมหักทายุ คงปล่อยให้ค้อยหมดไปเอง คด้วยวช้อย่างททานเคย
 พุคจว่าเขาน่าสนปนนำทาค คอเพิ่มผู้มการศึกษารวมวินัยค้แทรกเข้ามมาอยู่ให้
 มากจน เมอมผู้ประพฤคิเรียบร้อยมากจน ผู้ทประพฤคิตรงกนข้าม เมื่อไม่
 อาจจะปรับปรุ่คองให้เขากบตั้งคมทคได้ กิตคองหาทางระบายค้วออกไปจาก

หมู หรือไม้กักตองกดบังดวงประพฤตให้คจม แม้จะซาตักหน้อย ก็ไม่ต้องหัก ตามพราศดวยเขา ๑

อนัปดาสโนบาย เป็นของทำได้ดีเป็นคน ๆ คุงคนปรุงอาหารที่มรดมมือ ดีเป็นคน ๆ ฉะนั้น มีใช้ว่าเอาค้ำราปรุงอาหารไปทางดูแล้วจะทำได้ดีทุกคน บางคนมีความรู้ แต่ปกครองไม่เป็นก็มี การปกครองวัดคองอาศัยอุบายโกศด ของเจ้าอาวาสเป็นสำคัญ การปกครองสังฆมณฑลแม้จะมีพระวินัยเป็นหลัก อยู่แล้ว แต่มีสังฆานตกคกาสังฆ กฏองคการเป็นต้น เป็นเครื่องต้นบดมนุ อยู่มากมายก็จริง แต่ถียงตองอาศัยเจ้าอาวาสนั้น ๆ เป็นกดโกการปกครอง อย่างสำคัญ เพราะเจ้าอาวาสอยู่ใกล้ชิตพระภิกษุแต่สามเนรยงกว่าเจ้าคณะ อื่น ๆ ถ้าเจ้าอาวาสไรดมรรตภาพ ชาติหัดกอบปรึหานิยมธรรม มีอชฌาตยเห็น แกตจวมกเกินไป ทำตัวเป็นเจ้าของวัดมิใช่เป็นผู้รักษาวัดแล้ว การปกครอง วัดก็เจริญเรียบร้อยไม่ได้ การหาจุดพอดดีในการปกครองเป็นของหาได้ยาก จริง ๆ ๑

ท่านเจ้าคุณเทพวิมล ท่านใช้ปดาสโนบายด่ายกุดาง ค่อยแต่ค้อยทำไป คดอดเวดดา ๕๖ ปีในการปกครองวัดทองนพคุณ ได้ทำให้วัดมีการปกครอง เป็นระเบียบเรียบร้อยจนกว่าแต่ก่อนมาก คนเกาทรูเห็นความเป็นไปของวัด สุ่มยเมื่อ ๕๐ กว่าปีก่อนนั้น อาจเป็นพยานในข้อนี้ได้ดี ก็หน้าทการงานทาง การปกครองของทานมตงน

๑. เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดทองนพคุณ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๗
๒. เป็นเจ้าอาวาสวัดทองนพคุณ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๒
๓. เป็นอุปัชฌายะ ประเภทวิถัมณู เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๒
๔. เป็นเจ้าคณะอำเภอราชบุรณะ และกิ่งอำเภอดอนจาน (บดิน ติงเป็นอำเภอแล้ว) เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๖ ๑

๒. การศึกษา

งานด้านการศึกษาของวัด ท่านเอาใจได้มาก ตั้งแต่แรกมาอยู่ที่วัด การสอนธรรมอันยทเรียกงานกกรรมชนกอน โดยคังท่านเป็นครูสอนเอง แต่ ได้คังการล่อนบาดชนควย โดยท่านเป็นครูสอนเองเหมือนกน กอนทท่านมา อยู่แม้จะมีกาการล่อนบาดเช่นมุดกัจจายน์แเดอรรตกถาขรรคมบทอยุ่บ้าง ก็ยงไม่ เป็นหลกฐาน ถึง พ.ศ. ๒๔๕๘ มีนักรเรียนล่งเข้าลอบได้เป็นนักรกรรมแเดเปริยญ ชนบ้างแเดอ ท่านจึงปรารภจะสร้างโรงเรียนปริยคกรรม เพื่อให่วัดได้มีสถาน ศึกษาปริยคกรรมชน โดยเฉพาะ เนื่องจากแเดกอนคองอาศัยเรียนคานกฏบ้าง ตามหอไคร (บิฏก) บ้าง ไม่เป็นที่ ในกาวัน ท่านลยม เทมชญาคิ มัตคณา- ยิกาวัดทองนพคุณ ทราบความประสงค์จึงได้จัดสร้างโรงเรียนปริยคกรรมชน หลงหนงพรอมควยเครของอุปกรณการศึกษาถวาย (ค้อมาเมือฉนท ๒๘ มกราคม ๒๔๘๘) โรงเรียนหลงนได้ถูกอศคคยหมตทงหลง และได้จัดสร้างโรงเรียน ชนใหม่ในทคเิมแเดอเสร็จเมือ พ.ศ. ๒๔๘๘) เมือการศึกษาคองวัดได้มีสถาน ศึกษาเป็นที่ โดยเฉพาะฉรณนแเดอ ค้อมากาการศึกษาทงแผนคณคกรรมแเดบาด กเจริยชน โดยดำคบ มีนักรเรียนทลอบได้เป็นนักรกรรมแเดเปริยญเป็นจำนวน มาก แต่ยงไม่คังได้คังเป็นคังนักรเรียน คังล่งเข้าลอบในคณามหลงฉนคทบคับ คังนักรเรียนฉนคองการามคตฉนคมาฉนคถึง ๒๔๘๓ จึงได้ขอคังเป็นคังนักรเรียนวัด ทองนพคุณ งานคานการศึกษาคังเจริยญกาวหน้าเป็นดำคบมา ในปัจจุบันนี้ คังนักรเรียนหมบวริการล่อนครบทุกชน คังแเดนักรกรรมชนคังฉนคถึงประโยค ป.ช. ๘ มีนักรเรียนทง ในฉงทวคพระนคร ฉงทวคฉนบุรี แเดคังฉงทวคมาคังศึกษาเป็น จำนวนมากทุกบี่ เป็นคังนักรคังคังนคศึกษาทนักรเรียนบาดทงหลาย ในประเทศไทย รุจกอย่างแพร่หลายคังนักรหนึ่ง ๑

อันคำสั่งนศึกษา ในเมืองไทยได้มีมาแต่โบราณกาล มีชนแแต่ตั้งอยู่มาได้
 ฅนบดน ด้วยก้าตั้งแห่งศรัทธาปด้าพระแแต่ณนทระของเจ้าน้านกครบาอาจารย์
 ทงหงาย ศดอดจนพุททศ้าตั้งนิกชนฝ่ายคฤหัสถ์คตงคนพระมหากษัตริยดงมา
 แแต่ใหม่ปัจจุบันกาลเจด้าแแต่ ถึงแแต่ ถอม ศดอดจน เหตุการณ์บาง อย่าง เป็ดยน
 แแต่ดงไปกว้าแแต่ก่อนมาก บึงเกิดคว้ามจำเป็นบงคบ ให้ล้านกศ้าตั้งนศึกษาทง
 หงายจ้าคองพงคนเองแแต่จนจนวชย เพอคว้ามคตงอยู่แแต่ยงน คอไปมากจนทุก
 ทเพราะฉะน่น ล้านกศ้าตั้งนศึกษาทงหงายจ้าคองอ้าย ๑. การเอาใจได้ดงแแต่
 อย่าง โกดชิตของเจ้าน้านกต ๒. มีครุแแต่บริการดงนต ๓. มีเงินทุนเช่นนุด
 นนศศึกษาประจำล้านกต ๔. การที่ล้านกศ้าตั้งนศึกษาบางล้านกตของดงนเด็กไป
 หรือบางล้านกตดงไม่ดง แแต่คตงยนโทรมอยู่ ก็เพราะขาดหรือบกพรองหงดก
 ดงนประการทกดงแแต่ทงหมดหรือบางประการ เช่นบางล้านกตครุทมนนทระ
 ฉะชงยทงน ให้ดงจริง แแต่เจ้าน้านกไม่เอาใจได้ ให้การดงนบงนเป็นก้าดงใจ
 แก่ครุ ในทตตครุมแแต่เมื่อเปด้าตั้งนก้าดงใจ ก็คตงดงนเด็กไป หรือแแต่มีเจ้า
 ล้านกตแแต่ครุ ดแต่ขาดทนการเงินทจะเป็นก้าดงใจบงนดาด ใหงนคตงอยู่แแต่ก้าว
 หน้าไปได้ ในทตตกไปไม่ไหว ถึงมกตกแแต่คว้ามเรียนมดงนกันไปอย่างนพอ
 เป็นงานประจำบ มีอาการจจะคตงดงนดกตฤกคตงนทนอยู่เวอย ๆ ๔

ทานเจ้านายนพระเทพวมต ได้เห็นคว้ามจำเป็นทกดงนมาน จึงได้ดงนบ
 ดงนใหม่การจตดงมุดนศศึกษาปரியคทธรรมทงนพคุณชน เพอเป็นก้าดงแก
 ศ้าตั้งนศึกษาของล้านกตเรียนคตงไปทงหน้า การศึกษาของวตทงนพคุณท
 ทานได้เริ่มจตดงใหม่จนดงแแต่คตงมา ก็อาจหวังได้จจกตงอยู่แแต่ก้าวหน้าไป
 ได้ตามคดง ๕ ส่วนทงนททงการศศึกษาของทาน นดงน

- ๑. เป็นกรรมการจตงประโยคธรรมสนามทดง
- ๒. เป็นเจ้าน้านกเรียนวตทงนพคุณ
- ๓. เป็นประธานกรรมการมุดนศศึกษาปரியคทธรรมทงนพคุณ

นอกจากนี้ยังได้ตั้งนับถนุในการจัดตั้งสมาคมสำนักทองนพคุณ ซึ่งเป็น
ที่รวบรวมบรรดาศิษยานุศิษย์ในด้านกนออกด้วย ฯ

๓. การเผยแผ่

การเผยแผ่ ท่านทำด้วยวิธีแสดงธรรมประจำวันธรรมสวนะ จัดระเบียบ
ทำวัตรสวดมนต์ การตั้งนับถนุพระภิกษุในวัดให้ฝึกหัดแสดงธรรมปฐกาวิธชันนา
ท่านก็เคยได้ทำมา แต่ยังคงไม่คิด นอกจากนั้นท่านยังตั้งนับถนุให้มีการแสดง
ปาฐกถาเผยแผ่พระพุทธศาสนาขึ้นที่วัดในวันธรรมสวนะ โดยมีพระภิกษุใน
วัดหัดแสดงบ้าง เจริญท่านผู้ทรงคุณคุณธรรมแสดงบ้าง ยังมีอยู่จนบัดนี้ ฯ

๔. การสาธารณูปการ

งานด้านสาธารณูปการของท่าน แบ่งออกเป็น ๒ คือ ภายในวัดทอง-
นพคุณ ๑ ภายในนอกวัดทองนพคุณ ๑

๑. ภายในวัดทองนพคุณ

ตั้งแต่ท่านมาเป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสอยู่วัดทองนพคุณ ก็ต้องรับภาระงาน
บูรณะปฏิสังขรณ์เสนาสนะตั้งมาตลอดมา เพราะกุฏิวัดนี้เป็นกุฏิไม้ฝากระดาน
เก่า ๆ มีอยู่มากมาย ชำรุดทรุดโทรมมีอยู่โดยทั่ว ๆ ไป ทั้งยังคงอยู่ระเกะระกะ
ไม่เป็นแถวเป็นแนว ท่านจึงจัดการรื้อเอาไปรวมปลูกขึ้นเป็นรูปคณระ โดย
ใช้ของเก่าผสมของใหม่ ทั้งนี้เพราะถ้าตั้งเงินไม่พอที่จะปลูกขึ้นใหม่หมด ต้อง
ค่อยทำมาตามลำดับ จนบัดนี้ปรากฏว่าท่านได้จัดบูรณะปฏิสังขรณ์แล้วทั่ว
ไปทุกคณระ พระอุโบสถ วิหาร ศาลาการเปรียญ ก็ได้จัดบูรณะปฏิสังขรณ์
ขึ้นใหม่ บ้างอย่างเช่น พระอุโบสถ ก็ตั้งต้องสามครั้ง ครั้งหลังนพระ-
พระอุโบสถเพียงบูรณะปฏิสังขรณ์บางส่วน เช่น ซ่อมฟ้าใบระกาหน้าชั้นเด็จจึงเมื่อมี
เศษมานานเอง งานก่อสร้างขั้นสุดท้ายของท่าน ก็คือถนนสายไปทางหน้าวัดห่อ

คอนกรีตเสริมเหล็ก เพิ่งสร้างเสร็จก่อนมรณภาพเพียงเดือนเศษเท่านั้น นอก
 นถาวรวัตถุที่สร้างขึ้นมาใหม่ในยุคของท่าน ก็มีโรงเรียนปริยัติธรรม ด้านแ
 ฉาปณตสถาน กุฏิตถบางคณะ นับว่าในยุคปกครองวัดทองนพคุณของท่านที่
 ผ่านมาแล้ว ภาพของวัดทองนพคุณได้เปลี่ยนแปลงไปหลายอย่าง เป็นระเบียบ
 เรียบร้อย สะอาดดีชนกว่าแต่ก่อนมาก ๆ กิจงานบูรณะปฏิสังขรณ์เสนาสนะ
 ตั้งมี เป็นศุภโรคเรื้อรังเยียวยากจนไม่รู้จักจบ เป็นภาระใหญ่ของเจ้าอาวาส
 ทงหลาย นอกจากการก่อสร้างที่ใหม่แผนผังมาแต่เดิม ทำให้เป็นภาระที่
 ต้องเงตาแก้ไข บางอย่างก่อสร้างไว้แล้ว จะรื้อถอนไปก็ยาก หรือบางอย่าง
 มีเจ้าของผู้สร้างอยู่ แม้ไม่ชอบด้วยแผนผัง แต่ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของ
 เสนาสนะ ก็ไม่อาจรื้อถอนย้ายไปได้ ต้องปล่อยให้กตขวางรุงรังไว้ไม่เป็น
 ที่เจริญตาเจริญใจอยู่อย่างนั้น จนโทรมไปเอง การก่อสร้างอย่างหนึ่ง ๆ ต้อง
 ใช้เงินทองมาก ควรทำด้วยมีแผนผัง แบบแปลน ไม่ใช่ด้วยอัธมาศัยชอบ
 ของผู้สร้างหรือเจ้าอาวาสอย่างเดียว ๆ

๒. ภายนอกวัดทองนพคุณ

ตามปกติเมื่อถึงฤดูร้อน ท่านออกไปบ้านนอกเยี่ยมญาติโยม ย่อมไป
 พักที่วัดคอกสารามเป็นประจำ ท่านเห็นเสนาสนะที่วัดนั้นทรุดโทรมไม่เป็นระเบียบ
 เรียบร้อย จึงชักชวนญาติโยมและประชาชนช่วยกันก่อสร้างขึ้นมาใหม่เนื่อง ๆ
 ลาวรดวัตถุที่ปรากฏให้เห็นอยู่ทั่ววัดคอกสารามในบัดนี้ เช่นกุฏิมุงกระเบื้อง กุฏิ
 ตึก ศาลาการเปรียญ พระอุโบสถ มณฑปประดิษฐานพระพุทธรูปที่จำลอง ซึ่ง
 ในการก่อสร้างมณฑปครั้งนั้น ได้รับพระราชทานพระบรมรูปของพระบาท
 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลไว้เป็นเกียรติรูปหนึ่งด้วย นับว่าท่านได้
 ทำงานด้านสาธารณูปการทั้งวัดทองนพคุณ ทั้งวัดคอกสาราม มีไม่น้อย ๆ

สมณศักดิ์

ท่านได้รับสมณศักดิ์ ดังนี้

- ๑. เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๗ เป็นพระครูสังฆรักษ์ ตำแหน่งฐานานุกรมของพระธรรมราชาจารย์ (สมเด็จพระพุฒาจารย์ พุทธวงษ์มหาเถร) วัดอนงคาราม
- ๒. เมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๔๖๒ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระครูพิเศษคีตกถณ
- ๓. เมื่อวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๔๗๐ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะที่พระสังวรวิมล
- ๔. เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๒ ได้เปลี่ยนพัดเป็นพระราชาคณะเทียบเปรียญ ๔ ประโยค ไม่ได้เปลี่ยนตั้งญานบัตร
- ๕. เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๖ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นมอชนราชโพนามเต็ม
- ๖. เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๐๓ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระเทพวิมล พระราชาคณะชั้นเทพ ฯ

อาพาธ

ท่านอาพาธเกี่ยวแก่โรคปอดมาช้านานแล้ว ในตอนหนึ่งๆ นี้ เนื่องจากความชราภาพ ปรากฏว่าสุขภาพของท่านทรุดโทรมลงมาก ต้องไปพักรักษาตัวที่โรงพยาบาลสงฆ์หทัยคารว อาการคั้นบ้าง ทรงอยู่บ้าง ทรุดลงบ้าง เป็นคราวๆ เมื่อก่อนถึงวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๐๒ เพียงสองสามวัน ท่านบอกความอาการเจ็บหน้าอก นายแพทย์โกลมต เฟิงศิริทอง มาตรวจจนแล้วแนะนำให้ไปรักษาตัวที่โรงพยาบาลสงฆ์โดยเร็ว แต่ยังไม่ทันได้ไป ก็ถึงแก่กรรมภาพเมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๐๒ เวลา ๓๖.๓๐ น. ที่กุฏิเจ้าอาวาสวัดทองนพคุณ สิริชนมายุได้ ๗๘ ปี พรรษา ๕๗ ปกครองวัดทองนพคุณได้ ๔๖ ปี ได้รับพระราชทานนาถรงค์พ แด่หีบทองทับทรงศัพเป็นเกียรติยศ

อนึ่ง ในระหว่างที่ท่านอาพาธอยู่เป็นเวลายาวนานนั้น ได้อาศัยนายแพทย์
 โกมล เพ็งศรีทอง ถวายการรักษาบ้าง นายถม ภูรินันท์ มาทำการรักษา
 ถวายเป็นประจำบ้าง ตลอดจนญาติมิตรศิษยานุศิษย์ต่าง ๆ ที่เคารพนับถือ
 ก็ได้ถวายการอุปการะมาบ้างน้อยบ้างเป็นลำดับมา แม้เมื่อมรณภาพแล้ว
 ก็ยังมีญาติมิตรศิษยานุศิษย์ต่าง ๆ ที่เคารพนับถือ ทั้งที่เป็นบรรพชิตและคฤหัสถ์
 ได้บำเพ็ญกุศลทักษิณานุสรณ์ เป็นการกระมัง เป็นตั้งอนุทิศบ้าง จนถึง
 วันพระราชทานเพลิง เป็นต้นประวัติดังกล่าวมานี้เพียงเท่านี้ ฯ

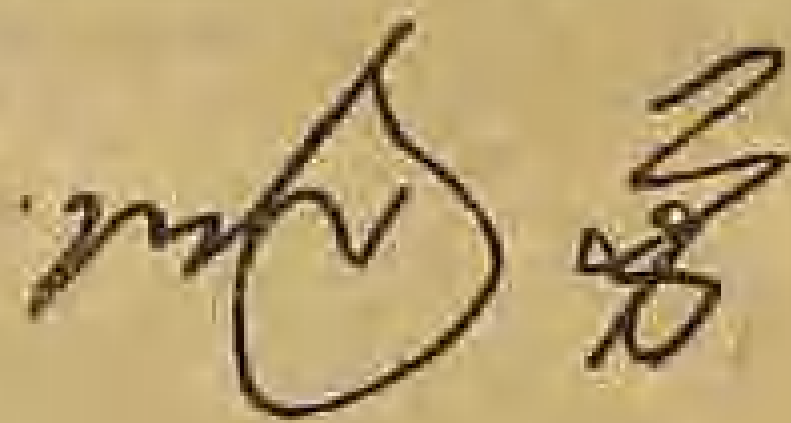
อุจโจ หิ อุจจตี รกขี คุณวา จาตุตโน คุณิ
 รกขะยฺเย อตุตโน สาธุ สวณิ โสณตี ยถา ฯ

คนชั้นสูงเจ้า คงรักษาความสูงของตนไว้ แลคนมีคุณความดี ก็พึง
 รักษาความดีของตนไว้ให้ดี พึงรักษาความดีของตนไว้เหมือนเกตุรักษา
 ความเค็มระหมัน ฯ

คำอุทิศ

เนื่องในงานพระราชทานเพลิงศพพระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณพระเทพวิมด
(ชุ่ม คีตาโร) อดีตเจ้าอาวาสวัดทองนพคุณ ในวันที่ ๓๓ มีนาคม ๒๕๐๓ น
ที่ประชุมคณะกรรมการและศิษย์ได้มีความเห็นพร้อมกันว่า ควรจะพิมพ์หนังสือ
คือเป็นพระดกในงานพระราชทานเพลิงศพหนังสือ และหนังสือที่พิมพ์
ขึ้น ก็ควรเป็นหนังสือที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์แก่ชนชนทั่ว ๆ ไป
ข้าพเจ้าเห็นว่าคณะกรรมการพิมพ์หนังสือภาษาไทย และการเติบโตสูงกว่าและค่ากดอน
กำลังเป็นที่ยอมรับและสนใจแก่บุคคลทั้งหลายอยู่มาก สมควรจะได้เผยแพร่หนังสือ
ภาษาไทย ถัดจากคือ ตำราศึกษาภาษาไทยสมัยเก่า ๆ ที่เป็นค่ากดอนออกมาให้
ปรากฏแก่ชนทุกชน ย่อมจะเป็นประโยชน์และเป็นวิทยาทาน สมความมุ่ง
หมายของญาติและศิษย์ของพระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณพระเทพวิมด ประ
กอบกับค่ากดอนใจพจนประพนชไตจัดพิมพ์ ขึ้น ย่อมได้มีผู้ใดจัดพิมพ์ ขึ้น
แจกจ่ายให้แพร่หลายในงานใด ๆ เลย การจัดพิมพ์หนังสือค่ากดอนใจพจนประ
พนชไต จึงจัดว่าเป็นวิทยาทานที่เหมาะสมและสมควรแก่ท่านผู้อ่านอย่างยิ่ง
ฉะนั้นบุญกุศลเนื่องจากวิทยาทานครั้งนี้ จะพึงมีมากน้อยประการใด ก็จะเป็น
อริยคุณมกุฏผลเพิ่มบารมีแด่ พระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณพระเทพวิมดผู้มรณ
ภาพไปแล้วทุกประการ

๓ มีนาคม ๒๕๐๓

บ้านมกุฏธรรม ๖๓๘ ถนนเพชรบุรี
ซอยสี่ประตงค์ ๒ พระนคร

คำนำในการจัดพิมพ์ครั้งแรก

ศุภมัสดุ ฤกษ์ศักราช ๓๒๕๗ ปีจออัฐศก ข้าพเจ้าขุนโฮจาทวงกรกิจ

คิดเห็นว่า หนังสือจดอนใจพจนันประพันธ์ จนตดอดกจดอนพิศาดการนต์ ที่พระยา
ศรีสุนทรโวหารแต่งขึ้นไว้นั้น ข้าพเจ้าเห็นว่าจะเป็นของบำรุงปัญญา เป็นคุณ
เป็นประโยชน์แก่นักเรียนเป็นอันมาก ยิ่งกว่าแบบด่อนซึ่งมีอยู่แต่จนน เพราะ
ท่านรวมด่อนลงไว้ในเรื่องนี้ ว่าด้วยในต้วดกตในคำนั้น ๆ แดแปดชแจง
อธิบายข้อความในศัพท์นั้น โดยพิศดารกว้างขวางถ้วนถึ แม้นถึงว่ากุดบุตร
ทงมโตเรียนรูใหม่คชพากย์คมภร ถ้าได้อ่านดูชัดเจนในหนังสือเรื่องนี้แล้ว
อากรู้ปรุไปรงตอดคตามแบบด่อนนได้ ก็หนังสือสองเรื่องนี้ รวมเป็นดึบตีเต็ม
ดมุคไทย แต่ชงคางมาช้านานหลายปีแต่ยังไม่ไดงพิมพ์ ข้าพเจ้าอยากให้
หนังสือเรื่องนี้ ออกแพร่หลายทั่วไปแก่ผู้ที่จะต้องการ จึงได้คิดรวบรวมเงินทุน
ของศอวบาง มีผู้มาลงชื่อช่วยในการทุนรอนบ้างหลายราย จึงได้จ้างมีศเคอร์
บี ปรตเต จดตพิมพ์เยบทำเป็นเล่ม โยปกหนาบ้างบางบ้างราคาต่างกัน การพิมพ์
เสร็จดงคงแต่ ณ วนจันทร เดือนอ้าย แรมสี่ชดองคำ ปีกุญนพศก ศักราช
๓๒๕๗ หนังสือพิมพ์น ข้าพเจ้าขุนโฮจาทวงกรกิจได้รวบรวมไว้ทั้งสิ้น ถ้าท่าน
ผู้ใดจะต้องการหนังสือเรื่องนี้ จะจำหน่ายให้ตามราคาสมควร เจริญท่านที่มี
ความประสงค์ จงมาซื้อตามชอบใจ เทอญ ๆ

คำกลอนเรื่องนี้ให้ชื่อว่า ไฉพจน์ประพันธ์ ฯ

๑ พระศรีสุนทรเชอ	เขอาภาร
กอบกัจนุสาธน์สาร	ศิษย์ซอม
กิตกถอนกระจการ	เพดงภาพย์ นินา
ไฉพจน์ประพันธ์นอม	นบอย่างออกเด่นอ ฯ

๑ ไฉ ไฉอย่าจากเง	จนเวียน ยดพ้อ
พจน์ แยกแบบคำเรียน	เรียบไว้
พิ เคาระหพิศรวญเพียร	พากผูก พันธุ์เฮย
จารณ์ จรดจาทูกให้	ถองถ้อยทางแถดง ฯ

๑ จระเกดากถอนด่อนเด็กเด็ก ๆ หดาย ซึ่งตั้งจิตรคิดหาวิชาชาย แถ้วจจน
 ขวายพากเพียรเรียนตำรา ตั้งคนแถมุดบทยรรพกิจ ทดองชอวาหนคณกรธา
 ระบบถดที่ตามตามสมญา ท่านเรียกว้าอักษรประโยคไทย แถ้วถดถึงตั้งโยค-
 พิชานดาร กับไฉพจน์พิจารณ์ท่านชานไซ คัดถดบทยบ่อนอักษรไทย รวมกัน
 ไว้ที่ถ่มดำเนา อุด้าหเพียรเรียนได้เพียงเท่านี้ จระถายคดเกดอนโทษที่โธด-
 เขตา ที่ตั้งไฉยไฉสร้างบางบันเทอ ไม่ต้อยเตาโดนใช้เช่นไทยปดอม คำที่ใน
 ตั้งโยคกับไฉพจน์ มักจะมาแถ้วข้างบทยคชชอม ตั้งเพียรคิดคันทามารอมชอม
 จดไว้พร้อมดะพ้อหนุคุดแถ้วจ่า จงพิเคระหให้ถระหนักประจักษเหตุ แถ้วตั้ง-
 เกตุอย้าให้คธาศพดาดถด้า ในพวกหนงนจนมถถกถด้า คตองถ่าจ่าเดี่ยวให้
 แถ้วย้าแปรแปรดง ในไฉพจน์พิจารณ์จตเปนมจต แปรด้าตรวจคำเปดียน
 เซียนแถดง คำดะม้ายคถายกนถรรอออกแถง บางหมจตแปรดงเปดียนกนคดวย
 ถนยาด ที่บางพวกแถดถดวยถจถถด แถ้วกำหนดคถายตั้งถ่าเนียงถด้าจ เช่น
 คำพุดถางถาเตากบดาง เขากบชางไฉพจน์บทยจารณ์ ค้าเซนนมแปรดกถดวย
 ยาดถน จ้าถ่าคณเดศไฉนที่ไซชาน หน่งนบหมจตตรวจคตให้ช่านาญ โดย
 ประมาณ ๒๕ ที่ทำเด ประกัระณะไฉพจน์เปนมบทคัน ถ่ายุบดแบบอย้าอย่าง

ห่างเหิน เกาทัณฑ์ภาคเฉียดเห็นยอดแดงเท นบกระเนครบตเกาแดงดาวเด่น ตุฐา
 ซอดวายชวยขาดค่า อินของคัมภีร์เจ้าธรรมเสรีญ ฆ่าให้มันดับหายตายยับเยิน
 เราพึงเพ็ดผดเพดงจะเข้มะโหรี จรเข้ดูรายททายกุง คัดไม้ซุงจนตะเข้แดงเร้น
 แดงใจคอบต่อขี้คุด ถูกกัญแจมนไม้มีใจอย่างไร ของที่เผื่อเหตุอนันท์ๆไม่ถ้วน
 ท่านประมวณเรียกช้อระดังใจย คัดยอคือมีประจำใช้คำไทย อายุใจยว่าดั้น
 อายุกาด เข้นค้อมมีควยอเขาคือท่าย ยิ่งใช้ช่ายต้องคำจระไรชาน ใช้ซึ่งมี
 ชัดจรจรจรจัญญาน บทบรรหารเข้นว่าใช้ใช้ว่าฟอง อินคาช่ายชงคดกคด้วย
 ค่าย เข้นว่าช่ายค้ายากถ่วงตนเอง คอกไม้ร้อยห้อยรายดาช่ายกรอง แบบดระ
 บองช่ายใจใช้ให้คง หนึ่งถ้าทำเท่าเท่าแดง จะแจ้งแจ้งใช้ความตามประ
 ดังค์ อินถ้าโทถนตฐานท่านจ่านง ความที่ดงถ้าทำใช้ถ้าโท เหมือนคำดำถ้าจะไป
 ถ้าจะอยู่ ถ้าจะดูถ้าจะคัมอะไร ถ้าจะเป็นถ้าจะหนักใหญ่โต อินถ้าโทบริกับริบ
 ณะความ คำทำเอกใช้ด้อยว่าค้อยท่า กับอีกจาทานาคำดยาม ละครหัดรำท่า
 ฐา ๆ งาม ชำระความที่ในกรมท่ากลาง อินท่าเอกแต่ได้ใช้เข้นนี้ คำจรีเข้ดัย
 ให้ชด้อยาชดชวาง ยิ่งเท่าเท่าแต่ก็ปองเป็นสองทาง คงไว้วางให้มันแปดก
 แยกกระบวน ถ้าโทใช้เจ้าชะราแก่ จำจแนในดำคณ้อย่างหันหวอน ฅมเจริญ
 ท่านก็ใช้จงใคร่ครวญ นันเป็นดงนเทียบมคชบทยาพี วจุทผระพฤคมาท่านว่าไว้
 คัดถักถนันทานใช้คดจมอน เด็ดเอาแต่คดวปถายท่ายจรจ ดงคำฆาราวเข้นคดจขอ
 ค้อย่างว่าฆาฐะในมคช โดยกำหนดคคช่ายกนเท่าพนหนอ อีกคำหนึ่งเท่าท่านใช้
 คดทช ก็เห็นภอที่จระแจ้งตำแหน่งความ คือเท่าพนเท่าพนเป็นทอช เท่าพนวางไว้
 ประจำคำดยาม เอาเท่าแกดบกดบไฟอย่างให้ตาม จนตราบเท่าเจ้าดงยามจระ
 จากจร พอรู้ทมนรู้เท่าเจ้าช้อยุดอก นี้ค้ายอกจจาอุทาทรณ์ ใช้ให้ถูกแบบ
 อย่างทางด้นทร ถึงคดกถอนกคองเพราะเส่นารต หนึ่งเท่าทาวจายอดต้นบันเป็นดงน
 โดยกระบวนแบบใช้ไว้ตามที แมกคามอเท่าเศวจรี พงษมุคนางทาวทาวพระยา

กับพูดว่าท้าวแหงออกแอนหยับ ทชะคืบทไชทาดแม่เกยหนา เตียงยาวต้นบอก
 สำคัญในวาจา เป็นตำราแบบระบองของโบราณ หนังสือกฎหมายไทยใช้นำหน้า
 เป็นสองท่าสองทางอย่างบรรหาร คำนำโทไชทิมวิญญาณ ตัดอวมุศย-
 ตำชาวนไชทอไป นำเอกนัสนรรได้ในกนท ของไม้มัจจวิญญาณทำนงาน-
 ไช คังนำบ้านนำเมืองนำบันได บันดานำไม้มใจไชทังมจน พระมนุธานีไชนอ
 เด็ก พวงเด็ก ๆ จำให้มันป็นเป็นตงม ประเพณีชรณมีจำนวน มะณตงมณอ
 ไทญไชทกันมา คำเบ้าบ่าวยาวต้นนรรเป็นคู้ พิเคราะห์ดูขอเค้าอยาเตาหนา
 เหมือนเข้าเพลิงเค้าพระมนตรา แม็กกาเขียนว่าเบ้าจงเข้าใจ บ้างร้อง
 พังเทศนามหาชาติ นายอ้าเกอบ่าวประกาศแถลงไช ต้องเขียนบ่าวยาวเตียง
 สำเนียงไทย จำไว้ไชเป็นแผนกแปดกคดี หนังสือพายนพองสองกระแด้
 เห็นแค ไชผ้าโททุกกนท ตัวฟ้าเอกเศกได้โนวะจี่ ไชไนทศัวหอค้อการนค
 เซนพระคราครุพาทพระยาศรี สุริยพาทพาชชชยัน เป็นจางวางกรมม้ามา
 นานครัน พาทเอกนัคค้อหอค้อปดาย หนังสือสองปองดรรบันเป็นคู้
 ค้อพู้โดยแบบแบบชยาย ผู้โทไชว่าผู้หญิงแแต่ผู้ชาย คนผู้รายผู้คผู้หนังสือ
 แมดงภู่เรือเจือกนอยุ พระแสงทวนเทอดพู่ชู้ได้จ ภูกับพุดุระคนปนกันไป
 นค้ำไชภู่คุดคิต ไม้ใหม่มายตามเตียงเวียงกนได้ จงรู้ไชความค่างทางจิด
 คัวไม้ออกปฏิเสชเดศจวัช ของไม้มขอไม้ได้ไม้ให้บัน เจ้าไม้ม่าขำไม้เห็นไม้
 เด่นละ ไม้ชระกัไม้รู้ เอนคูนัน อันไม้ออกค้ำไทยไชจันัน ดัจนจิดดรร-
 ปฏิเสชเหตุยุบด คัวใหม่โททอนำจงกำหนด ไชไนบทเพลิงใหม่อย่าได้ดงน
 อันค้ำมายแม่เกยเฉตยกต ไชว่าคนแม่มายพ้อมายเมีย บ้านใหม่ปรับใหม่อกดิน
 ใหม่ ไม้รู้ไชค้อองว่าประดาเตีย เขียนอย่าเคิมคัจยอเข้าคดอเคตย มันจะเตีย
 ค้ำไทยทไชกัน มุงหมายจคหมายแเดบาดหมาย นคัจจเขียนอย่าให้กตายเป็น

คำสั้น ยกมาเคียงไว้ดูเป็นคู่กัน คำกระชั้นคำยาวจดจำหยุด อักต้องคำพิศมัย
 ดับได้มย นักไซกนออกแพรงทุกแห่งหน นักแดงกาพย์ทราบทั่วทุกตัวคน ด้วย
 ขววยขวนได้ใจใช้ไมกถอน งามหะยะคำมคอบทหน้า ทานแผลงว่าพิศมัยใน
 อักษร แปลว่าความพิศวงนนั้นแน่นอน แผลงนผอนมาข้างไทยไซวาร์ก ตั้งคำ
 พดอดว่าแม่ยอดพิศมัย ความทไซบอกเช่นเห็นประจักษ ยังคำว่าดับดมยก็ไซ
 นก คำนชกเซญมาแต่บาฬ แปลว่ากาตครังคราวกับลทธิ จงตรองศรีไซให้
 ขอบอักษรศรี ซึ่งคำว่าดับได้มยในวงรี คือว่าที่ถูกกับคราวกล่าวอธิบาย
 หนึ่งไมตรีไมตรีนักษาก วิชภาคพจนาคำขยาย ให้เห็นเหตุเปลี่ยนแปลกลแยก
 กระจาย นับเรียงรายเอกโทแดงไมตรี นนทานว่าไม่มีเป็นที่ตาม คำสยามเปน
 บทมคชนี หนึ่งเมตติแดงไซว่าไมตรี คำบาฬเขียนไซอย่าได้โท อันฉายาชา
 ยานคำคู่ มักเขียนคู่อ่านคู่ดูอะไร ไมคฤทไตรแดงไซแต่ใจใจ ทงชนโคชน
 เดกเตกเอยจา ฉายานวงเงาพระเจ้าหนู ซายาว่าเมยอยู่เป็นคู่ชา เตียงดรมาย
 กถ่ายพ้องกันสองคำ ตั้งเกตุจันระอย่าให้มันไซวักน หนึ่งยาหญาคุณมอเนก
 ปุ่ยาอย่าเอกท่านเศกสรร หน้ำโทไซกอหน้ำสาระพรรณ ยาด้วยกันต่างกันด้วย
 เอกโท อันเอกไถนดยามภาษา คนมารยาดำไทยมักปดไ้ นีเป็นคำ
 ดำชกยกเปนใจ ทารมคอบทกียโยคองมัยอ เภริแปลว่ากตองของไมภก
 ไพร์ว่าข้าศึกคำดอดอ เพกบไฟไซว้แยกแปลกถอพอ ทายศวรอพนอรเหมือน
 กัน เงินพิไยนอกในอีกในหูก ออย่าดูถูกพูดเด่นเห็นชนชน ไมคงเรียนรูจริง
 จะนึ่งน คัดไมทนกัจะกตุ้มตั้งตุ้มปลา อันในหูกในนอกบอกขยาย ในหูกไม
 มดายไมกตายหนา นอกโพไมมีวันคววจินดา แต่คำว่างเงินพิไยคองได้ยอ

ไวพจน์ประพันธ์

ด้วยเจือเป็นช่างมคอขบถฉบับ คอเบยปรับทรมาณคนชดอ เงินกำจัดโทษร้าย
 ภายจงพอ วิโนยข้อพระบัญญัติจัดเหมอพนัน ไนใจพจน์ทักกำหนดมอกไซ
 ยิงห้าโตดำเชกท่านเศกสรร อนตาเอกดาหนมดำคณู กับทกกนว่าท่านชามา
 ด่าไป คำห้าโทใช้ว่าห้าพิภพ ทังโตกยจับโตกชาคุตฺตวิไลย เหมอพนอย่าง
 พระเศกห้าภาโดย สักอ้อยไนแห่งห้าทอต่างด กนงห้าษาแปดกกันด้วย
 ศอต่อ นิกเป็นเศรของต่อชอนุณนชิ ถารูไซเซิงแบบที่แบบยนต์ จะเป็นคนใจ
 ไม่อยาบทรอบคำรา เด็กไมรู้เคียงห้าเศรจางแจวด คนทแกตวแกตวกตณชน
 อยาง ถ้าเห็นอยนกกเข้าพิกในคำดา มารชะคำปดไมดตใคร พระดงษ์อยู่
 พรรัชกาลจ่าพรรัช กิงคุมถาบั๊กษาจับไลด ปดุกพฤษษาจะคองมาปฤษษาไย
 ฝิดภาษาจาอะไรไมรู้กน คำห้าษาคองต่างเช่นอย่างน อิกจาทว่าอูดาห้ากับห้าสรร
 อูดาห้าไซนคองไล้หอกการันต์ บอกรห้าคณูจ่ามคอขบทกวจารณ คำห้าเปดห้าห้าเด้า
 ฤาห้าไซ นีแท้เป็นคำไทยพูดใจจาม เขียนให้ชิตตามบัญญัติของบราณ
 อยาหยาบห้าธาธารณการกรระจ หนงจกรูปทแบบแบบฉบับ ชอบบงคบบเขียนคำ
 วจาศศร แปดกคองแปดยนต่อตามตามวิธี แพรต่างสั่งห้าเขียนต่อดอ ศรซึ่ง
 มาแต่มคอขบทศร โดยตทชทำนบงคบบคำห้าหรบศอ เขียนคองได้ศอติดกับบรอ
 เปนเคียงต่อคำศรจกรตรอง เช่นคำเรียกบายศรแดงศรดงวัดติ ศรพพฉมนนาย
 ศรภกตฉนอง ตุนี่ห้าศรตั้งโโกโตปคกรอง แบบถบของคำศรมอนนค บักษ
 ฤาษอกรวาช กับพาทกนจ่าเงวภาษาชนน ไซชอบบอต่อคำห้าจ่านน บอกรห้าคณู
 ไวให้กคพนจคก คชฉี่ห้าราชตั้งห้าพจน นนพวกบทงออดยเปนชอจ่า คอองเคิม
 หอกการันคฉรรบระจ่า พจน่าเนองมาแต่บ่าพี เตือกไล้หมตไล้คำไทยแท้
 เหนต่างแต่หมอนมถายหมายตามท ชชมาใส่รยดงไล้ยมี่ไล้ยมี่ กับจาทว่าวิไลย

อาไศรยกัน คำว่าไศยกับอีกว่าอาชาวะไศย ด้วยข้อได้เต็มคิดไม่ผิดผัน
 กับคำศัพท์กษัยใช้จำนน นิต่างกันสอดตามตามนิยม จุดตาได้อาโดยไทยมคช
 ละวางบทที่ ไชนันให้สม ที่ใดแปลคำไทยใช้นิยม ยชระตมเต็มท้ายฝ่ายบาพิ
 จะยกเด้าจนเด้าเป็นสองพจน์ จงรู้บทที่แปลกแยกฉกฉิว วันเด้าไว้เขียนรอกกา
 รนคม ยกเด้านไม้ของใช้ได้การนค ประกฤษณะไว้พจน์หมดแทน จิตวิชเรย
 รายธิบายสรร ไว้ให้รู้ คำดมายทศต่ายกัน จำคำคณยชยคตทิมเฮย ฯ

๑ ประกฤษณะไวพจน์คณ ตามคำ ทนคณา

รวมรวบเรียบเรียงนำ	แนะไว้
ขอแรงแต่จตุเจ้า	นวนหมวด แม่เฮย
จกอุดำหคต ให้	เด้าจตมแบบต่อน ฯ

๑ แคนจกเรมคณ กอใจ พจน์เฮย

ดำตบเรียบเรียงไป	จวบแต่จ
คำแปลที่ควรไซ	ไซอิตถ์ ออกมา
เพียรอ่านฎาจกแคต้ว	คดาคได้ฉดาดเฉตย ฯ

๑ จกเรมจกราคาต่อน เกดากถนตรรกต่อน ให้เด็กนกรเรียนเพียรค

อุดำให้จำได้ใจหู จงเห็นแก่ครู อนตุดาบากยากคิด คงใจไว้เพื่อต่อนคศัย
 จิตชอดชต คตอนตริาพัน แก่ในกอใจพจน์ตรร แบบบทแบ่งบัน เป็นหมวด
 จงตรวจไตรศรา หมวดหนึ่งกคาคณนา แต่ตันทนมา บรรจบแม่เกยอะจะต่าน
 เถาทองถองแทชานาญ เรียงเรียบเทียบทาน ถูถัดจนชบวนแบบเวียน แต่จ
 จงพ้ออุดำให้เพียร จำคำระเบียบ รบอบแห่งบทบาพิ คำตยามคความคณคณ
 มี พองถอยพาที บคองดาบากยากแปล คำภักศักษาตุดแต่ อย่าให้ปรวน

ไวพจน์ประพันธ์

แปร ผิดเพี้ยนที่เรียนราวความ กนตักคนอนิตคำสยาม จัดตั้งไว้ตาม
 บราณท่านพูดสืบมา จากนแต่จะได้อา ทุกอันนั้นมา บ่อได้จะใช้พาทิ พระ
 อดกนธคำในบาฬี ษณะเดิมที่ ท่านแสดงมาเป็นศกนธิ์ คำไทยใช้ว่าตัวคน
 ตามแบบของยุบด แบบพอมชอการนคิ์ สกตสากตคู้กัน แปรว่าสบบดรรพ ทงสนทง
 หมดหมดความ คือทงสากตเขตรคาม สกตอาราม ทอพานทงวคตคตแแปด
 อิกตพิกตกระแแต่ ความจำปรวนแปร รูปร่างจริตคณิน หนึ่งเพศกตบักถาย
 ทถายพรรณ หนึ่งของชนชน ก็เขาในคาวกต เหตุานตจนแบบยุบด มคช
 ระคน ดิธิคจกคิตมุดคความ เด้หักกชชบกตคำสยาม รูได้โดยตาม ที่พูดบ่อ
 พักแปดแปดง สักคำสกตคตชแแต่ดง เขียนอย่าพดาดแพดง ให้แปดงให้เป็ดยณ
 เพี้ยนคำ

กัน

๑ ในกันไวพจน์จงดำ เห็นยกให้แม่นยา นบคำดียบเก้าวาทิ เกยตกันคำไทย
 ใช้มี อิกกรรไฟรี ท่านเขียนค้วกอรอหั้น เพือจะให้เห็นต่างกัน สักเกศ
 ดำคณู ในค้วอักษรม่อนตาม คำเกษากนคทตาม มีใช้คำสยาม เป็นบทมคช
 คำตรง แปรว่าคคคจกจำนง ใช้คำประสงคิ์ โนยศคระกูดเจ้านาย กณูญา
 กถยาคูหมาย โดยบทธิบาย ทงสองนแปดว่านาง กณูญามคชคำกตาง สัก
 สักฤษฏจาง บทแแต่ดงจิงแปดงกถยาคู กถยาคูหนึ่งวจาก โดยแปดกันมา ว่านาง
 อ้นงามเคิดคณู เขียนใช้คำจากบักถบ มีบอการนคิ์ นกเวียนจงเพียรคจ
 คตงคณกตปพฤกษอิกคำ เขียนอย่าพดาดพด่า ให้ใช้เช่นกับกตปคง ใจนกรรจ
 พดตกรรจโดยประสงคิ์ รอหั้นจำนง ค้องเคิดค้วจออกการนคิ์ ค้องค้ายัง บได้
 ดำคณู ว่าจะเป็นอัญญะพากย์แแต่พจน์ใดใด เป็นแต่เขียนตามตามใน แบบ
 ทนงคิ้วไทย เช่นใช้กันมาแต่เพรง มีใช้คิคคณูญคิ์เอง บ่อได้ชระดง ชระด่า

แต่อาเพอใจ นามพระเทวกรรมมีโน เดทางศสาครไต้ย ส่องรอมมอการันต์
 พระยามารมานชื่อทศกรรฐ ไซ่ตักทรอหัน ข้างท้าย คือตักติมตัว ฐ
 แปลว่าท้าวยักษดิบตอ เปนเจ้าเหต่ากอย กำเนิด ณ กรุงดงกา ทรง
 พระกรรชนินนา คำตุงราชา คับที่แท้ท่านแปลว่าไอ หนึ่งพระกรรฐา
 คำใน ราชาคับที่ไซ่ คัดว่าคอกกรพั้ง ตักทรอคุประตัง ฐอดันฐานหอง
 เปนที่กำหนดพจน์ไฟ พระกรรณว่าหุกรุไซ่ อัดคำอาไฟ อาพดด้วยณอ
 รอทัน หนึ่งคำว่าผิงกายกณห เคิมหอกการันต์ ตักตักวณอกุณคำ แปล
 ว่าคนผิงเนื้อคำ ดูจงแม่นยำ อย่าพด่าอย่าพดาดพดิกแพดง มีเทศสำมกณัท
 แจ็งแจง คำตรงบแปลง ตักตักวณอกุณคอง ทอบินชะบาตบ่งตรง การันต์
 จ้าง จงนับในคับที่บาฬี อักกัญเปนชอราชา แปลว่านารี ญอญวาคีตักตจค
 จำ ครอบถ้วนในกัณพจนำ รวมดิบเก้าคำ เปนชอครคิตริตรอง ๗

กาน

๑ จักแจกคำกานสารถนอง นับบทระบอง โนแบบดิบตองจ่านวร เดือก
 คัดจิดคำที่คควร ไซ่โนชบวน ระเบียบทเทียบคำกาน กานนมแคเขาธาณ
 กิ่งไม้อยอยยาน ให้กานให้โด่งไปรงคา คำนคนไทยไซ่มา ส่ามัญวาจา ต้อง
 บทตักตอนนิต กาญจน์ว่าทองโดยถวิด ญอใหญ่อาจัน ตักตเช่นบัท
 กาญจนา ทำงานการณภาษา เขาไทยไซ่มา มีมาก บ หดากเตศไนย ปริช
 การบริกขารคำไซ่ ท่านแมดงแปลงไป เปนตั้งตักฤษฐระวาที่ บ่อยการช้ำ
 นานนับปี คนโรคยัย ย่อยยับฮาภัพพิการ ด่าตบนับชอคำชาน คำเรียก
 โจรหาร ฮากป้อการกัมี ความว่ากรยาพาที อักไซ่มุค ก็ไซ่ว่าไซ่ฮากการ
 คื่อไซ่ซึ่งมีรายงาน กราบทุดบทมมาถย์ ให้ทราบโนเบของบาทบงษ์ อดังการ
 ว่าเครื่องแต่งองค์ ประเวหด่าช่ามรงค์ วิโรจจรุญพุดแสง ปรากการนว่ากา

แพง ก่ออิฐ่อ๊กแดง อดดมมนครขอบคัน เหต่านนบพวงเคียงกัน ถอนตัว
 รอดรร ถักดเป็นบทบาทพิ หึงในคำไทยพาที งามเหตุการณ์มี คำนี้จริงดูในย
 ันเต็มใช้ภาษาไทย มคอคำไซ มาใช้จนชินต่นกาง แต่เขียนต้อง ใช้ไว้วาง
 ให้คงคำกลาง ถักดรอแดงนอกการันต์ พระภาดคือเทพรังสรรค์ ถ่มมุดพูด
 กัน พระภาดสังหารชัว บี้เดือนท่มโมงนาพิกา บันล่อนเวตา เป็นยามแดงัน
 ราตรี เรียกว่าเวตาภาดมี ตามบทบาท บังคับถักดตัวดอ เวดาวิกภาดนพอ
 คิดแปดโดยย่อ ว่าผิดเพลาในภาด คือคงแต่เพียงสุริยาน ศดอตราตรี
 วาร จมรุ่งอรุณใหม่มา ท่านเรียกวิกภาดตามบา พับทบัญญัติ
 วิโนยบัญญัติจักวาง ในย หึงแบบ เป็นสอง ทาง จักเฮา แด่กลาง คิน
 เรียก ว่าเปนวิกภาด จะใช้ให้รู้ประมาณ ตามบทบรรหาร แด่เหตุจคงต้อง
 ตามคำ ถักภาพแปดว่าดีดำ พอใหญ่ประจำ ถักดตามบทบังคับ อย่างเดียว
 เช่นกัณหะศับชั ในกัณลบบั เป็นแบบแต่คั้นหนนดง อักคำภาพระบักษังงพัง
 วนฝ้ายแรมทง ดิบดัดบหาราตรี ท้องฟ้ามดคดุมมวด เพราะดวงรัชน บ แจ่ม บ
 แจ่มอมพร จึงเรียกภาพระบักษังงหฺร จักเปนนามกร ว่าวนทงหตายฝ้ายดำ
 พอใหญ่ถักดประจำ แจกคักจักคำ คัดแต่ถ่วงศจวรลอม

กุน

๐ จักแกในกุนสุนทร ตามอุทาหรณ์ แห่งบทในแบบแยบยนต์ บัญญ
 เขียนใช้สืบต้น ถักชบางคน ก็เขียนถักดตัวนอ บราณมักใช้ตัวนอ ไปรู้คั้น
 คอ แต่เต็มจักเปนพากย์ไต บ มีอาจจะเออมฉินจโดย เขียนตามกันไป บ จัก
 บ ข้อต้องทาง กุญจิกมคชบทวาง ใช้มาจนจาง ถักดถายเปนไซกุญแจ แม้น
 มาตราปลายคำจักแปด จักเปนแจ ข้างคั้นยงคงเปนกุญ ญอใหญ่ถักดบททนุน
 ควรเหนเปนสุน ทรคคทคคคคคคควร กุญชรว่าช่างทงมวน อยู่ในจำนวน

พจนานุกรมศัพท์ คำ กุณชนวนวาเตานา ฌอใหญ่ประจำ ตักตมคชบาฬ
 กอณทกของเพดงพิธ เช่นว่าฤษี กอณทพชบุชา เป็นคำมคชภา
 ษา ฌอตักตวาจา จงจำแต่ถ้าเหนียวใจ อีกคำแกว่กุนทตโน แบบแปล
 แก้วไข คุ่มหูประดับเพชรนิล ตักตกุนฌอศวริณ ทอดศอทอบิน ทระบาท
 ตักตตักตอ ฝูงตักตกว่าฝูงนกหนอ ตักตตักตอ เป็นชื่อให้จำว่าจี้ เซอวงษ์
 พงษ์เผ่าผู้ค ฝ้ายพระมะเหย คือราชันมีบุญ เรียกว่าราชันกุด อีกคำว่าคณ
 ทศวรรแกยสังตงาม มคชบทกตตายเป็นสยาม แบบต่อนต่อนตาม ตักตอตักตบทม
 พกุดคำในบาฬ ไทยใช้พาที เต็มอเป็นพิกุดไป พิกุดบุนนาคดอกใต้
 กัดนรนชนใจ คำไทยเช่นนมชุม อีอะดระปกคตุม เป็นคำตักตุม พระรณ
 พิรณเช่นกัน แจกกุนไวพจน์เตจรตรรพ์ แก้วคำรำพัน เป็นพวกเป็น
 หมวดตรวจดู

กุน

๑ คำกุนพูดแบบแบบศร อุด้าที่หนาหนุ เรียงรูกงเรงจำประจักษ์ กุน
 ขดว่าตักตพิคมิ คำนทานชก แต่พจน์คำพชภาษา กุนขดอาโดยมารดา
 คำใช้มีมา ในเรื่องชื่อโคคาคันท์ ควรตักตอนนตจันน เช่นคำตักตมญ บนิค
 บแปลแปลตไป คำว่าพิชกุนทตแกตงไข ดังว่ามาใน หมวดกุนกำหนดเนื่อง
 คำ อังกูรว่าหนอแนวมา เนื่องตักตตักคำ เช่นนตักตกรอเรือ ยงคำเคตตอแปลต
 แปลตมี มีคำเพิ่มเติม เช่นว่าจระวางกุงวงษ์ กับคำพทชางกุงพงษ์ ตักตคำจำ
 หน กเนื้อในคำอังกูร จระพทชระเพิ่มกุด รวบกบอังกูร บทตักตตักตคตพิ
 จระวางกุงรวบรวมกัน แปลตคำจันน ว่าหนอประเสีริฐูเตีคังงษ์ ในคำ
 พทชางกุงพงษ์ แปลตว่าหนอองค พระผู้ชนะหนุมาร คือโพธิศตักตวสร้างตมภา
 เพื่อพระโพธิญาณ ตมญาว่าพทชางกุง เป็นหนอตักตบแนวประยูร บได้เตียมตัญญ
 คานตักตกรอรา เกอูกุดคำไทยใช้หนา อนุกุดนมา เจอขทมคชคำคตอ ตักตคำทไซ

ประมวณ ก็นำตามกระบวน ในทางดงเคราะห์เหมาะสมความ ตระกูลนั้นแปดแปด
 ดยาม อนุโณมตาม คำพูดว่าเป็นฝั่งฝ้า คือท่านบิดามารดา เป็นฝั่งบุตร
 ทักษิณทนต์วงฮาไศริย์ ดับตายดับเชือกกันไป เต็มฝั่งชะโดย เป็นขอบแปดแปด
 ร แม่นบุตรนคตาคม ดันมาประนช ขอบฝั่งกตงยพพาน ถำบุตรนคตา
 อนิระพาด จองร้ายจองผดายุ ขอบฝั่งกพิงท่าตาย ตัญญาตต้นเชือกดบ
 กตาย เต็มต้นตัญญาหาย เหตุฝั่ง บคิงประยฐ ชกคำหนึ่งว่าอากร แปดตาม
 เค้ามุด ว่าเพอะว่าพุ่มมูมาม กับจาเกิดอนกตณตตาม หนึ่งแปดไพศความ
 ว่าบ้วยเวดาซากาด หนึ่งปฏิภูถไชชาน ของบุตรเน่านาน แดกตต้นอันเหมน
 มองมูม ท่านว่าน่าเกิดยคปฏิภูถ มคธคำพูด มาเพิ่มนิพนธ์กตกตอน ในกต
 ทำคำตั้งทร คตออักษร ตกตทุกบทประจำ รวมกตตงต้นดับคำ ตั้งฮาแพะ
 นำ นิเทศ นิตส์ อคตไช หนึ่ง จงตั้ง เกศเทศ ไนย จักชักจูงใจ
 ให้แจ่มกระจางทางเรียน แม้ไม่จำแยบแบบเขียน จักฉงนวนเวียน เช่นฉว
 บมีแห่งนอม ดตเดยวเทยวกระเจิงจร ตาคดุมแห่งดตอน บแม่นบหมาย
 กตายแสดง แกกฏนไวพจน์บทแสดง จักแจกแจจแจง ก็จบพิภคจิตจอง ๆ

เกม

๑ จักแก้เกมโกนทั้งสอง โดยแบบดะบอง คำใช้ฉบับพิมพ์บรรณ ร้องคำ
 เกมเกนจันน เป็นบทถำมัญ คำไทยทไซอตรา กระเถนชโยคเถนชทพนา ทง
 ดองวาจา เมืองบทมคธเค้ามุด สกคณอใหญ่ไพบุตย์ คตทอไพทุริย์ ท่านจัด
 เปนคตถำมัญ คำเกนชบางอาจารย์ณ ตกคตต่างกัน นอนดแดท่ายทอทาน ดอง
 อย่างมีแต่เขาราน ควรจะพิจารณ์ ว่าใช้ทงดองวาจา กูตะโกนดยามภาษา
 พุกกนอตรา บคตองคำวิหิตริตรอง โทญจนาทอชคคอง บันญาดำพอง ตั้งเดียง
 แห่งนภกาเรียน โทญจามยุรารำเวียน ที่ถานเตียน ๆ สกฏนโกญจโนนไผ

สองโกญจก้อเกิดแต่ไฉน หารพุทธทศพจน โฉมใหญ่แต่ได้ตัวจอย คำโกณฑ
ตกตจฉนอ โฉมกับมีทอ พิษุรีย์มาพูดการันต์ แปลว่าชาติด้นศวรรสร
ไทยใช้คำนั้น โฉนจุกแต่โฉนเกษา ต้นเดิมใช้ โฉนชนหมา เน้นภาณาน
มา ก็ตกเบณ โฉนไทย ๆ แก่เกณ โฉนตามมีใน แบบพจน์บทไซ ระบิตก
ต้นคำสอน

ก่อน

๑ แตนจกแก่หมวดกอน เรียบคำทำกอน จะก่นจะสรพาทิ คำไทย
ใช้พูดกอนมี อยู่สองวิธี จะจกให้ชัดคำไทย คู่บทซึ่งนำไตไต ข้างบน
นำไต ข้างล่างศรกอนมุดดิน ยานักกตม ๆ กถนกิน คำนิยมิน ว่ากถนเป
ยาดูกกอน สองคำคำไทยตั้งหร พุดทั้งราชฐร ศดยตถชนมุด คำกอน
รอดกตมากมี มาแต่บาฬี ส่าชกจะยกรำพัน ศุภกรว่าฤษ
ยามอัน ทำงามตามวัน ซึ่งมีคติไซกไซย พระกรคำเชมรว่าไต แปลภา
ษาไทย ว่ามือทั้งสองซ้ายขวา ถ้าโดยสรวมไล่หัดดา คำสูงราชา คับที่เรียก
ว่าทองพระกร ไม่ทำจเครื่องทรงภูษร ชื่อขารพระกร จงเรียกถ้าเห็นยกใช้ตาม
พระศรีสังขกรคือนาม นารายณ์พงษราม ศรีกรสังกรอีกสอง นามทอง
อาทิตย์ผู้ทรง โดกยทุกจันปอง เปนพากยมศรบทม ที่จากรทินกรรังษี ภาษ
กรระพี อีกคัพที่ว่าประภากร รัชนิกรแดนใต้กร สองนามจันทร เปนคู่ดวง
สุเรียน หนึ่งดาวกรนภคต หนึ่งดาวอำพน ตาตาสณ พนมพร อีก
คำว่าแฉนยากร หนึ่งเสนาจร หนึ่งจบในหมู่จตุรงค์ ไฉยจะระกร
แห่งสังข คือผู้จาง ขอนชวายแก่บุตรชินวร หนึ่งว่าตรารูปมังกร ฝ่าย
จันนคร หนึ่งถือกันทุกกระทรง พระราชตัญจกรตราทอง ฝ่าย
ไทยทั้งปวง คำนับแต่รับทำตาม พวกพดนิกรด้นหนตาม ทุก

เขตทุกคาม ดงนพวงพดากกรกอง หนึ่งว่านระรากรปอง แผลด
 โดยทำนอง งามหมู่ระรานรชน คดงส์รพากรสองคน ในนอกคำบด เจ้ากรม
 ปดตชายชวา หนึ่งนหน้ากรตงนนา อากรคงคา อากรทุกอย่าง
 คางพรรณ อากรบอเนบเยแบ่งบัน เป็นดงนดงนกัน เรียกชอชุนพฒนากร
 นามเจ้าภาษิตระกร ชุนตัมมชชากร ได้เก็บภาษเค้นรำ ชุนตนิยากร
 อักคำ เจ้าภาษกา กับเก็บพอกหน้าตาตทราย เจ้าภาษฝางอกราย ชอคงบาด
 หมาย งามัญเชฐูการกร คนรับทำงานจ้างออน เรียกว่ากรรมกร คู่กันกับ
 ทาษาษา คำกรซึ่งรำพรรณา ดำดืบเอ็ดวาจา สกตรอบมมีการันต์ ยัง
 กรณพอกหนึ่งท่านสร นอใหญ่ได้ทัน ทรชาฏทุกคำจำสอน คือคำว้ายก
 อกรณ ส่งชณะมอญ พ้องพระกระณะฝ่ายไทย คำกรพระกรณไซ ตี
 ร้ายไตโค กั้นแจ้งประจักษทกทาย สัปตกรณนหมาย ใช้แทนที่ร้าย คำราชฎี
 ที่เรียกบงตูกุด ยกเป็นคำตุงตามคุณ ศัพมบุญ บรมศัพพระศัพเจ้านาย
 มหาปกรณพิปราย โดยคำธิบาย บอกชอคำกรใหญ่ยง อดงกรณเครื่อง
 ประดับองค์ เป็นชอเครื่องทรง กูตศวจิศรนา เครื่องกรรมกรณนหนา
 เป็นชอชอกา เครื่องจำแต่ทำโทษทนต์ คำกรณเช่นรำรำพัน ดงนณอมหนัก
 เป็นดงมาเติมเติมปลาย กรกรณสองอย่างบรรยาย หนักคำเรียงราย
 รอมตมดืบตั้งคำคง เรียกกอนใจพจน์บรรจง จัดเพื่อประสงค์ สำหรับนัก
 เรียนเพียรจำ

เกียน

๐ เกียนเกียนเพียนปากหาดาคำ เกียนนบุรี บูราณบรรหารดืบมา
 เรียกชานนาพเคดอนวาจา คดงอนิรา นิราคักคดาศเป็นเกียน ใช้ให้ตองแบบ
 แบบเนียน ควรใช้ว่าเกียน สมความที่กงหมุนไถ อาเกียรณเดี่ยวตาษคำใน

ภาษาไทยใช้มี ๓ กิตติแม่ผู้ ก้อยและสะกิดเบาเบา คอเตชสะกิดบทเรา จง
 จำตำเนา ในเกล้าคือคำ ราชกิจคิดคว่ำประจำ มีกิจการทำ คิวจอตักตัก
 การ แผลงจะเป็นตยะก็มาน ใช้แต่โบราณ พระราชกิตยวินิจโดย กิตติศัพท์
 กิตติคุณคำใน มคชฐานไซ คิวติตักตบทเดิม กิตติแม่แดงเป็นเกียรติเดิม
 เอยอต่อเต็ม เป็นตั้งตักฤษฏภาษา ชำระพระกฤตยฎีกา คำนี้ใช้มา แต่
 เบองบรูคำเพรง พวกช่างอังกฤษนักแดง ผู้กดวดตายเอง เดินปรุผลตเป็นตาย
 เรืองนพุดกันแพร่หลาย ศิษย์ฆ่าครุตาย เพราะคิดว่าทำทองเป็น ครั้นคร
 ุตายแล้วจึงเห็น ทองคำ บมีเป็น แต่เพียงอังกฤษคิดมา จึงเรียกอังกฤษสัญญา
 เพราะตนตำรา อังกฤษนั้นคิดทำขาย คำว่าอังกฤษโดยหมาย เขียนกฤตคว
 ปรตาย คือบทตักตค้อคอ คาบกฤษตักตควชอ บทราบคั่นคอ จะมา
 แต่พจน์พากย์ใด มีแบบเขียนตามแบบไซ ยิงบ แจ่มใจ ก็ใช้พอแยกแปลก
 คำ กฤษณาแปลว่าไม้ดำ คู่กับกระดำ พักใช้เป็นไม้กลิ่นหอม พระ
 กฤษณะรักษคือจอม นารายณ์ บ มีปดอม บ เป็ดยนเป็นองค์อะจะดาว
 คำโทษอุกฤษฐ์บริหาร ตักตพจมาน ขอบบอแต่รูปการันต์ แปลคำอุ
 กฤษฐ์คิดพัน เป็นคำดำคัญ มคชเป็นบทกตางกลาง ฝ่ายตักตตตปาง ฝ่ายชัว
 ุดตทาง ช่างชัว บกตวกตบตี คำกิตติคิดตจระจึ ดิบเอ็จคำมี เป็นหมวดตจ
 ครงจไตรตรา

๑

กต

๑ คำกุดสยามภาษา ใช้พูดกันมา ว่าต้นตมุดกุดไป กุฏิบทมครค้ำไซ
 คิวฎิคอนใน ตักตว่ากฏิกฎิ เขียนว่ากรฎิกฎิมิ สะกะฐะวิชิ เอาอยู่เป็นระ
 ประดม คำว่ามงกฤษนิยม เครื่องสูงอุดม สำหรับกระษัตริย์ตรงมทรง ขอ
 เหล็กขอไม้ใช้คง ขอข้างอย่างตรง กับคำว่าอังกฤษขอม ตักตขอบอยนิยอม
 ขอนอย่าปดอม จะแปลกโบราณชานไซ คำกุดทั้งขอมทั้งไทย ตักตเวียง
 ใจ พจนพิศพิณจคำครุ

๑

กุด

๑ ผักกูดพูดกันแต่หู ไม่ต้องถามครู อึกว่าจิ้งกูดท้ายเรือ ต้อง
 คำไซคามันเผื่อ มกชบเจือ ประจักษ์ว่าพรรคพากย์ด๋ยาม กูฏโนมกช
 แปลความ ว่ายอดดอย่างงาม ภูเขาศรีกูฏพูดมา ว่าเขาดำมยอดดภูผา
 หนึ่งบรรพคา ชื่อศิษณะกูฏเจอมง่า หินเป็นรูปแรงแฉกให้ทำ เขี้ยบบิ้นประ
 จำ ทียอดดภูเขาเงางาม จึงเรียกศิษณะกูฏโดยนาม คงตำเหนียกตาม
 แบบบทสกัดตัวกูฏ กูฏว่าเกียจ โกงกตงอ แปลไว้ให้พอ ได้รู้แฉก
 เดศไผ่ สกัดตัวกูฏตอนไผ่ แคคู้กำไทย มีใครจะใช้ความถึง อึก
 คำคนไทยไซอิ่ง ว่าเราพรันพริง แต่บิตตะกูฏแกกั้น คำนเป็นคำสามัญ
 นับกูดเสร์จสรพ์ หกถันจบจนจาง

เกด

๑ เกดในสยามภาษา ที่ไซเงรจา คือว่าต้นเกดมีผล ไม่ทำงไม้
 เกดชอบกอด ชอบถือทุกคน น้ามันดูบได้แดงเหลือง คนชื่อนายเกดนายเรือ
 มต้นเกดเมือง แดการะเกดกตณเกด ทงห้าคำพดกเขาเรา คำคนเพด
 เพด คอเคชสกัดบทไทย ไโรเกษพระเกษมาใน มกชคำไซ ว่ามม
 แดโรจูกอง ชื่อวัดสระเกษคำคง แปลความตามตรง ว่าวัดที่สระเกษ
 เกษระว่ามมนหนา อย่างไซก้นมา แต่ก่อนสกัดชชอบบ บคนมักเป็นศอกค
 สู้ดแดงแต่พอ ใจไซบ ได้ทักทาน พระเกดชื่อดาวงัดณฐาน ตั้งชงชาย
 ฉาน เหนชคจังหวัดในสวรงค์ ชุมเกดุนวาของควัน เป็นของร้ายอัน
 แดคณนิมิตร์ฤกษบม ต้องคำเกดุนอยาฉงน เหมือนเหตุยุบต คิวคู้สกัดการันค
 อึกคำว้างเกิดอัญ ญะพากย์สำคัญ มกชสกัดคอตรา พระโตเกดณ

ตมญา พระพรหมชาติา ถกตสอดตพอศวร คำเกตุแจกตามกระบอน
ครบในจำนวน ดิบคำจงจำครีครอง ๗

โกต

๑ คำโกตตรวจตามแบบตะบอง บอเห่นคำปอง จะเป็นข้างบทพจน์ดยาม
ใช้โกฐูทงห้าว่าตาม ซึ่งมีในคาม ภรแพทยประกอบเก็บยา ถกตฐูอดัณฐูาน
มา เบนอย่างคำรา โนศับทมครบทมี พระโกษบุทาจามี กรรุงรังษ
ตำหรับพระศัพเจ้านาย อย่างตุงบรมโกษนามหมาย เตมอชนเจ้านาย
นับนามแต่พระโกษศอร โภษชนขุนนางทงมวน ดดหย่อนทอนทวน เรียก
ใช้ว่าโกษบิตทอง คำโกษเข่นหน้ทงผอง แบบเทียบทำนอง ชอบบอดกต
งตงาม ตุงรรัตนจิงโกฐูนศวาม แปรดเป็นดยาม ทำนว่าผอบทองคำ
คัวฐูอรกษฐูประจำ ถกตคือคำ เนระว่าเปนพากย์บาฬี หน้โกษฐูา
ศารคำมี ศวามแปรดจาท ทำนใช้ว่าหอเรือมคตัง ชอบบอฐูอดัณฐูาน
หอง ถกตประดัง ทงตองอักษรสอฐูอ คำโกฐูปะโกฐูนีพอ ทราบเค้า
เหต่ากอ กำเนตนับศับทตงชยา ดิบด้านเปนโกฐูหน้กร่า ร้อยแदनโกฐู
คร่า จิงเปนปะโกฐูหน้ไป โภฐูนใช้ภาษาไทย คัวฐู คอนใน ถกตเข่นบท
แบบบาง นับโกฐูหกคำคักตาง ไร่พอเปนทาง นิตค่นน้เทศเหตุการณ ๗

เกียต

๑ คำเกียตเตียตแทรกเส้าจนวน นับบทพจมาน ประมาณเพียงห้าคำ
ตง เต้าเกียตชานาจำนง บักกตางตางตง แदनจตเมตตชญญา จิต
เปนดยามภาษา ตอเตชบญชา ถกตตามบทไทยไทย รังเกียจเกียจ
คร่าชานไซ น้คำอะไร จิงตองถกตคัวจอ ตำรรภาพมมีทราบค่นตอ
เก้าใช้มาพอ ดิชคักคิตตามก้น เกียรตียศ์เกียรตียศุณดรร มคชจำนน จะ
นบักเข่นกิตตคุณ เกียรตียศ์คือผู้มบุญ ตำรงยศ์ตุน ทราบุวดีร์ตียชรรวม

แม่กบขรรจบดำน้ำ ไทยใช้ประจำ อำหุมาติดกับนาน อักจ่ากักับ
 ตุการ กบเขาเวียงจาม แดจวนช่วยไปกับเรา กบกับเขนนาคาเขา
 สยามควรวเอา คัดบอสังคต้ามัญ มคธค้ำวากปกตปี คือกาดนานครัน
 บังคับสังคตตัวปอ วิกกับฝากไว้แคพอ พมอาบตรอ ผ่อนเขตรให้เนิ่นนานไป
 อากป้อการชานไซ ความข้างค้ำไทย ก็ใช้ว่าเดศกักรยา อากป้อกป็นนา
 ทงต้องจางา สังคตตัวปอภอควรว

กาบ

๑ กาบภาษาไทยใคร่ครวญ ประมาณประมวญ มีมากหดากหดากหดาย
 ค้ำ กาบอ้อยกถ้อยนำกาบค้ำ กาบกอระถ้ำ กาบหมากแดงกาบปลัดมี ไร่ไป
 ไม่สุดสุดท้ว กาบไทยพาที้ คือท้วมบอสังคต โคตงกาพย์กาพย์กตอน
 มคธ ใช้คาบไวยจน์ สังคตพอยอทงต้อง แม่กบกาบค่างโดยคดอง ในแบบ
 ระเบของ ส้ามค้ำเช่นร้ำพรรณา ก้ำม้อก้ำแม่ ก กว บำปกรรมภาษา มคธ
 ม่มอโรหัน ค้ำวากคนกุ่มกรกัน เป็นค้ำต้ามัญ สังคตค้วมอพอด ค้ำกุ่มภ
 เป็นชอราชา ภอการันคัม ทานแปลว่าหม้อขงชด จบกอไวยจน์นุณข
 เดาเดศยุบด เป็นแบบถ้วนแยบคายค้ำ นักเรียนเพียรดูเพียรจ้ำ ในกตอน
 ดำน้ำ จระจ้ำก้งายตายตี เพียรผูกพากยพจน์พาที้ หวงให้เป็นศวี ส้วต
 แต่ผู้เพียรเรียน

๑ จบ ค้ำร้ำเพื่อพูด พรรณา
 กอ แจกแต่ ก กว กอเค้า
 ไว อ่องถองคักษา ต้ำเหนียก แม่้นเฮย
 พจน์ พากยหดาก ๆ เย้า ยัวให้เหิมเรียน ๑

ขอไฉพจน์

๑๐ แค้นจะแจกก้า ขอไฉ พจน์เฮ้ย
ตั้งแต่แม่กนไป จวบท้าย
นับหมวดตรวจตามใน แบบฉบับ เคมีนา
เป็นกาพย์ยานีย้าย ยักเบองบทฉบับ ๑

๑๑ ขานี้
๑๑ จะร่ำคำเป็ดยนแปดก ถ้าเนียงแยกแตกดารา เรียกนามตามฉมญา
ขอไฉพจน์กำหนดจำ ๑

๑๒ ขัน
๑๒ แค้นขอแม่กนนี้ ไทยพาทมแม่เนีย แชนักกวดขันทำ คดกร้าดู
ขัน ๆ ขันทองพานรองรับ ตูงามสรรพดาระพรรณ ขันเงินขันนาค
บัน เป็นหลั่น ๆ มีหาดากหลาย ราตรทถ้าเหนียก ไก่อ้นเพรียกเป็น
เครื่องหมาย เวด่ามยามปดาย ไก่อกระขันขันเซาเซา คำขันเช่น
ฉนั้นว่า เป็นภาษาสยามเรา นอนิดไม้คองเตา ไล่ตักตบตขันไทย ขันชะ
ค้ำมกช จึงกำหนดจำได้ใจ จะแปดเป็นความไทย ท่านว่ากของตรองคฤกดู
เฮ่นว่าเบญจจะขันช ท่านเทศธรรม์ออกแต่หู แปดว่าห้ากของชู ชีเช็ด
ชัตอธบาย ตรีเตรียมพดขันช นัตนุกองพดหลาย คำขันชเช่นบรราย
ตักคนอชอกรวันคี่ พระแดงดำหรับทรง องคกษัตริย์เรียกพระชรรค ตักค
คักรอหัน คอการันคัสรรเดริมตง หุ้มแพรในเวรคักคี่ พระจอมจักร โปรด
ปรานทรง ตั้งแต่งแห่งจำนง นามพิปรายนายไชยชรรค ตั้มาอาณาเขต
ทิวเศศโปรดขั้กัน แต่ตั้งขั้ผู้ทรงธรรม์ เรียกว่าขันชตั้มา ตักคัจฉนอ
ใหญ่ ขอไพร่ทูลริย์เพิ่มท้ายนา พอกขันสรรวาจา ตักคแยกแปดก ๆ กัน ๑

ชาน

๑ พจนานุกรมกำหนดไว้ ชานคำไทยเรียกชานพดด้ง จัดเป็นคำสามัญ นอ
 สกคบทคำตรง ไชชานแต่ว่าชาน คำบริหารสามัญคง นอเด็กสกคตง
 อย่าพระองค์เป็นอื่นไป มีชานอ่านมามาก เห็นเป็นพาทย์ภาษาไทย แต่
 บางอาจารย์ไซ ว่าเป้นคำกำพูนาค คือชดาแปลว่าเตือ ต้าเพียงเจือเป้น
 ชาดมา กัมพูชภาษา เตียงเป้นชดาว่าตงคอง ของเกาก่อนจำเนียร
 เจามักเขียนสกคตง เรืองนุกไม่พอ ทังจะเตียงเกียงเตียงกัน นอดชกตาม
 เตือ เห็นไม่เตือซึ่งโทษทัณฑ์ ว่าไรว่าตามกัน ได้เงินพันทองถึงเต็น
 บริกขารบริหารเหตุ แนนเทศเป้นเขตแดน เครื่องใช้มากฤาแสดน
 ทุกสิ่งเรียกบริกขาร มักใช้ในของพระ เรียกอัฐุระแปดประการ ไตรัย
 บาตรมีต ใช้งาน ตันพระชาผ่าตีพัน อักเขิมบริดา ฉะนระนำกรองนำฉั้น รัต-
 เอดกายะพินชน ครอบถ้วนจัตอัฐุบริกขาร ต้องเขียนรอสกค โดยมคช
 บทเขาราน จะแปดโดยใจหาร ว่าเครื่องทำรอบคอบคอง หนึ่งคำว่า
 ดังชาร ซึ่งบริหารในจำนวน คำแปดได้ด้อยดงม มอศถ์ด้ายหงาย
 ยุด ใจหารพนาเป้นวัด ฟังไม่ชัตของชัตสน จะเผยจะม่อนปรน ต้อง
 ยัตชากดถ้าวบรรยาย มุญบาปหากชุนนุม ชักประชุนเกิดว่างกาย คำ
 แปดแตชบาย ว่ากรรมสร้างปรุงแต่งสรร จึงเรียกวาดังชาร โดย
 ไหวหารอเนกนัค ผู้ได้ฟังเทศกรรม ย่อมเข้าใจในดังชาร ว่าย่อพอ
 ให้เห็น แต่พอเป้นบัตกตฐาน จะกถาวพิศดาร จะเนนช้านาเบือฟัง
 หมอดชานประมาณใช้ เช่นแจกไว้มาแต่หลัง รวมเป้นห้าคำทัง ไทย
 มคชหมคคำไซ

ขอน

๑ คำขอนกตอนยานี้ จัดไว้มีต่างเทศในย คือขอนภาษาไทย
 ว่าท่อนไม้แด่คุณ ไม่ต้องอธิบาย รู้แพร่หลายชงายจร อีกคำว่า
 ทูตจร มักเป็นบทสวดครอ อย่างไรก็ตามก็ไม่ทราบ ร้อยยาบ ๆ เท่านั้นหนอ
 เห็นใช้สวดครอ ก็ออ้อว่าตามไป ประดุจขรณน คำยาพ่อย่างดังได้ย
 แปลมาภาษาไทย ว่าสร้างเสริมเติมเปลี่ยนแปลง เขียนต้องสวดครอ
 กับตัวธอเติมท้ายแฝง เพื่อจะมีให้แคลง รัชต์ ๆ อคฤคต ๗

เขต

๑ ค้ายเขตแด่หอนาเขต ตามเขม้คำไทยมี ไต่คุชกวัตให้
 กระทบต้นสำเนียง เขตแดนอาณาเขต ดำแดงเหตุแห่งคำเคียง ใจ
 พจน์กำหนดเคียง ค้าย ๆ กันด้วยต้นยาจ เขตระแปงว่าแดน กับไร่
 นาทำนกกถาด อีกกาดกำหนดคราว ถาดว่าเขตแดนศวาที่ เขตนา
 ในท้องทุ่ง ศดองมตุงเขตรกรุงศรี คำพระวิในยมี กาดสังเกตเขตร
 กระฐิน ข้างไทยใช้ว่าแขวง คือดำแดงเขตรบูริน บ้านแบ่งแขวง
 เมืองอินท์ ในเส้าหินเขตรนคร เขตบ้านแดเขตรวัด ให้เห็นชัด
 อุทาหรณ์ กาดที่บันเปนคอน คียงว่าเขตรแดนศวาจ เท่านั้นพอเปน
 อย่าง เปนที่อ้างทางศึกษา คำเขตรเช่นว่ามา สกตคอรอเติมปดาย
 เขตรนมกำหนด พากยมคชบทบรยาย ควรจำคำพิปราย ขอโวพจน์
 หมดระบิต ๗

๑ หมวดขอโวพจน์ต้น

ดาร์ต้นอง

ย้ายแยกแจกดระบอง

บ่อนไร่

เพียรเรียนเร่งคฤกครอง

ไตรครวจ คุพ้อ

กำหนดจดจำให้

แม่นถ้อยทางสอน ๗

๑ จักแจกคอกคิตเค้า

โวพจน์

จงพิจารณาจำจก

จะแจ่ง

เปนมอดคตรวจคราบท

แบบฉบับ

นพนา

คำอธิบายกถนแกตั้ง

กถาวอย่างออกขยาย ๆ

๑ จักแกกโวพจน์

คงแต่บทกถนอนิน

ตั้งเนื่องเรื่องระบิต

จนถึงถนหมดหมวดคอก

๑

ถน

๑ ผู้คนคำสยาม

โดยเนื้อความถกถนอ

กับของระคนพอ

รู้ชัด

ว่าภาษาไทย ถ่วงมือตงโน้น มือกคนชำนาญได้ ๆ กถบเป็นหน้าขุ่นไป

ถนคำไทยใช้ถนถิต เถวถนชคถนถนถน ถนถนถนถนถนถนถน ถนถนถนถนถนถน

ถนถนถนถนถน ถนถนถนถนถนถนถน ถนถนถนถนถนถนถน ถนถนถนถนถนถน

ถนถนถนถนถน ถนถนถนถนถนถนถน ถนถนถนถนถนถนถน ถนถนถนถนถนถน

ถนถนถนถนถน ถนถนถนถนถนถนถน ถนถนถนถนถนถนถน ถนถนถนถนถนถน

ถนถนถนถนถน ถนถนถนถนถนถนถน ถนถนถนถนถนถนถน ถนถนถนถนถนถน

ถนถนถนถนถน ถนถนถนถนถนถนถน ถนถนถนถนถนถนถน ถนถนถนถนถนถน

ถนถนถนถนถน ถนถนถนถนถนถนถน ถนถนถนถนถนถนถน ถนถนถนถนถนถน

ถนถนถนถนถน ถนถนถนถนถนถนถน ถนถนถนถนถนถนถน ถนถนถนถนถนถน

ถนถนถนถนถน ถนถนถนถนถนถนถน ถนถนถนถนถนถนถน ถนถนถนถนถนถน

ถนถนถนถนถน ถนถนถนถนถนถนถน ถนถนถนถนถนถนถน ถนถนถนถนถนถน

ถนถนถนถนถน ถนถนถนถนถนถนถน ถนถนถนถนถนถนถน ถนถนถนถนถนถน

ถนถนถนถนถน ถนถนถนถนถนถนถน ถนถนถนถนถนถนถน ถนถนถนถนถนถน

ถนถนถนถนถน ถนถนถนถนถนถนถน ถนถนถนถนถนถนถน ถนถนถนถนถนถน

ถนถนถนถนถน ถนถนถนถนถนถนถน ถนถนถนถนถนถนถน ถนถนถนถนถนถน

ถนถนถนถนถน ถนถนถนถนถนถนถน ถนถนถนถนถนถนถน ถนถนถนถนถนถน

กระจ่างสว่างใจ ถ้าหากจะเป็นบท ทังมคธมาเป็นไทย จะต้องเขียน
คำไข บริคณห์อย่างนี้ควร แปลว่าของกำหนด ถือเอาบทในจำนวน
สำหรับได้ด้อยส่วน สิ่งสำคัญไม่ผันแปร ในหมวดคำคนนี้ ดิบเข็ดมี
ตามกระแต่ อยากรูหมื่นดูแต่ ในระเบิดดินสงกา ๙

กัน

๑ ขอบคั้นแแต่กันเขตร แแต่ตงเหตุตามภาษา ดยามคความเจรจา
กันออกคินทุกคินอน หนึ่งว่าตามเค้า ถ้าจะเกา ๆ ทคน พดกนคำดำ
มัญ เช่นเถาคันคำไทยตรง หนึ่งว่าดำคัญ คดจนชนนาพิศวง เปน
พากย์ดยามคง ฤพากย์แปลกแตกเดศไผะ จึงได้สกัดญอ ไม่พบข้อ
ฉินจโดย เขียนตามททานไร มาแต่ก่อนม่อนตามครุ พดกนคำมคธ
จงกำหนดหนาพ้อหนู จะจัดคัตให้ดู เปนหมวด ๆ ครอบคฤกศรา หนึ่ง
คิดแปลว่าไถ ราษฎรใช้ว่าไถนา คำสูงคับที่ราชา ใช้ว่าจรดพระนัง
คัต จงรุตเปลี่ยนแปลก จิตย้ายแยกทุกสิ่งสรรพ ออกคางองคต
เขมร ใช้ว่าไถนา ไรงคัตว่าไรงเผ้า ที่จอมเจ้าแต่จออกกว่า ราชกิจแแต่
กิจจา นุกิจยอมพร้อมขุนนาง อีกคำบังคมคัต ว่าให้วเผ้าเจ้ากรุง
ขวาง กัมพูชคำดำอาง เอามาใช้ไทยพาที้ ด่วนเหตาดอดกต คด้าย
มคธบทวิธิ คำคั้นดรรจงคิ หกจจาอย่าฉงน ยังเพิ่มเติมเศกสรร คำ
ครันครรภเข้าระคน โดยแยบแบบขุบต บอกคำใช้ไม่แปลกปลดอม
ของเขามักครัน จะชอบันเขาไม่ยอม มีครรภคองอดยอม จะยิ่น
นังระวงกาย ครามครันคำไทยแท้ ไม่คองแกอดดปปราย มีครรภนน
ชบาย แบบบงคบคัมทบาท ศัพพะพากย์มคธ ตามกำหนดในวิธิ
แแต่ตงตั้งลักฤษณมี หนึ่งจวรรอกอการนคิ ควรอ่านว่าครรภะ ที่ดตดระก
ว่าครรภี เตียงไทยใช้จำนัน ว่าครัน ๆ ทังทุกคน

ตาม

๑ หมวดคานบรรหารเหตุ ให้ตั้งเหตุพจน์พจน์ ไทยขอมบดอม
 ประปน จักประคนประดับกตอน สลักกานแฉกานหาม ว่าเรียงตาม
 ในแบบสอน คำคนขานสุนทร อุทรหรัณคานคำไทย อาการว่าโรงเรียน
 เซตรคันเขอนท้อไชรัย โภฐาการนไช คำแปลใช้ว่าเรื่อนคดง คำว่า
 เภราการ จงวิจารณ์จิตรใจฟัง ว่าหอกดองประคัง ตีประจำทุกคำคน
 สดดาการคำน แปลความชว่าโรงปั้น กุฐาการยังยั้น ว่าเรื่อนยอดทุก
 ทุกพรรณ ชงดอยพระอังการ คอดดอยถ่านเท่าปนกัน คำว่าอังการนน
 แปลโอหารว่าถ่านไฟ วันจันทร์อังการเด่า เรียกตามเค้าคำข้างไสย
 เป็นชื่อดาวจมีโน เวหาห้องทองอำพร ทำคำการทงหมด รอดักคบท
 แบบสอน ในพวงกอุทาหรณ์ การตัวรอปอเพียงจำ ถึงคาดลอดักค
 ตามอย่างบททไชคำ จงจอกัดตัวอยู่ถ่า นกนในดงพงไพรแวง หนึ่งคำ
 ว่าถึงฆาร พระอาจารย์ท่านคิดแปลง เป็นคำฉิแผลง ว่าศฤงฆารอ่าน
 ดีบมา ว่าเครื่องประดบยศ เปนมคชภาษา ข้างไทยไชเจรจา ว่า
 ศฤงฆารบริจาร สมบัติก็ควรไช สมคำไทยพูดไชชาน ถึงใดใช้นาน ๆ
 มักกตายเกดอนเกดอนความเต็ม ขานนขอชะนิต ตัวรอกัดคดเต็ม หมวด
 คานตำรวจอณเดรม สิบสองคำเช่นว่าพรรณ ๆ

คุณ

๑ คำคุณในสยาม ไม่มีความจะ ใช้กัน เอาปากย้มคชธรร มา
 พูดหลายกตายเป็นไทย เหมือนพูดว่าบุญคุณ แดชอบคุณการุญใจ เจ้า
 คุณท่านตั้งใคร ให้อยู่เวรประจำชอง กระตัญญูรู้คุณท่าน ประกอบ
 การทดแทนตนเอง ให้ชอบตามท่านอง กระคะเจทมุมคุณ เขาไทยพูด
 เช่นน คำบาทมาเจอรุณ เพราะเหตุคำว่าคุณ ไม่มิใช่ในสยาม เนื้อ

ทองนพคุณ เรื่องจำรูญตูกอร่าม ผคุณนเป็นนาม แห่งเดือนดีดุดบี
 ปลาย คำคุณทงต้นไซ ฌอใหญ่ใช้สกัดหมาย คิวเดียว บ กดับ
 กดาบ บทชบายบอกคำตรง

คุณ

๑ คำคุณภาษาไทย ก็มีใช้ย่อไฮ่หง ต้นคุณคนจ้านง ปดุกไว้
 ใช้ไบเหมือนบอม คำคุณมคชชาน เดชคุณหารหมวดนิกร หนึ่งศัพท์
 อุทาหรณ์ ทิวคุณแฉศรัคุณ คุณระคำเช่นนี้ ความแปดมีวาเพิ่มภูด
 เติมเข้าตามเค้ามุด เปนต้องปุนต้องต่อเติม เดชคุณพูนตามที ต้อง ๆ
 มีเป็นดีเติม ต้องห้าดับเติม เติมทวดงนไป ทิวคุณศรัคุณเดา ก็มีเค้า
 จงเข้าใจ ทิวด้วยปรับใหม่ ก็ต้องต่อตามต่อมี ฤจะว่าต้องเทก ต้องชน
 เค้าส่งนทอ ก็ต้องกับบัพ คำคุณระทิมะคุ เขียนคำภาษาไทย ก็ต้อง
 ใช้ตามแบบครู ฌอใหญ่สกัดดู อ่านว่าคุณอย่าสูญเติม ว่าไว้แต่ต้อง
 ตาม จะใช้ความจริงต่อเติม ร้อยพันหมื่นแสนเติม เขากันคุณภูดเพิ่มทำ ๆ

เกน

๑ ประเคนดำเคี้ยวใช้ ภาษาไทยแต่บูรา ยาวต้นดรรประจำ จิต
 ไวพจน์บทคำไซ ประเคนว่าตั้งยื่น ดำเคี้ยวชนดำปากใจ ต้องคำนักคนไทย
 ใช้เจรจามานมนาน

คอน

๑ คอนคอนคำไทย ๆ ที่เรียกใช้กันทุกวาร หาบคอนพูดไซชาน
 กับเรือคอนแฉคอนเรือ คำนรูทงกัน คำดำมัญไม่พันเผื่อ พากยอนบม้เจือ
 นอสังเกตบทว่าคอน ยังพอกพากยมคช ตามแบบบทอุทาหรณ์ คำคร
 กรุงนคร ควรตามทชวาจา คำครว่าทะเล ฤกเดแพพ้นคณนา ฌนใหญ่
 ได้ชดา ก็เรียกว่าชนคำคร ฌนอ้างค่างทะเล รูปจรเซ้หม่มังกร
 มัจฉาชาคิขจร เค้าปูปลาธารพรรณมี สำหรับโอรสราช ดงประพาศ

ตรงวาริ โดยราชประเพณี เรียกศักรที่ตรงชด นครแปดว่าเมือง ฐราว
 เรืองแทบทุกคน ขอแต่อย่าดุดน เขาอันใหญ่ได้ค้นคำ ซึ่งว่าร้างคร
 นึกแดงพ้อนรู้เห็นรำ โยศกรวญทวนดำ ๆ วรรรเรื่อยเจอยจับใจ เขาเดา
 ว่าเต็มที ยังไม่มิดครไทย ชาครซึ่งมีโน เมืองนครก่อนเป็นคร ผู้กครอบ
 มอบสอนให้ ฤครไทยได้เฟื่องฟู เตืองภาาระบือคดู เห็นรำเรื่องเมืองนคร
 ครนนานกาลกักกาย คัจนะหายคตายเคตือนถอน เรียกว่าศูตคร สกครอ
 พอเป็นพยาน

กล่าว

๐ คำเอกข้างโทใช้ จักัดใช้จะไซซาน คำเอคนั้นบริหาร ว่าคำถึง
 วจิงในคต ข้างโทคองทว่า ข้างซ้ายขวานำหลังตรง ข้างเราเข้าจำนง ข้างเขา
 คงจะระแวง คำคำด้วยโทเอก จักัดรรเคกออกแจ่งแจ่ง ถัดนถษแถดง
 ไม่คองแถดงเคด็ขบคตุมคต่า ไวพจน์แมกคใช้ แบบบอกได้จางประจัก จะ
 แจกแยกเวียงคำ โดยดำนำแพะบรรยาย

คต

๐ คตเขวักับไม้คต ดยามพจน์พุดมากทตาย มคชคำพิปราย พดคชคชบาด
 คะแปดว่าข้าง มีคำข้างคอกชสาร ในคำคชบาด คือกรมข้างข้างออกคความ
 องคตบุตรพาด ถัดงไว้มีโนเรื่องราม ฤษีองคตนาม จับนางแพะแหวจะอุทร
 เขากุมารเข้าใส่ได้ ครันเคิบใหญ่ได้นามกร องคตฤทธิรอน เรียกตามนาม
 พระฤษี สุกตนามพระพุทชเจ้า เท้าคความว่าคำเมิร์ต เถยดระดง ไตถย
 ไม่กดับมาหามตทิน องคตพระสุคต คอตคตบทรบิต ขอท่านอย่าคินน
 ว่าพุดเพื่อไหดเด้อดาม คิงจครคตมุงหมาย จระบายให้ชคคความ จะเพื่อเจือ
 กคาม แต่ได้คความเป็นประมาณ ชาวเมืองมคชราชฐ์ ถ้วนฉดาดปรีชาชาญ
 พุดพวถย์มคชชาน เป็นภาษาเจรจากัน ในคำว่ามคช ขอตคตบทรด้าคัญ

ด้วยใช้มากคราวนั้น จำให้มันแน่นแก่ใจ คำอารัตประศศ จะแจ้งบทธิบายไข
 มคอปนกับไทย ท่านแปลว่ามารตกาย นับคำในหมวดศศ โดยจำจดบทเรียง
 ราว แปลคำกำหนดหมาย คำงัดกตพจนาน คำพูดว่ากตๆ จำเนียงชัดไทยว่า
 ฆาน อัดคตชดกนตาร แดกคตฆานพูดค่อนคิง ออกคตทอองตราดั่ง ให้นายส่งไป
 เมืองสิงห์ คัดไม้ใหญ่จริง ๆ คอองทอตทงไวคามาทาง เหล่านคำไทยหมด
 ตามแบบบทท่านไวจาง คกตงเปนคำกตาง คัดคตอ้อบรหาร คัจฉะคำ
 มคอ จอศกตบทพิจารณ คำไทยไม่พบพาน จะเขียนอ่านไม่ใคร่มี คัจฉะ
 ว่าจงไป แดกอไม้ในบักพี แปลได้สองวาที คำบาพิมมากหลาย ๆ

กาต

๑ เคียนกาตว่าผูกมัด พากยถางชัดว่าเคียนกาย ผ่อนผ้าคาตเอวคตตาย
 แก้วขยายให้หย่อนตง อังกาคอ้อกคำหนึ่ง รูไม่ถึงในจำนง พูดว่าอังกาคตดั่งฆ
 โดยคความตรงว่าเดียงดู คาคณภาษาไทย พุกกันใช้ออกแฉ่หู ว่าคาคคระเนรู
 ทุก ๆ ผู้รูทอองกัน คำว่าผูกอาฆาฏ พยาบาทพุดผูกพัน ว่าคตบองร้ายกัน กระทบ
 ใจในคั้นเคิม คำใช้ได้พิฆาฏ คำประหตาดพุดค้อเคิม ดยามคความล่อคเคิม
 ใช้พูดว่าฆาราวี ดอองฆาฏฆอระฆัง เปนคัวคตงเช่นคามี คัวศกตพจนพาท ฆอรก-
 ฆฎทานฆดงรร คำค้อจันทรคาก สุริยคากเป็นคูกัน ว่าจับดวงพระจันทร
 ดวงดาวอันให้มคมีจ คาทะกับคากะ ดอองพยัญชนะใช้พันพัว อาเทค้แปลง
 เปดียนคัว ค่างกันได้ไรคัวแทน ว่านตามกำหนด ในมคอเปนเขตรคแตน
 ฆอเชอท่านใช้แทน คัวทอได้ใช้จางจา คากะว่าหยุดยั้ง กัจฉะพังอิกในยหนา
 ในยหนมคความว่า ทำใหยงฆงรคมี อาทคยทงดวงจันทร ทุก ๆ วันฆองฆาคดี
 ทำใหมจมคมี เวตาฆงยงหยุดแฉ่ คำคากธอองอย่างน แปลคความชชตแฉ่คตง
 ไวจางไม่คดางแฉ่คตง ฆอบบทไทยใหวจารณ ฆักคราคคำไทย ๆ พุดเรียก

ไวพจน์ประพันธ์

ใช้ไม้ขีดการ ชักมาจำเทียบทาน เป็นคู่คาตกราชบาฬี อัมมตราจบัถิงดวง
ไม่เดยต่วงถึงต่วนตรี ถัดดวงสามต่วนมี เรียกตรีตราชคาชดวงจันทร์ ดรรพ
ตราจบัถิงหมด มีกำหนดต่าง ๆ กัน ดวงเดือนดวงตางัน อปรภาคภาค
เป้นต้าม คำคาชกับตราชนน อย่างเคียวกัน โดยเนอความ นักเรียนพยายาม
อยากไครรู้ ดูแบบต้อน

กิต

๑ คำคิตภาษาไทย ไม่มีใช้ในแบบกต้อน ฉางแบบอูทาหรณ์ เค่มช
บทคำชาน ประโคมเครื่องตังคิต เป่าตัตตองกิงวาน คิตแคนไฟเราะ
ปาน เพดงตจรรคมาบ้นภา คิตแปดวาชบรือ คำพรอกพรือของตองนบถอ
คามแคจะหิตปรีอ เรือนคยครุวิชาญา คิตระคามคช คยตงคตบทบรหาร
เรียนรูให้ชตชานู ให้ตมการกบเพียรเรียน

กุต

๑ คำคิตพากย์ตยาม ดูเนอความจระอานเขียน ตังเกดให้แนบเนียน
ชยาให้เพียนมตจจา เขาคคตมตแผงออยู่ นอนคตคตต้อนภยา มิงคตมต
โอชก รัชชานฉาชอนกตจกตม พระองคฺฐูจ่านจใหญ่ มือเท้าไชออย่า
ไผ่ผืน ต้าราวจยงยน ราชาศ์ชทบงคบจาง คชทไชไมตั้นตุด คำนัง
คฺฐูแปดวาทาง แห่งตจตจทุก ๆ ปาง คชวาทางตจตจทุกพรวณ ตองคฺฐู
ฐือตจกต จงจ่าจตพจันจันน คามปุนทที่แบ่งบ้น เปนแผนกแยกย้ายคำ ๆ

กุต

๑ กุตถอคฺฐูชชน ตองวาทมประจ่า เปนตองคำออกดำ เนียง
เคียวตฺฐูคต จระเขียนอักษรโต คิตตามใจจระพาทิ คชวาท่าบัพ มี
ตองทางอย่างบรหาร

กิต

๑ ตังเกดคำไทยไช คชฉ่าไครยบาศรบริชาร ทำบุญในการงาน
พระศัพเจ้าศัพนุต ตังเกดชอบกตอยู่ ทบวงครุมกพาทิ ฉาเคิมคำบัพ

ตั้งฉีกะไทยทานัง ถ้าตั้งฉีกะพจน์ โดยกำหนดขอระฆัง อีเอเป็ดียนโดย
 หวง เปนตั้งเขเด่หือจาจา คักกะแปดงเปนคร โดยไนยะอาเทศมา ยก
 ขนเปณภาษา อาตั้งเขคเด่จรกระบวน แต่คกเปณคำไทย แด่กัณไไไม่
 รมกวน จะไค้แคระทบทวน เรือกร้อไนใจไค้รำกาน เค็จณาเค็จณยาคร คำนักปราช
 แต่โบราณ ท่านแมดงใช้ ไค้หาร ในคำหดวงเค็คสันดร คำเค็มกักัจฉะ อัดสระ
 อาเทศถอน เปนเอ็ดเด่จรสุนทร เช่นวจจะเปณเว็จมี ๗

โคตร

๑ คำโคตรพากย์มคช คร สกตบทจี้ คำไทยไม่พาที้ คำจันมีใช้แซ
 แทน ยูโยษเด็ยงกักก้อง แด่บัววร้องทุกด้าวดแดน นฤโยษกักก้องแค้น
 ไม่มีว่างระหว่างเด็ยง หนึ่งในอักษรโศด โยษอะโยษตรรดำเน็ยง สิบเอ็ด
 อักษรเร็ยง เร็ยงว่าโยษโอรูกัจฉาน อะโยษยีสิบสอง โดยทำนองมคชชาน
 เด็ยงไม่ก้องพิศดาร จักกรณัฐานค่าง ๆ กัน ๗

คัม

๑ คำไทยพูดคำคัม คระเนนบมีมากครัน บังคบบัญชาณัน ฉันคัมใจ
 ไม่รู้ ฉาย ประคัมประคองไค้ ถนอมใช้ไม่สตาย สัมประคัมถักด้วยหอย
 ยกชนตงหงกฤษร คัมที่พออยู่ไค้ ถ้าคัมใจเจ็ยรมอัยมรณัน คัมไทยอุทาหรณัน
 ยังมีมากหดาก ๆ ความ พระเต้าเบ็ญจะครรรภา ราชาคัมที่ค้องใช้คาน แด
 มาข้างดยาม ห้าห้องฉนฉนหากเห็น สงสารทรามบั้งอร คัมโกทรหนักดำเค็ย
 ถ้าปากไค้ยากเขน ค้องจำเปณประเพณัน คำคัมสองตฐาน เช่นบรรหารโดย
 วจิ คำไทยคำบาพิ มีครบถ้วนกระบวนถอน ดันช้อคอไวพจน์ ซึ่งจำจตเปณบท
 ถอน โดยแยบแบบสุนทร ถ้วนละม้ายคด้ายดำเน็ยง หนู ๆ ไค้ดูอ่าน จงวิจารณ์
 คำเร็ยบเร็ยง จะไค้เปณเด็บยง ทุนความรู้ ณะหนูเอย ๗

๑ จบคอไวพจน์แก้

นับสิบหกหมวดราย

คำขยาย

เรียบถ้อย

แจจจ้อดักบรยาย

แยกบท บอกนา

ไว้เพื่อหนูจ้อย ๆ

อ่านจ้อเจมใจ ๗

๑ แค้นจะแจกแจ้ง

จ้อไว พจน์พ้อ

เรียงรำตาคับใน

แบบพร้อง

สุรางคณางคไพ

เราะเรื่อง กตอนนา

สวดอ่านชานบทคดออง

คตาศ์แถ้วเตื่อนเทอด ๗

สุรางคณางค

๑ จะเริ่มรำพรรณ จ้อไวพจน์สร

เกตถกถันเปนกตอน นึกเรียน

เพียรอ่าน ในตำรสุนทร

จักบันเทถอน

โทษเขถาเบาบาง ๗

จน

๑ คัจจอแม่กน

พูดว่ายากจน

คำไทยไว้วาง

ไ้อ้วาเซาเรา

ตำเกออัปปาง

มาจนกิงทาง

แค้นคับอัปจน

จะประจัญศึก

ใช้ขัญญา

คฤก

ให้ภกเดหักถ

ใจคองหนอนหัก

มัจจจจจ

เสี่ยทรพด

จตุ

จตไป

ตองคำซ่างท้าย

คำมคชชยาย

มากถายเปนไทย

จตจจจจจ

เกต้อคตอไหวใหญ่

จตคำเคี้ยวใช้

หวั่นไหวเหมือนกัน

๗

จัน

๑ คำถคณใช้

จันภาษาไทย

ใช้ว่าประจัญ

กับคำประจัญ

ยุบด

พาดพน

คำทพูดน

ว่าประจัญชาน

อถประจันห้อง

คานกพอง

คำไทยจ่าชาน

หนึ่งว่าโจษจรร

พดชนชทอวยหาญ

นี้คำโบราณ

ว่า

ด้นนบ้นภา

อถอย่างหนึ่งว่า

คำเซาจรรจา

ปฤกษาหาฤ

จันจรรจา

แผลดง

จันแถงกค

จรรจาพูดอ

อถพูดเจรรจา

เหตอานคำไทย

ท่านเขียนท่านใช้

แต่โบราณ

เปนคำพ้อ ๆ

สรรด้อดบมา

จตเปน

ไวพจน์ประพันธ์

ภาษา วาจาสามัญ พดกคำมคธ ในแบบคัมภีร์ บอกว่าแก่นจันทร์
 เขียนต้องเติมคือ ทอนออกวรรค เช่น ไซ่ทุกวัน ต้นจันทร์นา เรียงคำ
 ถัดนั้น มีบทพระจันทร์ คือดวงจันทร์ จะเขียนตาม มีทอรอกา
 รัตนสรคามบา พิแท้แก้ไข วนอาทิตย์จันทร์ เขียนคงเหมือนกัน
 การนคองได้ เพราะอ้างดวงจันทร์ ทอนเอาไฟ จึงเรียกเขียนไซ่ ชื่อ
 ว่าดวงจันทร์ ประจันตคาม คำนพุตคาม มคธพากย์พรรณ คือเมือง
 ปลายคาม บ้านปลายเขตรคน หนังสือประจันต์ ชนบทกัม พด
 ว่าอศักรรย์ คำท่านดรร มาจากขाप ตอเติมนษด ว่าอจฉรย
 ดระกฐะวิชิ แผลงฉอเปนคือ เขียนอศักรรย์ ต้องได้รอกัน การนค
 ควโย การประหลาดมาก ออกปากอ้อออ ถึงโตคใจคอ คบ
 มือหยุดรย อากาเรนน แปลคความจจ ทว่าอศักรรย ชเติมให้ดู
 ให้รู้สำคัญ มีไซ่สามัญ พจน์พากย์ดยาม อตมจันทนนเดา คิตคาม
 ต้นเค้า แปลได้ใจความ ว่ารูปกิ่งวง พระจันทร์อนงาม เก้าเจ็ด
 ทำสาม ชนชนบันได บันไดสามัญ เช่นเราไซ่กัน กิ่งจันมีไซ่ ตรงๆ
 ยาวๆ ควรกล่าวคำไทย เรียกว่าบันได เท่านั้นมั่นคง บันไดคำหนัก
 ท่านผู้ตั้งศกต นนควรประดงค์ ถึงรูปอย่างอื่น ไม่เป็นกิ่งวง จันท์
 ก็ควรคง เรียกว่าอตมจันท์ ในหมอดจันท์ จำแนกแจกช เซตชติ
 จัตถรร ลีบตองวาจา กลางมาครบครัน ต้นช้อยคำจัน จบหมอดตรวง
 ครา

งาน

๑ ในงานไวพจน์ งานไซ่ในบท ดยามภาษา ถ้อยโตโองาน กระจ
 การนาๆ ทำประธานช้ ให้ได้ช้อยาย หนังสือใบदान ผู้กนใคร

ไวพจน์ประพันธ์

งาน ฝีมือหนักหลาย ก็นเข้างานมา กัดนกดัดบาย กบเข้าเปิด
 คาย ปลาทูชูรส งาน ๆ เหล่านี้ เช่นอย่างอย่างช คำไทยใช้หมด
 ครูท่านคัดค้น นอนดัดกด ถูกต้องตามบท ฉาชาสามัญ ทนจะแจก
 กัดอ่อนแผนก มคอจัดสรร คอวาอาจารย์ คาท ไชกน มยอกการนศ
 คัดรัดกด แปรว่าท่านครู บันตาเต็กผู้ เป็นศิษย์ทั้งหมด ควรประ-
 พุคค่อน ดตหย่อนออมอด นบยอมประนศ เออเพื่อกัดอน หนึ่ง
 ณะมาจาร ไนบทพจมาน บรรหารกำกอดอน แปรว่ามารยาต ที่ปราศ
 ธาร เป็นครูฝึกสอน โอนอองงามดี อาจารย์เฒ่า โดยคำค้นเค้า
 มาแต่บาพี แปรว่ามารยาต นักปราศวาทิ แต่มารยาตนี้ เป็นคำ
 กดาง ๆ ยังอีกคำหนึ่ง ทูราจารพิง พิศเราะหิเสาะต่าง แปรว่ามารยาต
 ชวชาติกระดางดาง อยาบออกนอกทาง ชวกายฉาชา คำทอระเงดาม
 ว่าภิกษาจาร ไฉหารตมระณา ว่าเทียงบิณฑบาต เทียงยาจะนา คำ
 ไทยเจรจา เทียงขออาหาร ไนตคาคะยง ตาดับนบเรียง ตามบท
 พจมาน ตันรอดัดกด จำจตวิจาร์ณ รวมเกล้าคำชาน หมดงานจบดง ๆ

จีน

๐ ในจีนวาทิ คำไทยไม่มี ที่ใช้ประดังค์ ทำเป็นอาจีน นิจ
 ดินยัยนง มคอแปดคง คำว่าตั้งดม ทิศปราจีนนี้ คำหรับเชิดช
 ว่าทศอุดม คือทศตวันออก คำบอกนิยาม คนมักชนชม บายเคียร
 ยามนอน ปราจีนบุรี แปรนามตามมี โดยนามกร เมืองตวันออก
 แห่งกรุงนคร มีค่านราญรอน รัรบไฟรี ตามคำกำหนด อนุคุณ
 ดัดกด ตามบทวิธี ข้อยกคคคคคค ตันชอกระตี่ แจงจัดวะจ มีแบบ
 แยกขนต์ จีนตามณิ คำมคชมี ตับตำรณุดนธิ แปรว่าแกวดี มี

ไวพจน์ประพันธ์

๕. ๕. ๕. ๕. ๕.
 ๕. ๕. ๕. ๕. ๕.
 ๕. ๕. ๕. ๕. ๕.
 ๕. ๕. ๕. ๕. ๕.
 ๕. ๕. ๕. ๕. ๕.

จน

๐ ดยามภาษา มักใช้เจรจา ในความอุปประถัมภ์ ว่าท่านอุตทมน
 คำจุนแนะนำ หนึ่งเรือนเก่าคร่ำ ไม่คำจุนเรือน คำคนเก่า ๆ ว่าผู้
 แก่เฒ่า ไม่เท่าเป็นเพื่อน เดินจะชวดเซ หันเหแซเขื่อน ไม่เท่าจุนเหมือน
 พยุงกายา จุนเช่นนน คำไทยพูดกัน ตามัญจาจา นอนิดสกัด ตาม
 บทบัญญัติ จุนในภาษา มคชกัม จุนณียะบท เรียกตามกำหนด ใน
 พระบาท จบจุนจุนที่เจม เถ็ดมราชย์ ของตะเขียดดี ว่าแหดกเป็นจุน
 จุนอย่างนี้ใช้ บทแบบท่านใช้ สักคณอกุณ บอกไว้ให้ทราบ อย่า
 อยาบทารุณ มคชบทจุน ยังมีต่อไป จุนทะกาน ด้วอย่างอ้างช
 บาพิชานไซ จะเทียบด้วอย่าง อ้างภาษาไทย ไม่มีคำใช้ ที่ในสยาม
 จอมจุดจักรพรรดิ จะแปลให้ชัด ในกระแสดความ จักรพรรดิอย่างน้อย
 เศษถอยพานทราม ไม่เท่าทรงนาม มหาจักรพรรดิ จุดจักรราช คำ
 นักปราช ท่านตั้งบัญญัติ ทรวงมหา ศักรราชอนุวัตร เติมชื่อไว้ชัด
 จุดน้อยยดง จุดจวรา ภรณ์ชอดวงตรา อ้างเผือกจางง เทียบถคมหา
 วราภรณ์ตรง คู่ใหญ่้อยจง สังกศุเหตุคาม จุดจวรา ภรณ์ชอดตรา
 มงกุฎสยาม ทรวงมหา สุวราภรณ์นาม ใหญ่้อยคด้อยตาม คำแห่ง
 ดวงตรา คำจุดเช่นน แบบบงคบช สักคดยหนา จุนด้วเข็ดคำ
 ด้วราพรรณา ด้วชอดจวรา ด้วว่าด้วจุน

โจน

๑ คำไทยใช้โจน คือว่าโตคโจน โตคโจนชุดมน โจนตงในน้ำ
 นำโจนจากชุน เขาแก่งແຫ່ງพรุน เพราะน้ำเซวาระโจน อย่างนี้คำไทย
 พูดต่อกันไป เรียนใช้ว่าโจน ษณัตวิบาง ถึงค่างทะโจน พาพวก
 เพื่อนโจน จากกึ่งพฤษษา คำไทยทั้งหมด นอนิดสกัด ตามบทบัญญัติ
 โจรคำมคธ สกตรอร่า เช่นคำใช้ว่า โจรโจนกรรจ์ อีกคำหนึ่งว่า
 เปนชอณณผา บริกขาระภณัท มาพระใช้ดอย เด็กน้อยต่างพรรณ
 เรียกชอณณน บริกขาระโຈพ คำใช้เช่นนี้ ตัวอย่างอย่างช ออกชัด
 เซดโชน ประพันธ์ดรรกดอน บ่หย่อน บ่ โจน จัดแจกหมวดโจน
 จงจำคำด่อน

จอม

๑ คนไทยถ้าเห็นยก โดยคำที่เรียก จากรรเจียกจอม กับว่า
 จอนหู เปนคู่ตำจร นอนิดสังทร สกตบทไทย อจรกัจจร ไม้
 ทราบนิกร ว่าคำหมู่โชน แปลว่าฟุ้งเฟื่อง นับเนื่องคำไทย แต่เพราะเหตุไร
 จึงสกัด รอ ชอนตำรภาพ ว่ารูงอຍาบ ไม่ถึงคั่นตอ เก่าใช้เปนพน มาก
 คินมาพอ จึงโตคชอนค้อ เปนแบบด้อมมา คำอนุจร เรียกนามกร สังฆอน
 พรรษา คือพระอนัตบ ตำหรับราชา คณะธานา บงคบกกิจการ ชอนแปล
 ตาม ใช้ในดยาม โดยความประมาณ จะใช้ให้ค้อง ในคดองโຈหาร บท
 แปลคำชาน ว่าผู้ประพฤติคาม ตัญจรค่าน จะด้าแดงช ที่ใช้ใน
 ดยาม แปลว่าเที่ยงไป ถูกในใจความ ตัญจรเซครคาม นครท
 คม คำอุทาหรณ์ ซึ่งว่าสมจร บาพินยม ประพฤติเต็มอ แปล
 ความงามดม ช้างไทยว่าชม เขยรคฤดี เช่นคำสังทร ว่านาคสมจร
 กับนางนาคี นางดาตมจร อศีครกัม สมจรอย่างนี้ คนไทยใช้ชม

มคชกถาย ๆ เป็นความภิปราย ไม่สู้สู้รวม ช่างไหนไม่แท้ เป็นแต่
 คดาคดุม เขาพูดกันซุ่ม ซักมาว่าชาน พเนจรน คำแปลท่านช
 ชัดว่านายพราน คนเที่ยวแต่ดวงหา มฤคาคชดาร์ คณพงดงดาร์ ด้วย
 การหากิน เขจรนว่า เทียบไปในฟ้า พุ่มผ้าเมฆิน เห็นทางเหาะได้
 คังใจฉวัด คำนิยมยิน เรียกว่าเขจร ยังอีกคำคู่ เขียนเคียงกันอยู่
 ในอุทาหรณ์ ว่าตามตำบับ เคจรคเนจร คือเที่ยวชอกซอน จาก
 บ้านเรือนคน นักปราชท่านว่า ทงต้องจางา นมแยบยนค้ เต็มเป็น
 มคช กำหนดคณุณช ใช้มาแต่คณ ว่าเคจร ครนภาดนานมา
 ดยามภาษา ฉางาดคทอน คังหะศกทาย กถายเป็นเคจร บทถ้อย
 สุนทร ท่านสอนไว้มี เคกับคระเน กถาวโดยเดศเดห้ คำเดียวจาท
 เช่นคัตคานัต แบบสรจรจ้ เป็นฝ่ายวิธ เจอนงำคำแมตง คังแต่
 ชจร เวียงอุทาหรณ์ ค้างถอนแจกแจง คังวรชกต ทกบทอย่า
 แดตง วิร่าตำแดง หมอจจรชบดง

เขียน

๐ ฮาเขียนคัตเขียน มีแบบแนบเนียน ใช้เขียนให้คง เขียน
 นอคำไทย ใช้ตามจางง เขียนตองประสงค้ บรรจงรองจาง ดาร์
 พัดคัตเขียน คำไทยใช้เขียน สกตนอนิดชาน เจียรรชกต มคช
 บรรหาร แปลว่าชานาน เนินภาดพาท ในคำว้เจียร แมตงเปนจ่า
 เนียร ใช้เขียนคัม อยู่เนนจ่าเนียร ที่โนไฟรศร์ นานนับเดียนบี
 ก้วจ่าเนียร โนบทแบบฉบับ นนมแต่ค้บท ชิงว่าจากเจียร เหน
 ยังบกพร่อง คองเติมคำเขียน เชนค้ำจ่าเนียร ตระจรูระวิธ เจียรค้ำ
 มคชระ คังเติมจระ ตระอิมี่ แปลงอิเปนยอ ตามช้อคค้ เปน

ไวยกรณ์ประพันธ์

เจียรวาจ ^๕ ^๕ ^๕ ^๕ ^๕
 เช่นนคากถาง คัจจอแม่ง มีคำจำนง จิตจางเบญจางค์
 เปนคู่ไวยกรณ์ กำหนดไวยาง คำไทยว่าจาง ไม่ต้องอธิบาย เบน
 จางค์คำมคธ แปรคำจางค ว่าองค์ห้าหมาย แปรดงบัญญัติ เบน
 อย่างเช่นภิปราย จัจเป็นเวจกถาย คัจเป็นเคัจมี อักฉณฆาง
 ทานผู้เป็นปราช แผลงโดยวิธี ฉณเป็นเพชณ์ ตำเรัจวาที คัจ
 อย่างอาม ^๕ ^๕ ^๕ ^๕ ^๕
 ทเบญจกบบญจ

จัก

๐ คำว่าจัก ๆ คำไทยใช้จัก ย้ายพูดจำนง จักมาจักสาม
 ไวยกรณ์ จักให้จักขึ้น จักเกรียกเรียคราย จักรคำมคธ จิต
 ไวยตามบท บ่อนใช้มีหลาย จักรแกวจักทรง จักรองค์นารายณ์
^๕ ^๕ ^๕ ^๕ ^๕
 ตัดเวจนเกิดตาย เรียกจักรตั้งตำ กงแกวจนกงรถ เรียกตาม
 มคธ ว่าจักรใช้การ มณฑตโดกษาค นักปราชบรหาร เรียกว่า
 จักรวาพ ไวยกรบาพ จักรแกวจักพรต คำท่านแจจัต ในพระ
^๕ ^๕ ^๕ ^๕ ^๕
 คมกร เขตราชอาณาจักร แฉนแกฉนกรุงศรี เมืองฉนชาน ฤคเขตร
 นคร นารายณ์เทจราช ทรงฤทธิอำนาจ องยาจกถางฉมร ทรง
 จักราวุช โรมุตราญรอน พระนามกร ว่าจักรปานี จะว่าโดย
 คุณ บันดาของหมุน ท่านย่อมพาที เรียกจักรทั้งหมด ตามบทคำ
^๕ ^๕ ^๕ ^๕ ^๕
 ภา ภาษาค่างมี คำเรียกค่างไป จักขุจักขุ ฐไว้ให้ปรุ ไปรง
 จิตรแจ่มใส แปรว่าดองตา ซ้ายขวาคำไทย จักขุชานไซ มคธคำ
 กง จักขุแปรดงขอ ไปเป็นชอบขอ แจ็งข้อคำตรง ให้เคียงเด่นาร
 ไพเราะจำนง ดึงภิกขุตั้งมี ภิกขุแทนกัน คำว่าประจักษ แผลง
 เป็นปรดัยกษ ชอบอการันต์ แปรว่าชดแจ็ง หดักแห่งด้าคัญ

โวพจน์ประพันธ์

ความที่จำนน ประจักษ์แจ่มใจ รวบรวมคำจำกัด จำแนกแยกยัก
 ความเหตุเดส์ไนย์ รวมเป็นสองบท มคชกับไทย ดั้นข้อคำไซ จัก
 โวพจน์นำ ๗

จาก

๑ คำจากหาดากถ้อย มทไซน้อย เพียงสองสามคำ จากภาษา
 ไทย ที่ใช้ประจำ จรจากกรากกร้า ครอบงำจากไกล จากมุง
 หดงศา ฝูงตฤณา จากพรากเพรียกไพโร เอรามาพราก จำจากกัน
 ไบ จากพูดคำไทย ใช้สังเกตกอ มคชพากย คำว่าบริจาก สกต
 คัวคอ แปลว่าเตี้ยสตะ ดิ่งของเพียงพอ ฟูใจไม่ท้อ ที่บ้าเพี้ยทาน
 บริจากคำ อาจารย์ท่านช โดยศัพท์แสดงชาน เปนปริคยา ใช้
 มากสาขารณ์ มีในกตอณการ ภาพยโคตงพากยฉนัท ๗

จัด

๑ คำจัดในสยาม พุดพอรุคความ ไม่สู้ต่ำตญ เจนจัดกำจัด
 ปากจัดจัดมัน จัดขอตำรวจพรณ จัดสรณานา จัดเช่นนคความ พุด
 ใช้กันตาม สยามภาษา ดอเคชสกต โดยบทบัญญัติ ตามัญจาจา
 ไม่ต้องพิจารณา จตุบาทจตุบท ในคำมคช เขียนเรียงตัวอ่าน แต่
 เมื่อกนไทย พุดใช้มานาน ดำเนียงกิ่งฉาน ว่าจัดจัดเตียง เต็มคำ
 ธุระ กตายเป็นกระ ตัวตุที่เคียง เปนตัวสกต ตามบทดำเนียง
 สองคำแปลเรียง สักวดีเทาคง อีกสองคำอติ พุดคำไทยจัด จัด
 รัศจัดรงค์ คำแปลจัดรงค์ ว่าดีเหตยมตรง คำว่าจัดรงค์ องค์กร
 เต็ม จตุอู่อระ แปลงเปนตัวระ ใช้เปนจัดวา ตกเป็นคำไทย
 พุดใช้กันมา ไม่ตรจัดวา วรรณยุกต์ย่น หัวเมืองเอกโท กต่าง

ไว้ตามใจ หารไทยใช้กัน เมืองศรีสัตนา ดศหย่อนผ่อนผัน เมือง
 ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 ทหนังสือ ส่องตามดีเรียง แจกคำจำกัด คำไทยคำอรรถ ทศตคำ
 เนียง เตือกแต่ที่ไร มาไว้พอเพียง ค้อย่างวางเรียง เปนเขียน
 อย่างสอน

จิต

๐ คำจำกัด คำไทยไม่มี ค้อยุทธาหรณ์ มีแต่่มคช เคิม
 บทออกตอน ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 พุดใช้กันมา ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 บทบรรพ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 ของดี ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 ส่องคำศัพท์ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 ความนานา ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 ไพ่วิธี ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 ภาพ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 เขียนนั้น ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 คำจำกัด ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 บ้างรา ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕

จิต

๐ รุกไฟรุกดี อีกรุกที่ดี ร่องวันเพ็ญดูญ รุกไทยค้อย
 เพียงภอเพิ่มภุด มคชประมุด ๕ ๕ ๕

เจด

๐ เจดในสยาม ไม่มีใจความ จะใช้ไซงาน มีแต่ในบท
 มคธบรรหาร เจตรมาศกาด เตือนห้าข้างไทย แผลงจิตรเปมเจตร
 วจ้อาเทศ คัมเทศมีโน สังตฤชฎพากย์ คำหาดากันไป อีกคำหนึ่ง
 ใช้ กันว่าเจษฏา คำนี้ไม่สุด ไม่สิ้นวิมุติ ที่ในกังขา บางครู
 ท่านกล่าว ว่าคำนี้หนา คำพุทธภาษา แปลว่าเรื่องฤทธิ ครูหนึ่ง
 ท่านว่า เป็นคำภาษา ในสังตฤชฎี แปลว่าเปนใหญ่ ใช้กันสนิท
 เป็นคำวิจิตร ดิกขิตกาพย์กถอน ๗

โจด

๐ คำโจดในสยาม พุดในใจความ ตามข่าวจร เตื่องภาโจด
 กัน ต้นันดินดอน มีในคำกถอน ว่าเตียงโจษจร โจดเจ้าโจดนาย
 โดยเหตุภิปราย คำไทยใช้กัน ตัวคอดสกัด ตามบทรำพัน ไปต้อง
 เดือกสรร เอาตัวอื่นมา เป็นโจทย์ฟ้องความ มีใช้สยาม มคธภา
 ษา คือเป็นมุทก ท้องโทษมิจณา ตักเตือนยตรา กว่าจะเต็วจความ
 โจทย์เดชถูกคิด ทักท้วงถูกผิด แก่ในคำถาม แด้วตักเตือนให้ คิด
 ในข้อความ แปลในสยาม ว่าผู้ท้วงเตือน ๗

จาบ

๐ จาบจาบคำไทย ที่พุดที่ไซ ก็ไม่พ้นเพื่อน ฝูงนกกกระจาบ
 ทำรังริมเรือน คัมพุงจาบเกิดอน กถนคณพนตง ไทยพุดคำจาบ ไม่
 ด้ือบอบ โดยตามประสงค์ บังคับในบท สกค บ ตรง ออย่าหวัง
 จ้าง ใช้ตัวอื่นแทน คำขมูจาบ แปลไว้ให้ทราบ บ ให้ขาดแควน
 ว่าแต่งขมู ดุ้ชากักแค้น จงรุเขตรแดน จาบปอดสกัด อีกคำหนึ่ง

เดา ว่าตามมุดเค้า ถ้อยคำจำกัด ฤกษ์จาบ ภาษามคธ แปด
 ความตามบท ว่าบุตรฤกษ์นา หมอสนิมจงจำ ไทยขอมดีคำ เซ่นรำ
 พรรณา บอ ปอ ถักด ตามบทจากา กุมารอ่านมา หมั้นจำคำสอน
 อุด้าห์เพียรพาก รวมคำหาดากหาดาก เกดากถันด์รกรถอน หัวให้จำ
 ง่าย แยกกายสุนทร เด็กบุญญาอ่อน อุด้าห์เพียรจำ ๗

๑ เพียรกิดกิดจิดแข็ง

โดยบทฉบับใจ

ต้นสุดแต่ร้างดารใน

ตอบอ่านทานทอนคั้น

๑ แคนจะคงค่อ

แก้หมวดถอโวพจน์

เป็นกถอนถวดได้พศ

ต่อนคี่คี่ยค่อเกดาดเขียน

จอใจ พจน์เฮย

ชอดกัน

จอหมวด หมายถึง

ตอชคเบองอวดาพ

เคิมบท

พากยเพียน

เดาแบบ ฉบับนา

หากเดียมถั่งแหดม ๗

๑๖

๑ จักเริ่มเคิมค่อส่ารา ถอโวพจนา จระแนระนำคำเคียง จัก

คู่ตม่ายคด่ายเคียง ต่าตบนิบเวียง ในเบองยุบดแบบถอน คิดเค้าเกดาด

กถนถรกรถอน ตบคี่ยทสุนทร ทกพจน์ทกพากยหาดากคำ กุมารอ่าน

อุด้าห์จำ เดาเดศดำน่า จระนำจระเรียนเพียรดู ให้ชดให้ชนถนหู

อย่างแยกแบบครุ อย่าทำจูดถะเดย หมวดถอโวพจน์บทเฉดย แจกจิด

ตามเคย คื่อค้ำว่าเคศเคิตฉน แปดว่างามพริงพรายพรรณ หนึ่งน

มนคฉน ที่ใช้แต่ในพระสงฆ์ ยกให้แปดกคำกนตรง จิงใช้นอกถง

ไวพจน์ประพันธ์

ตั้งคำว่างามเกิดขึ้น บ มีตองมีตองการันต์ เป็นคำตามัญญ บัญญิตชน
 ใช้ในสยาม ฉันทมคชค่างาม แปรโดยเนื้อความ ว่าปกบืดโทษโดย
 โนย เช่นว่าพากย์ฉันทอันไพเราะเจ้าเอาใจ นักแดงกระวีปริตา
 ชมชื่นรื่นเริ่งพรรษา ไนรศวาจา ทิจตประพันธ์สรรกดอน เอกะฉันท
 นนุทธาทรณ์ แปรยัดถ้ออาทร ว่าร่วมฤไทยปราถนา นำหนึ่งใจเดียว
 กัณหา พุดไซ้เจรจา ไนพากย์สยามความตรง ฉันทานุรักษ์จำนง
 คำม ไซ้คง แต่ไบบาพม้ความ คือศัพท์คำยาวกต่างตาม บังคับในคาม
 ภรณ์ที่แปดต้นวาจา ญาตีเป็นญาตีนา เพื่อจะรักษา คณะบให้แปร
 ฉันท คำเบาเป็นหนักเช่นกัน จงรู้คำัญ ตามข้อบังคับคำควร แม้
 บมีทรายกระบวน แก่เดอะตามจน ที่ควรควรกดับเบา ๗

ฉิม

๐ ไฉนฉิมเกิดขึ้นคำเรา พุดกัณธำเนา ก็เนื่องกับคำเกิดขึ้น สัม
 พังฉรฉิมที่หากสรร ใช้คำตามัญญ การันต์ที่ต่อทอทาน แปรว่าตดับ
 ตามกาด ขาดต้นวันวาร พิธเมื่อตรุศ์สุดปลาย ๗

ฉัต

๐ หนึ่งพุดว่าข้างฉัตฉาย ภาษาคำหมาย เรียกคามกรมข้างเจรจา
 จัตเป็นตามัญญวาจา บ คือมีกา รันตเพิ่มแต่เดิมต่อคำ ฉัตรนมคช
 พจนำ คอรอประจำ สกตใช้บทตามัญญ ว่าร่วมสำหรับก่างกัน ฝนแดด
 ฉัน เย็นร้อนได้ผ่อนเบาไป หนึ่งมหาเสวตรฉัตร์ไชย เก้าชันอำไพ
 ดชมนนแจศห้าตาม ฉัตราติฉัตร์โดยนาม สำหรับยศตาม ที่ตั้งแต่คำ
 ทามกถาง ฉัตรนาศทองเงินระยระวาง เบนญจริงครายทาง ฉัตร์มากระ
 ดาษทดากทดาย เรียกฉัตร์เพราะรูปร่มกถาย มีตามคัมภาย กับรม
 ที่ตั้งมาเติม ๗

เจด

๑ คำเด็ดต้องคำเพิ่มเติม เป็นข้อต่อเติม ให้คิดให้เนื่องเรื่องความ
 เจดตวาดตักทายบหายาม ผักกระเฉดหนึ่งนาม ต้องนี้เป็นเจดคำไทย
 บริจเฉทเช่นคำมีโน มคชชานไซ ว่าคิดว่าขาดข้อความ หนึ่งว่าทัก
 หนดตาม เหตุบังจนตาม บด้นบดวงเขตรแดน เต็มจอตักตแบบแผน
 ไซ้เนิ่นนานแกล่น เกลื่อนตดตจอบมี จะไซ้ให้ตรงบาฬี งดกลจอบมี
 แดเจดตักตทอทาน หมวดตอไวยากรณ์บรรหาร ดิบคำประมาณ ประ
 มวนที่ควร ไซ้คำ

๑ หมวดตอคำพูดน้อย	นับตั้ง	คำนว
เดือกที่ควรยกหยิบ	อย่าง	ไซ้
ไม่เท่ากตมฉิบ	คถา	เปด่า ไปเฮย
น้อยมากหากจำได้	ตดจก	แถวตหด ๗

๑ หมวดตอจะตอตั้ง	เต็มบท	
เรียกว่าชอไวยากรณ์	พวกัน	
คำแจกจะจามจต	จาทุก	ไฉพอ
บฏกขตบต	เดศแจง	ประจกษความ ๗

๑๖

๑ จักแจกหมวดตอตอสาร โดยแบบบรรหาร ที่จกเป็นมตหมวด
 กอง ตงคนแต่ชนชนรอง จนจบตบของ บอกรคำที่ชาตอเตียง ชนชน
 คำไทยไซ้เพียง กระบือตฤบเกลี้ยง ทกตากราชนกัณ ชนพกชนไก่พัน
 เชนนต้ามญ คำพูดดยามความตรง ประชาชนชาติอาจอง บุตชนมก

หดง ก็เด็คยันทนามาบัง คัจฉกตตองคองหนอง นอนิตประดิง ดกค
 เช่นบทธมไทย คำว่าพระชนม์อ่อนไวย พระชนม์ภูงไวย จระนบกัห้า
 ดิบปดาย พุดตามราชาคับทหมาย คำแปลบ่อกดาย บ่อกดาคัฮาย
 ขอบบี เวียนคองมอการนคัม เพิ่มท่ายทวี่ เป็นทตั้งเกดเด็คไวย
 เมืองชดกระแงชดโหด ทานบรหารไซ แปลคำจนามทาง ชดชชด
 ชารท่านวาง ใ่วเป็นคักดาง แปลจ่าแม่หน้าห้อยคดอง อีคัชชชชด
 เนตรโหดมอง อายภักคกรณิงหมอง อีคักำหนิงฉ่าชดไวย แปลจ่าฟ้า
 คางังโหด มคชกดายไทย มักไซในคักกตอนชุม ชดชาราทังรวมรวม
 ถังดงทังม กัโหดกัตบทบทอน ไซแค่ชดชารกัคจว แปลโดยประมอม
 ว่างแถวอูทกทุกพาย ชนบทเป็นชอเมืองหดาย คอหัดเมืองราย รอบชน
 แกกรุงธานี

ชน

๐ คำชนด้ามญูมากมี่ คอเชนคกร พาทจากรูเซาชน บันไคคัง
 ครงถงน ว่างบันไคชน กระชนด่าบากยากเดิน ผังนวดาห้อยหาดเชน
 คองบันด่าเนน นนเรียกวาคดงชน ยางไม้ปนปนนามัน ยางยาบักกน
 วัจเรียกวาชนยาเรือ หุชนชนชนผนเผื่อ คำหนิงฮยาบเจือ กัเทดอจระ
 ชคจวครง เณงานประชนประดงคั ชระนจ่านง ใ่วเกียรคิเดองฎานาม
 คำชนพุดไซในดยาม ค่างค่างตามคความ จระร่ากัพันพรวรณา อญชนน
 เดิมภาษา บากพมมา บรรจบประจอบคำไทย เรียกดอกองชนเพนไป
 กับอเพนโต มีโกดัมโกดคอกัน คำว่าดคิตัมปชัญ มคชจ่านัน ว่าง
 ดคิตันคกรคฤกการ บมีเผลอโหดเดื่อหลักฐาน ระวงจจวรณัน ดิงมิต
 แดชอบชจวค ญูอญูาคดักควาที่ ตามเดิมบัพ เป็นหัดกัเพนเค้ามุดคัก

ชาน

๑ คำชานนอกชานประจำ ดยามพจนำ ค้องทักคนอนิด ชาน
 อ้อยชานหมากเตนกิน พุดทุกประคิทิน บ ค้องอติลแปลแก้ไข เชียว
 ชานวนคำอุภัย มคชแกมไทย แปลวารุชคเขยวแรง ค้องชานูชำนาย
 คำแผดง เช่นอย่างตำแดง มาในข้างคันทนหลัง ชายชู้ทำชู้บตบึง
 เขียนว่าชาวหวัง ให้รูดกตค้วรอน ฅอฅมานลัดคตค้วนอ นงนนักพอ
 ตั้งเกศนเหศวาจา ค้องฅมานกระลัดนงมา บัดแห่งโยศกา จจรฤาษชไฟ
 ชาต่านจาเบดงไฟ บางที่ท่านไซ ว่าชาตบรรหารวาที ๗

ชิน

๑ คำชินสยามคความมี ค้องมุกไมตรี ดนิตแตชคชินกัน ค้องชานคำ
 ค้องพรรณ ไหวหารจ่านัน ก็เรียกว่าชินไซมา ชินใหม่คชภาษา ค้องชิน
 ชรวา ค้องบทลัดคตค้วน ๗

ชุน

๑ คำไทยไซจ่าเย็บชุน เดอชคทากรุน ก็ชุนเปนเนื้อเดียวคิ อรรชุนว่า
 เมชกิม ไซเปนนามคีรี แห่งเทพจ่าทาดอรรชุน คำแห่งยศนำมตามคุณ
 พระยาเทพประชุน เปนช้อปัดคตค้วนของ กรมกระดาโหมยศคอง ชอน
 นับบอง เปนนามแห่งเทพฝ้ายฝน ชุนหับกษค้องจันฝ้ายบน ชนค้ำหนิง
 จน คตค้วนเพญพุดทอ นับบคريبห้ำราตรี ถ้าคตค้วน เรียกชุนหับกษ
 โดยหมาย คำนันระกะฎะแผดงกตตาย โดยแบบบรรยาย เปนชุนนับบกษ
 ไป ค้ำฤกเดศคตค้วนคนไทย จะพุดชานไซ จึงคองเปนค้ำบาฬี ๗

เชน

๑ คำไทยพุดไซเชนมี่ ชาญเชนเจนต์ ชัดเชนก็ไซจ่านัน คเชนทรมคช
 คำจรร ทรการันคิ ว่าข้างเปนใหญ่ในพงษ์ ๗

ชอน

๑ กระจชอนนค้ำไทยตรง ค้องของจ่ามง ตำหรับจะคองโตโต

แมงกษอนเป็นสัตว์ชอนไซ อรชรนไ้ อชุนครบทมี่ แผลงอูเป่นระดองที่
 จคโดยฉาฉี่ อชุนจึเป่นอรชร ค่ำแปดว่ำตรงคองส่อน ใ้ในกาพย์กตอน บ
 ชต บ ชองค้ำคอง ว่างามอรชรยรรยง ค้องามตรงตรง บ ห้อยน บ ดคงค
 งาม ช้อตอถอรชรนคองวาม ว่ำช้อชุนทราม แดคอกก็ออกโดยตรง กุญ
 ชรว่าชางดีพงษ์ ค้อวษณองษ แดพงษ์อศ้วรจอมผา พวกหนึ่งพงษ์
 พรหมชาดา วองษชตถนปรว กญแจ่งค้ำแห่งคชกรรม บัญชรว่ากรงคอง
 ค้ำ พระแกดจรมำ ก็เรียกว่ำสิงหบัญชร เพราะเพรงมดีเรียงรอน กน
 บานบัญชร รวยรายกคต่ายดีกรง

ชวน

๑ ชักชอนประชวรอย่าหตง คู่ค้ำจันง ใ้รู้ตักตต่างค้ว ค้ำดยาม
 ความพุดพันพัว ชักชอนครอบคร้ว แดชจนกันทำกรงาน ใ้ไปไม่สิ้น
 อวด่าน ค้ำไทยไชชาน ชักชอนตักคณอนิต ประชวรนทานคัตตสิน เปน
 ค้ำระบิต ระบอบโนบทบาทพี ประชระระ เติมมี แปดว่ำไรคี่ ใ้ทำแด
 ย่ายกาย ใ้ค้ำม้วยเจ็บเจ้านาย ราชาศับทหมาย เปนค้ำคักเปนครีพจนา
 ควรี ใ้ตักตรอร่า ใ้ต้องตามบา พีบทมคชค้ำเติม

เชิน

๑ สองค้ำประเชินเชิญเตริม ใ้ช้อค้อเติม ใ้เตมโนบทพจมาน
 ฉ้ำชาติประเชินคองกร ใ้เชิญพยาน ยดเพื่อนแดเคอนเชอเชิญ ตักค
 เหมือนค้ำจำเริญ ญอใหญ่ยิ่งเกิน ต้ามัญประจำค้ำดยาม เปนแบบจำเนียร
 เขียนตาม คิตกันคั่นคองวาม บ ใ้ค้ำคัญมั้นใจ

ชง

๑ ชงชงค้ำจันเจือไทย ชงน้าร้อนโบ ช่าห้อยใ้กอกวกรกัน ชง
 เปด่าชอมการันคี่ จิตเป่นต้ามัญ ค้อค้ำทไทยใ้ชง มคชค้ำว่ำพระชงษ

ไวยพจน์ประพันธ์

กว่าแข่งจำนง จงนับในคัมภีร์ราชา ใช้คิ้วขมอระฆังกา รัตนเพิ่มเต็มวา
จุดประกายกษัตริย์กตเวทิต

ชุด

๑ คำชัดเช่น ใช้ในสยาม แจงชัดอดกลตาม ได้ที่เห็นชัดชัดเจน พุติ
ไทยไม่ชัดชาวเขมร ล่าถนุถนุเกณ จะพึงบยชี้ควาจา รกชฎีตั้งกตฤ ระฆา
ค่านมมา แคบทมคชคำชาน ชฎีชัดบัญญัติเขาราม จะเขียนจะจาม
จะใช้อ้อได้พลาดแพลง

ชาต

๑ ทาชาตตั้งคึดแต่ง เขียนอย่างกลางแกลง สักคิ้วคิ้วโดยตรง
ร้อยชาติแดนชาติอย่างหง คัดกลกลง ตามบทมคชคำควร

ชุด

๑ เขยชัดตั้งนิทมนอน โทษชัดชัดชวณ ชัดชมภริมย์เปรมปรัด
ผลชัดเชื่อมเอมมี ชัดในเวลาที่ ไทยใช้คิ้ว คัดกล ชัดเช่นอย่างคำ
มคช คิ้วคิ้วกำหนด ตั้งบทพิชิตชงธาร พระยาไชยวิชิตคิดการ พระพิ
ชิตมาร พระยาอนุชิตชาญไชย อนุชิตพิทักษ์มหาชาติไทย กรมชดาโดย
ราชานูชิตหนึ่งมี พระสยามพิชิตภักดี อักนามหนึ่งศรี สักพิชิตชาญ
ฉนวนค์ คำชัดวิชิตจำนง มคชประสังค์ แปลว่าขำระแดงแดง ถือชุด
จุดเพลิงเรืองแรง ชุณบักษ์แสง มาแต่ชุนหระตรงกัน

เขต

๑ นายเขตเขตคนด้ามัญ สุรเชษฐรังสรรค์ ว่าพรหมแต่งสร้างโด
กา พระโดกระเชษฐุเจษฎา อักพระเชษฐุ ธิราชติเรกเรืองบุญ วัดเขต
พนยถสุน ทวเทียบวงจุด ติจักรพรวิคพงษ์พันธุ์ คำเต็มเป็นเขตตะวัน
เต็มอุแปดงมัน กตบจะเป้นพะพาท

โชด

๑ นายโชดบ้านบางนางชี คำสามัญมี คิ้วคอดกตบทยไทย แต่ง
 โชดชวิตศฤงไธ ชองโชดอำไพ วิโรจรุ่งรังษี ความจ่ารุ่งเรืองรัศมี
 เปนพากย์บาฬ คิ้วคอดกตงตงาม แจกบทมคชกับสยาม ธิบายแปด
 ความ ทุกข้อทุกคำรำพัน ไทยชอมระคนปนกัน แปดสิบรวมบรรจบ
 จิตทศคคำชาน หมอชอไวพจน์นิตสาร จักแจกพิจาร์ณ กักรบแดง
 จำนวน ๗

๑ หมอชอไวพจน์อ้าง

เรียงเรียบเทียบทำตาม

อุส่าห์พยายาม

หม่นเด่าจงอย่าพดง

ชอกนาม

แบบตง

แยกคัต คำเฮย ๗

พดาดถ้อยทางเรียง

๑ จักจิดพิภาคต่าง

เคมคคคยเรียงไป

รินรดพจนกตอนไฟ

เปดยนกาพ้ยานคอง

คอไว พจเฮย

ถดถอง

เวาริน รมย์นา

คองคองเคมคความ ๗

๑ จักแจกคอไวพจน์ จงกำหนดจตจำสอม ถิ่นเนาเดาถายกตอน

ผอนผนเพนเปดยนยานี แคตนเปนคันเค่า อ่านอย่าเตาดูคะคี่ จงนับ

ถาดบม ที่ตั้งเกดเหตุยุบด คำไทยใช้กันมาก ทำหลากหลากจ่าดับประ

คณ คือพวงที่ชุกชน ชอกชอนเตนเห็นผดผน หนึ่งคำจ่าประคณ คำ

คณชวยจ่ายแจกกัน คือเกมเคมให้ปน เชนชองทพรองไป หนึ่งพูดว่า

คัวร่า เทวดามาคนใจ คำคณภาษาไทย ชักมาให้เห็นราวทาง คณขอ

นิตถกค คามแบบบทท่านไวจาง สยามคความกตางกตาง กตณเกด

กอดอนต์อนนักรเรียน ดตตอคำกำพฐ กตบุตรจะอ่านเขียน จำแบบจง
 แนบเนียน อย่าให้เพี้ยนผิดคำกรู ดตณแปดวาถึง เร่งรำพึงพิเคราะห์หัด จะ
 ฐคำเชตฐ เด็ดจตตหนตฐาน ดนตรีคำมคช ว่าตามบทที่ไซชาน ไซ
 มาแต่เบาราน เครื่องดตตซึ่งมต่าย จะเชกกระจับปี แดชอด้มีมากหลาย
 โหมฝนชนขงราย เรียกคนกรชนามกร นภตตวาพนฟ้า นภาคตตหนอตร
 เวหาตตตงทร ชอพนฟ้าว่าหลายคำ ดตณแปดวาพน ไซคาชคตตคตแด้จ่า
 ดำหรับปรตตมคำ มีตางค่างอย่างระบิต ไซแพรงทุกแห่งหน เมทนิตต
 วาพนคต พระองค์มูทรวงคตปี จอมเทรตคตเจ้ากวดต บัดพิตตกไซ
 ชกเทียบไ้คตมยุด อักพระตฐาตต วาพนคตตตมทงมจญ บคตแปดว่า
 ชน แจงดำคตญอย่าหันทจน คำไซในจ่านจน นพปคตแด้วคตตต แก
 ชนคตตตต เขตตอยุทชยจบบจทจ ทคตตมคตตต ราไชยตฐรย
 จรูญศรี ทตตองรองตงมา อปราชะคตตม ตบคตตตต คตตเจค
 ชนคตตทงทง เบญจะ บคตคตต ทาชนจคตเจคตบรจจ ททยอนมตตตตต
 คต บคตตตตามชนนาย ชนคตตตตต คตตามกำหนดชนเจ้านาย บคต
 เปนททหมาย อย่างพิปรายซึ่งพรรณา

ตาม

๐ คำคตมพิจารณแจก จดัย้ายแยกโดยภาษา คำของพ้องพจนา
 ว่าให้เห็นอุทาหรณ คำไทยแผ่นกระตาน พุดต่าชารณทงนคต อักคำ
 ราชจูร ไซคตคตตว่าชานกน เพตานคำมคช นอตตคตเหมื่อนด้ามญ
 คนไทยไซจ่านน รูทวักนมานมมาน คำคตมคตต อาทคตจะเปนพระ
 ชาน อีเอเปดียนแปดงต่า เปนเพตานไซพจนา คตตจคตตคตตต
 บันคตตคตตด้วยเตชา ทนงโรคเบี่ยนกายา เรียกเถาคตตพานจระชุม คต

คางบาดาคาใช้ เหต่านใช้พานจะคุดม มลชบทสุชุม ฤาค้าไทยไม้แน่นอม
 ว่างทางกนดาร์น คือว่าทยากตัญจร ทางนาแดทางคอน ชงคบบแคณ
 ด้อยจาร์ เหมือนอย่างทางทะเล ฤกเดเกนาเคิมจี่ จระข้ามไปค้อมม
 คุมนาจงตงเตรียมไป หน่งทางทคบบแคณ คือหนาแน่นด้อยเกทไทย สัดจ
 ร้ายฤาใจรไพร ให้เกิดโภยหดายตฐาน เช่นนไนมคช ท่านกำหนดว่า
 กนดาร์ แปลตรงตามโงหาร ข้ามค้อยนำตจบกจร พิศดารว่างจาง
 ขวาง ขตจอย่างทางตมทร ที่เกิดสัดจาศร ช้อเกาะแก่งพิศดาร คือ
 ว่างทเกาะนพ แเนอรัญกวางไพศาด คำเคิมว่าจิตถาร พิศดารแดง
 แจงอะจี่ คำว่าพงษาดดาร จกบรหารแห่งวาท แปลว่าเรื่องรวม
 เปนช้องตงแห่งวงษวาร มลชบทบาทม คำพาที่ว่างต้นตาน คือชอง
 คัดเนื่องนาน ค้อค้อมาหนามุดมของ ต้นตานของควรวัด ท่านจึงจัดไว้
 เปนตอง ต้นตานคัมภุครอง ต้นตานร้ายฝ่ายบาปคุม คำไทยใช้ โงหาร
 โง่ต้นตานพานจะชุม เณเณไม้ตุม คกเปนไทยใช้มานาน ฐานกรณ
 ท่านจัดเรียง อักษรเลี้ยงเกิดแต่ตาดู ตาดุนแปลโงหาร ว่าเพดาดในคัจ
 คน ช้องคางทวารใช้ มีตูกใจโง่เปนกต เรียกกันทุกแห่งหน ว่างช้อง
 คางชานวจา กนดาดตอสกต มีคัวบทบุราณ กระแต่ที่แปลมา
 ท่านว่างกลางวางแบบตอน ชนคี่รักกนดาดพด แปลยุดตนามกร เปนคี่วิ
 กตางตมร ภูมพจกพดตงคณมี ช้อท่างทรงกนดาด แปลโงหารแห่ง
 วาท พนักงานกตางบายูชี่ พระคดงโนได้ตารง หมอดคางโดยกำหนด
 คัดจกตตามคัจจคง ยักย้ายโดยประสังคี่ นอรอดอต่อเนอความ

ดิน

๐ เรียกว่าแผ่นดินนี้ คำเชิดชี่ในสยาม ชฎินี่เปนนาม พดกโย
 คี่ฤาษีไพร บดินทรคำมคช แปลตามบทว่าเจ้าใหญ่ คำคั้นยักย้ายไป

เปลี่ยนใช้ตามความระบิด ตัวอย่างมีอ้างว่า รัชฎาธิษัตินทร์ พระ
 นามเจ้าชเรนินทร์ ภูบดินทร์นกกม นฤบดินทร์เดา นามพระเจ้าจอม
 ปรีดิ์วิ ย้ายแยกแจกกระจ่ ที่เปลี่ยนใช้ ในกาพย์กถอน แปลว่าเป็นเจ้า
 ใหญ่ ในคำจแดนแผ่นดินดอน ดารกยภดาจร อุทาหรณ์ให้เห็นทาง ฯ

คุณ

๑ ช่างทองคำดาวยคุณ นั้คำไทยท่านไว้วาง ตามัญญ์คำกลางกลาง
 นอင့်กตบทศยาม ภารามพคุณ ยี่สิบคุณ บ ดั่งงตาม ด้าดบับคุณตาม
 แบบมาตราว่าคุณไทย ดุดยระว่าคินซึ่ง เป็นชื่อคังราชี่ไฉย จอมภพภูว
 ไนย เศษอดุดยบุญบารมี แปลว่าไม่มีเปรียบ ดิ่งโตเทียบไม่เทียมที่
 อดุดยี่โดยวิธิ สกคดอยออกาวันคี่ ฯ

คุณ

๑ อาตุลย์ท่านก็ใช้ สั้นยาวใช้คำเดียวกัน หากแยกให้แปลกผัน
 เพื่อสั้มผัดจัด ในกถอน อาตุรรอดกค แปลตามบทว่าเคือดร้อน เณ
 นุกทุกขอาหาร ให้อาตุรภูงทวิ ฯ

โตม

๑ เว็ชโชนโตนเรือกอน คิตบทกถอน โตนกัณมี คำโตมไทยพาท
 สกคนอภัพอกจร พิโตรง่ากตั้งฟู้ง ขจรจรงจิตรหอมหวน คำมเนอง
 ดำนอม ในกำพุชดกครอ ฯ

กอน

๑ ดุ่มคอนแผ่นดินดอน อักสันคอนดกคนอ จระว่าให้เพียงพอ
 คอนคำไทยใช้กันหลาย ราชฎุรคือไฟว์ฟ้า ข้าเขตรชณจันครหมาย ทิศ
 เหนือ บ กตบักดาบ เรียกอุตรด่อนกันมา ขรรมชือโลกอุตร คือคำ
 ด่อนพระดำศดา ส่งสัตว์ข้ามโตกา คือมรรคผลแดนฤพาน คำอัยชฏเฐศคร
 น แสดงชใช้ใจหาร ว่ายังแปลประการ เช่นร้อยแปดรูปมกคด คำ

เดิมอุทิศพระ แผลงดั่งกระดุมตามอย่างยด ดำเร้งเร้งนิพนธ์ อชฺโฐ
 ศัตรพ่อนไช้มา อัครมัจฉิเสศ ว่าตามเหตุตูกนางดา จะกตอดฆ่ามาร
 ดา ทำดาฆ่าพนอุทร รวดเรวฤทธแรงนัก ซอประจักษ์ว่าอัคร
 เหล่านุทาหรณ์ ค้ำมคชดกตรอ อันตระระกำบาฬี ท่านไช้มีมากเพียง
 พอ สำหรับใจเต็มค่อ เป็นค้วปดายท่ายจจา เช่นคิ้วทันามกร เจศ
 สันดรคองหนมา ว่าหว่างครอกพ้อคา ท่านประสูตรคัพโภทร ยกเอา
 เหตุหนมา เป็นสมญานามกร พระเพ็ญนิตร ค้ำมแผลงแจรงวิช ย่าม
 ถดางหว่างพุทธบาท กาดนักปราชกำหนดมึ เรียกชื่อไช้ว่าท พุทชน
 ครทอนคามาถาด สิ่งใดไม่ขาดเรื่อง คิคค่อเนื่องตบตั้งยสาร ท่านเรียก
 โดยใจหาร มคชว่านรินทร์ คือกาดทำเป็นนิตย แดทชิตเหตอณนพ่อน
 ก็เรียกนรินทร์ โดยทางต่อนตั้งบวาจา บิตรมารดาณ ค้ำวิชท่านแปลง
 มา บิคุมาตุภา ชามคชบทกำเต็ม อาเทศอู่เปนระ อานตั้งระว่า
 ออนเดริม เต้ยงแปลกจากเต้ยงเดิม จึงต้องเติมตั้งแบบแผน คำตอม
 นมมาก จักจกภาคยากสุดแดน ข้าเจ้าท้อใจแทน เกรงจะไม่ได้ใจจำ ฯ

เขียน

๐ เตียรดาชกดาตเกิดอนกถุม พุดกัณชุมไทยพจนัว มีไช้ตั้งชุมค้ำ
 อยู่ดอดอภอเข้าใจ เตียรถนค้ำมคช แปลงเปนนบทภาษาไทย ว่าท่าชดา
 โดย มีค้ำไช้ตั้งโดยเตียรถ ค็อดงไปโดยท่า ท่าที่ว่าพอแนบเนียน
 ดำคัญของนักเขียน คิ้วท่ายตั้งอถอกการนัต ยังเตียรอื่กค้ำเด้า ว่าตาม
 เค้าเป็นคู่กัน แต่ไม่มีการนัต แปลว่ามิ่งฟากนที คิ้วอย่างท้อางโษษฐู
 เตียรสระโรชโษษธรณ ค็อดขอบฝั่งสระศรี มีประทุมเปนนพุ่มพวง ค้ำเต็ม
 ว่าคัระ อีเปนนยะอาเทศตรง คิ้วรอตถกตถง คงเปนเตียรเขียนตามมา ฯ

คง

๑ บ้างพงพอน์ คำไทยชัดตามภาษา อัยตงคนคำบา พแปล
 ว่าตกคำไป คำนทานจรู๊ ว่าเป็นคู่กับอุทัย ก็อดวงพระสุริไต้ เข้า
 อุไทยคำอษตงค้ เขียนคองมตักญ คอการนตเร้งไต้ตง ต่อนว่าคำป้า
 ตง ไม่คองมทการนต คอเดมอดตงคระ ณะเปษษคระท่านแปรผัน คำ
 หรับใช้จ่านัน ในภาษาพฤตมาจารย์ ๑

ตาง

๑ คำตางในสยาม มีเนอความพูดไชชาน คนเด่นอยาบดำชารน
 คำพูดว่ากระตางตาง คำสูงราชาศัพท์ บงคบเรียกพระปฤษฏางค้ คำ
 แปลท่านไฉวราง ว่าเบองหลังตงตารา บัญชีกับอังกะ ตองพจนะรวม
 ถันมา ถันชิต้อวาจา แผลงตามตั้งตักฤษตไทย จึงเปนปฤษฏางค้
 บอถไฉวรางอตถแกไข จะเขียนอักษรไทย ใช้ตัวอูออกการนต อักคำ
 อษฏางค้ วิชทางอย่างเตียถกัน คำแปลหากแปรผัน ว่าองค์แปล
 ประการมี เหมือนค้ตอไบสถ นับโดยบทแปลวิธี ระวงกายจะจ
 ัดเปนองค้แปลประการ อังคระแปลว่าคุณ ข้างฝ่ายบุญเปนแก่นสาร
 รัชชาตมาทาน ทงแปลบทกำหนดวัน ๑

ถึง

๑ กระตงตงวงเอง พวกกันเองมาตงกัน คนไทยใช้จ่านัน คำว่า
 ตงตงนนา ตาจะตงษชอตงวรก้ นับในชณะกามา จะจรหมู่เทอวา ได้สมญา
 ตาจะตงษ อ่างเหตุค่นกำเนิด เทอวาเกิดช้นไตรตริงษ เมื่อแรกชนไปถึง
 ต่ามตบถวณคกรนิยม จะเด้าให้ยาวเย็น จะชกเน้นในนุกรม แนะเรื่อง
 แรกประฐุม พอทราบเหตุตงเกิดคความ ตาจะตงษชอการนต ใช้ต่ามัญ
 คำสยาม ท่านจัดไฉวจ่านาม เทอบทมคชตรง ๑

คัดฉทม กนิยมใช้กันหลาย กัมพูชพากย์กตายกตาย แปลว่าต้นจากที่นอน
อีกคำใหม่ชช โดยกำหนดว่าดุษกร คือฆ่าศึกกรานรอนญ คำให้จิตร
ตั้งรณ

คาด

๑) คาดพันคาดเพดาน พุดไซชานแทบทุกคน คาดคั้นพันอรณญ ถ้วนทรง
ผดคั้นพฤษา ช่างเรือนไม้ฉดาต ประุงเรือนดาตทรงหลังคา หิวท้ายแห่งนาดา
ดูคาดไปไม้สูงงาม คำคาดพุดกนคิน ในปางพันพงษ์สยาม แปลฉนหัน
ตามความ สกคคอกกพอควร กระตาสใช้ให้แปลก เป็นพากย์แขกคำ
ฉนฉฉน คัจฉอบบองควร คัจฉอบบอฉอภาษา บุตาตคู้ฉ่มฉน ซึ่งใช้
เขียนอยู่ฉตรา ไม่ทราบคั้นเดิมมา จะเปนนพากย์พจน์อะไร เห็นเขียน
คฉฉกค เหมือนกับบทฉามัญไทย คำคั้นฉฉฉนได ไม่รู้แน่กระแฉคคำ

คิด

๑) ประคิดสองฉฐาน พึงพิจารณใฉใจฉ่า ช่างคิดประคิดทำ ภาษา
ไทยใช้เจรจา คยเตชคัจฉกค ตามแบบบททำนบัญญัติ ประคิดคิตฉฉฉา
กัฉนกันบฉฉนเปร ประคิชูประคิษฐาน นีคำฉานในกระนฉ ฉฉฉฉ
บทแปล ฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ
ไปรดให้เริ่มคฉฉฉ เป็นอรารามฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉ
โบราณ ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉ
พระจอมเกล้า ทรงคริค้ำให้แปลกฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ
คิษรุฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ
รุฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ
นามกร ทำราชฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ

อธิกาญจนดิษฐ์ เมืองท่าทองของเดิมมา หนึ่งว่าท่าบางโพ บ้านใหญ่
 ไทคนแน่นหนา พระจอมมหิศรา โปรดให้ยกเป็นบุรี ชื่อเมืองอุดรดิษฐ์
 นามฉนิทไพจิที่ แปรว่าท่าเหนือมี มุงเมืองเดอองภาษา เจ้าเมืองท่ากระดาน
 แต่โบราณเรียกกันมา พระโปรดเปลี่ยนสมญา ผดุงกระตีดลระบัต เจ้าเมือง
 ท่าขุ่น เรียกกันจนแต่เดิมที่ บันะระตีดลระบัต ทรงเปลี่ยนใหม่ใช้นามขอม
 ดิถุณแปรว่าท่า ดิษฐินว่าตงยนิยอม ในแบบยังพดาดปดอม เปลี่ยน
 เป็นชื่อตั้งฐานไป เพราะตรวจดูไม่ทั่ว ผิดในตัวต้องจนใจ พิมพ์
 ยากจะแก้ไข แด้วแด้วไปเลยตามเลย ตัวทอไพโรหุริยน์ โดยว่าที่ท่ามเฉดย
 ตามที่ได้พบเคย ตั้งเกศจำคำโบราณ เตียงคอกก็อ่านได้ ที่คำใช้จะไขชาน
 เหมือนว่าถึณ } ทา } การ ราชบัณ } ทิศย์ } คิดแปดธรรมทอน }
 } ตา } } ดิ } } }
 แทนตัวตะ ในวรรคทู่ ขอมศรจ่า อยู่ตามประจำ ทงไทยขอมยอม
 ตรงกัน อีกว่าบิณชบาศ คำนักปราชใช้จำนั้น มคชบทครามครัน
 มีดำกัญทอแทนคอ หมนจาคาดกชด คนชอติศ์สกศ์อ บำพมเพียงพอ
 ศรัทธาศิศ์เจ้าตงกา ศิศ์ศะบุศ์ศะน เป็นชอติในภาษา มคชพจนา คิตเพอง
 ใช้ในสยาม

คิด

๐ เค้นตาคู้คำไทยแท้ ไม่ต้องแปดชดเนอความ ประคู้คู้หนึ่งนาม
 ตองค่านจอตกด คำอะไรไม่ทราบชด ตองนัจดตามแบบบท ศุริพากย์มคช
 แผลงเป็นบทคุษฎี แปรว่าความชนสน ศอกรนิยมอย่างว่าที่ บางครุบางกระวี
 แปรว่าให้อ้อไข้วเขวคำ คุณทึแปรว่านึ่ง อย่าเกรงกรังจริงแม่นยำ ท่าน
 แผลงแปดงพจนำ คุษณิมมากหลาย คุษณคุษด ตองค่านมกกดบกดาย

เพราะไม่ทราบบรรยาย กระแต่ความตามที่จริง ที่ควรว่าชื่นชม ผู้เงา
งมใช้ว่านึ่ง ดอนว่าอย่าประจิง ความว่านึ่งใช้คุณนี้ ๗

๑๑๑

๑๑๑ เสดศในสยาม ที่ใช้ความไทยไม่มี ชักคำในบาฬี ใช้เจรจา
ว่าจนเงิน หดวงเทศมีฤทธิเดช ว่าตามเหตุไม่แกดงเกณท์ พระเดช
นฤเบนทร์ ผ่านแมตหน้าฟ้าดินชม พระเดชคืออำนาจ ไทยธิราชวะโรดม
ราชาณานุกรม คือพระเดชเหตุแมตเผา พระคุณคือกรรณา แม่แมตคา
แก่เขาเรา ต้องคำอย่าดูเบา มีได้ใจไม่รู้แปล ยางต้นเดชไวพจน์ จง
กำหนดในกระแด้ ส้มเต็งพระเจ้าแปร จะเต็งเจเมตจักร มุขเต็งทำ
ขาดเต็ง มีเข็บขแบบเส้าหาญ เต็ดดอกพฤษชาติสาร มาดุษบคมชม
กถินหอม แปลกกันแต่ต้นยาว เช่นดังกถาวในชบฉม เต็ดอกคตจตทกอร
เดชไวพจน์กำหนดจำ ๗

๑๑๒

๑๑๒ โดตโจนโตนคอหดก ขาเกือบหักนั่งตงคด่า หน้าโตนหน้าโจนทำ
เปนน้าพุทธุหิน เช่นนี้โตนคำไทย คำพูดใช้ประคิติน มคชบทรบิต
ว่าต้น โตนรูต้น โตนศมี แปลว่าไม่ระโมย บันเทาโตนถ่อนยนิคี่ อย่างไร
ก็ตามที่ ตามแต่ได้ไม่ทยาน ต้นโตนศนทานับ เรียกว่าทรพัยเป็นแก่นสาร
แม่มในต้นคาน ของผู้โตนใจชักเย็น โตนตแต่โตนจ บ เมามัจตามแต่เป
น้ำใจไม่ดำเค็ญ เพราะปดงเห็นเหตุมีขยม สยามความชดว่า มีนาชาดำหรับค
กถินหอมย้อมชื่นชม คมกถินเหม็นปนร่าคาร สกตปด้นคตม ไทยนิยม
พูดไซซาน นักเรียนจะเขียนจาม จงรู้ใช้ไทยจ้าน สดมภักคำบาฬี น
คองมีภอกการันคี่ จะแจ่งแห่งสำคัญ วางคำใช้ใจเป็นครู เสนาบคต

ไวพจน์ประพันธ์

คาแหงมยศเพื่องฟู เขตขอรบือชู ออกนามชดจตุตมภ แปรว่าดี
 เด้าหัก แน่นหนาหนักควรมียม เวียงวงคตงนาตม มุคยอเรียกเพรียก
 พร้องเพรา คาเดิมมะคะระ ค้อลัมภะแปรว่าเด้า ทานแผลงแปรดงเปดียน
 เอา ละเปนตตะระตวเดิม จิงกถายเปนตตมภ ภาอบรรตมการันตเดริม
 จตุคอตันเดิม พอเคิมคาเชนราพัน พนตตมภว่าป่าเด้า มีชอเค้าเชม
 เดียวกัน ไครรู้ คุด้าคัญ จำให้มันหมั้นตบตวง วิธคอไวพจน์ แจก
 จดบทหมตชบวน เพียรเรียนอย่าเรวงน จะได้รู้ เปนครุกน ๗

๑) เพียงนจบหมอดด้าอ

จงจิตรอย่าหลงไหล

คำขอมมคอไทย

ตราตรวจตงแต่คั้น

๑) แคนจกเรมตง

กตอนตุรางคณางคไฟ

เตกอ่อนอ่อนอ่านไป

จำง่ายเพราะบทพร้อง

คอไว พจน์นา

เดอะตัน

ทานเทียบ ไฉนา

จวบต้นอดต่าน ๗

คอไว พจน์แฮ

เวาระว้อง

เจนจิตร

ผูกคตองจของคำ ๗

๑) แจกคอไวพจน์ ตามโนแบบบท กำหนดพิจารณ์ คำเทียบ
 เรียบทู้ ไม่สู้พิศดาร แบบบทพจมาน ตามตารครต ๗
 คั้น

๑) คำคั้นเปนคั้น ดยามยุบต คนไทยพาที ขอนศักคั้นนั้น คั้น
 ตันทค ประควนไม่มี ดำดามกาบโพรง ปดายคตองนคั้น มีทานบกน
 เปนดำกระโดง ไม่คั้นบัญญัติ ฉาจาบังโหยง เพี้ยหูตตะโพง ปร
 ไปรงเจรจา ซึ่งคำวาคั้น หนีในสามัญ ดยามภาษา นอนิดตกค

แบบบทบัญญัติ มากพันพรรณา ยักย้ายตามศงาม คัมตะว่าหูก กอ
 ไรให้ถูก อย่าให้เดยตาม คั้นคั้นเด่า ไซ้เค้ากำสยาม มคชแปดศงาม
 จารึกแบบแผน อักคำคัมที่ ในพระบาฬี มีไซ้เป็นแดน แปลว่าเกยจคร้าน ส่า
 ธารณ์ชวแควน จะหาคำแทน คำไทยไม่มี คั้นหาราคะ ใครใครไม่ตะ ทังทั้ง
 โดกัย ห่อหุ้มกรรมด คั้นร้นพันทวิ รังรัตราคี ไม่คดคั้นคตาย
 คณทุณณ คำจันเรียกบ หาบเวคองฉาย ไทยเรียกเข้าสาร ไซ้การ
 มากหลาย ทุกคนของนฉาย ทุกวันเวดา ๗

ตาม

๐ บรรหารตามคัมที่ โดยคะเนนบ ตามดีจจา เด็กเป็นตามทราง
 ผอมร่างกาย แพทย์รักษา ชื่อว่าหมอทราง คั้นคางโคคนด สูง
 กรวดดอดโคด ผดพวดทงทาง เขาทำนาคาด รัศหวนบัจาง เคียว
 ไล่หม้อจาง ไล่เพื่อชอฉาย นาคาดทงหมด คือนาคาดสัด แดนา
 คางทราย นาคาดอนอน มีคณมากมาย โดยแบบแยบคาย ถ้วนดักคอด
 พระอะระตาร เป็นนามชานาน นารายณ์เหต่ากช จะว่าตามบท สักคคัง
 รช เด่มียนมกพอ ใจไซ้อื่นแทน นารายณ์แย่งภาค เตือนอดคตงจาก
 ดงรรคเมืองแมน เพือมาปรามปราบ สัตตะบาปนับแดน ในพนคินแดน
 นนเรียกอะระตาร คณนแปลว่า ธาระพนัญญา นานาประการ หนญา
 แพรกหนญาคา อักหนญาตะมาน สรรพหนญาธาธารณ์ ท่านเรียกว่าคณ
 คินะมคช หนอใหญ่สักค โดยบทรบิด สังกฤษฏ์แดง ไซ้แปลง
 เป็นคณณ มีมาอาจัน ในโคตงพากย์คัมที่ คำคอไวพจน์ แต่งตาม
 กำหนด ในฉบับบรรพ หมวดคณน้อย เพราะถ้อยจันนั้น จาจาสำมัญ
 ไม่มากมุดมี แคพศรบหมวด จันวรคกรตรองจ ถ้าดับวาที แม้น
 ยิงบกพร่อง ท่านองคัมที่ ขอท่านผู้ปริ ชาชวยเคิมเดริม ๗

ไวยากรณ์ประพันธ์

๑ แยกครบจบบทเพลง

ไวยากรณ์ตัวต่อหมาย

คำใช้บ่มาหมาย

ลำดับพจน์บ่พร้อง

บรรยาย

ข้อพ้อง

หลายเดาศ์

ภาคพินทุมคำ ๆ

๒ หมวดกล่อต่อคัตถ์

เรียกว่าถ่อไวยากรณ์

นักเรียนหมั้นจำจก

เทียบคู่คัตถ์เอือกเค้า

เต็มบท

ทเก้า

คำแจก ใจเสีย

แต่ข้อควรจำ ๆ

๓ จักเริ่มเต็มคอบท ถ่อไวยากรณ์ระวะมี ทานเทียบเรียบจาท

เดียงพ้องคัตถ์องคำชาน สดถแปดจ่าบก ควรหีบยกชันพิจารณา คัตถ์ถ่อ
 ทานบรรหาร แห่งสกัดบทบาพี สดถแปดจ่านม พินนิมอย่างระจ
 นอนิดสกัดมี แบบบั้งค้ำคำหรับใจ มาดเรียกกำมะถัน คำดำมีญภาษา
 ไทย อย่าเขียนเบตียนแปดงไป มีใช้บทมคธธอม พระถันกับถัญญะ
 เวะระจะพระนิมมยอม ตำเหมียงไม้แปดกบดอม สดถแยกแปดกกันไป พระ
 ถันสกัดนอ ความคัตถ์อภาษาไทย จ่านมนมตรงตรงไป ถัญญะใช้ว่า
 นานม อากรรภข้อพระมนต์ ชันเขตรคนผูกทับถม คำราพระอาคม
 ตับเนื่องในไตรเวทังค

ถาน

๑ ถมถานถานคำไทย มักพอใจพูดไว้วาง ถินถานบ้านขุนนาง
 กว้างโตใหญ่ไทยเจรจา คำใช้ในสดฐาน มคธชานคำภาษา แปดเปน
 ตยามมา ว่าทคงทงทกจร พระเจคัยะฐาน ถินมัดการอย่าตามดจน
 คำแปดโดยกระบวน ว่าทคงตั้งถ่มบุญ อนึ่งรูปตั้งฐาน คื่ออาการ

โทษแด่คุณ คำสูงแด่สยงคุณ ทรร้ายกายมอมพิ์ ท่านเรียกตั้งฐานหมด
 ตามแบบบทพระบาท ทุกรูปทุกสิ่งมี ตั้งฐานตั้งนยาจแบบกตม งาม
 สมฐาน โรคอาการเกิดแต่ดม โรคเกิดแต่ตั้งม มุขบีบะตมฐาน
 ความที่ตงจิตใน ขรรมโตโตกิจการ เรียกว่าอะธิษฐาน กวตัง
 จิตรปราถนา พระกรรมฐานน คอวจิตศึกษา สมณะวิปัสณา ปรารถ
 เรือนเพียรบำเพ็ญ อีกคำว่าฐานกรรม คืออักษรหงดากหงดากเห็น ทตง
 หดายหงดากเปม นาดักโอยฐุมุทธคยดาต

ณ

๑ ผู้ชายชื่อนายณ คำระเบิดไทยไชชาบ ดอกเห็ดองเวียงแบ่งบาน
 ชื่อกระดิ่งกตมหอมหวน ฤตุดอกกระฐิน ทุกบ้านถิ่นชกยอมชจน เรือเด่น
 เปนกระบวร แท้กระฐินยอมยนิคี่ อักษรซึ่งตั้งชิต เปนชนิดดีติดม
 เตียงแยกแปลกกว่าที่ คือหนักหยอนผ่อนเตียงตาม

ณ

๑ ต้องณภาษาไทย จักคิดใช้อย่าถวนดาม ตั้งดูต้นแปลความ
 ว่าอียบพจน์ตั้งกตม เมณูว่าคนคู่ เคียงกันอยู่นั่งเคตาคตอ บงคัยตั้งกตม
 นับเปนนามตามราชี่ แมนดาวของอังกฤษ เจ้าดิชิตเขียนใจมี รูปคน
 แผลคินดี ทนระแอบแนบเคียงกัน ณเมคือคนคู่ เพื่อให้รู้แห่งตั้งคณ
 เมณูตั้งวาสนั้น หนึ่งกับชายรวมฤดี

ณ

๑ เณรณคำพ้อง ความเปนตองคำบาพิ์ เณรณตกตมี่ แปล
 ว่าใจไรใจโดภหงง เณรตกตมว่าใจคยท่านมั่งคง เปนนามแห่งพระตั้ง
 ซึ่งคำรงค์ดาจวร ตองคำควรพินิจ ต่างด้วยจิตร์ดีแดพาด ตองคำพุดมา

๑๑ หมวกถอกไวพจน์สั้น

ต่างแฉดง

คตายนคตชแจกแจง

จัดไว้

ไทยอ๊กมคชแปดง

คำเป็ดย่น

ทงหมวกตรวจคำใช้

เส้รจัด้นตามตบสอง ๗

๑๒ แจงจัดถัดหมวกคน

ทอทาน

จักแยกแจกบรรหาร

แห่งไซ

ดำหรับเพือกุมาร

ตุเต่า จำเฮย

เบนมบทบงให้

สวดคคตยงของกลอน ๗

๑๓ จักแฉดงแปดงแปดแกไข คำหมวกทอไว พจน์เบนมบทกลอน
ฉบับ ๗

ทพ

๑๔ คังคันทนทงทกทัง ทดทบทมหวัง ว่าย่นไปจนเทยทาย เรียง
คำดำดับนัยหมาย ตามหมวก บ คตายน บ คตาศโนบาทบทเดิม ในแบบ
บทพร้อมต้องเติม แทรมแทรกถ้อตเส้ริม ดำเนาตนิทชิตเชิง จุงใจเด็ก
ให้บันเทิง ดำราญดำเรึง เรี้ยนเต่าโนเค้าคำคอร ตราตรวจหมวกคนจำ
นวน ประมาณประมวญ รอมร้อยสำมตบเคศสำม คังคนอคทนคำ
ดยาม สู้ทพพยายาม ทุกชยากดำบากตราครำ คงทนอคทนถ้อยคำ คน
ไทยพจนำ ทนนัยบอเนกคณนา ถ้วนเป้นสำมัญจจา ตามแบบัญชา
คือนอศกคบทไทย พระทนต์จ่าพินมีโน ราชาศับทไฟ เวาะเรียมมีคช
การนค วจกถมเช่นตวงสุริยัน อักควงพระจันทร กิจดงามมณฑล
จังหวัดพชเวทมนค ดำยลัญจณ์วงวน ก็เรียมณฑลพิช หนึ่งนุ่งห่ม
เรียบร้อยค โฉหารบาพิ ทานเรียมบรินณฑล ดมจัดถัดคกถมเวท
พัตทวนป่วนบน ก็เรียมณฑลทวาคา ชื่อพระสุทนต์มโนหรา คือนมคช
กา รนคเพิ่มแฉดเคิมค้อปถาย ทอชนค้อทพยแห่งทถาย ปรั๊กมาร์ค

นามหมาย ว่าชนทุกคนคิดแฉง ชุนนางฝ่ายคตงนามแฉง คอวอ้าง
 ออกแฉง พระราชชนบรวิรักษ์ แปลว่าเป็นผู้ทกษั ทรพยหดวงหน่วง
 ทนถ คตงจนับแฉงรับจ่ายคง ๗
 ทน

๐ ไถทนนค้ำไทยคตง คิต บ ทนหด บ ทัด บ เท้าเทียมทน รัใจรู
 แก้แปรผัน รัเท้าทนถน ค้ำพูดด้ามญมากมุด ยังทนท่มทอไพโรทุริย
 ท้ายพจนเพิ่มพุด ทยอใหญ่ดกตทอทาน พรหมทนท้ภาคทนท้บรหาร
 เทอทนท้บนิदान คตราชทนท้พตถถ คตงเปนโทษทนท้ตราบคตง
 ทนทกชทนท้ถ มิตรญาคิกขาตตุญหาย ทนท้ทว่าอาญาหมาย ทน
 ทานชบาย ว่าทอนไม้ทาจชากร ผู้ถอยคชกรรมบรอน คตราชฎ
 ไถยทางท้เปนตคยชกรรม ผู้ถอยทจวิคตฉน ด้าเอียงอาชกรรม บ คิตถ
 อายบาปบุญ เพราะใจอาชกรรมทารุณ กอบเกอเจอรุน กองกรรมให้
 เกิดไภยเวร พวกชกรรมชอเชอมีเกณท รอทนใช้เงิน ท้ายตอค้วมอ
 ถารนค ๗

ทาน
 ๐ ทานบนเขียนตอขทานถน ทานทานด้ามญ ใช้มากในพากย์ไทย
 คตง ท้าบุญให้ทานแกตงช ทานนจ้านง นับใหม่คชพจมาน อักค้ำ
 ทนทว่าไถทาน แปลว่าถนदान ผองแฉงพิศุทธิแจ่มใส ตระโมชานนค้ำ
 ไน บัพทานไซ ยตถว่าประชุมพรอุมถ คชชาธาว่าช้างทนถองค
 จยมกระษัตริยทตง ออกตตงศรามงามคตง เอาชารโอพารเชนถน แปล
 ว่าตงชน ยถถนแฉงทนพนทจ ชดชารว่าแฉงวารี อักทอชารม ใน
 ทรอกคิรหดงไถด ส่าชารนแปลว่าทจไป จันทาดนไชริ ว่าคนชาติ
 ร้ายแฉงทราม คจถกค้ำทนคตมอชาน ให้คตงโดยคจวม เช่นแบบท้ใช้
 ไถวถ ๗

ทิน

๑ นายทินเป็นดำนาง ทินมคากตาง อื่กค้ำจ่าเป็นมดทิน ด้อง
 ค้ำไทยใช้อาจิน สกตชนิด คามขทฉบับดำนัญ ถึงทินมคชจ้านัน
 นอตัวเดียวกัน สกตเช่นบทค้ำไทย คือเรียกตุ้ทินมีใน ค้ำราโหรไซ
 ว่าปรกคัจฉันต์ ประฐิตินใช้วาที่ นับจันคดอศบี ประจบทุกจันทุกวาร
 ทักะทินเป็นจันห้ามการ ในค้ำหรับชาน เรียกว่าจันตายร้ายแรง ราชะ
 ทินนะนามอย่าแคง คือช้อยศแปดง ซึ่งไปรดประทานตั้งัญญา ๗

ทูน

๑ แบททูนค้ำไทยพจนา ดำนัญวาจา บ่าแบกแดทูนด้วยเค็ยร พิด
 ทูดกราบทุดค้ำด่เถียร ใช้มาจ่าเนียร นันดอัสกตบทเดิม ค้ำชาทุดดของ
 บาทเดิม คัจฉอต่อเด็ริม สกตเช่นบทกราบทุด บังคชอนเค้ามุด บทราบ
 สกตบัญญ มีแบบที่ใช่ ใช้ตาม บันชุกรบันทุดสองความ บันชุกรน
 นาม ก่าหนดถึงหะตระกูล โยงการมารพระบันชุกร ถึงหนาทเพิ่มกุด
 คัจฉดัดตรงทรงธรรม บันทุดนเป็นฝ่ายกัม พุชพากย์พจน่า สำหรับ
 บวรวงส์ฐาน ที่สองรองพระโยงการ แบบบทพจมาน ดตหย่อผ่นอน
 ใช้ในดยาม ไพระชุกรियจ่าริญเรื่องงาม แกงนมนาม ก่าเนิดในด่าเฉพู
 บ้างว่าแกงนพคตุ คี่แดงไฟรุ ผิวไม้ตม้ายคด้ายกัน มชุกรมะคชพฯ
 พวรรณ ค้ำกตอนกถ่าจกัน ว่าเป็นมชุกรมุดมี แปรดว่าไฟเราะเหมาะดี
 อ่อนหวานวาที่ เช่นว่าด่าเมียงมาชุกร ถักถ่าจไนรศเพิ่มกุด แปรค้ำมา
 ชุกร ว่างศอร้อยโอชา วิชุกรนเป็นดมัญญา แห่งพระมหา พุทชางกุง
 กอธมการ ที่เกาทนบประมาณ ชาฏกนิทาน ดิบชาติทงเวศ์ด้นดกร
 ค้ำว่าพิทุรตอกกอน แปรอุทาทุรณ ว่างที่แดททางห่างไกล ประมอญ
 ทูนค้ำชอมไทย ครบสิบค้ำไซ คคี่ดจันมีดารา ๗

โตน

๑ คือโตนคู่รักรำมา
 หนึ่งพูดกันจาข้างพลาญ บุตรโตนเอกา ว่าบุตรคนเดียวโคตตาย
 เด็กผูกกระดูกโตนทอง โตนเที่ยวเบียดยอกาย บ่มเพื่อนเที่ยวถึงต้อง
 ดวงด้วยโตนคำเจดียง เดียงโตนจริงเจียง แต่ต่างตักตณอกุณ แปล
 ว่าทนานมุญชี่ ประมาณเจือจุน แก่เกณชพกคตถึง พรหมณแจก
 พระชาคุบรมัง กุติมารายัง นั้นชื่อว่าโตนพรหมณ เพราะคงพระ
 ชาคุทงตาม ด้วยทนานทองงาม วิจิตรประดับเพชรพดอย ๗

ทอน

๑ บันรอนทอนให้เป็นรอย ชื่อของตองคอย ทอนฮูประจบครบครัน
 บทดตบทอนอ่อนฉนั ทอนไทยจำนน จะนับอเนกจาที่ ยุทธคำโนบาพี
 แปลว่าทองมี คอวรดกตจจา มาโหดช้อยกษเสนา นครดงกา แปลว่า
 ท้องใหญ่ดำดิน เป็นความตองอุทธรณกัน คำนกัสรร มาแต่เมศรบตเจดิม
 แปลว่าถอนจากสวดเดิม มีพ้องเพิ่มเติม กต่างโทษอุทธรณศระดากการ
 ศักัชรจรแจ่มกัณนาค จันทรชชวาดย์ ใสสว่างอัมพร มคชคำว่าอาทร
 รอดกตเปนกร แปลว่าเออเพื่อเคอแจ่ม ดำทรมิตวณะเดิม แปลคชคำเดิม
 กอบด้วยเออเพื่อพุ่มฟาย อนาคตไทยใช้หลาย แต่เห็นความกลาย กดับ
 จากมคชเค้ามุด อะนะปฏิเดชต์มตุญ หมคความนุกุด ไม่เออไม่เพื่อคอกัน
 ความไทยใช้พูดบิตฉนั เช่นคำจำนน บำรุงบให้อนาทร มีมากคัจจุทาหรณ
 หมุกะวัวร์ วิจิจจกิตตจจจตุ ดำชรดำช้แ้หุ แปลว่าคัศรุ ทานแปลงเอา
 อูเปนรช คชทชรนเพียงพอ ทราบเค้าเหล่ากอ แปลว่าผู้ทรงตะบอง มหิชร
 ภูชรทงต้อง คำนโดยคดอง แปลว่าผู้ทรงแผ่นดิน วิชารชนคายน พุดกัน
 อาจัน ว่าฆ่าปรอทงอดจาย แดงว่าเป็นเพชรทงกาย จริงญาเทจกตาย คงอยู่

แกผู้เจรจา คำแปลว่าทรงวิชา ตระกูลภาษา นมว่าพวกเพชฌาทร ๗

เทือน

๑ ทูปเทียบคำไทยตั้งหฺร คำหนักนฤศฺร เรียกพระราชมณเฑียร
ชวยเงินตะเทินอายเจียน จรมุตรเมียน เช่นพวาเทินสำมัญ หนึ่งว่าไป
เทอญท่านสรฺร ใช้แทนเถิดบั้น เปนพอดคัวญอต่อเติม คำนมทราย
ความเต็ม เปนแต่เติม เช่นดักษณประจักษสาธารณ เปนแบบ
บัญญัติมานาน ใช้บทพจมาน คำสูงที่ดูใจความ ๗

ทก

๑ คำทกที่ใช้ในสยาม หนาวเนื้อเหตอหดาม กระตุกกระทกกงกัน
ศฺรึกระทกแบ้งบั้น ปูนแบ่งด่อนกัน แดงป็นชนมกตมแบบ หนึ่งทก
ท่านใช้ทกแทน ทกท้าวทกแดน ดงนกกมใช้ชุม คำว่าอุทกปกคตม
มกตชฺม คือแปลว่าน้ำคำไทย ประเด็น โนทกหน้าใส อัจโธทกใช้ ก็
ได้ว่าใสเช่นกัน อาวโธทกนสรฺร ว่าน้ำชุนอื่น มัจมตแตชฺนคตมเปน
ดีโธทกกว่าน้ำเย็น อุษโธทกเห็น แปลว่าน้ำร้อนชงชา โธโธทกหน้า
เคมหนา สายทกกว่า น้ำจตณิทสาทร คำค้ำบทยุทกนิกฺร แจกอุทา
หรณ ให้สั้นให้สุดพรรณา มณทกกว่ากบคำบา พัดอศารา บังคับ
คัวทอไพโรทุรีย สาธกชอเชอเค้ามุด ว่าให้เสร็จจรูต เพิ่มอ่างให้ต่าง
สงไสย ทดทกว่าคนเขี้ยใจ ทกมากหดากโนย จะใช้จกค้อยคาม
ความ ๗

ทก

๑ ทกซึ่งพูดภาษาดยาม คือพบทกถาม ไหรทกท่านายร้ายคิ ทก
เปนพากยอนกม ว่าฉายชอ เช่นว่าดาญทกทกกรทน พัททกชฺไรมาฮา
จิลน พัททกชานิน ชุนวาชพัทกชทกทาย คำนมคชกดาญกดาญ

โดยคำอธิบาย ว่าผู้ฉลาดรักษา

ทุก

๑ บันทึกคำไทยใช้มา ว่าย่นย่อปรา กฏในบุรีคำหดวง ว่าแพทย์
 เจ้าทงปอง ทราบในกระทรอง ก็ช่วยบันทึกทางจร ดัทธิขบางครูท่าน
 ล้อม ในอุทาหรณ์ บันทึกว่ากำหนดจำ จดหมายบันทึกถ้อยคำ
 เขียนไว้เพื่อกำหนดแน่กระแสดอบถวน ต้องอย่างจงให้ใคร่ครวญ
 อย่างไม่ควร ก็ใช้ให้ต้องแบบบรรพ์ ทรรศนแปลว่าฉม ร้าย
 ยิ่งเขมฉน ของขัตติวงศ์ตมกต ว่าโทษชกคือคน ทำผิดยังกต กับ

โทษฉกรรจ์พรรณา

ทุก

๑ คำทุกดยามภาษา พูดใช้กันมา ประมาณประมวญมากมี คือ
 ว่าทุกครั้งทุกที ทุกเดือนทุกปี ทุกบ้านทุกเมืองทุกฉน ทุกไทยพื้นที่จะ
 ราวพัน ออกคำจำนน บันทึกระวางนางา นนทุกมคชภาษา ซึ่งเปนม
 ญา แห่งยักษในเรอรัมจงษ คำเต็มนนทะเลตรง ท่านเต็มอดง อ
 ทกอยู่ทุกเชนกัน เหตาน บ มการนค เปนคำด้ามัญ อย่าเขียนค้วขอต่อ
 ปดาย ทุกข์ใจทุกข์ในร่างกาย ทุกข์ยากมากหลาย เหตานคองมขอ
 เต็ม เพื่อ ให้เต็มทคำเต็ม มคชบทเจดิม ตามดกษณคระหนักแน

นชน

ทุก

๑ แจกทตแม่กตคอกกอน ชกอุทาหรณ์ แห่งบทว่าทตคำไทย พูด
 กันว่าทตน้ำไหล ทตแทนกันไป ทตเข้าทตปดว่ากัน ทตนมมการนค
 ค้วยเปนม้ามัญ ค้วคอดกคทตไทย ทศแปลว่าตีบมีใน มคชคำไซ
 ค้อคอดกคตบทมี่ เอกาทศรถจอมตรี กูวนาขบตี กระษัตริยณกรุงเบา
 ราวณ คร์ทศไทรทศประมาณ ตีบดามตามวาร หนึ่งนับว่าตีบดามหน
 ทวาทศมาศยุบด โคดงคั้นโดยกต นีราศตีบตองเดือนกาด ทศนชตีบ

นวกำชาน นัชตะโมชาน ว่าคงเดบพรอมหม่อมเคียร ท่านท่างทศรัฐ
 นามเมียน สติคยี่ตะเถียร ประจำไพทศปราชิน นามไท้เทจราชจักรินท์
 เรียบท้าวบุริน ททเทพสถิตยี่แมนธรวง แจกทศขอมไทยทงปวง จนต้น
 กระทรวง ครบตีบวะจั้งจำ

ทัด

๑ แคนจกแจกเวียงว้า พนทศคตค้ำ ทศดองแดพองจางา นาย
 ทัดทัดคอกจำปา ท่านเจ้าพระยา ทุดทัดกชัตตฤไทย แขงชัตตัททาน
 เราโย ปรีชาเชิงใจ พอตตพอเทียบเทียบกัน คัดซ้ายมันทัดทอดบัน
 สุนญ์ถ้วนเที่ยงทน แคนบบนทศอกษร ประทศจันไทยไฟฟอน บันญา
 ขจร ตำเนียงถันนโกตา คนไทเทียบโคไถมา วงไปเวียงมา ร้อง
 ทัดแดทูนสองค้ำ โภพั้งเข้าใจเงินจำ โดยตำเหนยยกตำ เนียงร้องทศดอง
 แวะวง เหนงาทศค้ำไทยตรง บคองจ้างง สกตแดบทการันต์ ดย
 เปนในพอกถ้ามัญ เซนรัทจกน ว่ากตสกตคัจจอย ค้ำทศมคชเพียงพอ
 สกตคัจจอย เซนชว่าชตรงค้ำ แดไซมิกเปดียนแปดกตำ เนียงเปนชช
 ค้ำ พัทานมาเต็มอุดง พรหมทศไชยทศนามองค กระษัตริย์ค้ำวาง
 ทศรแต่ก่อนกาดม พระเจ้าเอกทศกรุงศรี อยุทธยาบุรี เปนที่สุดท้ายปลาย
 วงษ์ เซนนสกตคอกง อย่าไตจ้างง กวรันต์มาธรรเคกปลาย ทศนา
 นศไหญ่คู้หมาย แปดบทบรราย ว่าเห็นว่าคู้ โดยคงาม วัตต์ศุทศันจรา
 ราม ว่าวัตต์คงาม ดยโยศระเนียงบริเวณ

ทาท

๑ ค้ำทาทค้ำไทยมีเกณท์ ทไซกนเงิน แดถ้วนมคชภาษา อัญ
 ส้มเต็งสำดดา บัญญิต์ดมญา บรมชาคู้ทุกพรรณ อัญธำวคอะระหันต์
 ค้ำเรียกตดกัน เพียงว่าพระชาคู้โดยนาม มหาชาคู้ชื่อพระอาราม เพราะ

อ้างเหตุความ บัญญุพระราชศุภศพต อมิ่งโลกชาตุมณฑล ดินฟ้า
 ว่างด ก็เรียกว่าชาตุโลกย์ ดินฟ้าเพลิงอมส้ม นามในบาฬี บัญ
 ญุชื่อว่าชาตุจตุรงค์ ถ้าวรวมอากาศชาตุตง เรียกเพิ่มชื่อตรง ว่าชาตุ
 บัญญุจกจัดสรร ศิวศุตถกตเช่นกัน ในคำจำพรรษา แปลตรงว่าทรงธรรมดา
 ทาษซึ่งเสียเงินไถ่มา สวรรกรรมคัตรา นี้เรียกว่าทาษหญิงชาย ขอบบ
 ด้กตบทหมาย ตามแบบธิบาย บังคับจนตามนี้ โอทาตว่าชาวเมืองสี่
 เชน ไช้ต้อมมี ศิวศุตถกตจกจก อาทาศว่าแฉ่นอีกคำ ว่ากระจกทำ
 เปนกตองแฉ่นองคูเือก บันตากระจกเงาใต้ ต้องเห็นโคใด ก็เรียกว่า
 อาทาใต้ ไทยใช้อาทาศคามใจ หารสระโอ ค้อคยตถกตคองค
 ก้าทาตนักปราชประมวงญ ไว้ตามชบวน โนบทที่เป็ดย่นเพยนเตียง ๆ

ทศ

๑ อธิษทคำทิตค้อเคียง โดยดำดับเรียง ระยะไม่ประปนกัน สงม
 ค้กออกไม่นานวัน เพื่อนพบทักพดณ พทตนค้กเมื่อไร เหมาเขาเป็น
 ทิตค้ำไทย ถ้าจะว่าไป คำไทยก็ไม่แท้ค เพราะเติมพุดอ้งบาฬี
 บันทิตค้กผู้ปริ ชาปราชณดาตทางธรรม คนไทยพุดใช้ประจำ ดตทอน
 หยอนค้ำ กตงแต่ทิตคิตพัน แม้นถึงคนในประจุบัน ยังใช้พุดกัน ว่า
 พดณบันทิตค้กมี เป็นค้ำก้ากวงมจาทิ สกตตตทอ ตามเติมแฉ่นหยอน
 วาจา มณฑลฮาทิตคยอชญา การแฉ่นเผอา ทาศแฉ่นตจแกจด์อง
 แฉ่น วนฮาทิตคยนทานแฉ่น จะตองตัวแปลง มาเป็นตะยะอักษร
 ทิตค้ใหญ่ตั้งนามกร บุรพาอูตร แฉ่นทิตค้ประจิมทกษณ ทิตค้น้อยนับค้โดย
 ระเบิด ตามได้ใช้ชิน ว่าเฉียงออกได้คกเหนือ ทิตค้ใหญ่ทิตค้น้อยนับค้
 ทงแปลบเหตอ รวมเรียกว่าอูฐทิตค้ำ พระทิ่งอูฐทิตค้ตมญา ดำหรับ
 ราชา ทิตค้กพระเจ้าชรณิ ย้อเหตียมครบแปลทิตค้มี พราหมณกบักระ

ไวพจน์ประพันธ์

วิ ถวายน้ำเสกกรตตั้งขี ดิบทิศคือนับอุทขัง อะ โหทิศทั้ง ข้างบน
 ข้างล่างรวมปน คำว่าอุทิศแผ่ผด คือทำกุศล แดงแม่เจ้าเกาะเงาะเงง
 ให้ถึงหมู่ญาติมาตรง บิทรแดงก็ ให้เทพที่ตนปราถนา ยุทิศ
 ทิศของวาจา เช่นว่าพรรณา บังคับสกัดคอคอ ๑

ทุก

๑ ประทุษรูตสกัดตัวรูอ ถดางเค็มชอบอ แปลว่าทำร้ายร้ายแรง
 รุตสกัดตัวขอดำแดง ว่าขงอย่าแดง กับชี้เช่นข้างอย่างกัน ทิศสกัดคอ
 คอจ้านัน ว่าผ้าแพรพรรณ ด้ามค้ำมคชบหม ๑

ทุก

๑ ทิงทุกเรียกนามบักษี คำไทยพาที สกัดเพนบทสามัญ ราช
 ทูตทูตขรแข่งชน มคชพจน์พรรณ ค้องบทสกัดคอตรา ๑

เพด

๑ นายเทศน์นำแขกเทศน์มา แคเกาะชะวา เป็นค่างประเทศเขตร
 คาม พระเทศน์ทานะภณทตตาม พรรณาความ เนียรเทศพระเวศ์สันดร
 ค่ายอชอหมวดนิกร แห่งอุทาหรณ์ ทานเรียกอุเทศบาฬี คำแจกแตก
 ข้อคดี กระจายวาคี จัดเพนนิเทศ์โดยนาม ดั้นเทศ์หน้งตั้งตั้งศวาม
 ไปตั้งที่ตาม ประสงค์ผู้จงจิตกรกัน ตั้งเพนเอกเทศ์เขตรบั้น เทศ์เหตงาน์รร
 ค้อคอสกัดพจน์ขอม เท็จแทศย์เพนคำโคปดอม ตุชาคัดยอมน บร
 ประเภทพาที เท็จปดแทศย์วายกษณ ทงสองวระจี สกัดตัวจอกคอยช
 เขียนตามของเก่าเหล่ากอ ไปรู้ คั้นคอ บัญญัติที่อ้างอย่างยด ๑

โทด

๑ คำโทษโทษข้อนุสนธิ เพนสองยุบด โนบทสกัด (ศ ษ)
 ด์ ล้อง บังคับ ชอ บอ แบบปอง เป็นแบบทำนอง ทำนุกจินดา
 มะณ บังคับคอคอกม จอมเจ้าธรณ ทัดโคตรองอาจน กถาว

โทษมีผู้ตัดสิน โดยความแผ่นดิน บมีผู้โปรดโทษทัณฑ์ โทษแปลว่า
 ความผิดผิด มคชพากย์พรรค ว่าความประทุษรูโกรา คนไทยพูด
 ใช้นานมา ตกเป็นภาษา สยามสันนิษิตชม โทศานุโทษนิยม รู้
 ทั่วทุกกรม ทุกคนทุกผู้ ทั่ว ๆ

ทบ

๑) ปรารถนด้วยทบจำนน คำไทยใช้กัน ว่าเกณฑ์สัมทบทบทอน
 ฟ้าผ่าทบมาประมวญ ขาทบคำควร คัวบอดสกัดบไทย ดินขพเด่นขพมใน
 บาพิชานใจ คองบตสกัดพอพิณ ชื่อมากำเนตจาวิน เรวเทียบดมบิณ
 เรียกชื่อเด่นขพอศิศร ๆ

ทับ

๑) ไม้ล้มทับขวางทางจร ปลูกทับไฉนอน มาชูด้าทับทางดอง
 ถูกเกณฑ์เขากองทัพดอง กองทัพทงปอง ยกทัพดำทัพฉับใจ กอง
 ทัพพิภาษาไทย แต่เพราะเหตุใด จึงต้องตัวพอดสกัด คำนวางแบบตาม
 บท ของเก่ากำหนด เป็นแบบบัญญัติจิตวาง คนขรรพจับพิณคัต
 พดาง ด้าเนียงท่มกดาง แดเอกจิเวกวงเงง คนขรรพพอกเทพบันเดง ทรู
 ด้าหน้าพดง โทนทับแดกรับตนศรี ๆ

ทับ

๑) เครื่องทัพของเทพยทรงศรี จาริศรุจี ระวังด้วยแก้วแกม
 ภรณ์ประดับ ประทับแสง โชติชัยวาลัย เพียงทีวภาต สว่างกระจ่างแจ่มไสน
 หดวงโลกที่ปกรมโหร บได้เตาโตน คุแม่นประจักษ์ทุกตรง ๆ

ทบ

๑) ทบถวียนเขียนทอท่านตรง บอดสกัดดง ก็ได้รับต้องแปล
 แปลง รูปเทียนขอเธอเจ้าแดง สักดปอแจง จงจำว่าคำบาพิ ทอ
 ขอใจพจน์บทมิ คิงแจกจ่า จิตคำทพองเพยนคัว ชัดเจนบมเกิดอบ

ไวพจน์ประพันธ์

๗๓

คดมมัว เพราะข้าคดกวด จะไม่กระจัดชดความ จึงดูอุล้าให้พยายาม
 คดคนคนตาม ทรีบเขื่อนขอมคำ แดยากหลากหลากหลายคำ นึก
 เรือนเพียรจำ จะกาจะชูปรีชา แม่นยำกำหนดพจนา จะเรื่องปัญหา
 เปรมปราชนดาตสาร จบทอไวพจน์บทสอน เกดากถันสรรกถอน
 ดิบหกณังบริบูรณ์

๑ หมวดทอไวพจน์ต้น

ดาร์สอน

เดือกคดจตุสนทร

ถองถ้อย

ชกเทียบอุทาหรณ์

หาเหตุ อ่างเอย

เกอนุกุดเตกน้อย

นิกผู้เพียรเรียน ฯ

๑ คณนอจะตอตั้ง

เค็มบท

คือหมวดนอไวพจน์

พากย์พ้อง

นิกเรียนเร่งจำจต

จงแม่น

กถอนกถาวยานี้กถอง

เดศตั้งนถำนำ ฯ

๑ หมวดทอเอกาทศ

จะแจกจตนออักษร

เกดากถันสรรเปนกถอน

ผูกพากย์อันสอนกุมาร

เรียกชื่อนอไวพจน์

พจนานุกรมทอวิจารณ์

ด่า

เหนียกถำเนาสาร

อย่าพลิกอ่านเด่นเปถำตาย

คำแนกนอบทศัน

คำ

ว่านพนนมหตาย

คำไทยใช้บรรยาย

นิกไก่อวายแพ้อำน

หม้อนำทอช

ใช้

ฝีมือไทยรูปชอบกถ

เรียกว่าหม้อกระหน

แทบทุกคนรูจักมน

คนตรีกรูปประดิษฐ์

เรียกให้คิดกำนพถัน

คือว่าบุชาบัน

เปนตั้งนกรู

ผู้สอนเพลง

ถำมนนคำไทยหมด

ความแปลบทบอกตัวเอง

ใช้กันมา

แต่เพลง

นอถกตบทคำกถาง

กำนนแปลว่าม้า

เปนภาษามคธวาง

อนนค

บอกไม่พราง ว่าไม่มีที่สะดง ตั้งของฤๅการกอด แดงสารทองแดง
 กำหนดไม่ได้คง เรียกอนนต์พันประมาณ นนทระดีว่ามารดา ทิมมา
 ทักนว่าชาน ไม่ทราบมุดตฐาน ว่าเป็นพากย์ภาษาใด อานนท์แดนนท์
 ๕ คำแปลขมาข้างไทย ว่าความชื่นชมใน จิตรแจ่มใสใจยินดี เมือง
 ๕ ขนกรมท่า นามเรียกว่านนทบุรี เจ้ากรมอาสามิ คำแห่งที่เดื่อนานนท์
 กรมวังนอกนั้นเกณฑ์ หดวงนทเดื่อนกำกับคน ขุนศรีประชาชนนท์ คำ
 แห่งกรมพวกรรรมการ คำนนท์พากย์มคธ นอင့်กลตบทธสาธาณย์ ย้าย
 แยกแจกฉวารณ คิชคชทอถ่อการนค

นัน

๐ นพินภาษาไทย ทิม ไซไทยพูดกัน นักแดงเด่นพิน แข่ง
 ประชันเอาชนะ ตู เดียของกำนัน แจกให้ปันตุ้สดระ เกยของคอง
 ๕ ชำระ ดิบกำนันพินร้อยแฉวง ดิบตองพระกำนัน ทวากนนวนอย่า
 แดง ดิบตองนยงแฉง พนังงานฤๅหมุกรม คำนันชนิติน เป็นวาที่
 ไทยนิยม นนทระว่าชื่นชม เหมือนคำนันในหนตง สวงนทพยนิทระวัน
 พระเศษกรรมเราได้ฟัง ไม่ได้เห็นจริงจิง ยินแคชอเดองฤๅชม สวง
 นนทระอุทยาน เกณฑ์นายค้ำนทำระตม ทาษหดวงมีสารกรม มาแต่
 เก้าเผ้ารักษา อเนกอนันตแน่น พดนับแต่นตั้งขยา อนันตเดื่อนานับไม่
 ๕ มีที่สะดง อนนคกับอนนค คำเดยวกันอย่าไหดตง ดำเนียงออกไม่
 ตรง เพราะไทยขอมปดอมเปดียนแปลง นินไทปะนินทระ อุระคราช
 ๕ ฤทธิแรง เรือรวางถ่าวจำแดง ในฐีกาพาหุงเห็น อนัญญะสาธาณย์
 ๕ แปลค้ำชานไม่ยากเย็น คิชของทิบเปน สาธาณย์ทวทุกคองคน

นาน

๐ นานเนิ่นเกินกำหนด สยามพจน์บทยุบด ชำนาญเขี้ยวสาณุกด
 ๕ คัญอใหญ่ใช้จิงคอง ดำนานคู้ดำเนา โดยช้อเก้าเก้าดำนอม คำใช้

ไวพจน์ประพันธ์

ในชบวน เปรราณมากหดากหดายคำ คัดนานคั่งจนสุดฟ้า ใช้เปน
อากาศประจำ มีดอกกรีนคณา แนะสอดดำคำบาฬี

นิน

๑ นินทาว่าดีเคียน ใช้จำเนียรหดายร้อยปี ถึงเต็มเปนซาฬี

เอามาใช้ในสยาม ผู้ใหญ่คดอดเด็ก พุดกันเซกทรายเนอความ ดต

หย่อนค้องผ่อนตาม มคชปตายกตายเป็นไทย มุณิทรพระผู้เลิศ รู้ประ

เสริฐนักปราชใหญ่ พระปรีชาชาญใจ คือดรรเพชผู้ทรงธรรม นิดะ

ค้ำทมคช แปรคตมบทว่าเขี้ยวจ่า ช่างไทยใช้ว่าคำ ดุจใช้คำว่าเพชร

นิด ช้อมานตรคน กิจากตมาด่าสน ถึงคนทชอนิด ประสงค์คำ

คตาวจกกาย พระยานิดเปนชอชาง คำทอานนมหดาย แปรแปรตงมคช

กตาย กตบกันไต้ใช้เปนคี่ คำว่าเจ้าชรณินทร คือพระปิ่นบัฏพี ฌอใหญ่

ใช้ค้องมี ทรท่ายฝ่ายการันคี่

นูน

๑ คำไทยว่าบวมนูน ผตนางนูนก็เหมือนกัน ต้วนเปนคำสำมัญ

นอตคตบทลปราย มคชพจน์นุกุด พระธรรมนุญชอกฎหมาย ญอ

ญาคีย่าคตาศคตาย ตกคตงตรงกบความ ฟิงทรายในกระแด้ คับทน

แปรว่ายอมาตาม โดยยุติธรรมงาม ประทับคความถูกถระทรวง

เนน

๑ คนชื่อนายชุนเนน เรี้ยกกันเงินปากทงปอง คิวเพิ่มไม่เต็มคอง

ค้องที่ ใช้คำไทยตรง โนบทมคชเกณท์ พระชินเนนทรคือพุทชองค

ภาไชยยิ่งใหญ่ยง เพราะเหตุพระชนะมาร ตามเนนค้ำมคช รอดคค

บทไชชาน ฌอใหญ่ใช้คจกรการ จงจิจารณจัตวะจี่ แปรว่าเชอองษ

จาร คือบุตรทดานแห่งพระชี่ ร่างบคบบาบี บัญญิตนามตามกันมา

เจ้ากรมไพร่หุดงใน มหาศไทยมีตั้งมญา คำอศธิชคฉวาจา หุดวงชร
เกณทรเกณท์ไพร่พด

นอน

๑ คำพอนในสยาม ใช้แต่ความจำนอนกรน พรนี้แปดว่าคน
ดกตรอต่อเตียงกร เทียบพจน์มคชไว้ คำทไซนกรนร แปดอศธิชค
ด่าชร ว่าหมุกคนก่ด่นเกิดอนหุดาม กิวนรนามชกษ กายนทรยเหมือน
คนงาม ไม่เห็นเป็นแต่ตาม เขวากันสนันหุ ฉานรแปดว่าถึง นิมจริง
ฉินได้ดู มิตนพนชมพ ทงบ้านบ้านพถ่านถมไป คำนรนอศกต มิใช่
บทข้างคำไทย พ้องพจน์มคชไซ ใจเป็นแบบแยบอย่างยด

เนียน

๑ เนียนเพียรสองภาษา พ้องฉวาจาด่างยุด คำไทยใช้ปะปน
ไมรู้กต ใช้จนเวียน แม่ทองหุ้มแต่จกวด ทดายดงดกวดให้เนียน คำ
นทจะเขียน นอศกตบทงามัญ หนึ่งคำอำแนบเนียน ถ้าจะเขียนก็
เหมือนกัน คัดชอบผิดฉน เขียนดกตบทไทยไทย จำเพียรคำมคช
จระบบททางแผดงไป เป็นเจียรแต่จกดับไซ เป็นจำเพียรว่านานฉน อีก
คำว่าคำเนียน คอศคเตียนไทยพุดกัน วิชาเทศฉน แผดงคำเตียนเป็น
คำเนียน เหมือนคฉวาคำหนี ตามดทชบพาเหียร บังคับในคำ
เขียน เช่นคำเตินฉาคำเนียน

เนิน

๑ คำเนียรยอดกต ที่แบบบทเห็นจะเกิน เพราะแผดงออกจากเติน
คำไทยไทยใช้ด้ามัญ เช่นกับเนินไศด ควรจะใช่ให้เหมือนกัน หาก
คิดให้ผิดฉน จึงไซรพอแปดกแผดง

นง

๑ คำไทยใช้ตรงตรง โดคทนงประยงแดง อนงคนคำแผ่ง คออง
มคชคออการนค

นาง

๐ นางนันทน์งามงาม คนสยามย่อมพุดกัน มคชบทพากย์พนช คคคะ
 ฌางคคางกนมี แปรว่าองค์เปนมเหตุ โดยตั้งเกศในราชย์ อากาศนภ
 วัต คือดวงดาวกลดางคามตรง ประพาพพรรณางคน ชื่อพาชทานจำ
 มง ม้าแดง โดยประสงค เป็นม้าทรงขมระวาง ๑

นัก

๐ คำไทยใช้ประจักษ์ ไปไกลนักจักหลงทาง ด่านกนกกลางดาว
 ไยจึงวางนิติมปตาย ขอนกเปนจน เหตุอะระกันขอชบาย เพราะเรา
 เกิดค่อภาย หลงแห่งท่านบัญญัติคำ ทศนภขวาตบเดี่ยว ควรจะเก็บได้ใจจำ
 ขापทแนะนำ ทศนภขสระโมชาม ตบเดี่ยวประขุมตง เพื่อบ้างนมนคการ
 เรียกว่าสระโมชาม ทศนภขตงขอ อานคสมณรัตน ของกระษัตริยม
 เพียงพอ อานคสมคานหนอ นบโอบทมคชคง แก่งหาคามีได้ บอก
 แปรไว้อยาไหลหลง คบตเดิมทคาคตรง กืออะนคทานชกแผดง เหมือน
 ชื่อท้าวเทอดนทร์ เต็มอมรินทร์ท่านใช้แปรดง เปนอามรินทร์แผดง แบบ
 เซนนมมาถหลาย ฟานกนคาบูรณ บทบรรหารบรรยาย คือแปรดง
 คือเปดขมกตาย จากคำพกพกฮาไศรัย ควนมเต็มท่าย จริบายให้เข้าใจ
 เช่นนมกมโน บาศไซบทบูรณ เต็มไวพอเต็มท แต่ไม่มีคความเพิ่มกต
 ใจหวังจะนุกต แก่เอกโคตงตระหนนท นกหนังกาเขมร ใช้ออกเจนรูทอ
 กน เหมือนวานกของคจัน นกของคเองออกคความตรง เจ้านายฝ่ายเขมร
 พุดกนเจนวานกของค คานกนจำนง แปรว่าเจ้าตามเค้าชอม นักเรียน
 แดนักดงวด นักประกวดกนไม่ยอม นักโทษชคไซผอม ผดคความผิต
 คคคณอง นกนคคาเหต่าน คำแปรดงวาเจ้าของ ยงอกคานงปอง
 ว่างบอกเต้าเจ้าพนกงงาน คานกแปรดคาม คิงเนอคความทไซชาม คือว่าเจ้า
 ของการ คามค้ำแหน่งแห่งกระทรอง ๑

นาก

๑ คำราชาชาคนาก มีหตาทหตาทแต่มีกตอง บุนนาคคอกคกคอง ช่อ
 ชูพวงว่องเวณู แทนาคเสียงให้ร้อง คนเพรียกพร้องอิงตามพรู ถ้อง
 แถวแถวถีนรุ นาคราชผาตมั่งจร หนึ่งนาคแปดจ่าข้าง คำทอานากกฤษร
 ย้ายแยกแจกคำด่อน ตำชรพจน์บทส่งของ นากนาควิภาคพจน์ คิว
 ตักคบันเปนส่งอง คิวกอกคัวคอปอง เปนแบบไว้ใช้ตามคจร ๗

นีก

๑ คำนีกไทยมกร กอดักคักคังทงมวน เหมอนจ่าขารนจวน นีก
 ถิ่งของหมองกรรมถ คำจ่าบัจจะนีก คือซำคักไพรีชน อณิกไนยบด
 แปดแบบศรจ่าหมูคัง เสนาข้างมำรล พดบทจรจคฺรังก แซ่ชองกองกัก
 กิง เรียกหมูคังทงคอง หิตถาณิกทหนึ่ง แถวนบถงมาทส่ง อีค
 จาณิกนามปอง ทจ่ามรองระถาณิก ทถัพดเคินเท้า นามตามเค้าหมูอชก
 เรียกจ่าบรรตาคณิก ภาษาพจน์บทบาพิ ๗

หนวก

๑ คำแดงแดงคำบจก เปนผนวกเดชวช เดีียงพ้องโตศรหนวก
 มี คูไวพจน์บทวิจารณ์ ๗

นค

๑ คำนคภาษาไทย ไม่มีใช้ทจ่าชารณึ ประนคบทมาถย์ ชม
 พุนทตได้แดง โอนคจ่าน้อมกัม นัยนิยมส่ามคำแจง มคชรบทจ่าแดง
 ใต้เปนแบบแยบยนคักด่อน ประนคกับโอนค คอส่งคดอย่างคทอน ประนค
 บทสุนทร ว่าโอนอ้อนอัญชดี เรียกทองชมพุนท เพราะกำหนดก่าเนิด
 มี โนชมพุนท กิงหว่าใหญ่ในทิมวันค กิงหว่าประจ่าภพ หลาย
 อ้อมทบใหญ่มหันค ร่องน้าเปนขอบกัน มีพารชงหลังถ่มไหด เรียก
 ชมพุนท หน่อจ่ามิ่งชกคินไป ครนนานกเกิดอนโคต ตามกระแฉ่งแผ่

ผ่านมา คดแค้นถนมนุช ทองบริสุทธ์ชเชนพพหนา บางผู้ คารา ก็
 เรียกว่าชมพูนท ขอนจงแพร์ทตาย ทอหญิงชายรู้ กนหมด เรียกนาม
 ตามมคช ชมพูนทแม่คำตรง ครมมานลาดกักตาย ต้าเนียงปดายเต็มอุดง
 เปนชมพูนทคง เรียกย่นยงจนทุกวัน

นิต

๑ ผัดนิตคำสยาม ใช้ตามความไทยพูดกัน ยานัตถุการันต์ บอกล
 ต้าคัญคำบาฬี ทุกจนนไฮดต การันต์บทฤไมมี จะฝ่าฝืนจาท เปนอัน
 ยากดำบากใจ มคชบทสาธก แต่ต้องคกเปนคำไทย เขียนโตก็เขียน
 ไป คงเข้าใจว่านิตยา บาฬีทไฮดต พงพนศ้แปดว่าป่า ยังไม่พบที่มา
 เห็นใช้มากหากตามกัน อาณัติว่าบังคับ กระแต่ค้บที่บอกต้าคัญ ราช
 ณตคอบัญ ญคเจ้าหตาบญชากกร คำแห่งขุนนางจัด ราชานัตยานุหาร
 แปดว่าผู้ นากกร ตามบังคับเจ้าชรรณนท

นาล

๑ นางนาฏผาดผ่นผาย เต็มนาฏกรายศด้ายกันริน ภูวนารถเจ้าแผ่นดิน
 ทรงอำนาจอาจองหาญ พระไตรภพนารถ องค์เอกราชเจ้าจอมปราณ บรม
 นารถพระภูบาด พระโลกนารถสาส์ดา พระนามเจ้าต่างกรม นารณนิยมใน
 สัมญา นีพนชพจนา พิศณุนารณนิภาธร หนึ่งว่าประชานารถ โดยจอม
 ราชนิพนชกตอม เป็นแบบอุทาหรณ์ แห่งคำใช้ในจจา ปดัดกรมต้นม นามนิ
 ยมตำแหน่งตรา ทงคูปเนช้ายชจา รักษานารตรราชบังเรอ สุ่มุหบายชักรม
 เกษตร รู้แวงเขตทรทุกอ่าเภอ ชูเร็ดนามเด่นอ เด่นานารถอาจอาษา
 บัณชูรตังหนาท มีพระราชบัญญัติ นินนาทก้องโกดว หดณฤนาท
 อาจทรนง ดุถึงเมืองไชยนาท ผู้คนกตาดดาชดาตง สดงสารญาติ
 วงษ์ จะพินาศชาคอุปลัมภ ันโดกะวินาศ โหราสาครยอมแนะฟ้า

ไวพจน์ประพันธ์

นำอักษร สูงจุงค้ำนำดำเนียง นิตราแดเนานิทร ถ้าจะคิดโดยเทียบเคียง
 คิ้วต่างแต่พ้องเสียง ส่วนใจพจน์บทนิยม เหนินิทรว่านอนอยู่ ฤาตงดู
 นิตราภรณ์ ว่าหัดบแดบ้นทม ตามคำใช้ไพร่ผู้ดี ธรรมเนียมคิดแปลแก้
 คือพระเจ้าจอมจรรณิ สูงสุดสมภารมี ขานุภาพปราบแดนดิน สนิทอกระ
 นิฐู คิ้วต่างผิดโดยถวิล แต่เสียงซึ่งไต่ย่น อย่างเดียวกันเหมือนหม่นหมาย
 ชนชมสมตนิท แบนฐูชิตเช่นฐูชาย โคนคตางค้อจาย หวานตนิทคิดใจกิน
 อกระณิฐูช้อชนภพ ที่สุดจบบภพพรหมิน หิ่งของมากมุดดิน ว่าอกระณิฐู
 คิตวาจา เหล่านักตวลกต อย่างแบบบทเช่นบัญญัติ มิใครได้พรรณา
 พงศุทมิประจำ ค้ำหาดากพากย์อังกฤษ ว่ามินิกมีแม่หย่า เครื่องนับ
 ตำหรับกำ หนดท่มโมงบาดนาท

นุค

๐ นายนุคบุตรนายเนตร อ่างออกเหตุค้ำไทยมี อนุชค้ำบาฬี แปล
 ว่าน้องพ้องอุทร นางนุชคูนางนาฏ คำนักปราชหากดังหฺร เพื่อใช้ในบท
 กดอน เปนค้ำต่นกกระชั้นเคียง อนุคตรตมโพธิ์ เสร็จแล้วโปรดตั้งตัวภอ
 เพียง เวไนยที่โกตเคียง บันดุดวงห้วงสังสาร เนื้อทองชมพูนุท บริดัฐธิ
 เกินประมาณ ตอกโกกษนุทบาน แบ่งเบกถดบถต่นเกศร์ มนุศย์อีก
 มานุษย์ ใจสูงสุดไม้ท้อทอน เอิบเออมตวงทินกร ตวงจันทราเออมฟ้า
 สวรรค์ อนุศตติญาณ แปลใจหารที่รู้กัน ปัญญาารทุกธรรม พุทธ
 คุณเป็นประธาน สกตบทนุคิน ประจำที่ทุกค้ำชาน บันทศย์จักรวิจารณ์
 จักรู้ได้ไม่ฉงน

เนต

๐ คำใช้ไวยเนตร จะแจ้งเหตุแห่งยุบด คำไทยไม่ประปน มีแต่
 บทมกชชอม ตริเนตรท้าวสามตา เจ้ากฤษาเป็นปี่นจอม ไกรดาศ
 นามค้อยดอม ค้อยอัสวรเจ้าภาพไตรย พันเนตรท้าวพันตา ซึ่งเรียกว่า
 สหัตไทย เจ้าฟ้าสุราโดย นามนตรงองค์อมรินทร์ คำหนึ่งนามวิเศษ
 กูวเนตรตาแผ่นดิน ใช้นามเจ้าชรินทร์ เป็นหัวหน้าดวงตาชน เนตติ
 ว่าแบบอย่าง เป็นที่อ้างแนะนำคน ให้รู้เดหักถ เยี่ยงอย่างยดเพราะ
 แบบบุรีพระยามนุเนตร นามพิเศษในอุกขน ความรู้เชิดชูคุณ ชำนาญ
 บทกฏหมายหลาย เนตติกับเนตระ เวงจะระกัน บ คตาย ถึงความ
 อธิบาย กัดมายคตายคตงกัน ถอนหนดตรงมณฑล ต้องคำตรวจตัว
 คางพรรณ แคเตียงพ้องของกัน กุใจพจน์กำหนดจำ ๗

นบ

๐ เคารพนบขอบไหว้ นี้คำไทยใช้ประจำ พระนบนั้นเป็นคำ เรียก
 เครื่องทรงองค์ขัตติยา ต้องคำ บ ถักถ ต้องตามบทแบบบัญชา นบเนื่อง
 ไนภาษา สยามใช้ไทยจำนนี้ นพใหม่แปลว่าใหม่ เก้าก็ใช้ไม่ผิดนี้ ต้อง
 คำร่วมตัวกัน ใช้จึงต้องคตองวาจา นพใหม่ใช้จึงชอบ ตาม ร บอบ
 คือนพนครา ว่าเมืองใหม่จงใคร่ครวญ นพซึ่งแปลว่าเก้า ความตาม
 คำในขบจน เนื้อทองเก้านาควร คำเรียกร้องทองนพคุณ เทวัญบันเขตร
 จำแดงเหตุแห่งบาปบุญ เก้าองค์ให้โทษคุณ เรียกนพเคราะห์ที่เหมาจะความ
 แปล อรรณพว่าห้องนำ ซึ่งมีตาเป็นกระแด้ ทะเดที่สดแแต่ เรียก
 มหรรณพดบถนพอง คำเต็มอันณะวะ วะเป็นพระตามทำนอง มหะ
 เจ้าทนุรอง เป็นมหรรณพจบาดาที่ มหรรณพาราม ชนนานามวัดกัม

ไวพจน์ประพันธ์

ภายในพระบุรี ถนนเนื่องเฟื่องนคร ทานพจนาคกรุช ฤทธิรุกข์มั่งข้างราญรอน
 อักครุหนึ่งท่านสอน ว่ายักษมารบรรหารไซ นกะแปดว่าฟ้า พระเจ็ด
 หัตถ์ภาโดย พระนามเจ้าจอมไทรย ตำรเสด็จครเกษรณ นภคตว่า
 พนฟ้า โนนภากาศวิถิ พระองค์เจ้าหนึ่งมี นามสมญาว่านภวงษ์ มาณพ
 คนน้อยหนุ่ม เรียกกันกตุมมคชตรง เช่นไทยไซ้จางง เรียกกันอยู่หนูหนูแทน
 ในหมวดคนขอใจพจน์ มีกำหนดเป็นเขตรแดน จำได้ไซ้ ข แคน บ ขด
 ข้องคตองใจคน เดี่ยวแรงเป็นนักเรียน จงพากเพียรให้เป็นผล ฐูจริง
 ยิงฝูงชน จักได้คตคฺรตวตต

- ๐ ๑บ ร บอบ ร เบียบถ้อย ทางด่อน
- นอ อเนกเดณาภดอน กตาวอ้าง
- ไว วินิตยอุทาทรณ หาทเหตุ คัมเขย
- พจน์ พิจารณจิตรมต้าง มดระตักนแทนง ๑
- ๐ จักแจกจำแนกเบอง บอไว พจน์พา
- คิตตอถัดนอโน หมวดน
- ถาคบนับเรียงไป เปนทอง แลจแฮ
- กตอนตฺรารคณางช ษตถ้อยทางกตอน ๑

๐ จักแจกแยกบท หมวดขอใจพจน์ กำหนดสารก ให้รู้คำ
 พ้อง ค้องตามบัญญัติ แบบทคักษา อุด้าหพิจารณ แต่ดระหมอด
 ครวจตุ เท้าไรไม่รู้ นับคู่ประมาณ ค้าทพ้องกัน ให้หมั้นเทียบทาน
 ให้ชินช้านาญ เต้าอ่านคฤกตรอง ไวพจน์คักคณ คี้อค้ำว่าบน อนุตฺนช
 ตฺนอง ข้างต่างข้างบน ผู้คนก่ายกอง ผู้โตอย่าปอง ดินจ้างดินบน
 ตกคตองค้ำน นอนิตตามท ไม้มแยบยนค ยังอักตองค้ำ ค้ำบด

ยุบต ^๕ต้องนชอบกต ^๕ตักตักตอย ^๕จะเป็นคำไทย ^๕ฤคำอะไร ^๕ไม่
 ทราบคั่นตอ ^๕เขียนมาเก่าเก่า ^๕เปนมเหต่าเปนกอ ^๕เหมตักตอย ^๕ก็เขียน
 ตามกัน ^๕ยุบต ^๕หน่วง ^๕ใจความส่ารา ^๕ทุกอย่างต่างพรรณ ^๕คำบตว่าถัน
 ๕๐ ^๕กตคนแดนบัน ^๕เช่นว่ากำนัน ^๕คำบตบ้านแมน ^๕คำบตกับแขวง ^๕มีแยบ
 แอบแฝง ^๕อย่าใช้ทดแทน ^๕คำบตว่าที่ ^๕แขวงจ่าเขครแดน ^๕เหมือนหม่น
 กับแดน ^๕น้อยมากหดากหดาย ^๕ยุบตบานตด ^๕ตักตอยตักต ^๕มคชชยาย
 ยุบต ^๕ใช้ทั่ว ^๕พวกลบจมีส่าย ^๕กอก้านกระจาย ^๕ก็ต่างต่างกัน ^๕

บัน

๐ ^๕กตบหนีไป ^๕ให้รู้จักใช้ ^๕คำไทยนำบัน ^๕คืองาน่าจ้อ ^๕ตาย
 ตักตตายบัน ^๕หดายอย่างต่างพรรณ ^๕บันเปตากมี ^๕บันทุกบันทต ^๕บัน
 เทาก่าจต ^๕บันทมไนที ^๕บันเทิงตำราญ ^๕บันถ่านต้อตดี ^๕บรรตมพาที่
 บรรจจจจนา ^๕ประจบบรรจบ ^๕คือของตมทบ ^๕ถันครบอตรา ^๕อ้าง
 อย่างพระนาม ^๕บรรจบบเบญจมา ^๕ครบถันทห้า ^๕ชิตาภุช ^๕คำว่าบรียง
 คต้ายกับบรียง ^๕จตไนพามกร ^๕พระทงบรียง ^๕รัตนาศันบวร ^๕กรังกรงนคร
 ทวารางดี ^๕คตตตบัน ^๕คำไทยเรียกกัน ^๕ชอพฤกษาศวี ^๕ตักตตตตบัน ^๕คูกนกม
 บันไทยพาที่ ^๕หดากหดากมากหดาย ^๕บันทุดวาจา ^๕กัมพูชภาษา ^๕ใช้มา
 มากมาย ^๕สำหรับจ้งนำ ^๕บัญญัติชากหมาย ^๕ดตหย่อนม่อนคตตาย ^๕จาก
 พระโองการ ^๕บรรหารนใช้ ^๕มคชปนไทย ^๕ต้วยใช้มานาน ^๕กำมคชแท้
 มีแต่บริหาร ^๕ท่านแสดงแปดงสาร ^๕บรรหารรอหั้น ^๕แปดจ่ารักษา ^๕อย่าง
 ๕๐ ^๕หนึ่งแปดว่า ^๕ปดตเปิดองจ่านัน ^๕เช่นว่าจ่าเดย ^๕ให้การแก้กัน ^๕เปิดอง
 ชอตำคัญ ^๕ซึ่งใจท้ยพ้องหา ^๕บัญญัติคำไทย ^๕เห็นความตามใช้ ^๕คูกับ
 บัญชา ^๕หดวงนังคตถิจ ^๕บัญญัติการกรมนา ^๕กระตักการบัญญัติ ^๕ปดตตตไป
 ๕๐ ^๕นเปนฉบับ ^๕แปดนามตามศับที่ ^๕บังคับการโต ^๕ต้วยอย่างอ้างบท ^๕มคช

ปนไทย จะควรฉันทใด จงรู้ดูความ คำว่าบรรยาย นี้คำกตถายกตถาย
 มกชปนดยาม มกชแปลว่า ยุบตใจความ มีเรื่องราวตาม เหตุว่า
 ต้าแดง ความใช้ไทยกตถาย เหมือนว่าขยาย บรรยายคัดแปลง ดารา
 วจาจง นัยยังแอบแฝง บรรยายข้แจ่ง ให้กระจ่างคำ เนอความเข่นน
 ชกมาเข็ดช เป็นอย่างอ่างนำ บรรยายคำไทย ที่ใช้ประจำ แปลกกับ
 ถ้อยคำ บรรยายฝ่ายขอม บัญชานี้เดา จระว่าเป็นเค้า คำไทยก็ยอม
 แต่เกียงข้างเกนท้ เขมรมาปดอม ถึงเต็มของขอม ต้องยอมเป็นไทย
 คำว่าบัญญัติ เป็นมกชชด โดยอัครเดศไนย แปลว่าแต่งตั้ง ศึกษา
 วิไนย บัญญัติฝ่ายไทย คือตั้งกฎหมาย เขียนโดยท่านอง ญอใหญ่
 ทงต้อง คัดกตปดาย แต่คจคณน การนคกตถายกตถาย บอกขอแยกกาย
 บรรยายเหตุผล บัญชรคานัน จะเข็ดชชช ว่าที่ยุบต ท่านแปลว่ากรง
 ชงตคจชงคน ตงพนแขวงบต ถ้วนว่าบัญญัติ นำค่างคำหนัก ชกกรง
 ถอดถัก ท่างามบจร มีชอประจักษ โดยศกคตคณนทรี เรียกพระบัญญัติ
 เต็มมชกรง คำเต็มบุปมะ แสดงเป็นบุษบะ ไทยใช้ไม้คง เขียนเป็น
 บุษบา ว่าดอกไม้ตรง นกแดงกลอนจง เต็มเป็นบุษบัน แต่จาคความมัว
 ใช้เป็นดอกบัว บุษบงคูกน พังดูแกว่งแกว่ง แปร่งแปร่งจ้านัน แต่
 ฐุเคากน แดงกคตามท้ บัณณะณอใหญ่ แปลว่าใบไม้ หนงตอกม
 บัณณะศาตา อาศรมถาษี เพราะมุงบังต ด้วยใบไม้คง ต้นเทศ
 บรรณ หนงตอตงกน ตามความประสงค์ บุพเพคำคัน ประตม
 แสดงตรง เป็นบรรพจ้านง แปลว่าก่อนกาล เหมือนว่าเบองบรรพ์
 แปลในค่านัน ว่าแต่ก่อนนาน บรรพบุรุษย ในพุทธบรรหาร ว่าญาติ
 องษจวาร์ เก้าก่อนตวงไป หนิง ในโคตงฉนท้ ว่าฉบับบรรพ์

คือแบบไตโต ซึ่งเป็นของเก่า อ่างเค้าออกไข คดีเดศไผ่ จำนับ
 บรรพ์ บัณฑิตบัญญัติ สองคำนักปราช ทำนบส่วนบัน แผล
 จำห้าสิบ ยกหยีบรำพรรณ จงจำดำคัญ ญอนอถกถด อึ่งบันหา
 แผลงเป็นปฤษณา ว่าตามแบบบท แปลว่าคำถาม ข้อความทั้งหมด
 หนอใหญ่ถกถด มคชพากย์พรรณ คำว่าบรรจ้ฐรณ์ พรหมเจียมเตื่อฮอน
 เตื่อทกตั้งสรพ์ เครื่องปูเครื่องดาต สยามพรายพรรณ ควรเรียกว่บรรจ้
 ฐรณ์ตั้งทุกประการ ซึ่งว่าบัณฑิต คือคนรูคิด บาปบุญแก่นดาร
 รอนรุวิทยา ปรีชาชำนาญ รูโทษธารณ รุกุณความดี บัญจกนหนา
 แปลว่าหมวดห้า ภาษาพาฬ บัญแปลว่าเบญ เหมือนเช่นว่าที่ ว่าเบญ
 ญินทริย เบญโยภาศพรรณ เบญจางคิกะ คัดองค์ห้าละ อภุศตธรรม
 ฆาตจัดถกทพย กามตบผิดผัน พุดปลัดบัตกน ตูตคิมของเมา เจิน
 ห้าอย่างนี้ เป็นคัตเตตติ บอกเช่นเป็นเดา แปลคำบัญญัติ โดย
 ทวงดำเนิน ไม่ควรดูเขา บทแยกแบบด่อน บัญจกแปลว่า ประชุม
 ของห้า ตั้งตามนามกร ตะจะบัญญัติ ยกอุทาหรณ์ มาเทียบทางถดฮน
 ถดางฮางทางเห็น บัณฑิตระดี คือว่าถก เจียนจนเข้าเยน จนถึง
 ติบห้า เรียกว่ฉนเพญ คำเต็มนเป็น บัณฑิตระดี อีกคำหนึ่งมี
 ไซในบาฬ ว่าบัณฑิต แปลว่าดีชาด คูณเสตะ รวบกกับนาคะ ว่าช่าง
 เมือกพรรณ พระยานกครุช เรืองฤทธิ์รุกม กายใหญ่มหันต์ มคช
 เรียกว่ พระยาตบพรรณ รอดของดำคัญ ญอคุณถกถด บัณฑิตใช้
 เห็นแต่ทไซ ในคำมคช แปลว่าทางเปลี่ยง ห่างบ้านชนบท โจร
 ติญจรดต เดียวชุ่มชุ่มจริง บรรณศาตา มุงด้วยจากคา ใบไม้ทุกตั้ง
 เต่าพนเครื่องบน ถึงปนไม้จริง นามเต็มไมทง ชื่อพรรณศาตา ถัด

นพบรรณาศักดิ์ คู่กับบัญญัติ มคชภาษา แปลว่าห้าสิบ ยกหยิบ
 เจริญ อนุโอใหญ่ไซมา กับทั้งรอกัน บรรจบบรรจง ต้องคำจำนง
 คำไทยสำมัญ คำเต็มประจบ ประจงตรงกัน แผลงเปนรอกัน ประพันธ์
 เพิ่มพจน์ เบื้องบรรพ์ข้างบรรพ์ ต้องคำสำคัญ ไทยปนมคช แปล
 ว่าปางก่อน ตามผ่อนกำหนด บัพพะเดิมบท ทำนแผลงเปนบรรพ์ แบบ
 ก่อนฉบับก่อน ต้องคำผอน เปนพจน์ผูกพัน ประดั้มคำเปน แบบ
 บรรพ์ฉบับบรรพ์ จงเห็นเช่นกัน กับเบองแผลง คำว่าบรรหาร คำ
 ไซไซชาน ได้เสาะดับสาง บริหารบท มคชคำกลาง แผลงไซไซวาง
 นพว่าบรรหาร แปลว่านำรอบ ความไทยไซไซชอบ ว่ารักษาการ บัญญัติฝ่าย
 ไทย ไซไซโบราณ แปลคำบั้นหาญ ว่าพูดเจรจา ตัดค้นต้นเค้า ตามคำ
 ของเก่า ก็มดืบมา โดยราชบรรหาร ไซชานบัญญัติ ความเช่นนั้นหนา
 ว่ากล่าวถ้อยคำ บัญหารนี้ไซไซ แต่ก่อนท่านไซไซ อนุโอใหญ่ประจำ พวก
 กับบัญญัติ บังคับให้ทำ ขอดจงดวงรัก หนตจตพิจารณ

บาง

๑ ถัดบนั้นไป ฉิมจกแกไข ในคำว่าบาง เรียงตามลำดับ

ฉบับเขาราน คำไทยพูดบาง ประมาณใจมี คำไทยตำราณ ว่า
 คอกไม้บาง ตระการคำงศ์ หนึ่งว่าโยบาง ทวารกมี บ้านนำต่างดี
 มิตรดีมีดบัง ด้รชยนอมบางพับ เจ้าพนักงานรับ ไซไซตั้งคงคตัง บาง
 พับใหญ่เด็ก พดกแจกประตัง ทำตั้งชนคตัง ในชวาสารพัน ไซ
 ทราบในตำร น้ำใจเบิกบาง ปานได้เห็นสจจรรค คั้นบางพระแนก ดู
 แผลงกแยกกัน บางเช่นจ่านัน คำไทยไซไซตรง บัญชุนไซไซ สกตญอใหญ่
 เห็นไซยนิยง ภาษาอะไร ก็ไม่จำนง เขียนข้อคำคง ตามตามกันมา บาง
 ดอดกค ไซไซตามแบบบท มคชภาษา ที่คำดะม้าย มีหลายวาจา

ไวพจน์ประพันธ์

ส่าชกยถมา ประมวญกจรลวิด มหิบาดภูบาด อักพระนฤบาด นาม
 เจ้าแผ่นดิน เหาใจใส่ดู ให้อยู่ให้กิน เปนประดีทิน นินว่าพยาบาด
 คนเดียง ไคจ้าง เดียงของตนบ้าง ท่านข้างไซซาน เรียกชื่อโดยหมาย
 ว่านายโศบาด แปลความตามการ ว่าคนเดียงโค อภิบาดบริบาด สอง
 คำว่าชาน พิจาณคามใจ ทารแห่งมคช พากย์พจนนัยโย รู้กน
 ะไซ ว่าเดียงรักษา อภิอชศัมพ มกมกักข คันบาดวาจา โยชา
 ธิบาด แดหัดวงรัตนาภิบาดพระยา สัมปัตยาธิบาด ฯ

บิน

๐ ไคคำว่าบิน ไทยใช้อาจิน นกบินไปนาน ให้ให้ขวัญบิน
 ตกหน้าตาต ดูค้องตามการ ครอบบริด บ้านด้านหนุมาณ พระ
 ราชโองการ พระเจ้าแผ่นดิน โปรดเกล้ายกให้ เปนแดนบุรีน นาม
 ชัดชัดสิ้น กระบิทรบุรี แปลว่าเมืองค้ำ แห่งหนุมาณ พระยา
 กระบิ เขียนดอสังคต ผิตบทวาที นอสังคตมี ทรการนัต ค้ำค้ำเข้า
 บินท์ ยากจะตัดสิ้น ให้ชัดจัดสรร ด้วยว่าคำไทย ใช้มานานครัน
 รุกมากด้อยกัน ทงทงหญิงชาย จะว่าโดยบท เต็มเปนมคช พุดนาน
 การกตาย แปลว่าประมวณ เข้าของทงหลาย ต่ป้ปรุศ์เรียราย รวมกันทำบุญ
 สกคอย่าคดาค์ เหมือนบินทบาต ใช้ค้อนอกคุณ ทอไพโรทूरียทัย หมายถึง
 การนคหุน เป็นพยานจน เจอจัดชัดเจน เรียกโคกระบิต เพราะผิว
 กายิน หม่นแดงต่งเด่น คำนยงแดง ไม่แดงกระเถนท์ ถ้าเห็น
 โอมเอน อย่าเพ่อดงใจ เกาบิตอกคำ หนึ่งนได้กำ หนดแน่แต่ไร
 แปลว่าประก่า บริกรรมนับไป ครบร้อยแปดใบ กัดไปเจียนจน
 เกาบิตคำอด้ถ จะแปลให้ชัด ช้องชัตยบต ได้คิดความดู พอรู้ แยก
 ยนศ ตามตำรณุณธ์ เดือโคค้ำณนท ฯ

บุญ

๐ บุญภาษาไทย ไม่มีพูดใช้ แต่เบื้องปางบรรพ์ พูดตามแบบบท
 มคธพากยพรรณ สืบมาจนครัน กดายเป็นคำไทย เขียนตามมคธ
 ญอญาตีสกค กำหนดตามใไพ คำตั้งสัถษฏฐ ถิวัดชานไซ บังคับ
 เขียนใช้ สกคนอยอ ทำบุญมีบุญ ได้เป็นเจ้าของ สัมบุญเพียงพอ
 สัมบัคมีงคัง บุญहतงทานก้อ ศวश्यकเขียนอ ว่าท่านมีบุญ สอง
 บทแบบใช้ อุดำห์กระไค ให้เห็นเป็นคุณ ศิวอนอย่าใช้ เซอใจไว้
 ชุนดมุน จำไว้เป็นทุน อุดหนุนบุญญา อิกคำกำหนด นิมนณะบท
 มคธวาจา แปลว่าเต็มแท้ กระแต่ภาษา สยามพจนา ว่าเต็มเบียมพูด ๆ

บุญ

๐ ถิ่นค่อไป บุญภาษาไทย เรียกไม้ตะบูน เขาคัดเผาถ่าน
 ใช้การมากมูน ฟืนไม้ตะบูน ตั้งกำขั้มไฟ สัมบูรณ์บท ฝ่ายข้าง
 มคธ แปลเป็นคำไทย ว่าเต็มพร้อมเพรียง แยมเยียงอย่างไร เต็มเต็มอ
 ก้ใช้ แปลได้เหมือนกัน บริบูรณ์เจ้า แปลกตั้งเค้า ว่าเต็มคราม
 ครัน เต็มโดยรอบคอบ ประกอบสัถรพัน สัมบูรณ์เช่นกัน ต่างแต่
 อักษร พิษุดยไพโรษุดย ต้องร่วมนุกุต คำเดียวตั้งทร พิแปลงเป็น
 ไพ เพื่อใช้กาพยักถอน ยาวต้นบ้นทอน ฉั่นฉอนพาท ทั้งสองวาจา
 นทานแปลว่า เต็มพูดท้ว เต็มจนแพร่หลาย พุ่มฟายมากมี ใน
 ต้องกำน สกคตออยอ เมืองเพชรบุรี มคธเค้ามุด สกคตวัชรอ
 ปรุระว่าเมือง สืบเมืองคิตค่อ จำแต่ยออยอ ศิวรอสกคต เพ็ญบูรณ์
 คำน ฉั่นชะช้อยช วิภาคทถากบท เขมรคำคั้น ปดายปนมคธ
 ความแปลต้องพจน ว่าเต็มด้วยกัน แต่คูที่ใช้ ตามตั้งเกศไว้ ว่า

ดวยดองจันทร์ เค็มตามตำเหหยก ทานเรียกเพญจัน เป็นของตำคัญ
 เพญบุรณคถ คำว่ากาการบูร เค็มคำเค้ามุด มาจากคำกริ คือกับ
 บุระ พจนะวชิ หนึ่งพ้องพาท กับพากย์ชวา ซึ่งว่าทศบุรพ มี
 คำเพิ่มพูด ว่าทศบุรพา เพราะเป็นทศคัมภ์ ประทานทศคำ คัมภ์เค็มก็
 มา แต่พากย์มคช เมืองจันทบุรี คำใช้ตามท ไม่มีตักด แต่คน
 เรียกกัน ว่าจันทบูรหมด ผิดแยกแบบบท ดาวดตามกัน บูณดับ
 วาจา เช่นได้ไธมา ไม่ผิดแยกมัน แนะไว้ให้รู้ กระทุ่แบบบรรพ
 ทยเป็นตำคัญ ในการอ่านเขียน

แบบ

๐ เบนคำดยาม พุดใช้ในความ วาจาพาเหียร คนไทยใช้
 คดอง ไม่ต้องเดาเรียน เบนปากจากเจียร เบนเบียงเดียงเอน ชาย
 ผ้าเห็บนุง ร้องเรียกกันยุง ว่าโจงกระเบน แท้ไทยพจนำ ใช้คำ
 เขมร อักปดากระเบน หนึ่งกายตายคม มวยเบนท่าหตบ เบนท่าย
 เรือรบ ให้ดับคันดม เบนเหต่านใช้ คำไทยนิยม เขียนใช้ให้ดม
 วาจาสามัญ เบนทรพากย์มคช นอนิดตักด ทรการันต์ ภูเบนทร
 ดิงหนาท เทวราชรังสรรค์ นฤเบนทรทรงธรรม คือเจ้าแผ่นดิน
 มนุชาธิเบนทร แปะดอศถชดเจม ว่าเจ้าทรณินทร แปะดคำสมชิ
 ศวรรควิศวรรคจิต คำเค็มคืออินทร แปะดว่าใหญ่ยง

บอณ

๐ กอบบอณปากบอณ นือทาหรณ์ คำไทยตรงตรง นอเด็กตักด
 ตามบทใช้คง ไทรย่าจำนง นิกเขียนเบียดนแปดง คำบรรพาฬ
 ย่อมใช้พาท จะช้ด้าแดง ราชบรฝ่ายบร อักษรแถดง ราชบรช
 แจง ว่าบ่วงวิบุ พุดภาษาไทย ว่าคกอยู่ใน อำนาคศักรู บรคือ

ก็นำคำอาทิตย์บท เป็นมคธภาษาดรร แปลว่าทางตวัน พระสุริย์
 คัดโดยจร โดยความทรงตามศัพท์ ท่านก็นับว่าอัมพร พระพายทินกร
 ย่อมจรตดหนนภางค์ ทางบกสถิตพล ควรจำจตที่ไววราง ชตบถแปล
 ว่าทาง ดำน้ำแน่นกระแด่ชด อีกลำกรรมบท ในมคธมีแยะยนต์
 แปลว่าศตของกุศต แดศตองมาปอ้อยาบคาย ชอนมจตถาร โดยไว
 ทารท่านบรรยาย คือใจระจิกาย ที่กำเนิดเกิดบาปบุญ ต้องฝ่ายย้าย
 โดยกิจ ผู้จริคนั้นฝ่ายคุณ ทุจริคโทษทารุณ ย่อมเกิดในไตรยทวาร
 ฆ่าสัตว์ฉลีของเขา อีกรู้เรามิจนาจาร ดำนัยกายทวาร เกิดทุจริคคิด
 พัดพิน พุดปลตพุดเตี้ยตถ่อ พุดคำทอชยาบหยามกัน เพื่อเจ้าคำจ้านน
 คตถคนองปองเฮฮา คำพุดตั้งชนิด เรียกทุจริคในวจา ฝ่ายจิตรอะ
 ภิชณา มุ่งของท่านมาเพื่อคน พยายามคิดแข่งสัตว ให้จับตยบปั่น
 มิจนาทมิชฐียต สิ่งที่มีคิดคิดเป็นดี ทั้งตามทุจริค เกิดในจิตรถ้วนกระต
 รจนสืบประการมี ชื่อกรรมบทฝ่ายอกุศต จริคความเว้นบาป อันชอ
 ชยาบไม่วรคน เว้นบาปดำมดำบด กายปากใจเช่นไซซาน จริคณบถ
 จิตย เรียกสุจริคไตรยทวาร เรียกกรณบถองประการ ชื่อกรรมบทคำ
 หนตจำ บตบถพจน์ภาษา เช่นแจกมาทั้งแปลคำ สกตใช้ประจำ
 ถอลจิตควรจินดา ฝ่ายบทสกตทอ มีเพียงพออเนกา ถูกชุนเขิญบทมา
 พดกศักระวาคคิบทกถอน บทเพลงเครื่องกลูกศร่าน พุดเป็นพนบทละคร
 ทรงยศบทจร ขำประนคบทมาตย์ บทรัชตระองบาท คำนักปราชท่าน
 ไซซาน จงรูปประกอบการ ที่จะใช้ให้สมควร ต้องบทรู้ในคความ ที่
 พระนามนเรศควร ผิดคความอย่าตามดจน ใช้กระบวนมก่ง่ายงม ชน
 บทบ้านบงบาง คู่ควางกับนิคม หัวเมืองเพื่องนุกรม เรียกชนบท

กำหนดมี คำว่าพระคาบศ นามกำหนดพระฤๅษี คู่กันกับ โยคี คย
 นักรบกว้างสำคณา คำบศประมวญจัด ยัสยทศชตวาจา ใช้ในสอง
 ภาษา มกชไทยเช่นไว้วาง ๑

บัด

๑ บัดบัดภาษาไทย คำพูด ใช้ได้สว่าง กระบือโขงของกลาง

เขาบศบศดัดองวง หยุกยาบาศโรศ คนทั้ง โดกยคองประดังค์ เมอ

นนพระจักรพงษ์ เต็ดจตงด้วยบศใจ บศนนายเด็น เควียม

โยชพร้อมพลไกร ทูตแต่พระภูงไผย ทราบรหัดในบศดล ดักศรูปศ

เคียวใจ คำคนไทยพูดทุกคน พวกพาดตั้งตามชน นือกระบศจคจริง

จริง ระบศเอาดินท่าน เซิงจัดจ่านไปทุกตั้ง ทหารช่านาญยง ปั้น

ศระบศผดศเปดียนกัน คนขไม่ฉนทศ มาศบศยวงเหยารยณ คนขยง

ไม่ทั้น มนศบศพลดศกตลง ทิวชายปลายศบศ พระพวยพศคองเทยจรง

คนถือไม่มันคง สบศหตุยุดไม่ไหว เขากถ่านาริมวัด ผลห่นอผดศ

ระบศใบ ทุงนาหญ้าไลอ ใบศบศดศทศทกัน บศบศจคตั้งเนยง คำ

เทียบเคียงไทยจ่านัน แปะศ่าเช่นร่าพัน ถังนพจน์ ใช้ในศยาม คำบศใน

มกช ศังสกตเปดียนตามศวงม บัญชอชฎาตาม แปะศ่าแผ่นฉน

โดยของ ศิดาบัญชฐานแท่น แปะศ่าแผ่นศิดารอง เรียบเรียงได้

เคียงทอง ทำเป็นฐานศระการางม ทนิงบัญชท่านแปะศ่า แผ่นฉน

ผ่านานานาม ฉ่าใหม่ฉ่าด้ายตาม แต่จะ ใช้ได้ทุกพรรณ์ ศรศกต

บศร จดว่าใบทุกตั้งศรรพ์ ทานใช้คู่กับบรณณ์ ศาตบศศรพัต ใบศาต

ทนิงของทพงผาย แม่ศดศกตายเช่นใบदान ศระศายแผ่นเงินถาญจัน ใช้

โหวหารฉ่าบศรใบ บศรนแผ่นจะแปะศ่า ฉ่าแผ่นแม่ก็แปะศ่าได้ แผ่นเงิน

แผ่นอุไร ก็เรียก ไชยครเหมือนกัน เช่นพระสุวรรณบัตร แปรก็ชัด
 แผ่นสุวรรณ แผ่นเงินงามเทียมกัน เรียกเหรียญบัตรบาง นามบัตรตั้ง
 ญาบัตร แปรได้ชัดคำไวจาง แผ่นช้อยศุขนาง ตามนิยมกรมกระทรวง
 บัตรพูดว่าใบไม้ สำหรับใส่เครื่องบวงสรวง ส่งเวทย์ทั้งบ้านวง เทพไทย
 ไชยวิธ สมบัติว่าถึงพร้อม คำไทยน้อมวามังมี สกตศวดิต ฤๅตร
 ก็ออกควร วิชาคู่สมบัติ แปรโดยอรรถว่าประมอญ ว่าถึงความแปร
 ประจน ถึงวินาศขาดทวนรอน วิชาหัตถายอย่าง คำพูดอ้างในอักษร
 สวดเพี้ยนผิดฐานกรณ์ ว่าอักษรคู่ควไป เรียกอักษรระมัด เป็นข้อ
 ชัดพระวิไฉย จะตงดกรรมใดใด ไม่เสร็จกิจตั้งฆกรรม ชุนนางซึ่งมี
 ยศ ต้องถอยถยศเพียงพตา ต้องถอยคองจองจำ เรียกวิชาชัดแด
 เห็น เศรษฐมทรพย มายอวยยบพเอนเป็น สันทรพยคืบแค่นเขญ
 เรียกวิชาโกศระชนช คนมพ้องมาก ศายพรัดพรากจำจากกัน อย่าง
 นทานจัดสรร ญาคิดวิชาชัดสนใจ จะร่ำให้ครบจบ ท้าวทอนทบเฉดย
 ไซ จะชกยตายไป ราคานใจท่านผู้ฟัง ในคำวาพิบัติ ความแปร
 ชัดเช่นหนหง หากเขียนเบียดยประนัง วิเปนพิตรไครตรา พระสงฆ์
 ปดงอาบัติ คำในวัดใช้กันมา ปดงความถึงโทษา ดองบัญญัติชัดชน
 ทำ เข้ามานั่งมาบตี ว่าโดยอรรถตั้งชุมคำ คือท่านที่ได้จำ เวญกระ
 สัตถอภิญญา ได้ถึงซึ่งวิเวก เกิดจิตระเอกอกคตา มนุดมานั่งมา
 บตีใจมาจากโตกัย บัจจยสถคจอบ ท้ายด้วยขอประจำมี เปนคำในบา
 พี ว่าต้นเหตุให้เกิดผล เรียกเงินว่าบัจใจ รู้กันได้แทบทุกคน
 รอมไทยใช้ปะปน พากยมคชดคเปนไทย คำว่ายกรบัตร รู้ไม่ชัดยัง
 ดงโดย มคชฎาคำไทย ไม่แน่ใจเปนสองเสียง คู่ที่เป็นมคช ด้วย

ไวพจน์ประพันธ์

ดังกดคอเรือเรียง จะแปดออกถ้ำเนียง ท้องแท้ไม่แนใจ ครทหนึ่งน
 ท่านจ่า เปนจามคอไซ ยุกระบัตระไนย คำแปดใจจ่าถึงคราว
 เขียนจ่ายุกระบัต ไครู้รู้ชัดจงดีบด่า เถาะคั่นคั่นเรื่องราว จังรู้แน
 กระแต่ความ คำบัตโมมคช โดยกำหนดนับดีบด่า รวมทั้งบัตดียาม
 ยดีบเอ็ดเด็รจวจา

บาท

๐ บาทข้างคำไทยหมด ดอด้กดตามตำรา บาทแฉดแฉดกายา

ถูกมีตบาดเดือดดำดไทด คนอยาบพูดบาดหู คนค้ครุพูดบาดใจ กระ
 จกแฉ่นวิโดย แฉงบาดตาไม่น่าดู แฉงค้วระครกาต เจียรบาดเห็นงาน
 ครุ ถูกคี้คี้คิดแค้นครุ เกิดบาดหมางระกางหมอง ทอดโนนตวางบาด
 หมาข ถึงมุดนายตามดของ ทำนุกถูกทำนอง โจทย์จำเดยเฉดยกัน นั้ก
 เตงเด่นดักกา ทอดบาดมาไม่ซ้ำพด้น แต้มอ่อนอ่อนไม่ทัน ชระนกัน
 หดายกระดาน บาทไทยใช้ประจำ ทังแปดคำเช่นรำชาน เวียนรำจ่า
 วิจารณ์ จัดเปนแผนกแยกให้เห็น ขอเชิญพวกนักปราช มาด้นนิบาท
 เวดดาเย็น อาการโรคนี้เปน ใช้ด้นนิบาทชาติร้ายแรง ด้นนิบาทจ่าประ
 ชุม ไม่สู้ชุมสิ้นเมื่อแฉง มคชไม่เปดียนแปดง ใช้ตรงตรงคงภาษา
 นิยายเรองนิบาท คำนักปราชท่านเด้ามา นิบาททิจจะจ่า คู่อุปดักชัก
 เทียบเคียง แฉงส่ายอสนิบาท อิงอากาศเป็รื่องเป็รียงเคียง พุดกันโดย
 สำเนียง เร็ยกฟ้าผ่าน่าคกใจ อย่างหนึ่งอกาบาท พุงนุดฉาดเช่นคบ
 ไฟ กดมแดงแรงดูใจ กระดาบาดประกาศนาม อาหารบิณฑบาต
 ของอิงศาตมากเหตอหดาม เดียงพระทงอาราม ก็พอสู้ เดียงคู่ดงมี
 แปดคำเช่นรำมา ค้วคออคราด้กดง แม่นยำจิตรจ่าทรง คงที่ ใช้ไม่

เปลี่ยนแปลง บาดรดินแดนบาดรเหตัก ทงใหญ่เด็กอัยาระแดง สกตคร
 แผลง จากบักตะมคชไซ ใช้ว่าบาดรพระสงฆ์ คำดวงตรงตำราไทย
 จินตามณีนโผย ท่านได้แจกแยกไว้มี ปาทะแปดจำเท่า เป็นข้อเค้าคำ
 บัพพ์ ใช้คำสูงศักดิ์รี ว่าพระบาทแห่งเจ้านาย หนึ่งพระพุทชบาท
 คนเกิดอนกดาตบุชธาหตาย จงจำคำภิปราย ว่าบาทเท่าสกตทอ บท
 บาทแดงเงินบาท ตั้งไว้ชาตควรจำหนอ ให้คงสกตทอ เช่นพระบาท
 ชาคคเคยงกัน อุบาทวะจันไร ใช้ สกตทอจอยเรียงรัน คั้นคำจำดำคัญ
 อุบักตะมคชไซ คียงริบราชรบาทัว เปนฉกาจฉกรรจ์ไทย ทอรวม
 ไทยย เช่นอุบาทจัทฉนทมาฏมี้ คำหนึ่งคนระบาท บางนักปราชกัฟาท
 ว่าเปนคำบัพพ์ คืออุบาทจวอเปนรือ บางท่านว่าคำไทย ไม่ควรใช้ถึง
 ทอจอย ระบาดสกตทอ เช่นระบักชคัตถยาม วิภาคไว้เปนสอง จง
 ตฤกตรองกระแต่คความ จะใช้ไหนก็ตาม ไม่ห้ามปรามตามแต่ใจ ปา
 สะแปดจำบอง ตกเดยดองมาเปนไทย เรียกกันอ้ออิงไป ว่าเชือกบาศ
 คดอองกชสาร กรมพราหมณพฤคมิบาศ รัคคปต่าตราชานาญการ เค็ก
 บักคัตราจความ ตามบาทบทคชกรรม วิชิโหราสาคร จันอุบาศนบอ
 ประจ่า ช้ทางโทษแนะนำ ว่าจันร้ายฝ้ายข้างไสย เต็มใช้ตัวทอจอย
 เหมือนอุบาทจคู้จันไร จอมจบทพิไตร แผ่นไม้ทักคัตถา ไปรดเกตุ
 ให้เขียนใช้ จันอุบาศนเช่นนี้หนา คันเรียงกันมา สกตใช้เปนแบบแผน
 ศาธาใหม่คช ลีบาทบทใช้เปนแดน เรียงรือยาคูแกลง คำบาดบาท
 ประหลาดหตาย คำบาทไทยมคช รวมทงหมดท้บรราย ยี่สิบห้าโดย
 หมาย หมู่คำบาทปราชประมจญ

มิด

๐ คำบิตในสยาม จำเพาะความไม่ถามดจน ฉาช่างกบิตกบจน
 เปนโรคบิตอดโรยแรง เจานเขามาเตือน ทำบิตเขื่อนพุดแอบแฝง เจ้า
 นนกระแวง เขายอแยงตาทอกัน ผ่าเปือกเรียกบิตคนรู้ คตมกบิต
 ผัน บิตहांไซครัน ตุกบิตหันกระชนชด ของสูงมชอคง พระท
 นงภทริบรู สำหรับราชสถิตย เมื่อฤกษ์แรกเถดงถวดย ความแปดก
 ชดแจ้ง ที่โรยแบ้งเจริญอัน พระครูผู้สำคัญ แแบ้งศารางวางแบ้งดง
 รายนคควชเวท ไครเพทพราหมณตามประสงค์ แดวจึงเชิญเต็ดจองค์
 กระษศรยนงบตตงกมนค ตงแตงนามตามกิจ ภทริบรูแท่นมกคด ถ้า
 หรับเจ้าภูวดต แกรราชาภิเศกศรี นบิตไทยภาษา หกวาจาเช้นพาท
 กบคำหนึ่งบัพ รวมเปนเจ็ดเต็รจคำชาน

บุด

๐ จบบิตกิตคำบุดกร ไม่ต้นตุดไว้วิจารณ์ คู่่มบุดไทยพจมาน
 ตามพวงแหกแปดกภาษา นอกนมแต่บต ฝ่ายมคชแปดวาจา คือ
 บุดกรแตภรรยา อิกบุดกรหญิงแตบุดกรชาย สำหรับเป็นคำดี ใช้พาทที่ทุด
 เจ้านาย กุดบุดกรคำนหมาย ตุกตระกุดคำดำมัญ บันดาบุดกรผู้ชาย
 มากเหตอหงายต้นด้วยกัน ควรเรียกโดยจำนน ว่ากุดบุดกรบุดกรตระกุด
 บุดกรคคำถามคช จงกำหนดค่นเค้ามุด ฝ่ายตั้งตักฤชฎีพูน บุดกรตประตน
 แผลง บุดบะแตบุดบผ คำบัพไม่มีแผลง ฝ่ายตั้งตักฤชฎีแปดง
 เป็นบุษบบุษบา คำแปดว่าคอกไม้ ท่านก็ใช้มากนั้กหนา อีเหนาเรื่อง
 ชวา คิงบุษบาเป็นนามนาง บุดะต๊ะพากยมคช มีกำหนดที่ใจวาง

แปลว่าชาวต่างชาติ มีต้วอย่างเช่นพดอยบุคย์ หนึ่งเป็นชื่อเดือนนี้ เพราะ
 งามดาวชาวบริสุทช คงนามตามตมมมุต บุษยมาศปราชพาที ความกม
 มา บุษยาลิเศกศรี ท่านจัดในวิธี อภิเศกเจ้าชรัตนทร ราชรถ
 เตียงเศกช้อม เครื่องชาวพร้อมเสงครดิน ชพเทียมดะออินท์ เรียก
 บุษยราชรถทรง ตาบศชื่อโคบุตร เรื่องตมมุตรามวงษ์ ชื่อช่างกะวี
 พงษ์ เรียกโคบุตรหางอย่างโค บุตรบุตรสืบวาจา พรรณาว่าตามโว
 หารเหตุเศกเศไ้ไบ ราชณบัญญัติจคยบุตร

แปล

๑ คำเบ็ดภาษาไทย ไม่มีใช้ทุกแห่งหน มคชบทนิพนธ์ ควรหยิบ
 ยกทกวาจา นายเวรราชบัณฑิตย์ ท่านแต่งคิดตงตมญา เรียกชื่อชุน
 ชรรมา ชิบเศกใช้ตกด คอ แปลว่าประสงคคอดถ ชรรมบริยศรุเพียงพอ
 เจียนจางานดามดอ อองรดห่อพระคำภีร์ เจ้าฟ้าชรรมิเศกศรี กนตนิเหตุ
 แห่งวาที ชัมมะคำตนม อธิประอิศรา แปลความตามชื่อเศก เป็น
 เจ้าใหญ่โดยชรรมา ตมนิเชอมวาจา ชรรมิเศกศรีแบบระบิต หนึ่งว่า
 พระภูเศกศรี แปลตามเหตุได้ตงตม แปลว่าเจ้าแผ่นดิน ตกดศอรอการันต์
 นฤเศกศรีคำนเศก โดยชื่อเศกเทมือนกน นราชเศกศรีตงรร อิกวาจามา
 บันตม ชนาธิเศกศรีช่า รวงสามคำโดยนิยม แปลว่าเจ้าอุคม ทรง
 ยศใหญ่ในนรชน ก็คือเจ้าแผ่นดิน แผ่นเศกตงนจบตงกถ มคชบทยุบต
 บอกรคำเศกศรีเหตุแดง

ไบต์

๑ เรือไบต์ไทยอังกฤษ ช่างกันชิตคิดเศื่อแสง ไบต์คำอังกฤษแจง
 กิ่งว่าเรือเรือช่ากัน คำเรียกไบต์จิหาร แต่ไบรณมานานกรัน คำมถูก
 แบ่งบัน ชอบบพูดตงภาษาไทย คำเติมอุไบตถ ชื่อกำหนดตามวินัย

ร้องเรียกตามช้างไทย ไร่ที่ส่งขุมหมึกกัน ทำกิจการแห่งตั้งมี ที่จำนง
 นับตามจัน เพญดับผ่อนนับนั้น โดยเขตรขันอุโบสถกลาง คำไทยใช้
 คดองไอธู เรียกว่าโบตว่าวิหาร เดยเดยดองมานาน อุโบสถคำเต็มหาย
 คำไทยมักใช้สั้น คำเต็มหมึกแปดงกาย เรียกตามกันมากหลาย จนดง
 รอยพูดพดอยกัน สระโบกขรณี คำบาพ้อมดำคัญ คำสังสกฤษฏ์ฉนั้น แผลง
 เปนโบษขรณี แม่กกกับแม่กค เปดียนกตบทกนกัน ภาตคเปนภกค กับ
 บุคคดเปนบุคคด

ขวค

๑ แกงขวคนี้คำไทย พูดเรียกใช้กันทุกคน รากเง้าเค้ายุบด จะ
 อย่างไรไม่ช้คความ กินเครื่องกระยาบวช คำนี้ตรงจตุเห็นงาม เหมือน
 กับพอกหมูพราหมณ แดพระสังฆสังคพิช อาหารเจนเนอปลา บันดา
 สัตวชวกรรม ถองาแดสาดี ผดไม้ไต่ทุกอัน ร้องเรียกจากินบวช เวดา
 สัตวพิชกรรม คนไทยใช้จำนน ฮาไศรยความตามคัมภีร์ ขวชเนนรแดบวช
 พระ ค้องเจนดระเบญจกาม อย่างคางชไนค ฤาษบวชค้องเจนกาม คำ
 เคิมประวชชระ ดคเดอนดระเปนดยาม สกคค้องชคคาม ควเคิมปอแปดง
 เปนบอ กำหนดคด้วยยศไทย คำบวชใช้ไม่เพียงพอ จึงแผลงบอเปนผอ ว่า
 ผนวชค้วเจ้านาย ยกไว้เปนสูงพจน์ ตามแบบบทค้วกฏหมาย สูงคำ
 คำพิปราย มีช้คแจ่งแห่งนุสนธิ

บับ

๑ คำบับไนดยาม คนบุมบามบับบับนั้น ฉบับแบบยุบด เยียร
 บับชบไนดี บัพพะค้ำมคช พอดกคพจน์จาท ว่าปด้องจาคมนี ที่
 กำหนดบทชบาย เวพูบัพพะพว้อง แบดว่าปด้องไม้ไผ่หลาย แต่คั้น

ไวพจน์ประพันธ์

จนถึงปลาย เป็นปัดของคณบางต้นยาว ออกของคุดบัพ แปรคำศัพท์ได้ดั่ง
 ดำ ว่าชอนนมมือจาง เป็นปัดของปัดขององคุด ดักรบพเรื่องพระเทศ
 บันเป็นเขตรชนกณทมม์ ว่าด้วยท้าวโกดีย์ ประดาทพรแปดประการ แต่
 อกคโพิธส์ดอ ทานเวียงจัตเป็นวรรคจาว เรียกนามตามเหตุการณี่ ว่า
 ดักรบพนบเป็นกณท บัพระดาภูเขา แต่พวกเราใช้รอหัน ตามตั้ง
 ดักรบพณี่ แผลงว่าบรรพค่างาม

บป

๑ บัญบาปเราพูดใช้ นิมใช้พากย์ดยาม คั้นเต็มคำในคาม ภิระ
 อัดกคคเป็นไทย คำแปรไม่มรับ แปรทับศัพท์กันรำไป นานมากเข้า
 ใจ กนชดชดไม่ชัดสน คกตงเป็นคำไทย เพราะเข้าใจกันทุกคน แต่
 ฟังตั้งเกดกต ปยงกตอย่าดตเตย บापเคราะห์คือเคราะห์ร้าย ตาม
 ไหรทหายทักเฉดย คนอยาบทำบาปเคย ไม่ชยะแขยงใจ

บข

๑ คำไทยไม่หักบข คือหักขุขย่นเข้าไป คคอยู่เป็นเยอโย ไม่หัก
 ชาดกตาศจากกัน บัพพระคำบัพ สักคมีพอเรียงรัน ที่ใช้เขียนว่าบรรพ
 แปรว่าก่อนผ่อนตามกาด เช่นว่าบุรพทศ บุรพนิมิตร ใช้มานาน ทิศคั้น
 เป็นประธาน แดคั้นเหตุแห่งร้ายค บุปยาตายายญาค ชนกนารถชระนระน
 เรียกบุรพการี ทานทำคุณอุตหนุนมา ถึงครุแต่อาจารย์ ได้กอบการ
 ให้ศึกษา ตั้งสอนวิชา ทางโดกยคคัชรรม์ คอวเรียกโดยสมญา บัพพระ
 กวรเหมือนกัน บุรพนกับคำบรรพ ไม่แปรดกกันโดยเนื้อความ ไปยก
 คาบุทอต จัตรายรงคด้าตบตาม ตรีภูตหงายช้วนาม บุรพบุรค้เรียก
 ตามวงษ์ คือทานเกิดชนกอน ก่อตรีภูตโดยประดงค ดับเรื่องเนอง
 นามวงษ์ โดยช้วนดตหงันมา แม่กบบอไวพจน์ มีกำหนดเช่นรำมา

สิบสามนับวาจา พอเจนจบครบจำนวน นึกเรียนเพียรเด้าบ่น อย่าตัก
 ดนเด่นตามตอ ตั้งจิตครึกโครมครวญ แบบกระต๋อนตำเนาในย คัวบอ
 จิตเป็นหมอด จงตราตรวจตามคำไข ชินชาญชำนาญใจ เขียนอะไร
 ไม่ขัดสน จิตข้อบอโวพจน์ แจกจบหมดบทยุบต ตั้งเกศเหตุแบบยนต์
 เยี่ยงถ่านาคำพิปราย

๑ โวพจน์กำหนดคัว

คัวบอ

จัดแจกแยกคำพอ

พากย์ไข

บทอธิบายบอกตรอย

โดยละเอียด

เพียรเด้าเพียรจำได้

สอดกแต่จกตายฉงน ฯ

๑ จิตเริ่มเต็มค้อมคัง

คัวปอ

กตหมอดโวพจน์บอ

บอกแจ้ง

นุกเรียนอวยารวอ

เรียนเร่ง รุเฮย

อุดำหือย่าสรรแต่รัง

ตฤษคิใจหวังสอน ฯ

๒๘

๑ คัวปอแม่กน คัดแบบยุบต นิพนธ์เป็นกถอน คิตคิตจัดคำ

แนะนำนิกร เปนอุทาหรณ์ งามกยกมา ฯ

ป็น

๑ ปุณบั้นแบ่งบั้น คำไทยไซกัน ตำมัญญาจา บัญชางมกช คื่อ

บทบัญญัติ แต่หากคตมา เปนภาษาไทย ถึงไม่ได้แปล ฟังคืบทกระ-

แต่ รู้แม่เข้าใจ บัญญามันทึบ บัญญาอ่องใจ บัญญาทรงไตร

บัญญัติแม่หย่า บัญญานคื่อ ทำนจิตเป็นชื่อ เจตสิกขรรม อนุรู

ระบอบ ฝิดชอบบุญกรรม รู้อองทางขรรม รู้อองทุกประการ ฯ

ปิด

๑ คำไทยไซ้บั๊ก คีตาไม้หด บักใจไซ้งาน นาดำนาบั๊ก ย้าย
 ยักหลายตั้งฐาน บักข้างบักร้าน ไร่ไม้จบดง บักคำบาฬี แคคณเดิม
 ที่ บักชระตรงตรง แปลงชระเป็นชระ สระกักคง คำแปลงจำนง ว่า
 ฝ่ายบั๊กบัน ขางชนทุกมาศ คิลไม้คดาค นับดับห้าวัน เรียกศุกร
 บักษ ฝ่ายชาวแสงจันทร์ ฝ่ายข้างแรมสรรพ เรียกกาพบั๊กษ ว่า
 เป็นฝ่ายคำ ดวงเดือนมคคตา ยามคำประจักษ์ เขตขิงแบ่งบัน พระ
 จันทรเป็นหลัก ไทรจะท่ายทัก อาไศรยคิล ขางชนทานยก เรียก
 ชุชนบั๊กษ เพนไปกิม คามตั้งตั้งกฤษฏ ดิขิตวาที ความคงคิล ขาง
 ชนทุกเดือน คำว่าประระบั๊กษ แปลความประจักษ์ ว่าพวงอินเบอน
 บิดเป็นตั้งครุ อยู่ตางบ้านเรือน เขียนบั๊กษจงเหมือน บักษชนบั๊กษแรม
 บักษนชด คำแปลว่าตั้งคอง มีบั๊กษนแซม คอหมุพทค ทงนกกกาแกม
 คำบั๊กษาแกม จำนวนเชนกัน กำหนดคำบั๊กษ แยกคายย้ายยก เช่น
 คำราพรรณ เปนเจตวาจง รอมทงสามัญ ไม่แยกแปลกผัน แบบ
 บรรพคारा

ปิด

๑ ปุณาดกवादปิด นิคำไทยชด ดำมัญวาจา ตุกบั๊กเป่าบั๊ก สัตต
 บักปา บ้องบั๊กหัตถา ภาษาไทยตรง หนึ่งไนคำบั๊ก แปลงเป็นปรัด
 ใช้ตามประสงค์ เหมือนว่าทรงปรัด ผัดภักครผจง โดยความกักคง
 ว่าบั๊กถายา คำว่าบั๊กจย นนมไน มคธภาษา แปลว่าคั้นเหตุ ซึ่ง
 เปนท้อ ไศรยแห่งผด เกิดก้อค้อตาม หนึ่งบั๊กจุมัน คำนพุดกน
 กชดเนอความ ว่าของเกิดอยู่ จำเภาหน้านาม รัตตามเห็นตาม ได้
 ทุกตั้งอน ทานเพนเปดยนบท แปลกจากมคธ ว่าปรัดยุบัน คนอ่าน

ไวยพจน์ประพันธ์

อ่านดู จรุงดูคำคัญ ว่าคำเดียวกัน บัจจุบันจากที่ บัจจุสไต้มย อัก
อย่างท่านไซ บัจจาตักมี แปลว่าจอนรุง พวยพุ่งระพี คำหดองพาท
บัจจาตไต้มย วิชัฎการ ไซ้แผลตงแผลตงสาร อูเป่นอาไป เป่นคำดำทุก
เก็นนิกคนไทย แต้จงเข้าใจ ตุงคำรำชาน บัจเจกะโพธิ ไต้ครัด
เป่นไต้ต คต้ายโพธิญาณ ไม้ปองไปรดต้คัว ให้พันตงสาร บันต
นิพพาน เซ่นองคักศพต ไม้ครัดเทศนา ตังต่อนประชา ให้ถึงมรรค
ผล ตักชองปล่องปลอด รอดจำเกาะคน เรียกนามตามยต บัจเจก
โพธิญาณ คำไต้สจรรยา ธิบัตินา ไซ้มานมมาน เป่นคำแปล
ยาก ไม้มากสาธารณ์ แผลตความวิตถาร ว่าธิบตี เป่นเจ้าไต้สจรรย
ศฤงฆารกรรมกรัน มังมุตพุนทวี่ อิศรานุกภาพ ปรามปราบอริ แผล
พระบารมี ทวี่ทศโกถัด อิศราธิปติ คำนักชต แผลตอย่างเดียวกัน
หนิงอศรา ธิปตักตั้งรร เป่นคำเดียวกัน ไม้ควรกังชา บัจตาสระจาศ
คำนี้ไม้คดาศ นักปราชไซ้มา ตมหายใจเข้า โดยคตองนาคา ที่ใน
กายา เราท่านทงหลาย หนิงบัจตาสระ คุ่อจจรรระ ซึ่งมิ้ในกาย
ไต้เลือนเคัดอนมา ตามเวตาผาย กรรมพันจกกาย ก็เป่นบัจจูกต
บัจตาสระจาง มคธมีอ้าง ไซ้เป่นเต้ามุด แผลตงเป่นปรัด จักเคิมเพิ่ม
พุน เหมือนคำพิตทุด พระปรัดเรือนจันทร คำบัจเตถาน หนิงจะ
แฉะ ซึ่งทักคำคัญ คิวตองตักต มคธพากย์พรวณ เตวีจแกตงกลน
สรรร ประพันธ์พจนา เมืองอินทรบัถ แฉ่นแกฉ่นกักรูรัฐ ไต้พศนศรา
คิวตองตักต แบบบคณัญชา มคธภาษา ังมญานคร ในบอไวพจน์
แจกคำจัจต บทอูทาหรณ์ หนิงยตีบเชิต ันเตวีจนิกร ไม้ถคทต
ทอน ถังนกรบจบตง

๑ จบขอไวพจน์แก้

หมวงค้อยอพอยดยัด

ไปพิศดารมิน

ยัดบวจากาไค

ควรถวิล

หยาบไซ

ฉันทน์ พียงแฮ

ตรวจแฉ้วตงกตอน ๗

๑ หมวงตถัดจัตแจกตง

จำแนกจำนงพอ

ทอดท่ายฉายคำฝอ

กตอนตุรางคณางพริอง

คองผอ

พจน์พ้อง

ฝากเพิ่ม บ้างนา

พริ้วชาส้วตระเบ็ง ๗

๑ จะรำคำค้น คือคำว่าผล ประคนว่าที่ แรกเริ่มเต็มใช้

คำไทยไม่มี เอาคำบาฬี มาใช้เจรจา จึงต้องสกัด คัดลอกกำหนด ตาม
 บทบัญญัติ ถึงแปดไม่ได้ แต่ใช้กันมา ตั้งเกดตั้งกา ก็รู้โดยหมาย
 คือ ตกษณผล ก่อเหตุข้างต้น เกิดผลข้างปลาย เช่น พฤษกษังามงอก
 ผลตอกกคนตาย เหตุต้นผลปลาย อธิบายเค้ามุด เหตุเพราะเซานา
 หวานดำเข้ากดำ ดงแรงเพิ่มพูน ไตรวงไตเม็ด ตำเรือบริบูรณ์ ผล
 เกิดแต่มุด เหตุต้นคนทำ ผลว่าผลแตก ขยายย้ายแยก จากเหตุ
 ต้นดำ เรืองนงทราบ ฉ่ายบาปบุญกรรม ที่คนกระทำ เปนเหตุ
 ให้ผล ถ้าบาปเปนเหตุ ชักไปโนเชตร ชักร้ายทรพด ถ้าบุญเปน
 เหตุ วิเศษศุภผล ชักได้ไปดต มงกตส้วตดี เหตุผลมคช ตัวอย่าง
 อ่างบท คำใช้มากมี แต่ไพลยาม เดือกความพาท พุดอย่างผู้ดี
 ถูกไม้เรียกผล กับผลประโยชน์ มักพุดคิดโอริ อยู่แทบทุกคน คำพุด
 เหล่านี้ ไม่หนีแยบยนต์ ค้องในยุบด เหตุต้นผลปลาย ๗

ณ

๐ ฝนกำลังยาม กระจ่างโดยความ ที่ใช้หม่นหาย อักษรผันแปร
 ห้ามแต่คำตาย แปรผันกตมกตย มีหน้าผายผัน ผันกับผัน คำพูด
 บางที อารวมคอบกัน บางทีก็แตก แยกคำจำนน ผันหน้าหากัน
 ผนภกตบุรพา หนึ่งคอกบวผัน ม้อย่อนนัต ในท้องกวดา ปางพระ
 ทรงธรรม ผายผันยาตรา สรรเสริงชารา ทรงเต็ดบวผัน เนื้อความ
 เช่นนี้ คำไทยพาท จัดเปนด้ามมัย ไม่ต้องอัดดแปร รุแนทจกน
 จงจำสำคัญ สักคนอนิด จิตรผ่นชนะร แท้คำมคธะ ดยามอย้า
 ถอด ว่าใจค่นรม โดภถ่นฮาจณ หนึ่งว่าใจค่น โดคห่างทางชรม
 หนึ่งผ่นชนะร เปนชื่อพฤกษะ ทานใช้ประจำ คือค่นตะคร้อ คู่ก่อ
 เกรกรรม กับหมักายคำ ค้งกับกัตปมา ถึงมาตรแปรได้ ไม่นมที่ใช้
 ในสยามภาษา ชักมาดมทบ พอครบจวจา คำผันพรรณา ช้แจจแจ้งใจ

ถึง

๐ ผงพองโทเอก เขียนมาอเนก แบบภาษาไทย นามงรวงผง ผง
 โทชานไซ ที่พองฮาไศรย พงเอกฮาจณ ๗

ผิด

๐ พุดผิดคำไทย เจียวผิดอะไร จะให้ใครกิน เราพูดเพี้ยนผิด นัต
 หมายนายนิถ คนผิดหัดคิน ผิดพ้อข้างพาด เหตวนภาษา ดยาม
 พจนา ใช้มาเนิ่นนาน ด้ามมัยญะพากย์ ไม่หลากสาชารณ นักเรียน
 เขียนอ่าน รูได้งายตาย คำว่าดัมมศี น้เป็นคำอัดถ วจาทพิปราย
 แปรว่าถูกต้อง สอดคดองเกยวกาย คดงเคด้า บ คตาย ดัมมศี้นอก ใน
 ดัมมศี้นหายอย่าง คือแข่งกระต้าง แด่ออนดะไม ดัมมศี้นเกิดสุข เกิด
 ทุกข์ในใจ หยาบดะเอี้ยตชานไซ จัดไฉ่นานา ๗

มุต

๑ ขาดตายแทงมุต ฎากันออกตุด ไปดอกตำรา ตำมุตตำห้วย
 ที่ถ่ายกงคา มุตมุตขนมมา เป็นสิ้นทั้งกาย มุตเช่นตั้งว่า ดยามภาษา
 วาจาพิปราย ปดามุตเบ็ดหย่อน ปดาห่อน โถดักตาย มุตอนดินตาย
 ในสายชดชี่ มัชยมตมมุต ไม่หมดจิมติ ต้องชาทาทวิ เพราะ
 จะเกิดอนกดาดี จากด้าครวิธิ โหราค้ำกร ตมมุตสุพจนา ๑

๑ คำพูดว่าผี ดยามวาที เบญจระวาจา ผีเกิดในกาย ผี
 ปากวาจา ผีมือเดชา ผีเท้าผีพาย ห้าค้ำหนอ ท่านใช้ค้วฝอ
 เช่นแบบบรรยาย แคตถกวนน พาทมกกตาย คงแต่ผีกาย นอกพัน
 เขียนดี ของบราณไซ ถ้าเขียนคงไว้ เห็นใคร่จะดี มีไซเห็นอยยาก
 ถ้าหากโตมี ท่านผู้กูร จะว่าเขียนขอ แพร่น้ำค้ำแบดก หมวดตนยาย
 แยก แจกค้วฝอฝอ ค้ำไซไม่มาก วิภาคเพียงพอ ต้นเค้าเหต่ากอ
 หมวดตมพจนา ๑

๑ จบหมวดตตรวจเจตริจสัน ดารา
 รอมลับแปดวาจา แจกแจ้ง
 ถ้าดับนับตมญา ไฉพจน์ ผอแซ
 เพียรคิดเพียรคิดแกดง กถันไฉฉานจำ ๑

๑ แตนจะชเรอง พอไฉ พจนเฮย
 รอมรวบพอกอไทจ วากย์เว้า
 ถ้าดับนับเรียงไป จวบจบ หมวดตนา
 จงอยาดมเดอนเค้า คัดคนฉบบบรพ ๑

ฉบับ ๑๖

๑ พอกอต่อเคียงเคียงกัน จักรจบรำพัน ไฉพจน์กำหนดนับปน
 ผู้อ่านอย่าคาดจิตรณม ว่าคตระระคน คัดจำเนียงเยียงกัน ๑

พน

๑ เบื้องคณแจกพนด้ามัญญ์ ดยามย่นย่น ยดอย่างท้อข้างออกไซ่ ข้าพน
 ว่าดาตาศไป บูราณคำไทย เขียนไว้ตักคนอกกร จะนระว่าป่าแดงฉวน
 คำแปลดงแดงฉวน เป็นพนพ้งยดอย่างคู้ จุดพนป่าเต็กคณมดู มหาพนครุ
 ทานแปลว่าป่า ไหญ่ยง พนจรกว่าพรานเดินตง พนตณท์ค้ำคอง ว่าราว
 แห่งป่าสาธารณิ วัดพระเชตุพนวิหาร นามเค้าชานาน เทียบตามอาราม
 กอนมี้ อนาคตปิณฑะเรฐู เตือนมได้โยคี้ แต่องค์พระดำศักดิ์จาจริย
 ชยสวงพระเชตุกumar สร้างเป็นวิหาร ถวายแต่พระชินวร จึงยังเขานามกร
 โอรสภุชร พระเชตุผู้เจ้าของสวง ชยวัดเชตุวันตมกอร ดยาม
 กระบอง เต็มอยู่เป็นเชตุพน มคธตักตพ้องปน กับไทยแม่กน ระคน
 คัดอนนิตนาม คาทานิพนธ์แปลความ ว่าท่านผูกตาม คณระแดงบาท
 บทฉนท กายยกตอนพระเจ้าทรงธรรม ทรงแต่งประพนธ์ เรียกว่า
 พระราชนิพนธ์ ผ่าด้านผ่าทอด้วยจน สัตกทอส์ากด กับพดพศรานาม
 ตรง กองทัพทวยหารจตุรงค์ เป็นแรงแห่งองค์ นรราชราชภูชร
 เรียกว่าไพร่พดนกร พดรบราญรอน รุกรบบทดบดำทนิ หนึ่งเรียก
 จตุรงค์เสณิ คือพดหิษคี้ พดรถแดงพดอศ์จา อักพดกพดเตินบาท
 สี่เหล่าเดณา นนามว่าพดจตุรงค์ กองทัพทนบจ้านง เรียกไพร่พดตรง
 ตระหนักประจักษ์ส่ากด ซามแดงไทยเรียกซามพด คำนประตณ ประ
 ศคพดโยธา หนึ่งองค์คัมเค็จส่าค้ตา ทรงก้าตังฮา มุภาพพระญาณสืบ
 มี จึงได้ทรงนามพระศรี ทศพดมุนี ว่าพระทรงแรงสืบประการ ส
 ระพดว่าพดกดำหาญ สรพดไซชาน ว่าคนก้าตังคังาม ๗

พน

๑ คำพนเช่นพูดในสยาม คือนับเรียงตาม ดีบริ้อยเป็นพนหนึ่งคอง
 พูดเพื่อรำพันพาหง เขาฆ่าพนอง แวะเวียนให้ถูกผูกพน บ่อนถั่วเด็น

พดพนกน เดนการพนน คตพนเปนนตไป คำแหงหวพนมใน
 กดาโหมมหาดไทย เช่นอย่างพนพดพนพาน พนจนพนคูกพนกงาน มีแต่
 เปาราน ฐชควาคหวพน เทดานนบเปนนดามญ บมคดการนค ๗
 ดอดจะเด็รมเคิมปดาย พนชโนบาพนมหตาย จกรบาบรราย ธิบายแด
 บอกชอกความ อนุพนชแปดวาคคตาม ดัมพนชด้นชนาม ว่าผูกให้
 เเนองเรองแปด พนชว่าผูกถูกกระแด พนชนแด คำไทยกโกดเคียงกน
 ทนงวาพระราษดัมพนช ฌมวงษอน คตเนองในเรองราชพงษ ทนงพระ
 ดัมพนชวงษ เชอถ่ายแหงองค ดัมเค็จพระเจ้าบถพ ดัมพนชมิตรไมตรี
 คอกนอหม จคกรกดัมครวมกน ทาคาเชนราราวรรณ ชอเชอการนค
 ว่าผูกวาเนองเรองความ พดกพองเภาพนช พงษนาม มคชสยาม มาชอง
 ระคนปนคำ พนชพดกพองคอรถ่า เหนยกรูประจา การนคคองเด็รม
 เคิมปดาย พนชพรรณมคชกตายกตาย รอนันบรราย คุพรรณผก
 กาด ไบเชยว พนชคคอกการนคชยาแฉดยว ว่าพดกกรูเกรียง พดกเทยว
 พดกอยุ่หมุเดิน พนชพนชแปดวาเจริญ ดวยตั้งทเพด็น ยศคักคดแดอายุ
 ใว รูปพรรณผวพรรณผองไต้ ฉันณะเคิมใน แบบบทมคชคอร
 ครอง ภาณทอ่าหือว่าชอง คกรูภาณทปอง ว่าชองอนทนกนา
 ดะหุภาณทอนชองเขาคธา ฐชงทงศา เองหยอนแดออนหน้าหนก ๗
 ภาณทชองประเด็รรูคักค อักคามหัก ฆรภาณทค่าสูง ภาณทระคณนา
 จุง ดองคำพุง เชนเรยกวารคณภณท ว่าชองดอมแดวแกวอน
 เพรวเพรคเคิดฉน เพชรนดแดจันดาดี พนชพนชวาท ว่าฝนวาบ
 เขยนม ชอ บอ รอนัน พนชพนชชอทกอน ผดมคากน แปดวาพายน
 นาบ รวมพนไทยทงบาพ ยัดบเจดวระจ แงจค ไซชคทุกคำ ๗

พาน

๐ พานพานไทยพูดประจำ ไต่พานทองคำ พานเงินแต่นาคทอง
 ขาด ปลูกถัฟานทอดไม้ใหญ่ยาว บางทีมีราว ค้ำมคตของแดงฝังขด
 แหพานพราวมมากตากจน ได้ด้อมปลาดจน ก็จับมีจณามาขาย พูตระ
 พระพานอวยบคาย พ้องพาน โถดักถาย แดกถับเขาเชือกพานคู้ พาน
 ไทยพูดใช้ชินหู ชดชดเชตชู มีอยู่เพียงหกวาจา มีพานพูดตามคำบา
 ฟ้าใช้กันมา เป็นชื่อแห่งองค์อมรินทร์ คองท่งกตมอชนิด บางคน
 เขียนมัน ดักตค้วพอบอศวร พระนิพพานนฤพานด้อยบส่วน คองตาม
 กระบองน บาพดักตมอชนิด บำหนิงนำค่าง โรยริน อยาคหยดอจัน
 บเวณทวอจันวาร ปลายแดนฮินดูตู่ฐาน เรียกบำหิมพานค้ เพราะมีนา
 ค้างพว้างพรม ดักตมอศวคณนิยมน การนค้ดร์รดม กบพจนทเรียกหิม
 วนค้ ค้างว่าบริพารอนนค้ คานรวมกัน กบค้างทวอบริวาร แบ่งงวอ
 เป็นพอบควรการ รอดักตพจมาน บงคขบมคชบทม คนพาดรานร้ายราว
 ทุจรีทไนตรี ทวารบเวณบาปกรรม เรียกว่าคนพาดจงดำ เห็นยกได้
 ไลจ่า ว่าบทดักตค้วดอ ชักค้ำอนนชพาดกพอ จรูค้คคอ ทคอท
 เพิ่มเต็มค้ำ อนนชอว่ามีคบชดคค้ำ บอเห็นชวาค้ำ แดคคคบงคคตค
 คนพาดอการปุนกัน ไม่รู้ทอน จะผิดจะชอบกอบการ ทำไตใช้แต่
 โมหานธิ งานจักเดียงาน บองคบ้อคคยอมใจ เช่นนอชพาดชานไซ
 เป็นชอคามไน ยุดตคคนร้ายแรง ประพาพเป็นชอแกวแดง จักรพาพ
 ขอบแฝง จังหวัดพิภพโดกา ดองค้ำดักตพชบา พิแจกจวจา พย
 จบพอบครบหมจคพาน

พิน

๐ นายพินค้ำไทยไชชาน มคชค้ำชานาน ว่าพินแดงพินพาทยมี
 พณนคคอกกระจบบี ชงด้ายคคคค พณพาทยคคอปชองกคอง พินทว่า

เพื่อน

๑ พุดว่าปลาดูเพี้ยนตาย บอต้องชบาย เปนบทสยามภาษา
วิระมคชวาจา ใช้แดงแดงมา คือคนหม่นมากปากเพียร ๑

พง

๑ เดินป่าฝ่าพงองเวียน พงไทยใช้เขียน จำงแต่พงเป่าตาย
ปลาดูพงหอยกระพงหาย บอต้องเคิมปลตาย ด้วยพงนกงด้ามญี ๑
มว่าพงษพนธ์ วงษพงษเพี้ยนกน กักรรเปนคำเดียวคง เช่นว่าพระยา
จรพงษ ท่านใช้จำง นบคักตกระกุดเขอดาย ต้มนคพงษพิปราย
องรอบเรียงราย วิเศศวิศุทธยุดม จรดนคพงษนยม ตำตบพุกรม
แต่ตมคตอดวงษมา จรโรกระยะพงษวงษปร่า กฏยศดมญา ทงตอง
ประเล็รูเด็คต อภพงษวงองษยงทอ อักคานึงมี ต้มมคเตพยพงษดรร
ว่าวงษตมมคเตจญี คือกระษตริยอน สูงดุดมมนุษย์บอบูน หนึ่งข้างมี
ดักกระกุด ท่านนับประยूर ด้อย่างทแยกแจกพงษ พงกหนึ่งพระพรหม
ทรงหงษ รังตฤษติจำง กนบว่าพงษพรหมมาน พงกหนึ่งอศักร
บันดาน เรียกนามตมากาด ชื่อว่าอศักรพงษพรรณ พงกหนึ่งนารายน
รังตรรค ต้มมคเรียกกัน ว่าวิศณพงษกร พงกหนึ่งพระเพด็จฤทธิ
รังตฤษคินามมี ว่าอคนพงษคช ทงตพงษนปรากฏ แต่งนามยศ
แห่งข้างแดงางเทจญี พงษนชอบบอการนค บางอาจารย์ตรรค บังคบ
ว่าศอกคอกจร คำพงษจะแจกจำงอน ให้จบกระบวน บอต้นบอดุดวาจา
ให้เห็นพอเปนอุทา ทรณพงษภาษา มคชเปนบทศัพท์ไทย ๑

พัก

๑ หยตพักสยามคความไซ ถด้าพักมีโน ตยามพากย์มากมุด
แดงพักพวนกนเพิ่มพูน เหมือนว่าเกอูกุด เป็นทพานกนอาไศรย พระ
ภักตกร้าพุกพากยไฟ เราะเรียกใช้โน ราชาศัพท์สูงวาที ใช้ทอ

ไวพจน์ประพันธ์

ภรรยาปดายเป็น ครุฑเทมทวิ แปลว่าตองหน้าคางาม ย้ำหมเจ้านายพน
นาม เรียกทรงตักตาม พระยศในราชมณฑล พอพรรณรอนันท์อาพน
คังคอประคน ประคองว่าพรรคพวกกัน พรรคระกัษวรรคเป็นอัน เดียว
คำจำนน หากแปลกทแปลงวอพอ ภาดัดเติมภาดัดหนอ แปลงคอบเป็นกอบ
เช่นกบศัดตเป็นศักต แปลว่าจำนงจงรัก ยอมใจสมัค อาด้าด้วยคความ
เต็มใจ ถ้าจะแปลตรงคำใน บทพิชานไซ ว่าคบบว่าเสัพยต้นองคุณ
ฝากกายกจเกือเจือจน บมคิตทารุณ ประทุฐแต่เจ้านายคน เรียกว่า
ภักต โดยภด คอองคความยุบต แห่งบทชบายวาจา เช่นราชภคคิตตมญา
หนึ่งหอดวงเสนา ภาดตยงมหลายนาม ภาดตภกภกต โดยคความ ที่ไซใน
ดยาม ยุบตภกตเดยวกัน แต่คิตตเป็นการนศ อานแต่ภกตตวรร
ตมมุตว่าเหมือนภักต เช่นว่าข้าเฝ้าไม่มี ตงามภักตปรัต แต่ของคพระ
เจ้าจอมปราณ พระยาบ่าเรอภักตจตการ กรมวงษ์ชานาญ ชานัทกตั้ง
เสด็จตวรรพี หอดวงมหาใจภักตเจรบัน มหาตเด็กฝ่ายอน อยู่ในราชวง
บวร หอดวงแผ่วพดภักตนามกร นือทาหรณ ภาดตเป็นภักตแทนกัน
หนึ่งภกษชอบอการนศ มคชยนยน ว่ากินแต่เจ้าอาหาร คำเทียบเช่น
เจ้าพระยามาร จับหมุ่มฤคพาด เป็นภักษแต่อมอดม ว่ายุภกษชวานกกัน
ดม รูปตราในกรม มหาตมบัตคตังหอดวง พากย์ในคำไทยทงปวง
ตรงจทุกกระทรอง ตยามจะไซไม่มี เช่นไซแต่ในบาพี คือภกตภาค
ว่าตองนาคคุณคองรแจง ภาคว่าตองนบ้นอย่าแคง คารายาแถดง ว่ายาเต็มช
ภาคมัน คือแบ่งตองนยาเท่ากัน น้าหนักแถตวรร ตะตังตะตังตมคอง
พทชตาศนภาตจำนวน ทอดวงว่าตองน อตตคภาคตามบี คำว่าภาคยะ
นนม ชอการนศทอ มาเพิ่มแต่เติมปดายคำ แปลว่าตองนงามคองรจัว
แมกคุณโดยดำ เหนียกรูแต่คุดฟังตาม พระมูมพระภากษยนนาม พระ

พุทธเจ้าความ ว่าพระผู้แจกคุณของ คำศรีเฝ้าภคยศวรตรอง แปด
 คามละบอง ไนบทมคธคำตรง คำมีตั้งนงามตำรง ศรีตอตั้งตบนิยง
 บัญญัติว่าคำสูงศรี อนึ่งจากยบาฬี ดยามพาที ว่าพากยแดพจนภาษา
 เช่นกัมพชพากยชวา พากยแดมดา จะพากยหริภุญไชย ดยามพากย
 คือภาษาไทย มคธพากยไพ เราะคำแห่งเซามคธิ พากามพากยเซาบุรี
 อังวะวาทิ คือมานพมาตบดรรพ์ พากยเคตงภาษารามัญ ตั้งตั้งกฤษฏ
 ยัน ว่าพากยแห่งพราหมณอินดู พากยแปดจัดตามแบบครู ชักมาให้
 ดู ให้รู้วาทพากยภาษา คำเต็มว่าวิจักขา แมตงพิพากษา ว่าพูด
 วิเคศคัตตสัน คำพากยเหต่านควรถจิต ใช้มาฮาจิณ แต่ยากจรูใจ
 ความ

โพก

๑ ผ้าโพกนั้นพวกคำดยาม สกตกอตาม แมกกทียกเปนไทย
 บริโลกว่ากินคำโน มคธอติใจ อัดอย่างว่าเครื่องใช้ดอย อูปโกกน
 กัดงรอย ว่าของใช้ดอย แต่แปดกทใช้ โกดเคียง ตมโลกว่ากินพร้อม
 เพรียง คืออยู่รวมเวียง ติดยกินแดนอนนอนนั้น อีกคำวาทโกศะขันช
 กองลมบคือนั้น จะกินจะใช้ไฟรบุดย โภคะทรพยนคาคำมุด ไทยพูดเพิ่ม
 พูน บพักจะแปดบรยาย คำพอแมกกมให้ตาย คำเช่นพิปราย ประ
 จจบบั้นจบครบครัน

พด

๑ แมกกค้ำพดตำมัญ เช่นไทยใช้กัน ว่าไม้คพดคักะบือ ช่าง
 เงินโบราณชาญมือ สันทคหิตปรีอ พดคังแดงกตอกตอกตรา พุดพด
 โทพิชวาจา ดยามภาษา ถ้าเห็นยกแดเรียก ใช้มี กำหนดพจนไนบาฬี
 ว่าจะนะเคิมที ทานแปดงเฮาจอยเปนพอ จึงใช้เขียนพจนคังนอ การันค
 ไว้พอ กำหนดว่าพจนถ้อยคำ เช่นกับพากยพจนควรตำ เห็นยกจง

แม่น้ำ ถ้อยคำภาษาวาตรง ไวพจน์วิจารณ์จ้านง แผลโดยประดังค์
 ฉัตรดวงซึ่งคำคล้ายคลึง พจนาคณิศกรร่าพอง แผลจงถองถึง ว่าความ
 แห่งถ้อยคำคน พจนานในตำรณุสนธิ ว่าถ้อยยับด ในแบบคติมหาย
 พจนวิภาษนอชบาย ว่าเชิงเยื้องกดา ย กระทบทักดำจวาจา พจน
 สุนทรธมญา คำแห่งเสมียนตรา นนแปลว่าถ้อยคำดี เอกพจนพหุพจน
 บาฬี ท่านใช้มากมี ในที่บังคับศัพท์แต่ง เอกพจนตั้งเดี่ยวอย่าแต่ง
 พหุพจนแต่ง ด้วยของซึ่งตั้งมากมาย แปลคำเช่นว่าบรรยาย กำหนด
 อย่ำกดา ย ศัพท์อดักดหมตกัน เจ้าเมืองกมพชผูกพัน คำนกดั้ง
 แดคำว่ากมพชฯ ท่านดุดบอดังระรา เช่นทุกเจดฯ ท่านยกว่าทกวันวาน
 บัพพะระคมคชคำชาน ท่านแต่งแปลงสาร เปนบทบรรพตภูมา รือหัน
 ดักดคอตรา เช่นใช้กันมา กมอยู่มากหดากคำ วัตถุประสงค์พจนนำ
 นิเทศทางธรรม เปนตั้งสังเกตฐฎวาทิ เปนพรตเช่นบทใช้มี ว่าพระมุนี
 นักพรตท่านอดออมใจ ภาษีสร้างพรตอยู่ไพร คัดบ่วงห่วงใย รักษา
 ธรรมาธรรม การที่ประพฤติแม่น้ำ เปนแบบประจำ ท่านจัดว่าพรต
 จรียา แจกพดกำหนดจวาจา ถ้าฉบับนี้มา ทั้งหมดสืบตามคำคง ๆ

พัต

๐ ตมพัตพูดคำไทยตรง อยู่งานพัตองค์ แดได้คะพัตคิดพัน
 ดนเจ้าตอดกงพัตกัน ทรุกให้เที่ยงทมิ ณะที่ตุดมหดมเดม กงพัตพัต
 ด้วยไบกเบน แม่หญิงใช้เจน ประจบประจวบรอบเรียง พัต ไชกจำมร
 คุ้เคียง พัตต่างต่างเคียง ต้าเหมยยกที่เรียกในดยาม ลักดตัวคอดอ
 ความ พัตด้ามญานาม จำแนกแดแจกคำไทย พชนนนำตั้งได้ย
 คต้ายกับคำใน มคชนบทวิชชนนี ขรอยแดแรกเดิมที่ จะพูดวิชชนนี
 นานพัตเป็นพัตคำกดา ย พรรมะพัตมะนะใช้หลาย โดยบทชบาย ก็ว่า

เจริญวัฒนา เช่นนาพระพพัฒน์ตยา ว่าน้ำใจดี มัคคเจริญราชการ
 พระยาศรีพพัฒน์นามชาน ตำแหน่งพนักงาน พระคตงตั้งค้ำคองกรม
 ขุนพัฒน์ดมบคุดม แคมกหมกหมม เปนมกนบรชอยพ รัชฎากร
 พิพัฒน์สร เค็กช้อหออัน เปนท้องพระคตงใหญ่ยง แปลคความตาม
 คับทประตงค์ ภาษาไทยตรง ว่าทเจริญอากร ทิวเขตรแฉนแฉฉน
 พระนคร รวงมทรพยอากร แดราชทรพยทงผอง บางคนเรียกรัชฎาปอง
 ค้ำข้างเงินทอง บอคองกับค้ำรัชฎา บอมัควรธือเปนค้ำรา คัดแปลง
 ราช ชิบายบอชอบเชิงการ จักรพรรดินามเจ้าจอมปราณ อาณาภาพ
 โไพศาล ได้ผ่านพิภพมณฑล อาณาแม่ทวดลาด ทวีปตั้งค้ำบด
 คดอดพิภพจตุรงค์ มีจักรแก้วทพยโศภณ อางบันดานคด ให้เสด็จ
 ตั้งราชฤไทย อางให้จักรแก้วเปนไป โดยประตงค์โต ประตุงค้ำริห
 ทุกประการ จึงทรงบรมาภิฐาน จักรพรรดิภูบาด บพิตรผู้ใช้จักรทรง
 วจิตาแสดงพิตราตรง แปลค้ำจ้านง ว่ามาทุกขอย่างค่างพรรณ ใช้ว่า
 พิตราภรณ์ดรร ประตัมค้ำกัน ว่ามาแแต่เครื่องแต่งกาย ภัตกรภอภรรยา
 ชิบาย ว่าเข้าดุกหมาย สกคตจวดอรชเคิม เช่น ใช้นิจจระภัตกร
 ค้ำเสริม คือเงินจุนเจิม กับเข้าเข้าดุกทุกฉน หนึ่งภัตกรทอรช
 การนค ดุงเช่น ใช้กัน ว่าภัตกรมุขมณี แปลค้ำหน้าจ้ำเวญค้ำ
 อักค้ำหนึ่งมี ว่าภัตกรบิฐบวร พระทึง ไรยแบ็งตยมพร อภิกเศก
 ภุชร ดุงบทชิบายภายหลัง หมายตราคความชอบชาวคตง อ่านช้อคนพัง
 กษัตจภัตกรภรณ์ แปลค้ำเครื่องแต่งอรชอร เจริญศกคตงนทร ทิต
 เสออันตงวมอินทรย ภัตคัมระว่าเท่าชุด พศคัพาท เปนช้อแห่งชองมา
 มา ค้ำเคิมวตถุแฉดงมา เปนพศคูปา ษาเรียกค้ำเหมียกในพราหมณ

ตั้งพิณธรณินแปดตาม คำใช้ในด้นยาม ว่าต้นว่าชาติขอขบขี้ ยกเป็นช้อย
ราชพิธี ยิ่งอาชฎานาม เมื่อครุฑที่ตักเขตรณ น้า แจกพัดไทยหอมรวม
คำ ดิบเจตประจำ ที่จุดเป็นหมอดตครวจครา ๗

พาด

๑ คำพาดพูดในภาษาไทยใช้เจรจา มีมากบอหดากจำเนียง เขา
ไม้พาดเรียบเทียบเคียง กตอนพาดแปะเรียง พาดบ้านนผ้าอะไร พาด
ราวอีกพาดมันไค พระองพาดขมไป จนยอดโคนคโคตครัน ตั้งวาศ์พูด
พาดพังกน เหนตามถ้ามัญญะพจนต์กตคักคอก ภาษนะใช้ต้อยคักกอก
ภรรยาควงชอ ดักตแดอานออกตรง ไท้เถลาดทองคำเครื่องทรง ราชธา
คักทคอง เรียกพระตุ้พวรรณภาษนทอง ดักตชอนนอการันคักปอง เขียน
คามตบอง บอณิตฉบับแบบบรวัพ ว่าคองพิพาทขียนนัยน . เกิดแก่งแย่ง
กน แดคองในพ้องคักหา พินพาทขนศาเคิมบาพิ พากยภาษา เหนอง
นบแคคักบทอากิ เขาจาเป็นพาแปดงอิ เป็นยอเด็ริมทวิ คนครีแคตตั้งช
กิงตควด คัดคักบ่าบรрдาน เดียงก้องกิงงาน มกษทานเรียกจาทิ ใน
ด้นยามความแยกแปดกม กักหนตคนครี ตำหรับแดงจางจอง ปักังระ
นาตมอองกตอง คระโพนอักตอง น่านบด่ารบรวมคอง เรียกว่าพินพาทย
ครบอง เป็นช้อยจ่านง ที่นับในคักบที่ด้นยาม อาพาชโรคเมี้ยนรูปนาม
แปดให้ชัคคความ คักบ้อยแดใช้คักกง ตำหรับพูดในพระดั่งชี่ คักพระ
ด่มุหองษี่ อาพาชเป็นโรคเรอริง ประพาศ์พอพิณพจนัง คักคอกประดั่ง
ดักตมคชคักชาน แปดจาแรมราศจากตฐาน บัดนโหวหาร ช้างไทยมัก
ใช้เทียบวชม เรื่องตะครบทกตอนกถ่าจดม ตำเนานิยม เด็ดจประพาศ์
พงไพร เด็ดจประพาศ์ชดาโดย ประพาศ์แรมโกด เด็ดจประพาศ์ยาตรา

ไวพจน์ประพันธ์

ประภาศกถาภรรยา จำพูดเจรจา เช่นครัดประภาศพจมาน ครัด.
 ประภาศกัททายนายปาน ประภาศตามถาวร คตอนันตมีมา ประภาศ
 ประพาศันนา เปนต้องวาจา จงจำทนายแปรแปด ตั้งฉากสมพาศกระแด่
 ความเดียงกันแปด เขาจะเปนพระแปดกเดียง แปดว่าอยู่พร้อมร่วมเรียง
 สยามดำเนียง สมพาศว่าอยู่สมดัง คือหญิงกับชายอยู่ครอง ฤๅ
 เดียงมดอง ดวยดอบดวยดกรกเซย ก็เรียกสมพาศตามเดย รุกนตาม
 เศษ ที่ไรประดิดคคกถย คำหนึ่งหน้าภาษากร เดียงรอเปนขอ
 ควภาศนภภรรยา คำแปดว่าดวงพระอา ทศยธองนภา ดังคคดวขอ
 บอคง เช่นคำภาษากรวงษ์ แปดโดยจำนง ว่าพงษ์อาทศยเทวัญ ดทช
 เกจจำนน คำวงษ์พงษ์พนช บังคับคอกออักษร บริภาษว่าคำคตรอน
 พุดเพี้ยเยี้ยหยอน กะทบกะเทียบเปรียบปราย โอภางษ์ว่าแดงสว่างนาย
 เนิตฉนพรวณราย แดเรียกเปนนชอรคมี หนึ่งคำเครื่องหมายผู้ดี คนมีก
 พาท ว่าทนายสมพาศนา ความนดุดมคำภีรา พุดตามกันมา ก็แดง
 เอยศทรพยต้น จะแปดให้คองตามระบิต คนไม่เคยยิน จะแย้มจะ
 สรวอดทวงนม พาศนาว่าเครื่องอบรม โดยโตกยนิยม พุดอ้างว่าบุญ
 หนหง เปนเครื่องอบรมตราครัง คิตคามตนตั้ง เจาเจอนบอเคตอน
 กตากถาย บุญหงอูปกมภัสบาย มยคคกคททาย สมบูรณสมบค
 อศรา เรียกทนายสมพาศนา บุญอบรมมา เปนเค้าเช่นมุดพุนผด รวม
 พาศชอมสยามยุบด เดริงสำรนุสนช ประดมดับห้าคำควร ๗

พิศ

๑๑ หมวดพิศคิตคำจำนวน แจกตามกระบวน บอแผนบอพ้องคอง
 ตาม แบบฉบับในคำสยาม แต่หากคิตความ ว่าพิศว่าเพ่งแดงแด งาม

พิศพิศดูต้งแซ่ งามค่าน้ำแฉ กระทบงกักรคำไทย แต่คิดคูน่าสงได้ย
 เห็นเช่นคำไทย ควรใช้สังเกตตัวคอ เหตุใดจึงใช้คอคอ เหตุอันคนคนคอ
 จะเขียนก็เขียนตามกัน ประวิตรบพิตรคำมัน ว่าท่านมีธรรม์ สัมบัติ
 เป็นที่ปดมใจ ครตักตรวมไป ท่านมีกวางใน ท่อนท้ายพระนามใหญ่
 ยศ บรมนารถบพิตรศอบท ตำแหน่งกรมต ดงมากมีหลายนาม
 บพิตรชอเชอสังเกตตาม ค่านแปรคความ ว่าแต่งว่าสร้างบำรุง พระอาราม
 หตวงในกรุง เทพยไต้ตุง อดราชบพิชนามชนาน แปรคความตาม
 ศัพท์โบราณ เป็นไทยไชซาน ว่าจัดกระษัตริย์สร้างทรง พิชยาคือวิชา
 ตรง ท่านแสดงจำนง ในตั้งตฤษฏภาษา จึงเป็นคำแปรคพิชยา คือ
 อย่างมีมา เช่นพิชยาจรจร ผู้ทรงความรูกรูตอง คำหรับรายรอน
 พรอทแต่แร้แต่หลาย เพียรฆ่าปรอทอชตวาย ฤทชเกิดกับกาย จึง
 กลายจึงกลตบนามกร เรียกวาพิชยาชร ราวเรื่องตั้งหร จรเท็จแต่จริง
 จงตรอง ค่านบอย่างหนึ่งแต่สอง อย่างด้ามอย่างปอง คดอชจนลับ
 รอยพน ถ้าคบตั้งชยาเวียงกัน เอกะพิชมัน ว่าชองอย่างหนึ่งพงพัง
 โทพิชใครพิชเวียงตั้ง ชยาศัพท์ประตัง สองอย่างด้ามอย่างเวียงไป จนตัง
 ทศพิชแต่ตงไซ ว่าดิมอย่างในย เดศันทวไคยจง แปรคันคำใช้ไคย
 ประตังค ปตายคำพิชตง เท้าไคก็ได้ไคยลัด พิชค่านศอกรยีน แปร
 ไคยระบิต ระบอบว่าอย่างค่างพรณ พิชโกไคศอกรย แปรค่านมัน
 ว่าโกศตัมบคิต่างมี พิชไคสรุยวาท จางวางชาจท คำแปรคก็เหมือน
 ไคศอกรย พิชเคชะเซมชน พิชอกรพรณ พิชณรงคอกนาย
 ใช้คำพิชมหลาย พนทบรราย ตำแหน่งชุนนางทุกกรม พระคตงดิน
 ค่านิยม พระยาเจ้ากรม นานาพิชภาษ ตำแหน่งว่าอากรม หลาย-

อย่างยิ่งทว่า โรงหอยแถมอ่อนจันทไทย คำพิชเช่นอ้างอย่างไซ คงประ
 จักษ์ใจ ขอเชอด้กตจคจำ วิธะบาพิพจนำ ไทยแปดซำคำ คือแปด
 ว่าพิศม์ดาร์พัน เขียนไซได้มอการนค วิเป่นพินัน ศอคยด้กตจคแฉง
 ทรพิศม์วาพิศม์รายแรง คมภรแพทยแฉง ว่าไซมีตาดโดยตรง ยดร์พิศม์
 ว่างูจำนาง แปดคจามประดงค ว่าพิศม์ตงตบบคคกาย ไซพิศม์พิศม์ไซ
 บ ฉาย พิศม์ของกนคกาย ท่านเรียกว่ำพิศม์ดำแฉง ไหรายาเบือดาร์แรง
 เรียกยาพิศม์แฉง ดยามว่ายากนคกาย มคชวิธส์ดำดะกตถาย เป่นพิศม์จาศ์
 หมาย คำไทยว่าคจวมคูนเคย แคแบ่งข้างรักชมเชย เช่นคำพิเปรย
 ว่าพิศม์จาศ์นาฏนจน คำพิศม์จคแฉงประมวญ ดิบเจ็ดคำควร จะจตจระ
 จำคำกรว

พิศ

๑ คำพิศพิศไทยเจรจว ว่าเขียนอักษรา คิคกันเป่นพิศยัคยาด เหตัก
 พศเอาทำม้กตาด พอไซไปกราว ครงนทาดไมทัน คำพิศเช่นนงามัญ
 คำไทยพูดกัน คิวคอดกตงตงาม วิธะว่าพิชไซตาม มคชแปดคจาม
 ว่าของทตบองษจวร ดิงว่าพิชชัญญาหาร เข้าเจ็ดประการ ที่เก็บไฉปดุก
 ตามกราว ดาร์พิศพรรณเพาเรยัคยาด ทังมะเด็ดหน่อจาว ก็จัดว่า
 พศดาร์พัน , แคข้างคำไทยไซกัน เอาไฉทำพรรณ ทำพิศมิไคร์เจรจว
 บางคจบบทงตองจวจา คนร้ายรามา ไมเอาเป่นพิชเป่นพินัน พชนบาง
 ที่เขียนกัน เคิมมอการนค เห็นข้างจระถนเหตงเดย

พูด

๑ พูดทชาดนนำชมเชย พูดช่อนเราเคย กิงบักกเป่นคันดำ พุดดาพุดจับประ
 จำ หนึ่งนายพุดดำ เนียงไทยก็ไซคจวมอ ฉนพุดมตักคคจวมอ เพราะเค้าคันคช

ดูทดมะมกชคามิ แปลงจำผู้เถาผู้ม ความจำเรณูศรี เจริญอายุยืนนาน
 จนพมนามเทพย์ในตู่ฐาน ราชศคณานค เปนเทพผู้เฝ้าทางได้ย กัมพูช
 ว่าเขมรดุจโน กัมพูชบทไซ คคัประคนหนหลัง ภูชะว่าเขนควรพัง
 จักรภูชหวง ว่าองค์นารายนตกร แปลอกอย่างหนงครูดอน มียุทธ
 ทรณ ว่าทำงภูชงกนาคินทร นวาชนตกายน ทงตองระบิต ระเบอบก
 ชอบบรยาย วรรษุชนคานจกชยาย แปลโดยธิบาย ว่าเครื่องประ
 คับทุกพรณ ชอบบม้นอกการนค ภูษคองภอกรร ยาวาเครื่องแต่งดระ
 ไม วรรษุชนคทตมิโน คำเลื่อโคไพร เราะเริ่มแต่เคิมอ่านมา จำแดง
 เครื่องแต่งกายา แห่งเลื่อแดง วัชูปบคปฏิตนธิ ตราเครื่องยศเด็ค
 มงคต แห่งจอมภูวดต ธิอภูษนาภรณม ภูษนภูษนาว่าท ทงตอง
 วจี กัจจคเปนอย่างเคียวกต ตมเต็จตมัพุชทศพด แปลโดยยุบด ว่า
 พระผู้คณเบกขาน โดยบทตกตทอทาน ธิอเซอเคิมดาร์ ต้าเหนียกเปน
 การนคเรียง บางทตองอ่านออกเคียง ตังเกดคำเคียง ธิกรูว่าไซการนค
 ธิาพระพุทชเจ้าจันน พิตทุดทงธรรม หนีอานคองเรียงคจวราย พุทช
 คักราชคณปตาย ทตองแดงหมาย จมะราช้างนำตองนภาค รวมคำพุดพุด
 เด็จดาร์ ปรระมอญปรระมาณ มียุครบเกล้าคาง

พุด

๐ หมวดพุดคำไทยจำนง ความไทยตรงตรง ค้อมตมพุดตุงองม
 พุดจาปฤกษายินยอม ปรานีประนอม เพราะคนช่างพุดพุดค แถวบ้าน
 บางพุดทรายมี ในท้องชอช เปนเนินเปนหาดตาดชัน พุดที่คำไทยพุด
 กัน เปนคำจำมัญ บังคับตักคคัวตอ บางคนเขียนตักคจข โดยยอด
 พ้อช ว่าออกแต่คำบาท ค้อดูจจะธาคุเคิมที แถงถึงเกณชได้ต อย่า

เชื่อย่าใช้เขียนตาม เพราะพูดนแท้คำดยาม - สกคตอตาม ดิงแบบบั้ง
 คับเห็นควร ภูคทมิในจำจน มคชชบวณ โนแบบที่ใช้ก้นมา มีแต่
 ภูคทอภรรยา สกคตอตรา ดิงภูคบี้อาจอาจหาญ ปลุกภูคผีพราย
 ร้ายราญ สูงเท่าดาตาด ค้อฤทชกับเราเราดี ภูคระมคชบางที เปนคำ
 กถางมี แแปดอิดถวาสักดอสาธาณิ เช่นว่าภูคทงทุกสถาน ด้องนกระ
 มตมาน มุ่งหวังแต่คู่ช่อสากถ บางทีความเพ่งแดงยด โดยแบบยุบด
 ประดงค้แต่หมุ่เทวดา เช่น โนยานี่ระภูคา กถางด้วยเทวา โนภูมแด
 พนมพร บางทีเชิงค้บที่สังทร เรียกเปนมามกร แห่งชาคคินน้ำดมไฟ
 ดิงมหาภูคต้นไกร ภูคจิตเจมใจ จงแจกแดแยกดีตั้งฐาน ดินแข่งน้ำ
 เหวดอากาศ แห่งดมพัตพาน เพลิงร้อนระบมบ่มกาย เรียกมหาภูครูป
 โดยหมาย มีทอหญิงชาย แดดคองทงต้นโตกัย ภูคระมคชวาที้ เดิมคำ
 เตียมมี - แแปดแปดกเพราะแยกเนื้อความ

เพด

๑ เพดเภทพูดใช้โนดยาม ฮาไศรัยใช้ตาม แคบทมคชบาพี เพราะ
 เพดคำไทยไม่มี จะพูดพาที้ ก็อ้างแค่อัญญูภาษา เช่นพูดไครเพทพิท
 ยา ก้านมมา แคเวทวิเคศแห่งพราหมณ์ ซึ่งเขาจัดไว้เปนตำม จำแพก
 โดยนาม ที่หนึ่งอรุเวทางค้ ที่สองยชเวทยางค้ ตำมะเวทวง ที่สามครบคาน
 ค้ารา ประเภทค้อภรรยา ค้องโนบัญชา แบบบทสกคตทอทาน แแปดว่าย้าย
 แยกแตกฉาน แจกจากประธาน ทคองเปนครันเค้าม เช่นกับกะดก โหม
 จักรี เด่นาธิบคี้ ทงสองเปนครันเสวกา ถรมชนแยกย้ายช้ายชงา จะ
 นัยคณนา ฮเนกอนนค้แหดหตาย ยงหัวเมืองชนเวียงราย ซึ่งแยกกระจาย
 แดจัดเปนเอกโทศรี อักทงจิตวามูรี เรียกโดยวิธี ท่านว่าประเภททงหตาย คำ

ว่าอาเภทถกถกตาย คือต้นกับปลาย บอต้องแฉแฉกแยกกัน เกิดเหตุเกิด
 เกตไภยันน์ ว่าเกิดไภยอัน ตรายมตายคู่ขลุ่ย เจดะว่าเพศเค้ามุด
 มคชเพิ่มพูน เปนพากย์สยามความไซ เพศหญิงเพศชายกตายนิน มิศเพศ
 พรรณไป พงษเพศวิเศศสูงทรง แปรงเพศแปรงกพวกปลดอมพงษ์ ตาบศ
 จ้างง คือเพศผนวชบวชนาน ยึดบห้าอายุประมาณ ฝ่ายไทรจารย์ ว่าเป็น
 เบญจเพศครบปี บัญจะวิเศศเต็มที อาเทศจะจี จึงเปนเบญจเพศพจน์
 ร้ายดีเปนนทกำหนด ความในแบบบท ฉบับคำหรับไทรทาย

เพ็ด

๐ เพ็ดไม้ปลอองถกปลตาย บรเพ็ดฤศตาย รัชชมอย่ากจรเจรจา
 วจระคำมี โนบา พืแปรกนมา ก็แปรงว่าแกจจเซียร คำไทยพูดไซจำ
 เนียร คือเพชรรัดเจียร ชกเห็ดยมแฉฉจรไน เรียกว่าเพชรรัดนอ้า
 ไพ บอมีแกจจโต จะเทียบจะทหนักตั้งอง เมืองเพชรบุรีนามปอง เปน
 คำจ้างอง ว่าเมืองตั้งเพชรเด่นดอง ชกเมืองเพชรบุรีกระทรอง ฝ่ายเหนือ
 ธรรมอง คำเดียวกับเพชรบุรี เจ้าหม่นธรรมเพชรรัด คำเต็มบาฬ
 ว่าดีพพระวิชกคตโก ท่านแฉดงแปรดงศบท์โดยไว ทารแห่งพราหมณ์โบ
 ราชนเรียกด้าเหี้ยกเปนนาม แปรดว่ามกกตตาม สุจริตใจงาม ทุกอย่าง
 ไนราชกิจการ พระศรีธรรมเพชทรงญาณ เปนนามชาน แห่งองค์
 พระพุทธมุนินทร์ คำนนถปราชย้ายจินศ กระวัดคตสัน ว่าออกแก้ธรรม
 พัญญู แฉดงตามฉกฏระเปนครู เมื่อพิเศราระหตุ เปนถ่มในดกษณออกษร
 บางทไซเปนนามกร แห่งองค์คตศร์ ถ่มเต็จพระเจ้าชรณ์ กระษัตริยกรุงเก่า
 กมี ถ่มญาพระศรี ธรรมเพชเดดีจครองกรุง แปรดว่ารอบรูบารุง ทุกสิ่งผดุง
 โดยเหตุแฉไซเหตุการ หนึ่งคำว่าเพชรญาณ ว่าบัญญัติปาน กับเพชร

ไวพจน์ประพันธ์

๑๒๓

อินแขงคมคาย พระเพ็ชรชะฎาโดยหมาย คำบอกธิบาย จำชื่อแห่ง
องค์อมรินทร์ จุดพดกคำเพ็ชโดยระบิต ที่ไร้อาจิณ แต่จุดเป็นหมวดตรวจ
ตรา

แพด

๑ คำเต็มเดศสระโนบา พ้นแดงแดงมา เปนเพ็ชยเปนแพดยพิง
ยด แปลว่าพ้อคำทุกคน เชนาประคน ในคำว่าแพดยพิงจำ ถึงนาม
พระเจ้าจอมขรรคม แพดยนิตรคำ นนบกเนื่องเรื่องความ ท่านเกิดใน
ระหว่างเขตรคาม พ้อคำพระนาม จึงนับว่าแพดยนิตร เดชชะอำหมอ
ตั้งหริ สองซออักษร เขาเปนทยะท้ายคำ เขาขอเปนพ้อประจำ เปน
เพ็ชยแต่จัว เคิมเอเปนแพทยอกจาร เช่นกุมารเพ็ชยไซชาน ว่า
หมอกุมาร กุมารแพทยกม คำราหมอเรียกคำภี แพทยอกจารที่
ว่าเดชชะดำครตามเคิม โรคมากหาแพทยเคิมเคิม ขวัญเข้าชำเคิม
โรคาก็ค้อยเบาคตาย หมวดเพดคำแพทยเคิมปลาย เช่นฉันบรยาย
ยนต์แยบที่แอบแฝงเผื่อ

โพด

๑ เข้าโพดนั้นเปนพากยเจือ จะเปนคำเห็ดอ แต่โกชนะโนเพรง ตก
เบ่นคำไทยไซเอง เขียนกนคฤาณเครง สักตักวคอดดำมัญ โภชนาหาร
หากพุดกน คำนทานสร แคบทมคชบาพิ อาหารแต่บันตาม ท่าน
ใช้พาที่ ว่าโกชนะทงมวน พระสุทชโกชนคำคอร ใช้ในกระบวน
แบบเบ่นคำคับทราชา สัมโกชคำใช้ก้นมา ความโนภาษา สยามว่าการ
เฉติมชวัญ คือคองเดียงคูปริอมน คำใช้จำนั้น จำเกาะแต่ในการหอดอง
ทำขวัญราชภูรทงปวง มีใช้กระทรอง จะใช้สัมโกชเดยตาม โพธิ
ญาณอ่านเขียนกนคคาม มคชแปลคความ ว่าพระบัญญัติใหญ่ยง ส่า-

มาดลครดรูเบนองค์ ดัมพุทธรุตรง พระญาณอนันต์โตไทย โพธิ์ดมภา
 มีใน ขอมกตายเปนไทย ด้วยไธมาพาทกาตเพรง ก่อสร้างคึดทาน
 คัญานเครง เพอครดรูเอง ทานเรียกว้าโพธิ์ดมภากร แด่ไทยพุตไธ
 ไชชาน คำโพธิ์ดมภากร นันเพงเอาพระบารมี เหมือนว้าเมืองดาวภักดี
 เปนข้าขุดี ดอองพระบาทบวร พิงโพธิ์ดมภากรภูษกร กรุงเทพนคร แด
 ยอมเปนข้าเขตรคณิ เช่นนคำไทยไชกัน แปรคความยนิยน์ ว้าพระบรม
 บารมี คำหนึ่งเรียกคณิพระศรี มหาโพธิ์บาพิ ทานว้าคณิไม้ค้ำคัญ
 เปนคัดมค็คพระศรร เพชครดรูธรรม วิโมกษวิมุติหุดคถอน ข้าม
 เขตรดงดาวลาคกร ดุโดกอุคร ข้านะเกดคัหมุมาร คณิโพธิ์จิงเปนเจคัย
 ฐาน โดยนามชานาน มหาโพธิ์มณฑต ชัยจัตวร โพธิ์ค้ำบด กรุง
 เกานุดนัช ประดงค้วคณิโพธิ์งาม พระราชาคณิหนึ่งนาม โพธิ์องษ์
 ตาม คำแห่งก้าหนดยศดงมึ แปรว้าคำแห่งเฝ้าพงษ์ แห่งพระผู้ทรง
 พระญาณอนันครดรูธรรม นงโพธิ์นค้ำค้ำมัญ แปรว้านางอนัน ดอองแด
 พอพิงชม ดกคชอเชอนิยม ตามแบบบรม บูราณค้ออ่านค้ำบมา คำ
 โปดเช่นว้าพรรณา ครบค้ำบวาจา จงจ้าในค้ำอธิบาย ๙

พบ

๑ แมกบค้ำพบม้หตาย จักแจกชยาย มคชดัยามคความม้ พบ
 ะคนไทยพาทั ประดบพบศรี สุตากค้อนจรจิด ค้ำพบเช่นนค้ำมัญ
 คนไทยพุตกัน ค้อบออดกคบทไทย— ภาวะมคชค้ำไซ ทานแผดงแปดงไป
 เปนภพบรรจบวาทั ว้าเปนว้าเกิดว้ามึ แปรในคัมภีร์ ท้อางทเทียบ
 เพียบเพ็ญ ภพระโดกัยแปรว้าทเปน เกิดคัดค้อหากเห็น ะระหนัก
 ประจักษ์ไยนา ตามภพเช่นพุตกันมา ทหนงค้อกา มระภพเปนพวก
 นิกกร รูปภพท้อดงดงหกร ทค้ำมอมร อรูปภพครบครัน ไตรภพท

ใช้จำนน คุงแจ่งแบ่งบัน เป็นส่วนทั้งตามความตรง พระไตรภพนารถ
 คือกองค คุ้มพุทธชินวงศ์ ทพิงทั้งตามโตกาท่านชกใช้เป็นสมญา แห่ง
 จอมนรา ธีราชผู้ครองกรุงไกร พระดำมภพพ่ายแกว่นไกร ตำแหน่ง
 ทหารใน เป็นคู่พระราชสงคราม สมภพดีมีความ ว่าวันฤกษ์ยาม
 บงเกิดแก่ศรรภมารดา งามเฉลิมพระชนมพรรษา แห่งปิ่นประสา ถยาม
 ชีเบศร์นฤบาท เวียงราชสมภพศัภวาร กำหนดตามกาด งามรอบพระ
 ชนม์คดปี่ พระไตรภพนารถมุนี พระนามพระศรี สรรเพชญ์ศรีธรรม
 แปลว่าพระผู้เป็นจัน โดงโตกยลสบสรรพ์ ทพิงแห่งภพทั้งสาม คำนใช้
 เป็นพระนาม แห่งเจ้าจอมสยาม เช่นไตรยโตกษณารถอยู่หัด คัมเต็ม
 ภาระเรียงค้ว แปลงแผดงพันพิ้ว เขากบด้วยศับทอนปน ใช้แยกแตก
 ศับทนต์นช เป็นภพพดายกต ประกอบให้ชอบจางา ๑

พบ

๑ ผาพบเดือพบพบชา ถยามภาษา งาม่งพบเพียบเรียบเรียง
 ดาอฮยหักพิบดงเอียง หนึ่งน่นดำเนียง พิบพิบไกรจับไก่อู ชาติพิบ
 น้าอดตุ ไม้มีผู้ช ผู้เชิดให้เด็คดอยตน งามน่าอาภัพชนจมน งามคชคตต้น
 สันทรพิยทุกถึงถารพัน ชาติพิบเช่นคำจำนน แปลงว่าเหตุอื่น งามชคตบอ
 คอวแก่การ คือกตงกำเนคเตยรจณาน เป็นชาติพิบฐาน ไม้คอวจะได
 บรรพชา ในพระวิโนยตักขา ชาติพิบเอกา ทศพิชประเภทเหตุแทน
 ห้ามจคตบญญิตเขตรแดน บอให้ปดอมแปลน เขาเพศภิกษุสามเณร ๑

พบ

๑ ทอดคนพิงพาบดัมเอน ไทยพุดกั้นเงิน งามจับคระพาน้ำแกง
 คำว่าถารภายยังแคง จะเป็นคำแผดง แต่พจนสะภาจะมี แปลงว่าคองม
 เป็นเองค คือกอจจะวาที ทจริงภพุดคามาจริง คำไทยมักใช้ประจิง

แกมรอยแอบอิง ว่าสารภาพพจนา ฤๅจะเป็นเค็มจางา สารภางา ว่า
 ความที่เป็นแก่นสาร คือทอดเท็จจริงไซชาน บมได้มีมาร ยายอกแกดง
 บอกร้ายจน ความเปนตองในยใคร่ครวญ เตือกคู่แต่ควร แต่ความที่
 ชาติจืดเจเน เพราะของบมิต้องกระเกณฑ์ สุดแต่จะเบน จะมากให้ต้อง
 คดองงาม ว่าคนตู่ภาพในสยาม ประสงค์แปดความ ว่าคนทเรียบร้อยด
 พร้อมทั้งกายใจระจึ ภิรยาพาที่ ไม่หยังไม่เยอเล่มอสมาน เค้าแรก
 ทรอยบุราณ จะอ้างคำชาน มคธว่าตู่ภาวะ พุดแผดงแปดงวะเปนพระ
 สักตพจนะ จึงเปนตู่ภาพราบเรียง ท่านยังใช้แยกแปดกเดี่ยว จะอาคม
 เคียง แปดงอุเปนเฮาเพราค้า อ่านว่าเส้าองภาพพึงจำ มักใช้ตำนำ ใน
 โคลงแดพากยนิพนธ์ สิบเก้าเส้าองภาพกรของสนธิ ด้วอย่างอ้ายยด เปน
 แยบในแบบเขาราน พระสังข์มักใช้คำชาน ขอจงไปรดปราน แต่
 อาคมภาพลฉายพร เปนคำดะเมียดสุนทร ความในอักษร คือใช้แทน
 ช้าแทนเรา ขอนเปนนบัญญัติเบา รานเรียบตำเนา ตำเหนือกในทาง
 พิศทุต คฤหคฤฝ้ายช้าบางทุต ในคำเพิ่มพูน ช้าพระพุทชเจ้าจำนง
 อาตมาภาพฝ้ายพระสังข์ ใช้ทุตแต่องค์ จอมภพแดพงษชัตติยา คำพาบ
 ไทยใช้เจรจา ฐักประมวญมา มีเจ็ดเช่นลัดรำพัน

พิมพ์

๐ คำพิมพ์ที่ไทยพุดกัน ใช้คำตำมัญ มักมาแต่คำบาฬี คัม
 ในคำไทยใหม่ จะเขียนว่าที่ ข้างท้ายต้องเพิ่มศอพอ ว่ารูปเปนแบบ
 คัมคย ถอนดออกดะออย แดอาจจระอ้ายอย่างพิมพ์ สันฐานไว้วางกลาง
 รม คำหน้าบัจฉิม ๒ ศดาศ ๒ เค็ดอนแบบบรพ์ ศพิมพ์ฝาดายหตาย
 พวรรณ อักษรพิมพ์อื่น จะเรียงอย่าให้เรียราย แกะพิมพ์คฤกระตาดีชาย
 ได้รู้พศหตาย เพราะเด็กมักชอบใจชม

พุม

๐ พุดพุ่มคำไทยนิยม ท่านผู้ดม แก่ภาคแก่กุ่มผู้ดี ไวภาค
 ไวกุ่มเกินที่ ไฉยสัยทอี่ เช่นนั้นว่ากุ่มไทยไทย พระกุ่มเทจอาไศรย ณะ
 พนพฤษไพโร นิคมเขตรคามนคร กุ่มจาแผ่นดินดอน อานดอักษร
 ว่ากุ่มกมนิยม ชุมกุ่มจาที่ปลัดกรม ไพร์ทอดวงระตม มหันตโทษทำทาง
 ไชยกุ่มคำไซ้ไว้วาง แปรเนกถางกถาง จาทอนมีไซคไชย หนึ่งว่า
 สมารกุ่มใน เรื่องราวใดใด ก็แปรดจาท้อมตาย คือทกกองทัพทงหลาย
 ฆากันวอดวาย ละครงละคราวครามครัน เรียกว่าตายรวมพร้อมกัน ถึง
 ทางชอน ก็คตายกบรวมชัว ด้จรรณกุ่มเป็นชอบุรี แปรคำบาฬี ว่า
 เป็นทเกิดทองคำ ปราศธนาพุทธกุ่มพึงทำ บุญอย่าเขือบ้า เพญไฟชิ
 ญาณเพิ่มพูน กุ่มจารเป็นคิลิ์สูญ ไปควรเกอกุด แก่การพิชมงคต
 กุ่มดามแจกโดยคำขด แแต่อธิบายคต แตนด้ดกามาจจร ท่านนับโดย
 นามกร กวมะกุ่มผอน ว่าเป็นทเนื่องในกาม ด้พศพรหมต่างต่างนาม
 รูปะกุ่มคาม ทนบนิยมพรหมณาน ทงด้อะรูปพรหมมาน โดยไหยนามชานาน
 อะรูปะกุ่มพนบพ ด้ามกุ่มด้ามภพมณฑต ทด้ศวเจียนอน บังเกิดก่าเนิต
 แก่ตาย กุ่มมทไซ้หลาย เช่นฉนบรรายย ที้แยกแแต่แจกจำนน ๆ

พรม

๐ คำพรมนิยมพจนพรรณ เปนต้องอย่างบัน ดยามมคชบทม
 ประพรมบุพรมดายดี นายพรมไคท ก็เก็บเอาผลพรมมา ไม้พรมรอง
 ศพเร่งหา พรมมีทองนา มกชนออกคินคาศไป เหน็ดานจาทพรมไทย
 พอรอเรียงไป คัวมอดกตหมตคำ ฝ่ายพรมมคชจงตำ เหนียกในใจจัว
 คัวหอท่านค้อเติมตง เช่นข้างอ้างไซ้พรมพงษ์ ค้อนับในวงษ์ พระ
 พรมประดีทธีรังสรรค์ ๆ

พราหม

๑ คำพราหมในสยามพูดกัน เชือกหนดพราหมอื่น จะหย่อนจะ
 ด้งขงคฺ ฎรุมพราหมณมหาธาธาครุ นบถอเชคชฺ อิศฺวรนารายณฺฝายพราหมณ
 คานมคชบถางาม จะเขียนวาพราหมณ คิวทอชาแรกแทรกกดาง การนค
 ณอใหญ่ไฉวอง ถองถงนททาง นทคณนเทศเหตุการ เพียรคคคแคะค
 ไชอาน ใฉฉอนกุมาร ได้อานไดจาคาแปด ๗

๑ ราพันใจพจนอ้าง

อักษร พอแ่

เพียรพากผูกเปนกถอน

กถาวไฉ

เรียงเรียบเทียบถนทร

ทางแบบ ถบบนา

จบเสร์จตำเรจให

อานแจจจาคความ ๗

๑ แคนจะคอตง

เต็มบท

จัดแจกมอไวพจน

พากยพอง

นคเรียนเรจจาค

จงแมน ยานา

กถอนยักยานพรอง

พรอกอ้างออกถนอ ๗

ธานี

๑ จะแจกมอไวพจน ตามแบบบทบอกบรยาย แปดคำรำชบาย

แบบสํกตมคชไทย

มม

๑ เบองตนคานน จะชวยชใหแจจใจ ฎระคานฎาอะไร รูป

ไมเรเรียกมนกรม คนไมมทถายออย่าง คนทองทถางไบมถม ชางเขียน

เพียรปรระดม นายาดถมมม นคความถยามไซ พุดเขาใจกนทกคน

แตคาคความถนทต นนคชบทบาท แปดวาจกถมชค แดจงทถดเรียบ

รอยคิ เซนคาทานพาท วามถนทตถองตุรยจนทร พระถงมทถงถกชา

นุงทมฉาเรียบรอยครม คองตามฉไฉยอน ทรงบัญญคิบรมถนทต ชง

ไวพจน์ประพันธ์

โกษฐ์ นาราราชธานี มตตะกระษัตริย์ชัตพระนาม มตตะคนมวดยปลง
 มีประจำทุกเขตรคาม ทนายเดือกหอกตาม ตำแหน่งเรียกกุมมวดยทรง หดอง
 มตตะโยธา นุโยคปรากฏนามตรง พนังงานเปรียบมวดยง ยศดำรงท
 ฆางวาง เจ็ดมดคำมคช ตอด้กตตามทวาง คักษาอย่าจตจาง จัก
 ดุมภกทิมกส่อน อย่าคิดแต่อาณเดม เช่นหนังสือตำเนากดอน บันตว
 อุทาหรณ์ ดงนมเห็ดตั้งเกศความ มณฑกแปดอากบ มณฑทารพดอก
 ไม้งาม เรียกใช้ไมล์ยาม แต่มณฑทอาชาติคำ มณฑทารพรัตน์ นาม
 กระษัตริย์พจนา กระจ่างอ้างประจำ มณฑทารพครบคำกอร คำไทย
 ชอบใช้ตัด พุดหดตหดตคตขบจร ยดแยบแบบกระดอง อย่าเพือดอง
 คีเคียนไทย ๗

มัน

๐ พุดมันคำดยาม มีข้อความตามวิไลย มันเล็กเดือกเผาไฟ
 มันไม่ให้กักรวมมัน หมูเถื่อนเพื่อนยิงได้ แบ่งมาให้กินมันครั้น มะพร้าว
 แก้วจวคน เคียน้ำมันได้มากหลาย น้ำมันมันมากอย่าง มันต่างต่างเห็ด
 ขบาย สักดกำหนดหมาย คิวอนนิตตั้งทุกคำ รามัญแปดจำมอญ แบบ
 กอนก่อนมีแม่น้ำ ญอญาตีใช้ประจำ เปนสักคบทเบาราน อักคำ
 ดำมัญเต่า มคชเค้าท่านไชชาน แปดความตามใจหาร ว่าความเปน
 เสมอกัน ความเปนผู้ร่างขบ ท่านกนบว่าด้ามัญ ของเปนทิวทิวกัน เรียก
 ดำมัญตามธรรมศา เหมือนหนังสือดำมัญสัตว์ ความกษัตเซพนหนา คือ
 ซึ่งสัตว์เกิดมา ตามปรกติไม่ยั้งยง ซึ่งว่าสัตว์วิเศษ ฮาไศรยเหตุแปลก
 เห็นตรง เด็ดกว่าด้ามัญวงษ์ เช่นดงองค์เจ้าจอมปราณ ยิ่งใหญ่ใน
 มนุษย์ สูงที่สุดขบมีปาน บุญญาภิมถการ ท่านสร้างสมอบรมมา มัคคะ
 แปลว่าทาง คำใจจางว่ามรรคา รอหันต์รรวจา ดั่งสักฤษฏ์วินิจฉัย ๗

มาน

๑ คำมานอ่านมามาก ไม่พบพากย์ภาษาไทย มีแต่แค่ดัดแปลงใน
 ภาษาอินตันทายมี้ เช่นว่าปากดำมาญ เปนคำชานไทยพาที่ สิบสาว
 ราวคดี ไม่รู้แน่แท้พากย์ไหน เห็นแปลกถนุขสกด มีดจากบทที่คำไทย
 ตั้งเกิดโดยเดศไผ่ เห็นจะใคร่เปนบาท สำนัญกับดำมาญ เปนอาการ
 ช่งพาที่ ดันยาอกดางวี่ชี่ ขรรมนิยมไทย ไซ่ปนกัน นามหนึ่งคำเขมร
 ไทยเก็บเกณท์มาจำนน มักไซ่ในโคลงฉันท์ ตามดำคัญมานจวี่มี้ ใน
 เรื่องอนิรุท ซึ่งตมมุตเปนเรื่องดี อักษรกตชนพาที่ ชัดครเราบร้างมาน
 เซพนเปนตวอย่าง เปนทอ้างออกพิจารณา หนึ่งคำว่าประมาณ ไซ่สกด
 ณอคุณควร แปลว่านับทวลึง ของตั้งซึ่งนับประมวญ ช่างไทยไซ่ดำพวน
 แปลประมาณว่ากระเน ซึ่งว่าโรคทอ้งมาร เปนคำชานพูดเดเพ มคอ
 บทหั้นเห มาเปนไทยพูดไซ่ชาน คือว่าโรคพุงใหญ่ เช่นทอ้งได้ของ
 ยักษมาร พุดกันแต่โบราณ คิดเนื่องนาภาษาไทย พจมานจ่าพูดจว ทำน
 ไซ่มาแต่ไรไร มักเขียนเพี้ยนตวไป เปนพระตะตจขอ มานนคองคดวยบท
 คดงกตมอหนัดหนอ ต้นเค้าเปนเหตอกอ ไม่พอทจะเพี้ยนคำ กุมารพากย์
 มคอ รอดสกดบทประจ่า แปลว่าเด็กจงดำ เห็นยักนักแน่แปลให้คง
 ยักษมารบรรหารบท รอดสกดขย่ำไห้หลง แปลว่าผู้ฆ่าปลง ชัพแห่ง
 สัตว์ใหม่รณา สู้ขุมาดว่าผู้ดี สูงศักดิ์ศรีมยศธา นนตริช้อนชับมา
 หดายชองวงษ์พงษ์ประยูร สกตอวิตาศ์ คำนักปราชสอนเกอภูท ฐูไว้
 ได้เพิ่มภูด ปรีชาชอบประกอบการ อื่กคำใหม่คอ มีแบบบทดำ
 คองมادتย์ แปลว่าดอกไม้บาน เบิกกดับแย้มแซมร้อยกรอง อื่กคำ
 เขาวมادتย์ แปลไหวหารโดยทำนอง ดอกไม้ช่อนด้ายอง คำไซ่ปองเปน
 ชื่อนาง ราชะบทมادتย์ เหตุบรรหารไว้เปนกตาง ดอกไม้รองบาทางค์

ฤๅระเบียบบบาทของษุ่ ดำมมาดยเช่นชานคำ ดอประจำตั้งกดดง การนค
 ที่ประดังค์ ได้ด้วยอต่อเคิมปดาย โจรัชของคุดมาด เหตุปร
 ทารท่านบรยาย โจรนม้แยบกาย ฆ่าคนตายคตนมอ เจา
 ร้อยห้อยตะพาย โดยคร้ายจนเดองภา ครอบายพวงนงมอ จง
 เรียกชของคุดมาด เวื่อนอยู่เทวดา ม่องโง่ภาแกัดแกมกายจณ์ คำ
 เรียกจางมาน มีควบทตถกนอ อักคำประทมมาดย ท่านบรหาร
 สกกดข ท้ายเพิ่มการนคยอ เช่นดงมาดยสำรสักษ หนึ่งคำ
 ดุชมาด แปรคำชานจามุด เขียนไซไมคองมี อักษรคอยอการนค
 คำมานสำรนุสนธิ โดยยุบดต่างต่างกัน แม้นไมรูเทาทัน จะตั้ง
 คันในบัญญัติ
 มิน

๑ มินหม้อภาษาไทย คำพูดไซอยู่อตรา คำเดียวเท่านั้นหา

เป็นภาษาดยามตรง มางษมนจ่าเนอปลา เปนคำบาพจาง เช่น
 มินราชตรง กับดาราปลาตะเพียน พรหมินทร์พรหมเป็นใหญ่ มก
 มีในทอานเขียน หนูหนูหมูนกเรียน คองมเพียรจาศักษา พดก
 โจรใจทมิฬ มินมกกันแต่สุรา หนึ่งพดกแซกตั้งกา ก็เรียกว่า
 ทมิฬมี มีพหะแปลว่าคูช คำนพูดในบาฬ ทงดำมมีพวงจ พอ
 สกตบทบรหาร
 มุน

๑ มุนทระว่าโตนคอง แจกครบถอนดำเนาสำคัน เกรของกระยา

ตมาน เรียกมูรชากิเคกตั้ง ไซคำจ่ามุดนาย อธิบายคนคัพตรง
 จะเขียนคองจาง หนีบในบทสกกดดอ
 มุน

๑ มุนไทยใช้คำปอง มากมุนมองสกกดนอ เขาเหมียงนงให้พอ

มุนกระโทให้มันมัน ชุดดินมาเพิ่มภูต กองไ้มุนมากครามครัน เหน่า

ค่ายนรินทร์ อย่างจางาภาษาไทย มุดข้างแถมุดม้า มุดปักชาน่าสงไสย
 มุดขอมฤาญมุดไทย เดิมอย่างไรไม่รู้เดิม มีไซ่ใหม่บัญญัติ คำท่านจัดมี
 เพิ่มเดิม ราชาศัพท์สูงเดริม ว่ามุดตั้งแถมุดดิน หนึ่งมุดแปลว่าราก
 จักรวิภาคโดยลวิต คนไทยใช้ฮาจีน มุดรากยากจะถอน เก็บมุดมุดคต
 มุดเหคุ่มดำเผาถอน ส้ามคำอุทาหรณ์ มุดจำคนคนมาเรียง ประมุด
 เงินภษา ตั้งนทอมาเทียบเคียง ประมุดแปลสำเนียง ว่าเพิ่มคณ
 ประคณทน

เมฆ

๑ พระบูดูเห็ดอเถน หกขระเมฆเกี้ยวกนุ่น สควาไซ่ได้ชุนดะมุน
 หกขระเมฆเบนหงัดไข อักคำแก้วโกเมฆ นกเกณท์เป็นคำไทย ศก
 ค้องตามวิไสย ส้ามัญพจนบทสยาม เรียกเซาพระเมรุ คงเดิมที่มา
 แคพราหมณ์ ดับต้นปนส้ามปาม เป็นมคชบทบาฬ ทุกกรรมต้องกะ
 เกณท์ ทำพระเมรุเมื่อปลตายปี เมรุทิศเมรุแทรกมี मुखประจำทำครบ
 กรัน รูปเมรุเทียบวิมาน โนสฐานสร้างสวรรค์ คนไทยใช้ทุกกัน
 อ่างดำคัญเสาพระเมรุ นบถอว่าของตรง คงตำรงไม้เอียงเอน ทตง
 ของโยคเกณท์ เชนแก่นหงัดปักโตกา ตามคำพราหมณ์เด่าๆ ใต้
 นบถอทวงกนมา มีจริงคงวาจา ฤาไม่จริงตามใจตรง เมรุใช้ในมคช
 รุดกตบทระบอง เขานนามเป็นสอง สีเมรุก็ใช้ชุน

มอน

๑ บ้านดาวปลุกคณมอน อรชรไบปลกคณ คิวใหม่มาทินชุน
 เรียกกนถกคณว่าคณมอน เชนนค่างยาม เคมตามสควาไม่ดตทอน รา
 มัญแปลว่ามอญ ญอสังคตบทรามัญ มีไซ่คำศัพท์แต่ง แต่ท่านแกดง
 ให้แปลกกัน ญอญาตเป็นคำคัญ คถ่ายรามัญควรวถวิต ม้วยมรณ
 แปลว่าคาย บทธิบายมีฮาจีน มคชบทระบิต สกตรอนอคุณปลตาย

ไวพจน์ประพันธ์

โคมระย้าหอกลัด แหกสนัดใช้กันหลาย บางที่ท้าวใช้กตาย เป็นโคม
 นนทม ช่างกตงชอ นายจร กตงภมรชกหมนจ กตงกวดดวดตายค
 ได้เป็นที่ขุนภมร มะแดงภู่อูหุบุน เทยวหากถนเกิดออกเกษร มคช
 เรียกภมร เพราะบินหมนอวนวนเวียน อมรว่าไม่ตาย เทพนิกายพูน
 เสด็จจร อายุนจาเนยร เนนนานนับด้วยกปกตป สัมมุคค้ำอมร
 เป็นนามกรหมู่เทอญ เช่นคำคนจ้านัน อมรแมนแดนตบาย ๗

เมิน

๑ เมินเมิดมทงคู้ อ่านจรงรุคฺยแบายคาย เมินนอชอชบาย ว่า
 เมินไปไม่แดง เมิดดอพอก้าหนด กัมพูชพจน์บทแบบครู นี้แปลว่าแดง
 คู้ ชนกันอยู่คู้จตคิ ๗

โมง

๑ ทุ่มโมงค้ำดยาม รุชิตตามคความวาทิ กับเป็ดอกตัน โมงมี
 แฉมาเชอเจอกับปุน ชุตดินให้เปนปดอง เดินตามชองแผ่นดินพุน ฤา
 ก้อยรูตินมุน เรียกอุโมงค์ไปรงข้างใน ค้อยเขียนคอกการันต์ เปนดำ
 คัญไวก้าไทย ตามเช่นเปนจได้ย คับทมคชพจน์ภาษา พวคเพื่อน
 เคือนชักโยง ถ้วนประ โมงดงจับปดอ ดยามคความเจรจา แต่บุราณ
 ดำรคคคิ ๗

มัท

๑ พุดมัทยักตามเหตุ จงสังเกตในวาทิ มัทไทยใช้มากมี เสดศ
 หลาดหลากมากหลายค้ำ มัทใหญ่ไม่สูงหลาย คนมัทง่ายอยาบคายทำ
 มัทได้ใคร่ค้ำง้า แงเงอนมิตบิตมารยา ได้คอบกับไฟร์ ค้ำเดียดคัมมัท
 มีมา มัทหนิงดาวเจรจา ช้อยมัทเจ้าเท่าดวงใจ มัทคระว่าหนทาง
 แล่มกระจางไม่สงไสย ค้ำเดียดคตชตไป อริยมรรคแถมรรคมต ยัษฎาง
 คิกะมรรค ทางประจักษ์แปลอย่างยด เปนทางค้ำเนินคต ดุดองโดกย
 โยชดากร ๗

หมัก

๑ แซ่หมักหมักเหงื่อไคล ที่คำไทยกล่าวดุ้นทร สมักต์โมตร กัณฑ์

มคธดกตกอ

มาก

๑ คำไทยใช้ว่ามาก ของหลายหลายมากเพียงพอ ครอบเขียน

ดกตกอ ความวาจาเป็นสำมัญ ชดมารกว่าทางน้ำ ตีองพูดซ้ำเพราะ

คองกัน ดกตกมารคบัน เป็นทางบกยกได้เคียง มักคะใช้ว่ามารค

พูดถากถากยาวด้าเนียง คำอ้างวางใจเรียง อริยมารคอริยผล คำมาฆ

ดกตกขอ ระฆังพอตั้งเกดกกด แปลว่าเคื่อนสำมยด นกตกมาฆดารา ๑

มีก

๑ หน้าหมักคำสยาม ปากไถงามเขียนเดชา พระบรมราชา

ชรรมักว่าเจ้าทรงชรรม มีคะแผลงไม้รุก เป็นมฤคเห็นเพราะครัน แปล

ว่าเนื้อส้มนี้ แดดะมิ่งอังกกวางทราย ๑

มุก

๑ เรือใครใช้บันทุก เปิดอกหอยมุกเอามาขาย ช่างมุกประดับ

ตาย คตุมมุกดุกแวงงาม พวงสร้อยย้อยระยับ ดันประดับไข่มุกงาม

ในสงวนของขุนราม กตด้วยหักมุกดุกคาหวิ มุกกอดดกดใช้ มุกคำไทย

ใช้พาที ฝ่ายมุกคำพาที ดกตกขออ้อด้ากัญ มุระแถมุชา แปลว่า

หน้าทุกตั้งสรพ์ ไซ่ทั่วทุกตั้งอัน อวิญญาณดีวิญญาณ หิ้งมุขแปล

ว่าปาก อักกาหธาตว่าประธาน มคชบทพิจารณ คำปาโมกษ์ประมุข

มี มุขที่แปลว่าหน้า เหมือนคำว่ามุขมนตรี หิ้งหน้าห่มุเด็น คือ

เสนาธิปะโตย บ้ายมุขมณฑล คือว่าคนบ้ายหน้าไป มุขดกด้ายพา

ไถ ดกเป็นหัตถ์ชนหงคา นำมุขคือตั้งฐาน ที่เป็นคานยนอกมา

ตั้งมุขแห่งพดบพตา ที่ประทับเจ้าภูวดต ครมุขว่าด้ามหน้า เข้าคำดา

ด้ามมุขยด เป็นอย่างอังกยุด แบบครมุขทุกตั้งฐาน นำมุขทองดกศ

ต้นฉบับไม่มีหน้า 136 – 145

NO PAGE 136 – 145 IN ORIGINAL

ไวพจน์ประพันธ์

งามไพจิตรเพียงวิมาน ดยยามนามชานา จักรมุขดีนำบน คำเรียก
 แก้วมุกดา ใช้กันมากคราครัน มคชบทสำคัญ นินทานว่ามุกดา
 ตรง คำแสดงตั้งสักขี ทั่วขอบดินผืนผอง เปนกอสักคอง คำ
 ใช้ชุกเป็นมุกดา เช่นคำว่าดีคดี เป็นศักดิ์โดยภาษา กดกับกกดวาจา
 เบียดกันได้ในวิธ มุขเขมรใช้เจรจา แปลว่าหน้าเหมือนบาฬี ชรอย
 แต่เติมที มคชใช้ได้ดีมา รถมุกที่ราพัน หมัดด้วยกันสืบวาจา
 นักเรียนเพียรศึกษา ได้บุญญาใหญ่กว้างขวาง ๗

เมก

๑ คำเรียกเมฆหมอก คำบาทท่านไว้วาง คดองเป็นคำกวาง
 เพราะคนไทยใช้มานาน สกคฆอระฆัง ก็พอยังเป็นพยาน คำใช้ที่ใจ
 ชาน ว่าเมฆคดุมกดุมอำพร หนึ่งนางเมฆดา ผู้รักษาชะโดชร
 สรรวมสร้อยระเอวอร ตะเอ็งรัตติกแวงวาม กุมลวงมณีนาย ไร่เยือง
 ทรายกอกอนกาม เทจาดูราราม เร่งพิโรชโดดไฉนาง นางแบแก้ว
 แวงฉับ แสงแก้วขับในตาพร่าง โกรธแค้นแค้นสุดปาง เงอชวาน
 ขวางประเปรียงเสียง ช่างทิพย์ในสวรรค์ รู้ทั่วกันโดยดำเนียง ภิ
 เมฆตสูงใหญ่เพียง ภูผาเงอมตระหง่านหาญ เปนสง่าในจักรรงค์ ติ
 หนึ่งทรงพระยามาร ดำหรับชอกรอนราญ อรินทร์ราชชาดยา คำ
 หรับเมฆนาย อธิบายวิธทำ ยกเงาชนเทียมอม พรพินเมฆเสกเป่า
 มนต์ หนึ่งว่านมหาเมฆ เอามาเสกกินคงทน ทำเมฆพัตยต สัตง
 เมฆถึงเอกดี คำเมฆเหล่านี้ใช้ ดยยามได้ใช้พาที ออกอ้างแต่บาฬี
 ใช้จนชินอยู่จนคาง ๗

โมก

๑ คำโมกโยคย์กัศ คันโมกเขาได้กระถาง โมกไทยเช่นไว้
 วาง สกคกขอพอวิจารณ์ โมกชื่อว่าหลุดพ้น เดยดองด้นทุก

ไวยพจน์ประพันธ์

ประการ ตามเค้าดำเนางาร คับทมคชบชานไซ จิโมกกุ
 วมุคค แปรว่าหตุคคเกศไทย ค้าปาฐิโมกซ์ไนย ว่าพันกอง
 อาบคคชนช อาภรณ์พิโมกซ์นาม พระทงเง้าจอมชรรม์ ทรง
 เปดองเครื่องบัตัน ทาภรณ์พราวคอกจากองค้ พระทงเง้าจ็โมกซ์ สูง
 ทรวดโคทรกงามระหง นายช่างวางทรวดทรง โสภิตภาคพื้นไพบูดย์ ค้า
 ไนโหราสาทร จันทรศาชแถมี่สุริย์ เมือเปดองเห็นดวงพูน เพ็ญบริ
 สุทธิหตุคราคี เรียกโมกซ์บริสุทธิ ค้าสมมุติเป็นนามนี้ ค้อดวงจันทร
 ระพี หตุคคตทนต์นมจวมอง ทิศ้าปาโมกซ์ครู ท่านผู้รูจบระบอง
 ตั้งค่อนคี้ศัยทงผอง เป็นประชาททุกทิศทาง โมกขนมี่ด้าคัญ ขอการันค้
 ค้องใจวาง แแต่ค้าทเขียนขาง ทิศ้อชชเป็นชชบอ อี้กค้ำโมชชน มี
 แะบยนค้ดกคชอ ระฆังเห็นก้พอ จะตั้งเกตุเหตุยุบด โมชนี้แปรค้ำ
 ค้า ว่าผู้เปด้าจากมรรคผด ค้อผู้ประพฤคิตม เตียงตั้งวรรคันฤพาน คฤหัฐ
 บรรพชิต ซึ่งมี่จิตรบาปด้นตาม ประกอบแแต่กิจการ ไม่เป็นบุญอยู่
 อศรา ค้าพระทศพด เรียกโมชชนโดยสมญา โมกขกหกควาจา จ้งได้
 แม่แท้เมธี ไวยพจน์มอแม่กก เช่นด้าชกเทียชจะจี้ ครบถ้วนด้นเดคมี
 ข้อธิบายชยายไซ

มค

๑ จะแจกมอไวยพจน์ ค้าแม่กคเติมค้อไป นักเรียนฤาใครใคร
 จะใครรู้คูลงค้ ปดวกมคคี้กใช้มค ค้าก้าหนดไทยพาที่ มคถูกจ้าเกาะ
 มี แแต่ค้ครทกวนไป ส่มมคิมคชพากย์ แปรก้ยากจะเข้าใจ เพราะ
 ว่าค้ำคนไทย ใช้สมมุติหตุคค้ค้เติม แปรว่านับถ้อพร้อม เตามใจยอม

พร้อมใจเต็ม หนึ่งจากต่างพร้อมเต็ม ยกตั้งแต่งเต็มใจกัน พระสงฆ์
 สวดสมมติ ด้วยบาทบทวิไลบุญ ญัตติยอมพร้อมเดือกสรร ยกภิกษุ
 ซึ่งสมควร ให้เป็นภักดีเทศ ประจักษ์เหตุจากทางมจน แยกตั้งฆตามกระบวน
 บ จำเขียงโดยเที่ยงธรรม กระษัตริย์คนกตปน เรืองราวมโนแบบบรพ ฝูงชน
 พร้อมใจกัน สมนคียกเป็นเจ้านาย พระนามจึงปรากฏ มหาสมมติคน
 เชื้อสาย กระษัตริย์สืบวงศ์ภาย หดงสมมะระราชองค์ เรืองนเป็นกระ
 แต่ ชักความแปดให้เห็นตรง ธรรมนิยมยังคง ใช้ตราบเท่าทุกวัน
 วาร สมมตสังกตขอ ใจก็พอเป็นพยาน ว่าใช้คำไทยชาน คือมคชบทยาพ
 คำว่าดำกิมท ทอดกตคำแปดมี บนเทงเรงจิตรทอ เพิ่มปรีดากว่าประ
 มาณ กำมตกำหนดใช้ จำแนกไปไม่วิดถาร หัวคำจำวิจารณ์ จัด
 เป็นหมวดตรวจยุบต

มัต

๐ ลูกมัต ไบมัตกา ไทยเจรจวทอทุกคน รมัตระวงศน เร่งระ
 มัตระเมียนทาง ๑ระจองจบมจณา มัตราทาหนไววาง อยาจองตองมือ
 กาง ทรกระหยาบจับตองมือ คำคนเป็นมจณา แผลงออกมาเป็นคำคือ
 มัตยวอย่างเดาๆ อิงออกแพรแปดเข้าใจ วมัตเจมคน กำบาพวาตง
 ใตย เตียงพูดข้างคนไทย ใช้วมัตวาเคดอบแคง วมัตคตักต คอง
 ตามบททแจ่งแจ่ง ถึงตกเป็นคำแปดง ว่าเจมตักเหมือนกัน คำว่าอนุ
 มัต แปดให้ชดแห่งดำคญ รูพร้อมยอมตามกัน ขอนุตนชทงตนปดา
 มัตว่าความรู ทดางครูว่าอธิบาย คตามเหมือนไม่เกิดอนคดา ย ผู้อธิบาย
 คองรูความ บรมตลอคอยางยง ดอนของจริงคือรูปนาม เคดอบคตุม
 สุ่มคาม ภาระเทยอมแต่เห็น บรมตถมอรรตดา ย ในรูปกายเกิดตาย

เป็น ตำบาคทพยากเย็น บอว่างเงินทองดีดั่งสรพ บรมดีดัดดอสด
คือ ในบทออกการณ์ รวมมีดหมัดด้วยกัน เช่นยกหีบตีบจาจา ๗
มาด

๑๐ กำมะถันทั้งสองดี เหตุของแดงมี ไชกัณมา เรียกมาดเป็นภาษา
ไทยทุกยูรุทวกัน มุ่งมาดเอาชาติเด็ด มาดเรือเบ็ดมาดดำคัญ มาดไม้
มีหลายพรรณ แต่ดำคัญเขียมตะเคียน ปรักมาค้ำว่าเงินทอง ภาษาของ
เขมรเขียม ไทยเกณฑ์เก็บมาเคียน เพิ่มคำใช้ ในพากย์ฉันท นระมาด
คำชะวา เขาแปลว่าให้อพระสงวรก็ ดักดอด้วมัญ เช่นคำไทย
ใช้พาท หึงคำอำมาตรา ในภาษาสยามมี โจรหารสังกรดี มาตรา
แม่นพิจะไม่ใช่ ถึงมาตรว่าจะเป้น น่องก็เห็นบอเป้นโต มาตราว่าถ้า
ดวงใจ คงเสร็จสมอารมณ์ปอง ระยะเวลาแปลว่าแรด อันแปลแผดแผ่น
ดำพอง เป็นคำกัมพูชของ นักปราชใช้ ในนิพนธ์ มกรว่าดมีคถ คำน
รดีตามนุสนธิ ไทยกถ่าจฉายพยพนต์ คือตามาตักว่าอาษาหาญ ดยเตช
ควงสกัด ตามแบบบทพจมาน ถอยถัดพนักงาน เปนการณ์ดีดั่งรเดริม
ปลาย สามารถอีกอย่างนี้ ในจาทกมีหลาย ใช้ตามศวมธิบาย ถึง
ดกฤษฏีประติฐูแผดง ควร ใช้ทั้งสองอย่าง ตามที่อ้างออกแจ้งแจ้ง
ไว้จางอย่ากลางแกลง ไม่คลุมคดำคำควรชาน วิตุทธิโยชามาตย ขุน
นางชาติเชอทหาร เจ้ากรมบังคับการ ในกรมช่างทหารใน เสนามาตย
มนตรี เปนจาทกถางถางไป ใช้คำจำเกาะใคร คือขุนนางต้นทงของ
มาคยนเคิมมีจจะ มะคะชระนิยมนปอง แผดงจรวบทั้งสอง เปนตะยะ
ดักดกัน เคิมคำอำมาคย คำนักปราชท่านจัดสรร ต้นชเชอมพจน
พรรณ เสนามาตยว่าขุนนาง ทจาทค้มาค ผู้ฉลาดจัดไว้จาง คำใช้

เป็นกลางกลาง ว่าสิบสองเดือน โดยปี จิตรมาศว่าเดือนห้า พิศาษาว่า
 เดือนหกทจ เชรูมาศมูงมี ดาวเดือนเจ็ดเสร์จสมนาม บุรพาสาช-
 มาศ เดือนแปดก่อนฝนฝนตาม อุตราสาชเพญ์สยาม เดือนแปดหุตั้ง
 ตงพรรษา ถ้าเรียกเป็นกลางกลาง คำไว้วางจักษา ก็เรียกเป็นแต่อา
 สาชมาศบอกดาศคำ หนึ่งว่าอาสาพะ มาศมคชพจน่า เรียกเดือน
 แปดประจำ เป็นสองคำเช่นราพัน เดือนเก้าเก้าพากยพจน มาศมคช
 ว่าสาวัน เดือนสิบคือเรียงกัน เรียกพทรรบทกำหนดเดือน ถัดถึงอาต์
 ยช กุดบุตรอย่าพันเพื่อน ให้แน่อย่าแซเซื่อน เดือนสิบเอ็จเสร์จสมญา
 ถดินทลงคราว แห่งดวงดาวชอกคตกา จัดเป็นเดือนจันทรา ทรวิทีกะ
 มาศเดือนสิบสอง มฤคคีรมาศ คือเดือนอายนบเรียงรอง เดือนนทาน
 นบปอง ว่าเป็นคันทุหนาว ถัดถึงบุศย์มาศ คือเดือนยมตามคราว
 เดือนด้ามเรียกตามดาว มาชมาศ บ คดาศคดาช ผคุณมาศน คือเดือน
 ดั้งเป็นปดาช สิบปีเป็นคัทหมาย ว่าถึงตรุศ์สุดเดือนจน ชื่อเดือนนบ
 บันจบ สิบสองครบจำแนกบัน คำคันทมต่างกัน มาศคำทวยช คดาช
 เตียง เพราะมาศแปดว่าเดือน บอมเคเดือนคดาศด้านียง คำคันทเป็นชอ
 เรียง ดาวบรรจบครบสิบสอง หนึ่งเรียกอชกมาศ โหราสาครนิยม
 ปอง เพิ่มเดือนโดยทำนอง นับสิบสามเดือนเป็นปี แปดว่าเดือนเกินยง ฐ
 ทุกตั้งเขาว่าดี พงษ์เฝ้าเหต่าเมธิ โทมระนาสาชการ คำว่าอนามาศ
 คำนักปราชพจมาน เงินทองของครระการ รูปมาศกกายสัตว์ บันดาซึ่ง
 บัญญัติ วิโนยจคินิยมมี ห้ามไม่ให้พระช จับตองถอดด้วยมอตน
 เรียกว่าอนามาศ พุทธดาศนอมนุตั้ง นักบวชที่แยบยนต์ คงได้รู้ตูก

ขา อึกคำมกชใช้ ถึงคนไทยก็เจรจา คือคำว่าประรา มาศมกชว่า
 ฑูบคดำ สยามพูดความแปลก เปลี่ยนต่างแตกพจนาน ใช้พูดว่าปรัก
 ปรำ ปรามาศประมาทเรา ตกความในอโยบธา คือคำว่านิหทาเขา
 คำนเป็นสำเนา เนื่องในบทมคชกตยา อนึ่งพพมาศ ผู้ฉลาดกล่าวพิ
 ปราย แปลความตามบรรยาย ทองถิ่นานพคุณ นพระนหน้าเกา
 มคชเกาเขาเจออุน มาศคำเขมรหนูน หลงว่าทองต้องจาง มาศนิ
 นบเบ็ดเต็ริง ครอบตีบเจ็ดตั้งแจกมา สกตทุกจาง ใช้ตัวคอกอยบระ
 จำ

หมาด

๑ ผิงผ้าพอแห้งหมาด กระชากขาดฉีกระยำ เหล็กหมาดใช้ใจนำ
 ก้อนด่ว่านพานจะตี ต้องหมาดเช่นนี้ใช้ คำคนไทยใช้พาที่ ประมาท
 นนคองมี ทอสกตมคชตรง แปลว่าความเต็มใจ สติเมตอพลาตพดงหง
 จิตรใจไม่มั่นคง ไม่ดำรงจิตรกุศล คำเรียกว่าอำมาตย เด่นามาตย
 อย่างเดียวกด ชุนนางทวดทุกคน เรียกอำมาตยราชบริพาร ชุนนางคำ
 แห่งใหญ่ มีทใช้เพิ่มคำชาน มหาอำมาตยมาน ที่ตั้งเกิดเหตุจาง
 อำมาตยสกคจอ แผลงอีกคอกตามลารา แปลงเอาตัวจอมา เป็นตะยะ
 ประสมคำ สมาสกุศทัชิต หมูบณทัตยรูเรียนธรรม รูใช้ได้แม่นยำ
 สมาสพจนบทบาพี คำมาคปราชประมอญ ประมาณถ้วนในอิธิ สามสืบ
 สองจระจี้ แจกสกคบทชบาย

มีด

๑ คำมีดคิตดูความ ในสยามก็มีหลาย มีดชิตขีตปกกาย แต่มด
 มีดทุกทิศทาง ควันไฟบีดไม่มีด ไม่ควรคิดจะกันกาง เปรียบชวยรัก

กับนาง ถึงจะบิดไม่มิดคงัน คำนำจรมิตหาย ไม่เห็นกายวายคิงคัน
 เมฆปกดวงดาวนั มัวมิตมิตทุกทศำ คำมิตเช่นนไซ ภาษาไทยใช้เจรจ
 จะรำพรรณา ชักเนนข้าพบายการ เหลตามิตรพากยมศอ จงกำหนด
 นบพิจารณ ไซมาแต่โบราณ จาเคตมจิตรนมิตรน่น นมิตรบอกค
 ร้าย หมอรู้ทายทุกสิ่งสรรพ คำแบดว่าเหตุอื่น อาจให้รู้ตุร้ายคิ ของ
 โดงามพิจร เทพนฤมิตรมักพาที อาศรมพระฤาษี เทพนมิตรประ
 ติชชถาย นฤมิตรจาบนันตาม เช่นคำชานบำแดงกาย ว่าชติอชบาย
 คอคตแบดบเตงสร้างสรร นนงมิตรวาเพอนรัก ทรูจกคบหากัน คำว่า
 อมิตรยณ ยินแบดชติว่าสังทรุ อิกคำประจามิตร คำบณชติยเรียกรูป
 แแบดว่าชาศักดู เห็นไตชองปองต่างผดายุ ญาติมิตรณิทรัก ค้อง
 ต่มครกตมมาน แผลเผือทงเจือจาม จึงจะยติจยนิยยาว รักษามิตรไมคร
 ไวจงตอยารานร้าง ม่อนน้นหันตามคราง ถนอมจิตรมิตรตหาย คบหา
 ปาปะมิตร มีแต่ศิตจะท่าตาย ความคิให้กตบักตาย เปนความช้อมม้งหมอง
 มน แม้นได้คบกัตยา ณมิตรใจไม่กุศต จะชักจะชุนน ให้ได้
 ศุขทุกเดือนปี ชนมเนียมมิตรเปนตอง จงตฤกครองให้จงดี เตือก
 หาดำมคค คบกัตยาณมิตรควร คำมิตรคิตบรวจบ แแบดคำกรบ
 ในจำนจน ผู้เขียนนอย่าเพยนผจน ตักคตอรอเคมตง มีจนาทริฐน
 โดยวิธีทงานง ตักคตจจอตง แแบดว่าหงเห็นผตไป นนงชือพระฤาษี
 ต่มมทชมคाराไธย ตักคตเหมื่อนฤทธิไกร แแบดว่าเคมว่าต่มบูรณ อามิศ
 แแบดว่าเหยือ คนบอเบือหาเพิ่มภูต บางแห่งเห็นเค้ามูต ว่าอา
 ทาวศระการหงาย ชุนศาตเจ้าตุภา เห็นแก่อามิศมุงหมาย อามิศ
 ตินบรววย เรียกตูกความตามประตงคิ อามิศอย่างนไซ ความช่างไทยใช้จา

นง ดินจางดินบนตรง กับคำไทยที่ ใช้กัน พัดดุตั้งวิญญาณ อวิญ
 ญาณทุกตั้งสรรพ ที่ใจรัก ใคร่กรัน เรียกอามิศ์ตั้งทงเอง ซึ่งว่าอรา
 มิศ์ ตั้งที่จิตรนิยมปอง ประเดริรูดับสมพอง ตามทำนองของอนัต
 คำว่าโดกามิศ์ หมูบฉนทศยยอมพาที่ รูปเดี่ยวกถนรศมี สมนิศ์ห้ากา
 มารมณั ที่เปนปราศณนา ทอโดกายยอมนิยม จึงเรียกอามิศ์สม มค
 ว่าเหยื่อพ้อ โดกา พวกรพรานชาญทางเท็จ เหยื่อเกยดเบตทอศคองศา
 ฝ่ายผู้มศียา ไม่รู้เท่าเจ้าเดหักถ เห็นแต่จะกินเหยื่อ ทุกขณเหตุอับ
 ฌม เปรียบตั้งฉนรชน มุงยนิคโดกัยกาม ได้หนึ่งจะหาสอง จิตร
 โดกปองดองเฉยตาม กถนเบตบอเชคชาม ครนเบตเกยดเดี่ยวจัญญา
 จะคายกมือออก กถนขยอกคิตคอกศา ฌมใจเจทนา คราบตั้งชชาติชชาติ
 สู้ญกัน เปรียบเหมือนกามคุณ อันเจือจุนใจสามัญ สัตว์ไม่รู้เท่าทัน
 หดงกถนเบตเกยดเหยื่อชกาม ท่านจึงได้เรียกว่า โดกามิศ์หมายเปนนาม
 พิงพิศพินิจความ ในกะลาภาษิตถอม คำว่าอามิศ์นี้ อย่างเช่นชอุท
 หรณ เขียนใช้ให้สาขร สกคศอกคองจิงควร พระชรรมตั้งอามิศ์ร จง
 เร่งคิตออย่าหันหวน บทบาทปราชประมวญ เปนพระนามพระชินศรี แปด
 ว่าเปนเจ้าใหญ่ เพราะพระชรรมดำ โดกัย จะเขียนดกคมี ศักศอกคอรอ
 การันต์ อิศ์วรตั้งอามิศ์ร ใช้ตั้งชตบอแปดกกัน แปดเจ้าใหญ่อัน
 ชออิส์วรเจ้าโดกา คำมิตคิตประมวญ ตามจำนวนที่กต่างมา สิบเอ็ด
 เสรีจวาจา จบทมอดมิตบฉนทศยยอม

มุต

๑ คำไทยใช้ไม่สุด ผดตมุตรศ์เขมอร ดงในระโดชร ว่ายแหงก
 หน้าคำมุตไป เด็กชนคั้นไม่ยุด เทยอถอดมุตอะไร ๆ มุตคุณแถบั้นใด

มุกคำไทยคอสังค ^๕ มุทขาคำค้ำ ^๕ กระจะนะใหม่คช ^๕ ส้มมุกคู้ส้มมค ^๕
 ดั่งแบบบทบรรยาย ^๕ วิโมกขพระวิมุตติ ^๕ แปลว่าหลุดกิเลสหลาย ^๕ โภ ^๕
 มุทกะมุทราย ^๕ ริมเฉนียนเคียรกัศระศรี ^๕ สองคำแปลว่าบัว ^๕ ไม่หอมองมัว ^๕
 คอขราค ^๕ บังคับสังคมี ^๕ คอทอทานบรรหารไซ ^๕ ไร่ไปยังไม่สุด ^๕
 มหาตมุททะเลใหญ่ ^๕ ส้มมุกคำไทยไทย ^๕ ส้มมุกไซเขียนหนึ่งดื้อ ^๕ ส้มมุกคำ ^๕
 มกช ^๕ ทอสังคค้อย่าหารือ ^๕ ส้มมุกคำไทยคือ ^๕ คอสังคบทถ้ามัย ^๕ ฐาน ^๕
 เกิดอักษระ ^๕ มุทชะชะเช่นไซกัน ^๕ แปลว่าตัวพยัญ ^๕ ชะนะเกิดแต่ศิรา ^๕
 คำหนึ่งใหม่คช ^๕ มีคอบทมุทธิกา ^๕ ฉำแหวจนแฉฉำตรา ^๕ ไซมุทซาบังกัม ^๕
 หนึ่งหน้าบั้งสำวะ ^๕ เรียกมุคตะในบาฬี ^๕ คำไทยไซพาที่ ^๕ ฉำโคมุคระสุดท้าย ^๕
 ปลาย ^๕ ประสงค์ที่ฉำเยียดโค ^๕ ข้างคั้นโคเรียกวเบนถ่าย ^๕ เด็นสุดรุคเรียว ^๕
 ปลาย ^๕ คุดระม้ายโดยต้นฐาน ^๕ อีกคำฉำแมนมูคิ ^๕ ท่านไซพูดแต่โบราณ ^๕
 พินิจจิตรพิจารณา ^๕ ไม่กระจางส่องใจ ^๕ ไม่ทราบฉำเดิมบท ^๕ ข้างมกชญา ^๕
 คำโค ^๕ มีคักก็อ่านไป ^๕ บอแจ่มใจในฉำที่ ^๕ มฤคยูราช ^๕ คำนักปราช ^๕
 ท่านแสดงมี ^๕ มีจจุเต็มพาที่ ^๕ พากย์มคชแปลว่าตาย ^๕ มุคิแห่งบางกรู ^๕
 มฤคยูก ^๕ ไซหลาย ^๕ คำเคียดโดยธิบาย ^๕ บอมีแปลกแยกคำแปล ^๕ ๗

เมต

๐ คำเมตไทยไม่มี ^๕ ไซฉำที่พากย์อื่นแปล ^๕ รู้ความคามากระแฉ ^๕
 เพราะพูดมาเปนฉำจณ ^๕ เหมือนฉำราชเมศ ^๕ รู้ความเหตุนิยมยีน ^๕ รูปดาว ^๕
 ดั่งแพะฉิน ^๕ ฉินไพฟ้าปรากรูยด ^๕ อีกคำฉำโกเมต ^๕ คำคั้นเหตุคือโก ^๕
 มด ^๕ นักแดงเพดงนิพนธ์ ^๕ แปลงให้พัดฉำมีศกถอน ^๕ เช่นอย่างนักเรศ ^๕
 คำคั้นเหตุคือนคร ^๕ รู้เท่าคำฉำนทร ^๕ ท่วงที่ไซไม่ชัดขวาง ^๕ อย่างน ^๕
 หนีในบท ^๕ พากย์มคชแต่ฉำจาง ^๕ เหมือนไม้ทเบาบาง ^๕ ไซทาบ ^๕

โวพจน์ประพันธ์

๑๕๕

ทามตามไม้หน่า สองคำจงตัวรีห์ คือเมตคักบเมตคา เปนคำนำเอามา
 แค่มคอบทบาพี เมตคาวาร์กโครี เมตคิใช้ว่าไมตรี ข้างไทยว่าอาร์
 ผูกพันมิตรคิดถนอม เมตคาว่าตามบท คอสังกตรวมรอมชอม ย่า
 เขียนเปลี่ยนแปลงปดอม ให้หันเหเป็นเมตคา ดูเมฆ ขอ สกต ต้องตาม
 บทพจนา ท่านแปลว่าปัญญา ดีสามารถหาจรูธรรม บรมเศวบรมเศวรี
 เล้าต้นเหตุแห่งสองคำ คัดต่างแต่จงกา หนดแปลอย่างเดียวกัน
 แปลว่าผู้เป็นใหญ่ บมีใครจะเทียมทัน ใหญ่ยิ่งทุกสิ่งสรรพ อำนาจ
 ฤทธิเดชโชพด คำว่าบารเมศ ทราบตามเหตุแห่งยุบต คือเขียนเปลี่ยน
 นุถนุธิ จากคำว่าบารมี ประสงค์จะให้พืด บทสัมมัยคักถอนจาท
 ห้ามคิบหีบโมธิ ขอไปที่พอได้ถาร แบบนั้นกรั้นเขียนไว้ เปนอย่าง
 ใช้มาเนิ่นนาน ดงเป็นบันทึกฐาน ผู้รุ่มอยพดอยใช้ตาม ไม่คิตยกว่า
 นิต ไม่สันนิทกระแต่ความ เคยใช้จงใช้ตาม ไม่ห้ามปรามท่านผู้ใด ๆ

ไมต

๑ คำเมตเสร็จจัดตั้งไธศ แจกคำไมตเต็มต่อไป คำไมตภาษาไทย ไม่มี
 ใช้สักวจี ปาโมช ขอ สกต นี้เปนบทฝ่ายบาพี แปลว่าบันเทิงดี ใจ
 เริงรินหินหรรษา แปลงชระเปนพระยะ ดักษณะในเดชา ตัวปาเป็นคัว
 ปรา ตั้งปรีดาปราโมทย์ใจ สัมไมตธำภิไมท สองคำ ไธศมัทมิใน
 กายณนัทคันไธงไฟ เวระอักษรกตอนประพันธ์ ทั้งสองคำชบาย แปล
 ก็คล้ายเช่นเดียวกัน กับคำปราโมทย์อื่น ว่าจะพรรณแต่หนหลัง แจก
 หมวดมอใจพจน์ ประคณบทมอประดัง สัมฤทธิณฐิตัง ตามอย่างแบบ

แบบยุบต

๗

๑ จบ เด็กรั้วเขมรน้อย

ถี่แถดง

มอ หมอจดจ้อนมอแจง

แจกไว้

ใจ ยักซัดสำแดง

โดยเดศ หดากนา

พจน์ พากย์หากแคะไค้

คิดค้นประตมส์อน ๗

๑ ค่อนจะแยกย้าย

ยอใจ พจน์แฮ

ดะบตดะบ่อนไซ

คิดค้น

แจกแต่แม่กนไป

เปนระเบียบ บทเฮย

ตจอนเดศเหตุฎกถัน

ดบตชแถดง ๗

ฉบับ

๑ จักเริ่มเคิมค้อยอใจ พจน์แจงแจกใน คำหรับฉบับบวรยาย

คังแต่แม่กนจนปตาย บเกิดอนคตาคตตาย คตาศหมอดที่ตรวจไครครา ๗

อน

๑ ค้ายดค้นในภาษา ไทยที่เจรจา บอจอบบรจบพมนี้ ซึ่งว่า

ยดภักตรม่องศรี ยดโถมนารี เช่นนักพูดอั้งไป แต่ยดใช้ภาษาไทย

พากย์กมพูไซ ว่าเห็นว่าดู โดยตรง เขียนตักตวัดอเดกตง ตามของ

เคิมคอง จ้างในพากย์ภาษา เช่นคำว่ายดภักตรา ยดโถมพินดา และ

ยดตระบัตชตชาญ ชักหุ่นสายยนต์ช่านาญ เคยเจนนอกงาน กะเกริก

กะก้องทองตนาม แแบยนต์กตใน ใช้ตาม มคชบทคาม ภริตถแถชต

วารา ไพรชยนต์เป็นช้อปรางปวา สาทพิพย์ไธภา พิมานลัมเต็จ

อมรินทร ล้ามคำตักตมอนิด ตอการันตลจิด จิตรตงจ้างจงตี ๗

อัน

๑ ค้ายันตวรแแบยนต์ม ค้าไทยพาที ว่าถ้อไม้เท้ายันเดิน เรา

ถูกยันนยบเยน ว่าเรากาเกิน จนเกิดจจาทบาทหมาง หมากยนักนมา

ตายจาง เหือไซมตวรพวงคี่ สัจงตวายกายใจ เอาไม้ยันถ่างห่างไทด

ค่ายันบันได ดัดดุดตงตงย่น ๆ เหล่ามจางจางมัญญ คนไทยใช้กัน นอนติดงกต
 พจนันต์ยาม แดยพกานมความ ว่าค้ายอกตาม ไนยามที่ทรงงไศกสัตย์ แด
 ค้ากัมพูชไทยย่น สองพากย์รวมกัน กับแดนแปดว่าใจ พราหมณ์กรูกรุกมกร
 ไสย บูชายัญไน คหรับวชกของกฤษณ์ แดยญกานเจอรุ่น ให้ทานทำบุญ
 กเรียลว่ายัญบูชา ยัญนินบ ไนค้ำบา พับทพจนา ญอญวาศัดกตทดแทน
 ด้ายณห์ศาวจันรอนแค้น ไศกสัตย์ชวัญแขวน คณิงอนุชสุดอดจต ด้ายณห์
 เยนพยับเมสน คับแฉ่งตวงทิน นกร ญ่อมเจहन ด้ายณห์รุทจทุกคน
 ตอดอดเดยจน เต็กเต็กกพุดกน่อง แดเขียนคจวรคิตราพิง จง ไซให้ถึง
 สกต ฌอ แด หอ การนค ค้ำว่าปลุกเต็กเดชยนต์ สกตดำคัยู คัว นอ
 แดค้อเคิมปดาย เหมือนกนกับเวทมนต์หมาย บางครุอชบาย เขาคระเปน
 กรรมนตรา ตูพบเขียน ไนค้ำรา ยันคระนนา ท่านไซเปนพนคินไป
 สวณลอบชอบทงตองไผ จะเขียนอย่างใด ก็ได้บอคองก้านคิง แจก
 ใจเพื่อใหรุจรง กระจางอ้างอิง บอ อิต บอ เขื่อนอมพม่า อิกว่ายรรยง
 จงจำ ไบราณชานค้ำ ว่างามชระแฉ่มแจ่มใส พิมานท่านท้าวสหัสไผ
 เกิดที่ตูดไซย ชำนระอสูรตบตรรพ์ เรียกนามว่าเวชยนต์ อยู่ชงกปกตป
 ประจำไนเทพธานี แฉดงไนสะกะฐะวาทิ เช่น ไซกนมี ว่าทพยพิมาน
 ไพรชยนต์ เจ้านายวงษกระษัตริยด่ากต โดยเสด็จตด พรักพร้อมพระ-
 ญาตีวงษวาร มีนามเรียกโดยโงหาร มคชค้ำชานาน ว่าวงษกระษัตริย
 อนุยนต์ คิวตงกตเช่นค้ำสามัญ เติมคอกการนค ทั้งตองเช่นพร้อง
 ชานไซ

ยาม

๑ คำยานบรรหารคำไทย ชึ่งเชือกโคโค อย่าให้มันด้อยย้อยยาน
 นารูปด้วยศักราน ถิ่นกตอัยยาน ก็หย่อนที่ถ่อนไถ่ภณ เห็นเงาเงาเหาะ
 ทยานเวทพ เกิดแก่นกระมต แดเดือกทยานตานใจ เห็นเขายังกกว่า
 คนไป ฤษยาตาไฟ ทะเยอทรยานแข่งเขา เช่นนภาษาไทยเรา พุด
 ตามดำเนา ในพากย์สยามความตรง ยานว่าเครื่องไปใช้คง เกวียน
 รถตรงก็ กอโคกระบือนางา อย่างคำถึงรองบาทา เรียกตามภาษา มคช
 ว่ายานเครื่องจร พระเสด็จพระวอบวร สำหรับภุชร ท่านเรียกว่า
 พระราชยาน ถิ่นต้นผลไม้ตระการ ถิ่นบุษบมาตย์ มรดกุกุหาบ
 หดากพรรณ เรียกว่าอัยยานทงกน อีกคำหนึ่งผน เป็นอุทยานอย่างม
 แดงเป็นอุทยานแดงทอ แดคำบาฬี ว่าเป็นที่เงยแห่งนวม ยอเด็ก
 นอนดินิยม สักคบรรดัม เต็มอดสยามพจนา คำญาณคู่กับปรีชา
 นนคชัญญา อันวุพเคศ์สารพน บัญญาเห็นแจ้งแจ่มทน เทียบจกษ
 อน ยดชตถันตแจ่มใจ ญาณจกษุมโน มคชคำไซ คดีย่อมมิใช่ชุม
 กำตั้งบัญญัติสุชุม สิบอย่างรวมบรม ท่านเรียกว่าทศพจนาน บัญญา
 พระดำศดาจารย์ ฐุบเหตูการ คตอดทุกตั้งส้มพอง สรรพบัญญัติญาณ
 ยอดปอง เต็นอนามสนอง ว่าพระสุรอรุชธรรม อย่างหนึ่งนามเรียก
 สัมมัน คญาณคู่กัน ว่าระบุบอบรบอบองค์ อนาวรญาณประสงค์
 บัญญาขิงยง บอมทกนกตบง พระเพชรญาณกำตั้ง บัญญาคมตั้ง
 หนึ่งเพชรเผด็จหม่มมาร หนึ่งนามสยามภูวญาณ ใ้ม้อาจารย์ บัญญา
 ประเสริฐเกิดเอง บัญญาณท่านว่ายาเยง เพราะบารมีเพรง มาพริก
 มาพร้อมไพร่บุดย์ โพธิ์ตัดหัวหน่อพุทธชางกูร สร้างบารมีพูน เพื่อโพธิ-

ญาณ ไหมยง หวังได้ครีตวิบุณยคุณ สัมพุทธคุณตรง พระภาคยพัน ไถกย
 หนึ่งจรรยาณมนี่ แแปดเคาศคต นักปราชสประเสวี ฐบัญญา ญาณสืบฝ้าย
 วจีตัสสนา ทมวดมาตีกา กำหนดว่าทศพิชญาณ สำหรับเพ่งพิศสังขาร
 ประจักษ โดยการ ไม่เที่ยงเป็นทุกข ไซ้คน บัญญาเนื่อง ในมรรคผล
 ฐอมรรคญาณยด แดผลญาณยิ่งยง ความรู้แจ้งตยตยตย ปรุฏเฐ
 ญาณตรง ตระหนักประจักษนฤพาน อีกคำหนึ่งว่าจัญญาณ คือจิตร
 ฐาธาธณ ฐรบแธรฐารมณ ฐาญาณญชใหญ่นิยม ญชคุณบรรม
 เบ็ดเสร็จสืบเฮ็จจาจา

อน

๑ คำพยุหนเป็นชอปลา ฐยามภาษา นอนิตตักตบทไทย มฤษฎะ
 ยาศรณชยาสังได้ย แแปดว่าคดาโคต งามตังพิศคนกยุง เป็นบทมคชคำ
 ฐุง อักษรกตอนจุง ฐาเนียงเด้นาเรเพราะกตอน คำไทยใช้บทตทอน
 ฐวมะอักษร ฐญไปก ฐ โดยเตา หนึ่งว่าปยุรวงษฝ้ายเรา ปยุรญาติ
 ฝ้ายเขา ฐองค่านไทย ฐชน เรียกแกวองษเจ้าชรณนทร ฐมาอาคณ
 ฐจตเป็นคำฐุงทรง ฐนคธา ฐคธาเชอวงษ แดญาติคธาตง บคจจรตจน
 ฐียมตาม

อน

๑ พงษปฤษฎนคคางาม อย่างเตียง โดยคงาม แต่แปดกที่เบตยนค้ำ
 ยาด นกยุงชนแวงแพรงพราว ฐาร้องในราว ป้าเรียกจ่านกมายูร
 ฐร้อยอชนทองเรอจ่ารูญ เรียกว่าเกยูร ฐำหรับประดับกฐ

อน

๑ ฐรีเยนทรคือตวงทินกร ฐาเยนทรคืออร เอกอรรคยอชชายา

อน

๑ คัจฉยงยุงภาษา ฐยามเจรจา กนชยูกูรู้ โดยคงาม ฐียมยง
 ยรรยงว้างาม คำน ฐิตาม แต่เพรงท่านพร้องพาท ฐยงคู้ค้ำบาพี เปนมี

ประณี ที่ใช้ว่าไม่ประยงค์ เค็มเขียนคู่การันต์คง ตามศัพท์จำนาง
ครมพนาทักทายกดาโยไป ตกเบนประยงไทยไทย ชัดเค้เหตุใน ศัตถ์พอ
คูเรเชิง

บาง

๑ คั้นยางเจาะปล่องช่องเพลิง ไฟดุมรุมเริง แดยาก็ย้อยไหตวัน
ยางไม้มีทอแดนดิน ฐานใช้ฮาจิณ ยางรงแดยงก่ายาน สีเนหะ
ว่าเยออย่างดมาณ ความมุกกรักปาน ยางรักกระชบชิตชม คำไทยใช้
เด่นหันยมมาแต่บรม บราณยอมชานฉาท ดำมอังกคง ใช้วาตรี ยางค
ยดเยยงมี ครียางคณวางศคูกน เขียนตองศวกอการันต์ ด้อคำดำคัญ
คือบทมคชค่าง อีกว่าไทรยางษอ่างตรง กับคำจำนางที่นับ ใน
แยบแบบด่อน ชอบบอการันต์บนรอน เปนอุทาหรณ์ แปร
ความว่าด้ามด่อนมี อักษรสูงกตางจะจี้ คำดำเนยงตรี พอครบที่ ใช้
ไทรยางษ

อีก

๑ ยกไทยยกทยกทาง ยกคงยกคาง ยกเคยแดยกย้ายไป มี
มากยกพูดคำไทย จะยกตั้งโต ก็ใช้ว่ายกตามการ มคชค่างายกษมาร
คอยกษตำธารณ ทงยกษทเรืองฤทช บงคยเขียนใช้คองมี ชอบบอเคมทอ
ที่ท้ายเปนฝ่ายการันต์

ยก

๑ ยกในคำไทยสำมัญ ไม่มีจำนน เปนบทมคชค่างตาง ยกน
แปรดว่าคู่บาง ที่ท่านไวดาง ว่าครังว่าคราอกล่างเฉดย ยกแปรดว่า
คู่โดยเคย ใช้คำพิเปรย พิปรายเช่นฝ่ายยุคต เช่นว่าช้านบนน้อมตน
ให้วบาทยุคต ทงคู่พระบาทตำศา ยกแปรดว่าคู่คำบว พิอะเนกา
บุรุษยุคค้อย่างมี ยุคว่าคราอช้อคดี เช่นคำพาท ว่าเกิดในยุคเคยงกัน

ตมระยคตมระไวยเทียมทมิ คดรแข่งคู่อัน เพราะต้องเต็มอรุณคราด ยุค
ตามมความยัตยาจ ไกรรู้ดับดาว คำหรับฉบับบุรพา กุดยุดอกไตรดา
ยุคยังทวา บวิยุดคำรบครบตาม จำแนกแจกได้โดยนาม ไปประจักษ์
ความ จะพูดกพนภุมเวียน ยุคคเป็นยุคคตเมียน ที่ใช้จำเนียร จำนง
ค่อยุคคิธรรม แม่กกดกตแมตงถึงกัน เช่นคำรำพัน ตัดคเป็นคักคิตากษี ๑

โยก

๑ จับโยกคำไทยพาที กอตกตมิ คำเดียวได้ตอกโยกไทย อนุโยค
ย่อนชักถามไป ดวงชตาใคร ได้ครบทั้งโยกเกณทัต คตฤกษอุษาโยคมิ
สุภโศกไชยศรี ส่วัดคชจัตโกยา จางวางเปรียบมอวยตมญา ทตองมต
โยธา อนุโยคนิยมยศนาม ภาคนานุโยคนี้ความ ซึ่งแปดกันตาม ในบท
มคชคำกตาง จำผู้ประกอบบวริยางค บำเพ็ญในทาง วิชเชริญภาจนา
เหต่านบาพภาษา นิยมจจา บังคับตกตคอกอว ก่ายอแม่กตจำนงน
ทงทมตปรอมอญ ปรมาณตบตคากง ๑

ยด

๑ ค่ายคแม่กตประตงค ยกคำไทยตรง แต่มีพยตดำพอง นอก
จากคานนบปอง เป็นพากยอนมออง คื่อพากยมคชพาที เกียรคยค้แเด
ยค้ค้กตค้ร ทนงทานมูม ยค้ทรวพยแเดตงวาค้ณา อีค้รียยค้บวิจจา วยค้
ค้าบา พชค้แเดพลตเป็นตยาม พุกทนชนตค้กรุกค้จนา บอค้ตอ้งไค้ถาม
เพราะรุกนทวค้วค้น ๑

ยัต

๑ เตินเบียดเยียดยัตตบัตัน ทานชุนตงกต แก่ทำอายตตราตึน อายค้
นายนุคนายนิต ชุนตงจัตคินกรินทร กรึบอายค้จัตการ เบียดก้นกตแบ้ง
ยัตทยาน ปากคนต้ามายู มักพูดว้ายัตแทนกัน คำพูดแตกตันโดยลจิต
ใช้ก้นฮาจึน ออกชัตว้ายัตอะไร ยัตเมารยัตหมอนงะไม ยัตภาษา

ไทย ย่อมใช้เอเนกนาพ ^{๕๕}ตองตึงคักกรรมาจา ^{๕๖}คามวิโนยา ^{๕๗}นุญาตประ
^{๕๘}ตัทธกิจสงฆ์ ^{๕๙}ยัสประวัชแหวมตง ^{๖๐}เดชยนคัจาง ^{๖๑}นวก้อยประกอบพิธิ
^{๖๒}พระศัสมะอังกวระจ ^{๖๓}แปดโนบาพิ ^{๖๔}ว่าความพิพาศนศมต ^{๖๕}กายตจตเยงอยาง
 ยด ไทยขอมระคน ^{๖๖}บรรจบไตเจ็ดวาจา ๗

ขาด

๑ กายาคตยามภาษา ^{๕๕}คนนมมา ^{๕๖}ระยาคเปนชาติผู้ต ^{๕๗}มุกย้อยยัด
 ยาดยาววี ^{๕๘}ยาดไทยพาที ^{๕๙}ประตบไตพบเพียงตอง ^{๖๐}หมุญาตองชญาตแบบ
 ตระบอง ^{๖๑}ตัสกตบอง ^{๖๒}เปนบทมคชคากตาง ^{๖๓}ประยुरระญาตค้ำตุงไวจาง ^{๖๔}ใช้
 โนททาง ^{๖๕}พระญาตพระเจ้าธรณินทร ^{๖๖}อนุญาตนนว่ายอมน ^{๖๗}คิตจยโดย
 ถวิต ^{๖๘}เพราะตมกบคคจิตระปตง ^{๖๙}เขียนตองตักตตตอง ^{๗๐}ออย่าไตจาง ^{๗๑}เปน
 ตีเช่นญาตองชญาต ^{๗๒}อครินอกครุอาจารีย ^{๗๓}จุงูใช้การ ^{๗๔}กระวัชงมีครุดอน
 ยাত্রาว่าค้ำเนินจร ^{๗๕}เช่นวาภูธร ^{๗๖}ชราชชยาตราพต ^{๗๗}อิกมะยुरยาตราจรตง
 ตองค้ำอำพน ^{๗๘}ตักตคัจจตอโรเคิม ^{๗๙}มยूरค้ำทมนจนเจิม ^{๘๐}ค่นค้ำชาเดริม
 เห็น ^{๘๑}ใช้ไตในผู้ต ^{๘๒}ค้ำตคัจจมะไมมี ^{๘๓}ยुरยาตราจรต ^{๘๔}แตยुरยาตราคกราย
 ทายาทน ^{๘๕}เปนค้ำกตาง ^{๘๖}ถูกทงตองราย ^{๘๗}มคชกับไทยใช้ปน ^{๘๘}ทายาทมคช
 ว่าคน ^{๘๙}คจรรบทรพยชน ^{๙๐}มรฎกบิตามารดา ^{๙๑}คอบุครแตเชอจงชาตงม
 ทายาทา ^{๙๒}ทคจวไตตงมแบ่งบัน ^{๙๓}ผู้ให้บุตรหลานออกบวร ^{๙๔}พชาเช่นกัน ^{๙๕}กับให้
 เปนเชอชันวร ^{๙๖}คจรรบมรฎกค้ำตอง ^{๙๗}เรียกตามนามกร ^{๙๘}ว่าผู้ทายาทต่าตง
 เช่นเตยงกับบุตรนดา ^{๙๙}อันไตโลกา ^{๑๐๐}ทคจวเปนตงมถึงคน ^{๑๐๑}ทายาทแปดโนยุด
 แบบพุทธรณพนช ^{๑๐๒}ออย่างนกระจิตชตคความ ^{๑๐๓}แต่ทายาทใช้ในตยาม ^{๑๐๔}เห็นไมคอง
 ตาม ^{๑๐๕}กับบทมคชพาที ^{๑๐๖}คความไทยว่าโนพงพี ^{๑๐๗}เตือโครงใหญ่มี ^{๑๐๘}มันตุทายาด
 อาจหาญ ^{๑๐๙}ใช้แทนหนักหนาเกินการ ^{๑๑๐}ทายาทพิจารณ ^{๑๑๑}จ้ำแนกเปนตองตองคุด
 พยาธิอิกค้ำนคุด ^{๑๑๒}ก็เห็นเปนทุ ^{๑๑๓}พิชพากย์เช่นทายาทยด ^{๑๑๔}โรคซึ่งเบียดเบียนนรชน

ไวพจน์ประพันธ์

ใช้เจ็บทุกคน นึกอพยาธิโรคา หนึ่งความดยามเจรจา ว่าเขมนายยา
 เป็นโรคพาศยายี ต้องเผาด้วยยาออกัน ใหม่เป็นแผลมี เช่นนพยาต
 คำไทย พยาธิคำทมิไน มกรชานไซ คัดรังคตบทขอม พยาตคำ
 ไทยใช้ปดอม คัดดอกกยอม สกตเปนบตตำมัญ กอนเข้าปายาศันจน
 คำไทยใช้กัน ร้องเรียกคยาตำตหวาน ประจบกอนฤตุกาต ยาม
 ตำรทวนวาร ปายาศันิยมตมมุต เขาทพยักกอนกนออกตุต ใต้ของ
 บริตุทช ดับบีชธิมเมย คิงพระราชพิชเศย กอนบตวงเดย ณฑน
 พิชตำรทกต คอกรเรียกปายาศันแทตตรง กบคำจางง ทนบเปนแบบบูรพา
 อปายาศันอกวาจา นแปลกกันมา มกมทชอกความใจ ว่าชองคบคั้น
 เกองใจ ค้วยเหตุใดใด ก็เรียกอุปายาศันมี บายาศันอุปายาศันทวิ พจน
 พากย์บาท มั่งคับสกตศอกอ คำยาตโดยเค้าเหต่ากอ นับบรรจบพอ
 ครบถ้วนจางอนสืบคำ

ยุด

๑ ถอยยุดยุดชาตัมคมา ไทยพุดประจำ แปลว่ายุดยุดตมอกัน
 มกรค้ำว่ายุดิธรรม ยงยุดชแยงยัน คอยยุดชแตยุดชไพรี ส่องฝ้ายพง
 ยุดชโยธิ ยุดชนาราวี ไนยุดชกุ่มพนรณ ยุดชระวารบแกอนกน ฐ
 ทัวทุกคน บอคองธิบายบอกแปล ชรรมยุดชเปนสของกระแด้ คอกรต้อง
 คุแแต่ ซึ่งคัดงคตบทปดาย คำหนึ่งชรรมยุดชคิกะนิกาย คัดสกตหมาย
 เหมาะคความว่าคอรแกชรรม ชรรมยุดชทอชอประจำ แปลชื่อในคำ ว่า
 รม ในคำ ได้เถียง อยุดชณิมะบุรค้อเวียง เบารานดำเนียง หนึ่งเรียกว่า
 ศรีอชยุดชยา เปนนามกรุงเทพทวา ระวะคัมทา นครณะเชตรหนองไถน
 แปลว่าเปนเมืองใหญ่โต สบตวรพรไป บอฮาจจะรบบราวี่ คำยุดชนับ
 เจ็ดคำมี เดศหาดากอช ที่คอรได้คตจัตวาง

โยค

๑ คำโยคมีแต่คำกตาง ภาษาไทยทาง จะพูดขอพบยดยิน ว่า
 ทางนับโยชน์อย่าลืมนิด ไ้มาอาจณ แต่เพื่อประโยชน์ใดใด ของ
 คำมคชเปนไทย เพราะว่าใครใคร ก็ใช้ทุกทุกคน อโยทชอยุธยา
 เคียดกต เป็ดย่นต้นยาวยด คือขอเป็นโฮออกเฉียง อโยชณิยะบุรีรัมย์
 เรียง อโยทชยาเวียง ก็คือว่ากรุงอยุธยา คำโยคยุดภาษา มคช
 พจนา จะนับกมัตคำ แจกขอไวพจน์จคจำ จัดเป็นตำนำ ฅบงกจย
 บริบูรณ์

๑ จบยอไวพจนเก้า

คิตคิตคำพองเฉียง

ตาดบพนบเรียงเรียง

หมายหมวดตรวจแก้ค้น

๑ ถดินเรียงเรื่องพอง

กตอนตุรางคนางใน

นักเรียนเร่งได้ใจ

ฉนั้นจะช่วยเซตช

คำเคียง

ตบค้น

ระเบียบแบบ ฅบับนา

คกแก้มเคิมเด็ริม

รอใจ พจนัแฮ

ถนพ

จำจต เทอญพ้อ

เช่นอ้างทางต้อน

สุรางคนาง

๑ จะร่ารอใจ พจนัพากย์หากไซ เมืองโนดารา คำไทย

มคช แบบบทบญชา หม่นนักคึกษา วิทยานักเรียน ถารู้ตัวคณ

จำใจให้มัน อย่าหิมเหเหียน แม่นรู้ไม่จริง ประดิ้งจนเวียน จะเดี่ย

ทเพียร จำเนียรบ่อยการ ไนรอใจพจนั นมกำหนด บาทบทพิศดาร

คองแต่แมกน คอรรนราน คอรรจำวจารณ คามหมวดตรวจตรา ฮาทิ

ศอค้น คือค้วจารน ตยามภาษา รนแต่จะไป แถ้วรนจระมา ร้อน

ไวยพจน์ประพันธ์

รนรพทา ที่อยู่ดูธรรม แดตเผาเรือนรม ค้องจำใจจน ดูทนดูท่า
 ดั่งพดกชาวนา ภาษาเมื่อค้ำ ดำปากศรากลคร่า ทักนาค้าชาย โยช
 ทวยหาญ รนเร้งรบราญ บอคร้านเกียงกาย ขึ้นแสบขึ้นหิน ดันเรอ
 ฤาวย ช่างขึ้นทั้งหลาย เรียกว่ามันรน รนภาษาสยาม ครอบไตร
 ไต่ความ ที่คามยุบด ผู้ใหญ่มักว่า ทารกชุกชน อ้ายมันรน
 จะหาไม้เรียด ไหรญภาษา มคชแปดจำ คือเงินนั้นเที่ยง เต็มคำ
 หิริญ ถ้ากัญคำเดียว นักปราชผู้เฉียด ท่านแสดงแปดไป ไหรญ
 อยำศตาศ สักตญอญาติ คามบาทบทใน บุรพแบบฉบับ บังคับ
 ชานไซ จำแนกใจ ไซ้ไม่พดาดพด้า รนว่าฆ่าคัก คำนพานทุก
 คอกรักษาจำ ณฑคุณสักด คามบทแบบคำ นักเรียนเพียรจำ เห็นยก
 นักศึกษา เช่นคำเกิดอนรณ โนกลอนนิพนธ์ ไบรำบรา คือเกิดอน
 ฆ่าคัก อธิกโยธา ให้ถึงประวา ไซยเกิดอนกดับหนี รนทั้งขอมไทย
 มีคำที่ใช้ ครอบหกวงจ อานแต่จวงกำ หนคจำจาท นัยว่าผู้ค มี
 ปรัชญาณ

รัน

๐ รันภาษาไทย เห็นพูดกันโน พดกไทยไซชาน รันกุงรันปดว
 วาชาดำชารณ รันรันกระดาน เกอียนรันแทะไทย อักคำพูดกัน เปน
 คำแตกคัน รันไปทำไม คีรันพันแทง เข้มแข็งสุดใจ รันทตฤไทย
 ลังไตรันท่า รันในสยาม ที่ควรใช้ตาม ส่าชกหกคำ เงินเหเรียนหิริญ
 สรรดิบดำนำ ควรได้ใจจำ ญอญาติสักด อริญฮาริญ นิกคำดรร
 มาจากมคช แปดว่าป่าพง จำนงบาทบท ญอญาติสักด เช่นกับ
 หิริญ รัญชะอ้ายขอม อักในยหนึ่งขอม ความแยกแปดกกัน แปดว่ายนิค

กำหนดเหตุการณ์ รัชชระเดียงบัน เป็นดองอศถสัย หนึ่งจรรจรต จงจำดำคณ
 มคชกดาชกดาช งามเทยงวาเดิน ดำเนินนาคกราย มีมามากมาย พากษ
 พจนมทกตอน เป็นนิตยนรนคร นักไซกัน เป็นคำดำธร ถ้าไซเคมท
 เป็นนรนคร ไซต้นบันทอน ก็เพยงนรนคร อีกคำหนึ่งว่า ตามในพระบา
 พพจน์ประพนช นรนคราย แยกกายดำคณ แปรคำจำน ว่าพื่อนคราย
 คำวากาจนต มคายนนย แปรว่าคตปดาช อ่านไม่ออกเดียง เขียน
 เคียงเรียงราย ตั้งเกิดเครื่องหมาย ไม้หางกระแต รัญญชอมไทย ต่าง
 เหตุเดศไนย ควไซกำแปด ใครู้ระเอียด อย่าเกยจตุแด โดยเคา
 ดอนแด มกจ่ายศดาชเพียร

ราน

๑ ไร่จรานระราน คำไทยพจมาน เป็นแบบแนบเนียน อีกว่า
 ราชูรอน ไนกดอนมากเมียน เห็นไซชบเจียน ตกคคตญอ กักราญ
 นักปราช แปรจาเครของดาต เลือดำคตละออ กัมพูชภาษา ไซมา
 เพยงพอ คำเติมคั่นคช นนว่ากราญตง เช่นกราญกฐิน แปรโดย
 ถัด ว่าดาตผาดง กับเขมตตั้ง ให้ตั้งให้ตรง โดยคำจำนง ว่า
 กราญกฐิน แผลงเป็นกักราญ ตักชยาจารย์ ไซมาอาจิน ษัราช
 อาศน์ เครื่องดาศน์ภูมินทร์ โดยนิยมยิน เรียกพระกักราญ แต่คำ
 นี้ไซ เขาไม่ใครไซ ดับไปนมนาน แต่โดยท่านอง เป็นของเขาราน
 ทุกในฉันจว ว่าพระสุจนะ ตราญดำกราญ ไซตามใจหาร กัมพูช
 พาทิ แปรว่าตบาย อนครายไมมี ตกเขนจระจึ ของไทยไซกัน
 ตวงคนพูดได้ แต่บอรุไนย ที่แท้แปดมัน ใปรู้คั่นเหตุ พิเศศดำคณ
 คือดำกราญนน ออกจากตราญ ในหมจตรานน มคชไต้มี ที่ไซไซชาน
 ไทยกับกัมพูช แย้งยุคพิจารณ ประมอญประมาณ ห้าคำควรพั้ง

วิน

๐ น้ำใต้ไหลริน ถ้าใครจะกิน ให้รินใส่ถ้วย น้ำไหลรินริน
 เห็นคืนจะพัง บิดทำนบขัง น้ำวายหายริน นักแดงแปรธาตุ เอาเงิน
 ชุบมาศ แฉ้วเฉยให้ดิน หีบเงินขมมอง เปนทองเนอริน ดึงโดด
 โฉยนิ คีโดยพิศวง หอมกดินดอกไม รวนรินก็ไซ้ คำไทยจ้านง
 จัดตามแบบบท ถกคนขอตรง ไม่ควรจะส่ง ใดยัยก็อักษร รินฝ้าย
 มกช จงจำกำหนด พจน์อุทาหรณ์ องคินารถนรินทร์ เปนปิ่นนคร
 ไปรตประธานพร พระนรินทร์เด่น นรินทร์แปลว่า ท่านเปนใหญ่กว่า
 ชนชาวบุรี พวงเด็กนักเรียน จะเขียนจงดี เคศ์ธรรยคองมี ทรรกา
 รินคิ จอมนรินทร์ราช ค้านนักปราช ฤดาตจ้านน ประดมคำเพราะ
 เต้มาะพจนพินธิ ความแปลเช่นกัน กับนารถนรินทร์ เจ้ากรมองครักษ์
 ค้ารวจประจักษ์ นอกซ้ายภุมินทร์ นามยศประกาศ พระราชจรินทร์
 รุทกแตมดิน โดยศกตมณญา ท่านทำองเทเวศร์ เปนใต้พิเศศ ใน
 คางคิงษา เชิดชพระนาม องค้อมรินทร์า อิกนามหนึ่งว่า จรินทร์
 เทจัญ สุรินทร์นงา ผู้เปนใหญ่กว่า เทวาในสวรรค์ พระยาสุรินทร์
 ถนยศถานัน ตรีโดยแบบบรรพ์ บวรราชวง หนึ่งพระยาเกษ กน
 รูประจักษ์ ฤทธิเศช โตงตั้ง เรียกว่าอสุรินทร์ เปนปิ่นนครวัง ชดอง
 อย่างหวง เช่นท้าวทศภักตร์ อิกพระราหู ซึ่งสถิตยอยู่ ในราชจักษ
 เขาเรียกอสุรินทร์ ไต้ยนิตระหนัก ถึง ไทรทายทัก ก็ประจอบกัน
 นามพระทมิ้ง พระเจ้าไปรดตั้ง สำหรับโรงคัต อามรินทร์ฉนิจฉัย
 วิโดยเกิดฉนิ ชุนนางพร้อมกัน เฝ้าฝ่าชุด ตั้งฝูงเทเวศ์ เฝ้าองค์
 อมเรศร์ อมรินทร์ โกตชัย ถังนกริมอิมเขม คู่ชเกษมเปรมปรีด
 ชมพระบารมี มืองภักตร์แจ่มใส

รุม

๐ รุนภาษาดงยาม เห็นใช้ในความ ว่ารุมลงไป ถูกดมรุม
 หดง คางงกตวโคร รุนกุงปลาโน แม่น้ำดำธาร เมืองจันทบุรี
 กากกรุนมี มากได้ใช้การ เปนถิ่นกำเนิด เกิดแต่เขาราวน จนทุก
 จันวาร ก็ยังไม่สูญ ที่พูดกันมาก เขาเรียกว่ากาก พดอยจันทบุรี
 มีไร่พดอยดี ของมีมากมุน เกิดเติมเพิ่มพูน ที่ดอยพดอยแหวน รุญฝ้ายมคช
 ญชณอศกต มีใช้เปนแค้น เมตตาการุณ พระคุณเหนือแดน ข้าขอ
 คอบแทน ที่ทานการุญ ล่างหนุมทงหลาย ทั้งหญิงทงชาย ชมนัน
 ชุนดระมุด ว่าเด็กกนแปดก แรกกรุนครุณ นำชมล้นบุญ ตรุณได้ภา
 ษายพอกสลุด อียบข้าทารุณ ทั้งกายกริยา พุดไม้เรียบราบ หยาม
 หยานฉาจา ทารุณนั้นมา แปดว่าอียบคาย อรุณเรือราง เวดาส่าง
 ต่าง สองแสงสุริยฉาย ในเดือนมคคุณ พรุนไปรยปราย ฝนตก
 ราชราย เห็นผลลุด จรรุณเทจราช โดยไสยสาคร สรรเสริญเชิดชู
 เทวดาฝ้ายฝน ผอนปรนสินธุ ให้ตกพร้าพรู แดงคตามกาด ท้าว
 จีรพทก ผู้เปนนายก หมูเทพบริพาร เนาปรังจิมทิศ เรืองฤทธิ์โคร
 ปาน จงอภิบาล เจ้าจอมภูวดต คำรุณเหล่านี้ มาในบาฬี ด้วน
 มีแยบยนต์ อนุคุณตกต โดยบทยุบต ต้นตำรनुต้นช รุนพจน์
 ทมคอง ๑

เรน

๐ ถัดถึงเรนนี้ คำไทยไม่มี ที่ใช้ประสังคี มีแต่มคช ใน
 บทจำนง อามเรนทรใช้ตรง กับชื่ออามรินทร์ คำว่าดูเรนทร ตก
 อยู่ในเกณฑ์ เทวาธิบดินทร คู่กับคำว่า พระยาสุรินทร์ ตำแหน่ง
 ทถน สุรินทร์กัม เจ้ากรมตำรวจ หน้าตราตรวจ ในชวาจักรี

ไวยพจน์ประพันธ์

ชื่อพระพิเรน ทรเทพขบัต ตั้งตามนามศรี อเรนทร์เทวัญ นเรนทร
 ราชา ตำแหน่งสมญา ขุนนางดำมัญ ฝ่ายพระบวร ราชองคานัน
 ตรียศศักดิ์สรร สถิตย์ฐาน ที่หลวงภูเบนท์ คูหาวงอเรนทร
 ทรราชตั้งหาร กรมต้นมกตาง ตามอย่างโบราณ ตำแหน่งราชการ
 เจ้ากรมซ้ายขวา เรนคำมคช รวมถนทงหมค นบห้าองจา ทรภา
 รัตน ตำคณูตำรา แจกบทพจนมา ถิ่นนครบจบดง ๑

รวม

๐ กระตั้นมันบ้วน เร่งคิคเรวณ นึกาไทยตรง ท่านแมตง
 คำตรวดญ เปนตำรวดญตรง เหนอความประสงค์ กคคือตรวดตั้นค ๑

เรียน

๐ นกเรียนปเรียน ถ้างะไซเขียน คองเพยนมตกน- คำว่า
 นกเรียน คอวเขียนดำมัญ ปเรียนวิชรรม์ สกคคตวญช คำปเรียน
 น บางครูท่านช อ่างเค้าเหต่ากต อาคอปรียต สังกคตวคย ไซ
 ควตวชอย เขียนว่าปเรียนค วางไวทงคู ประสงค์ให้ค ให้รู้เตอก
 เปตยน คูตามชอบใจ คำไหนแนบเนียน กัจงไซเขียน ไมบ่งบญชธา ๑

รง

๐ ยางรงมัทม เขาไซประดัม เปนเควองนายา ต้เหตองอราม
 เห็นงามแก่ตา เขามักไซทา นตรกกระยารงค - ตองคำคับทไทย ท่าน
 แผลตงแปลตงไซ ในที่ประสงค์ โดยอย่างซึ่งเห็น ทรงเปนทำรง อัก
 คำจ่าตรง ตำรงแปลตงไป เช่นขำรงคักค แดคำประจักษ์ ตำรงรา
 ไซย ตัวรยาธิบัต กัษคคำไทย พากยกมพูชไซ ทรงราชกัม
 จำรงมณฑก เรยคชอับนยก ชนระวางค จำเรตจำรง จำนงจาท
 ไมทราชคคิ วำรงอะไร รงคอกการนค นคคจคตสรร มคคค้ำไทย

ไวพจน์ประพันธ์

วิษณุรงค์ ฌรงค์ วิไชย พุตกัณโธไป เจ้าฌรงค์สงคราม ฌรงค์
 คำน เปนคำเชิดช ในศัพท์สยาม ว่าศัพท์อารบ บรรจบโดยความ
 แบบเช่นเห็นงาม ตามที่ ไชกน

รัก

๐ รักภษธองไช ธารักคำไทย ไม่มีถารนค เช่นอย่างนารัก
 คินรักใหญ่ครัน อักว่านายฉน รักกับนางฉอน ให้เห็นตระหนัก
 บุตรธมรัก บิดามารดร ขาเฝ้าจงรัก ธรรมภักติภุช ครุรักคศิย
 ธรรม ศศิยรักอาจารย์ รักรักคำไทย จรวาพรรณไป อเนกธารณ
 เขาหากหนเหียร พุดเปดยนตามกาด เหตุจะประมาณ ไม่เดรัจตุตถ
 รักษคามคช ชอบบอกล่าวหมด การนคประสงค์ เขียนขาดไม่ได้ คอง
 ไซให้คง ชอบบอตรง ออกจากคองขอ บาพพจนะ นนมรักขะ
 พบประเพียงพอ คองขอท่านแดง แปรดงเปนชอบบอ ตามเคาเห็ดอกอ
 อาเทศอักษร เหมือนเทพารักษ อักคำประจักษ์ บริรักษภุช อนุ
 รักษโยธา คุมพล่ากร ฝ่ายข้างกองมอญ โยธารักษคุม รักษอ
 การนค ในคำ ไชกน นกมชุกชุม ความคตชคอยู่ ไม่สุสุชุม ไม่
 ควรเค็ดอบคตม กับรักคำไทย รักษ โทษภุษา คำแบบจินดา มณ
 มิใน บงคัมชอบบอ โดยชอฉนิจฉย ไม่กระจ่างใจ รักษ ไทยฤาขอม
 ท่านหียบมาไซ ปนคดะกนไป ข้างไทยเข้าปดอม ที่นคประสงค์ จ่า
 ฆงแคชอม ทงหงายพดอยยอม เพราะใช้มานาน

ราก

๐ อาเจียนเหียนราก ใช้พุดกนมาก สามีญธารณ รากไม้รากมัน เสก
 ธรรมพิจารณ เพราะคองพองพาน กับรากคณหา คนคนองปาก กระโศก โศกฮาก
 ตำรากฉาจา มคชพากย์ รากคำภุษา พระครัดจิดว่า เปนเพดงเว็งแรง รากคำ

ไวพจน์ประพันธ์

ไทยคน พுகันเป็นพน ไม่ต้องขแรง รากคำมกช สกคอกแคง
ความแปดแด้ดง ว่ากำหนดใจ

รค

๐ ศกนารคด่าก เขาว่าดำบาก เพราะด้นำไป รคดักร้อยครั้ง

ไม่จริงอยู่ใน รคเช่นนไทย พุกใช้เจรจา เดือครยดำรด โหมทอง
ดุกดัด งามดะฮอคา ทรพยต้นดำรด โหมกฏฎกา ดำมีภรรยา
ร่วมทุนเดียวกัน ดำมรดคิตปู ถิ่นบางตำหรุ รคโชชาครัน รคเหต่า
นี้ใช้ คำไทยสามัญ ดกคยนิยม ควดอพอกจว รจนารจเวช คว
จอดรรเคก สกคทังมวญ คำรจนา นันจำกระบจน คกค่างยัดยจน
ครุคาครุใจ รจเวชนันคความ ว่าแต่มีเขียนงาม อรามดะไม เปน
คัพทมคช บทกตายเปนไทย แคคจวชานไซ อยู่ในพจกชอม ราช-
รคเกวียนรค คัดลชดกค คัดคินยนิยอม มคชแท้แท้ ไม่แปรไม่
ปลดอม เดียวนรอมชอม ใช้ชอมไทยกตาย ชรวมเมียมราชรค จะ
งามปรากฏ เพราะชงเฉติมปตาย หึงนินดำมี เปนที่เคิตชวย ควัน
เปนเคือองหมาย แห่งเพติงเริงรุม สมนนโรถ คัดลชดกค มคชตุ
ชุม คำไทยไม่มี บาทใช้ชุม แปะดกจบรจบรม ว่าด่มปรากฏา
ฤษนิกพรค นามพระนารท กำหนดคสมญา พรรทชเด้น นฤเบนทร
ราชา นิยายโบราณ บูร่าคำแถดง ระดะวาร์ค เป็รียงหวานทังหมด
รคเขารคแถง รคนอกรคไผ ทานใช้เคืออบแถง จะร่าดำแถง โดย
แบบแยบยนค รคแห่งอาหาร ชิงหาวิญญาน ทราบตร้านดากด รค
ด้ามคค ยินคิกระมถ เปนรคระคน ข้างพร้อมเพรียงกัน หนึ่งวาจา
ลคย พุกไม้ปดบัต เปนลคยเปนมธรรม จักว่าเปนมค ประเดริฐ

เด็ครัน รศ็อนบอตัน บอเทียบบรศ็จริง พุดตรงพุดง่าย ไม่ต้องเร
 ร้าย เข็องย้ายประจึง พุดได้คด็องคด็อง ไม่ต้องท้งคัง แต่ทุกชาย
 หมึง ไม่ชอบจ้านัน ซึ่งว่าเอมรศ็ เขมรมคช ระคนปนกัน เอม
 แปรจ่าหงาน ครงการตั้งสรพ์ รศ็แปรดึนยััน จ่ารศ็คงตรง หนึ่ง
 คำปรากฏ ว่าโอซารศ็ มคชค้ำกง รศ็โอซาหาร พิศดาวตำรง
 รศ็ตั้งย้งยง จ่ารศ็โอซา เลาจระคณึ์ แปรจ่ารศ็ดี มาด็บุษบา เมื่อ
 ยามดมชดย วัณรงยนาถ่า มะลึช็อนตา บุษบาตำรงพัน ด้คนชรศ็
 ภิมเข็นชมต กระจแจระจุนจันทัน เกร็องอบเกร็องปรุง จรุงรศ็ครัน
 เขาเร็ยกตั้งคณึ์ ชรศ็กัมี โอรด็เอารด็ สองค้ำประชต เปนค้ำเด็ยจดี
 ว่าเก็ตค้ำอก ตำชกจาทึ ค็อบคอบคอบคอบ เก็ตค้ำเอุทร รศ็ค้ำไทยตั้ง
 รศ็ฝ่ายบาฬึ ด้บตำมค้ำมกตอน บรรมลึบเจ็ด เบ็ดเด็ร็จสุนทร จด
 เปนนิกร หมดครตพจันไทย

รัต

๐ ทันจะจดี แจกค้ำว่ารัต พุดภาษาไทย ค็อว่ามูกรัต หนึ่ง

ค้ำใน ด้ยามคความไซ รัตรังคังตรา รดบรัตเอาหมด เรายอมอม
 อด เเง็ดคังตโตษา เอารัตเอาเป็รียบ ประเท็ยบวาจา ทองพระกร
 พา หุรัศ็เร็องศ็รั รัชชเน็ไซ เปนค้ำชานไซ แต่ในบาฬึ แปร
 ว่าสมบคั ไม่ชคัจาทึ จะให้ถุกทึ คความเปนราชา จะแปรให้ตรง
 โดยทึจ้านง ไทยพุดเจรจา แมนคณึทึหนึ่ง ทศ็องรองมา ทค้ำมทค้ำ
 ด้ดับรัชกาล ไซว่าบทรชึ จะแปรถกชคั คค้ำยกับบมทมาด็ย ชุด้พระ
 บาท นฤนารถจอมปราณ แต่ค้ำบุราณ ว่าบทรณึ ในค้ำมะคระช
 เร็ยกระชชฎ ด้เงินงามคทรุ สมมคัว่าเด็ศ ประเด็ร็รูเช็คชุ กห็รูบิ

ไวยพจน์ประพันธ์

ภู อ๋ยากได้ทอถัน ด้ยามภาษา ใช้ว้ารัชฎา ค้ายาวย่นยัน พระ-
 ศัรรีรัชฎา กรนามเทียบทัน นามอารามสงคร รัชฎาธิษฐาน เจริชไฟ
 รัช ค้าเต็มค้าผลัด แปรดงบทพจมาน ว่าค่างชอบเขตร นคเรศ์ภูบาด
 ชอชุนนางชวาน ค้าแห่งกมึ กรมท่ากตางไซ ชานชื่อพระไฟ รัชระ
 พากย์ภกต นานาเวรัช ตามอศัดบัพ ค้อค่างบุรี ค่างพระภูบาด
 รัชชระกระเด้า ค้าตรงดงเค้า มาแต่เขาราน แปรดว่าช่างซัก พอกฝัก
 ด้จากรณ ย่อมทอถนอวร ชาวบ้านจ่างฮอน รัชสูระด้มา ค้านแปรดว่า
 แฉนแฉนนคร ด้ยามระรัฐ นีชตล่นทร ว่าเขตรดินคฮอน แฉนแฉน
 แฉนไทย แศร์รัฐค้ำน แฉดงคานฉิ ด้งด้กฤษฏไหย เปนรัชฎา
 ฉาฉาฉาไป ทิวางอ้างไซ หอรัชฎากร รัชฎาธิษตันธ์ ด้มด้จัญ
 มินทร จอมมิ่งมหิศร รัชฎาธิษตันธ์ ใช้เงินไนกตฮอน เปนอุทา-
 ทรณ แห่งรัฐมณฑล ค้าอศัมระต แปรดค้ำไทยชัต ตามด้ารนุด้นช
 แปรดว่าเที่ยงคิน ยั้งย่นยุบด วัชรตกระมด ว่าใจเว็นฉาง เชนญจะเว
 ระ วัชรตค้อตระ โดยศัดเบญจางค์ โพชาภีรัต แปรดอศัดค้ำกตาง
 ฉายินตี้ทาง พระโพธิญาณ ฉานาภีรัต แปรดไทยคฉางชัต ยินตี้ไน
 ฉาน โยชาภีรัต โดยอศัดกวัตถาร ยินตี้ไนการ ประกอบคฉาง
 เพียร สักรคณ จะช้อยแปรดช แพร่นาค้าเขียน แปรดว่าย้อมฉาง
 ลูกคานแนบเนียน ค้าแห่งกรมเมียน สักรคานามกร รัชระว่าแดง
 ค้านแอบแฉง แฉงอุทาทรณ สักรพางศรต ช้ออศัดกร มาคินนุช
 ศัรแดงฉัดฉน รัชคณนฉาแกง ประเศร์รัฐเพริศ์แพรว แกงด้ารพน อัก
 ษรท่ายล่อ ค้อนอกถารนัต เปนเข้าใจกัน ว่าแกงแพรวพราย ค้าไซมี

มาก ยักย้ายทลายหดาก ตามบทขบมาย ค้อมณรัตน เนาวรัตน
 เรืองฉาย นพรัตนคูหมาย ว่าแก่นเก้าประการ หึงเพชรรัตน นบ
 ด้วยกะหริต แก้วอน บ ปาน ไตรยรัตนสามสิ่ง สูงยิ่งโอฬาร ยกเป็น
 ประชาน แก้วทั้งโดกา หึงรัตนาศน์ รัศมีส่องผาด จับห้องเวหา
 รัตตะเลี้ยงต้น กระษณวาจา คำรัตนานา อเนกมากมี

ราด

๑ รัตคำสยาม เห็นใช้ในคความ ว่าราดจารี บ้างเทบ้างสาด
 บ้างราดชดชี่ ไม้รวกราดดี บุกดายเจ็ดฉนั้น ราชะราชา คำนี้แปล
 ว่า พระเจ้าแผ่นดิน ใช้แต่จ่าราช นักปราชกยิน ยอมในอาทิน
 คัดชออดก ด้วยว่ามีไซ่ ภาษาคนไทย ต้องใช้ตามบท ให้ถูกข้อ
 ขำ ในคำมคธ ควรจำกำหนด ตามพจน์บรรยาย จักรพรรดิราช
 แดเอกราช กระษัตริยทงหดาย ประเทศราช เจ้าเมืองเวียงราย เช่น
 เชียงใหม่หมาย กัมมดาญองษ์ ธรรมิกราช ดมเด็จพระมนารถ ทรง
 ธรรมเทียงตรง ราชาราช พระบาทดำรง ถวดยราชทรง บารุง
 ษรณี่ ราชตักคชชอ ถ้วนเป็นคำส้อย นามองค์กระษัตริย์ จะเขียนคำ
 ไซ่ ไต่ไต่กัถี่ จรุงทองที่ ว่าเจ้าแผ่นดิน ราชฐะกานี่ ท่านดำแดงช
 แฉ่นแฉ่นแฉ่นถิน เช่นดยามราชฐี่ ดาตาศโยชิน เจ้าห้าดยามินทร
 ผดุงทวแดน แฉ่นแฉ่นไต่ไต่ จงเปดียนช้อไซ่ ต้นคำราชฐี่แทน อน
 เวียนเปดียนศบัท ถงนบศวยแฉ่น ก็ไต่บอแฉ่น บอศดาศราชฐี่ปดาย
 เมืองกุราชฐี่ คนใจร้ายกาจ พยาบาทศาตหมาย กษัราชราชฐี่
 นักปราชมากหดาย สร้างพระดบส่าย คิตเนื่องนามนศร ฐี่เวียนเปดียน
 ผดดี ใช้ไต่ถนัต ทุคนามกร แต่งย่อพอให้ ฐี่ใช้ถุนทร ตามอุ

ทาหรณ์ หากเห็นเป่นเตา ราชูรค่าน ยดแยบแยบช ชัดตามดำ
 เมา มีทไช้ดำ ประชาราชูเรา อ้าเกอร้องบ่าง แก่ราชูทักกัน
 นือราชูบังทดวง ชุนนางทงปวง แบ่งเบียดปุ่นบัน ทรงพระพิโรช
 คองโทษคองทนต์ เพราะราชูย่นย่น พ้องชอคคิ ทนงเทยวระราช
 นคานกปราช นตาดพาที แผลงรักเป่นราช พจนาดลัดารศรี โดย
 ความแปดมี วารู่นยาว ราชูศระอาดัน เทยวระคณน ันใดดัด
 ล่าง เตมที่ระแน ที่แปลว่ายาว ดั่งตฤชฎีกด่าง เทยวระระจ
 นายเวรอาดกษณ โดยนามประจักษ์ เทยวระราชมี พระเทยวระราช
 ปลัดบุรี รูดนยาวดี รุกอนถ่อนปรน

๐ แจกราดบรรจบ เก้าคำพอครบ จบดาร์มุดนช จระแจกคำ

ฤทธิ ประดิษฐ์ประคน ถ้อยคำอำพน ประปนกันใบ ไน้อลลิต
 คือไม้มรวิต ชนิตคำไทย เวียกทองดำวิต ควรวิตเดศไผย เตมก
 คำไทย คอไช้ลต แต่เห็นท่านไช้ เป่นดำฤทธิไช้ ไปข้างนคร
 ว่าทของธมบุรณ พร้อมมุดทงหมด ทองนากระชฎ ประชุมหัดอดง
 จงเรียกล้อมฤทธิ บังคับดชค เขียนฤทธินตรง แต่ผู้จะไช้ เดศไผย
 จ้าง โดยความประสงค์ ดั่งซึ่งเห็นควร อธิธิว่าฤทธิ ตามตั้ง
 ตฤชฎ ไช้ฤทธิทงมวน แปลว่าดำเรจ เด็รจตามกระบวน นับไน
 จำนวน มคชกดาโยไทย ถึงจะไม่แปล พุดว่าฤทธิแด ก็พอเข้าใจ
 ดั่งว่าฤทธิเคช ดั่งเกดแนไน ฤทธิจอมภพไตร เวียกราชฤทธิชา หนึ่ง
 มุญฤทธิ คือความศักดิ์สิทธิ์ ผู้มบุญญา บุญหากนิยม ได้ดม
 ปรารถนา ไนเหตุไม่น่า จะได้จะเป็น ดำแดงอธิธิฤทธิ นี้ไมคองคิด
 ดำบากยากเย็น เขาพุดซ้ำซ้ำ สองคำแดเห็น อย่างนัยอมเป่น วิไธย

ไทยเรา หนึ่งเทจฤทธิ เทเจศรศกตสังทช ฤทธิไม่บนเทา เช่นพระรา
 หู เป็นคู่พระเดจาร โทษให้ไม่เบา คุณเดากมี ฤทธิต้นทอง
 บดอาจขุนปอง เทาบุญฤทธิ บุญเรียดแรงนัก ประบัคษไพรี ย่อม
 พายแพ้น กัดบุญฤทธิชา วรเศษมรต แดในดิชิต ว่าแม่เดชา
 สัจริตทุจริต กายจิตรวาจา ตำมบทหนา คอตราประจำ สัมฤทธิ
 ศก ค้านดำชก ยกในดำนำ แดว่าเต็มที ไม่มีเพดียงพดำ เต็ม
 ศกออกคำ ว่าศกบริบูรณ์

วริต

๑ วริตททใช้ พุคภาษาไทย คำเก่าเค้ามุด นอกวริตนอกรอย
 พดอยเดี่ยวริตดูญ พวกจีนมากมูน เขาริตรมชง วิตเดือริตมา ริต
 ได้หมุปลา ปรุงเครื่องกรอกถง เรียกว่าได้กรอก นบอกรชอตรง ริต
 ครรภบุตรปลง ธิพบุตรม้วยมรณ จาริตมคช คิวคอตกต แบบบท
 สุนทร แดว่าประพฤติ กิริยาธาร ที่เขาฝึกสอน จนคุ่นเคยใจ
 จาริธคำบา พพากย์ภาษา ว่าปลงทัวไป พกตัตถ์กำเนิด เกิดชะ
 ตาไทย เรียกวาริธได้ โดยแบบยุบด แดงคัจฉงหม พุดจานิยม
 ตามเของคำบด ตามเพศภาษา ทัวประชาชน เรียกตามอนุสนธิ
 ว่าริตทองของ

วริต

๑ คำรุคินใช้ ถ้าจะเขียนใช้ เร่งให้ตฤกตรอง เพราะรุคค้ำดยาม
 ใช้ตามทำนอง วัตรูคเรังตรอง กระเถนทการงาน วับริคกัณไป โดย
 เรือโดยไฉ อย่าให้เนิ่นนาน สิ่งของชารุค เต็มชุดสาธารณ รุคพจน
 พิจารณ เช่นคำรำพัน มารุคว่าดม มคชนิยม รอดอแทนกัน คิว
 คยศกต ใช้บทตามญ ปานมารุคตวร ว่าเรือเทียมดม พระทรง
 ฤทธิรุคมี แดบทพจนพัทธิ ว่าฤทธิยุตม เขียนจงครบครัน การันต

ไวพจน์ประพันธ์

๑๗๗

นิยม ค้อมอเดริมตัม สุกท้ายจาจา องค์พระนรคัม ก็อปมมนุษย์
 อุดมเตชา สูงสุดเปนเจ้า แห่งเหล่าประชา อีกเฝยหนึ่งว่า พระนโร
 ดิม เปนคำเดียวกัน จงรู้ดำคณ วิชุนุกรม จะแปลประคน ว่า
 คนอุดม ค้อมมุตม มตยศใหญ่ยง อนิรุทธศัมภ์ ว่าไม่รู้ตบ บัง
 คับแปลคอง เพดงอรรคณิรุทธ จุจุดจำนง จะให้ตบตง ชากพันประ
 มาน กาดาคณิรุทธ พุดใหม่มนุษย์ ก็ว่าเพดงกาด เปนเพดงเริงร้าย
 ทำดายเผาผลาญ จนดินเขอชาน จึงตบตบใจ นิรุทธอากับ ตักกล
 บังคับ ทอชอทใจ ททานชอชอ เสนอเริงไป เมื่ออ่านชานใจ
 ชอชอการนค คำว่าพิรุทธ อกษรกมพูช ทอชอชอนกัน แต่ไทย
 ใช้ทอน ดตหย่อนม่อนบัน ตักคย่นยัน ชอชอเดียดตาย ย่อมเปนนิ
 ใตย ชรวมเนียมชองไทย มก ใช้กตายกตาย ถึงเมชัน วัคณรุ
 ปรตาย ชนเขาทงทตาย ไม่ได้คองตาม คนนพิรุช คำว่าไชอูตตุด
 ไม่อยุดตงตาม ให้การพิรุช เลื่อมชุดเดียดงาม เตอนเดอะตามปาม บ้ายเปะ
 ปรไป พิรุชนปราช แปลว่ามิตกตาศ ตกเปนคำไทย หนึ่งว่าพดาดเพดง
 แดงโดยเฝย ประจักษ์แจ้งใจ เจนจบครบครัน บุรุษว่าชาย คำ
 ไม่กตบักตาย วิปริตบิตัน ชอบบอตักกล กำหนดค่างกัน บางอ่า
 จารยสรรร ตักตศอกอ หมวดนตมมุต แจกด้วยคำรุก รวมเกล้าเหด่า
 กอ จำแนกคำ ไช จิตใจเฝยพอ กิดคั่นคั่นชอ โดยชอคำชาน ฯ

เรด

๐ คำไทยใช้เรด กั้นค้ำหาเหต ไม่ใคร่พบพาน มีแต่เจ้าเรด
 คำชองโบราณ คิตคิตอิตถ์ถ์ ไม่ทราบคความแปล ตมเดัจมเรศ์จว
 พระนามทรงเคช ทราบตามกระแด้ พงษาดการ ได้อ่านคุดแต่ โดย
 เนอคความแปล ว่าเจ้าพรชน อิศ์จเรศ์ใช้ แปลว่าเปนใหญ่ เปน

เจ้าตากด เรศกำมกช กำหนดอนุดันซ์ ค้อคอรระคน กัรบรอการันต์ ๗

โรค

๑ จะว่าถึงโรค ภาษาไทยได้ด ไม่มีใช้กัน โรคฝ่ายมกช มี
 บทย่นยั้น คีโรคมอกกัณฑ์ ว่าให้ด้วยเคี้ยว รุ่งโรจเรืองโรจ ว่า
 สว่างของโชติ ดังแสงเพลิงเทียน พระศรีวิโรช โกรธนายจำเนียร
 ว่าแก่งมาเขียน บัญชียอบัง วิโรจน์ตงเดิม ซ้ำแดงเพิ่มเดิม ไพ
 โรจนประดัง แผลว่ารุ่งเรือง เช่นเบองหนหลัง จอนอประดัง สกค
 การันต์ ๑๖ โรชกำนี คำแปลท่านช้ ว่าบัวบุษบัน สกคด้วยขอ บอก
 ข้อสำคัญ สังกะทรุกน ตามแบบบาฬ ทรงพระพิโรช นียกเปนได้ด
 ราชาศ์บทศรี ขอเชอสกค มกชจาก แปลว่าท้าวมี ฤไทยผิดณ
 พระอริยเจ้า ดับสังขารเขา นิโรชเจ็ดวัน อัสสะวาศบัสสะวาศ ดุญ
 ซากเขกณ คนถึงอาดัญ เจ็ดวันเจ็ดคน เรียงว่านิโรช พระเจ้าศรี
 ไปรด ว่าธรรมยังย่น ระวังดับใจ บอได้ไผ่ฝัน เจ็ดวันเจ็ดคน ค้อ
 ดองนิพพาน นิโรชมกช ขอเชอสกค แบบบทเขาราน ถ้าแปล
 ตามศับท ว่าดับสังขาร บรมคตอรรธสาร ภุกธาคาทร หมอค
 โรคพิจารณ ประมอญประมาณ ครอบเกล้าที่ แด่ด้นมกช เปน
 บทบาฬ คำไทยไม่มี ที่ใช้เจรจา ๗

รบ

๑ ครองในแม่กบ ค้อคำว่ารบ สยามภาษา ค้อพวกพดรบ
 สมทบโยธา เหล่ากุมารา มักรมารบกจน หนึ่งคำว่าครบ แผลดงว่า
 คำรบ ค้อครบจำนวน คำรบสองสาม เรียงตามกระบจน จำนวน
 ฝนฝน ล้านอนไทยไทย คำว่าคารวะ แผลดงตามสระจะ เป็นเคารฟไป เปน
 คำสระเอียด สระเมียดสระไม แต่อย่าให้ไขว้ เปนคำรบสยาม ท่านท้าวไกรพย์

เป็นปิ่นพิภพ กุรราชฐนาม หนึ่งว่าเกิดใน นครเขตรคาม โดย
อติลลิตตาม กุรคำเต็ม ๗

ราบ

๐ ภูมพนรราบ ทุกคนยอมทราบ บอต้องแปดเต็ม ราบ
ดกตพอ ยกข้อต่อเต็ม เมืองหนุมจุนเจิม พูนเพิ่มตำรา ราพนาตุ
แปดคามเค้ามุด ว่าทวยศึกษา นารายณ์รอยราพ ปรายยักษ์ดงกา
ประหาญชี้ว่า ราพร้ายวายปราณ ๗

รม

๐ รมภาษาไทย มีคำที่ใช้ รมยาทุกประการ หนึ่งค่านิยม
อบรมตมการ รมควนักุมาร นารมหน้าหอม อารมณนบท ตกใน
กำหนด มคชแปดงปดอม เพราะรู้จักได้ พุดใช้รอมชอม นักปราช
ยนิยม เปนมคชกตาย ดึงรู้จักแน่ ที่ไม่รู้แปด ก็มมากทตาย
เพราะไม่รู้เต็ม ได้เติมแต่ปดาย ถ้าใครจนชวาย รุ่งรุ่งรำพึง
อารมณนหนา กระแต่แปดว่า จิตรหน่องทองถึง ทริกที่ใคร ผูก
ใจคำนึง อารมณหย่อนคัง ตามเหตุอ่อนหวาน คงจำแยกกาย
ณอกุณเพิ่มปดาย การนคพจารณ เหมือนรูปารมณ นิยมตามการ
เปดยนบทพจมาน อารมณรอยพัน ภิรมยชมชื่น นี้เป็นคำอื่น มียอ
การันต์ ว่ายนคียง โปดงตำพัน มโนรมยนั้น ว่าใจนิมิต ริน
รมยชมรศ ไทยแกมมคช รวมพจน์พาท เหมือนว่าศกกันต์ โด
กนคกิม ประตมวงจ พุดคดระปรปน ๗

ราบ

๐ บาญชกราย พวงจัตของชาย เรียรายตบถน ได้เดชราย
จ่าย กิรายกคน นีรายยุบถ คนไทยใช้กัน จะเขียนนารายณ์ ควร

คั้งเคิมปดาย	คังนอการันต์	ร่ำมาอะเนก	แกดั่งเค็กกถันตรร
รอไวพจน์พรรณ	พอยครบจบดง		๑

๑ จบแต่ริ้วสำเร็จถ้อย

รอหมอดไวพจน์แจง	ทางแถดง
บอถชดทุกบทแปดง	แจกไว้
ดะพอกดะหมอดใช้	คำเปดยน กัณหา
	ชอบค้องตามชบวง ๑

๑ ถาดบจบจตคัง

จำแนกถอไวพจน์	เต็มบท
หมอดคำเรังจำจค	พากย์พ้อง
โดยบทฉบับคตอง	เจมจิตร เทอญพ้อ
	บ่อแคะดักตาดกตอน ๑

จมั้ง

๑ จำแนกแจกหมอดถอไว พจน์เรียบเทียบไพ - เราะเพราะเด่น่าะ
 พริงเพรา เพื่อถ้อนเต็กถ้อนฮ่นเย่าจ จดจำถ่าเนา ถ่าเหมยยกแต่นักคฤก
 ครอบ เจมจคชดจำทำนอง แบบบทดะบอง ดะบ่อนจงม่อนพุนเพียร
 เรยน ให้ถ่มคักคักนักรเรียน บอเหนจ่าเนียร จะชดช่านายูชาญเชาญน
 เขยนค้องตามเหตุเดศเดา บอพักโคนเดา คิงคันตะโพง โปงคดุม ๑

ถาน

๑ คำถานคนไทยใช้ชุม จักคองบรวบวม ถนถานอกถานทเคยน
 หนึ่งถานนวดช่าวคฉายเจียน อักไบถานเขยน จรดเหตักจ่านถานทอง
 ครงนำพรทหนึ่งว่างปอง เรยถโดยทำนอง ถ่านำพรถานถานศา ถาญ
 ถกคณูชญาคิภาษา ไบราณใช้มา ว่าหักทำถายช้วน ถาญชัพถาญ
 ชนม์ใช้กัน แบหตาถาญมัน เปนพากย์ชวามาปน เดอถาญในถาร
 นุถนช แปลแยมแบบยด ของคำแถช่ารุดพัง วิถารว่าแมจคอรพัง
 แถถ่าเนยงคัง พุกกนหนใช้วถา เหมือนเรอชนางตุริญาช ก็เรยถกจถา

เพราะดุดเป็นบทละคร โยพารคู่เขาพารอ่อน ให้รู้จักร คำเต็มแต่คำ
เปลี่ยนผัน มะโหพารมะเหาพารคู่กัน ว่ายิ่งใหญ่ครัน ทงตั้งถกตรอกทง ๆ
สิ้น

๑ คำไทยใช้ดอกดินจง คัมภีร์จำนง มกชนนว่ามจดินท์ แด
ใช้เป็นชื่อสระสินธุ อักขรนาคินทร คืออ้างคัมภีร์เป็นนาม กระษัตริย์
ในเขตรมดคาม สมญาโดยความ พระเจ้ามถนทปมชน ๆ

ถึง

๑ คำถึงจึงจูงชุกชน ฮาดังคณฤมต ว่าสร่วมจ่ากอนงคราญ ๆ

สูง

๑ บ้าดุงคำไทยไซซาน ซ้อยาดมชาน หนึ่งในเรียกว่ายามาคดุงค
เขาผิวผลมะกรูดปรุง เปนยาบำรุง โดहितกับพิศมดมแดง มาคดุงค
แปดคำดำแดง มะกรูดกดินแรง ซึ่งนับในหมู่ไม้หอม มีคดุงคว่า
ต้มของทกนอม ในกระหม่อมจอม ศิริเกตาแห่งเราทั้งของ เขียนคอง
คอกการันตรอง ตามแบบละของ โนบทมคชบาพี คดุงคคำไทยไซมี
คนช่างพาที จำจวนักแดงออกดนาม ไตรยโดกยคิดกฏานาม ว่า
เฉลิมโดกดำม เบนปิ่นพิภพโดไทย มาพทว่าโรงฮ่าไฟ โรงพิชใน
นิเวศแต่โรงอื่นหลาย ๆ

ลัก

๑ ดกลักคำไทยบมิกดาเย ดักขะธิบาย ดูกบาทแดงดูกระเนน
ดักขณะใช้ดักษณแทน ยกคืบทนับแด่น กิดจาเครของหมายถายเดี่ยว
นรดกษณบพผอมเพรียว หัดดบาทชงฆเรียง ก็เรียกว่าดกษณคิ ดัก
ดกษณงามด้นอนทริย์ ทุกสิ่งพร้อมมี ท่านเรียกว่าดกษณดัมบุรณ
ดกษณดัมบคเพิ่มพูน เฉลิมยศประยูร ด้วยธัญญูดกษณคักดดม เด่า
ดกษณดักษณนำชม งามเอกอุดม อุดมย์ดกษณไทรปาน ดักษณชัว
ช้ำดำธารณ มีคำไซซาน ว่าทรดกษณบมิงาม ฮัประดักษณว่าดักษณ

น้อยทวาม ยอบหย่อนฤกษ์ยาม ในดวงขตาราษี ไตรยดิถีชนเศวต
 หมายตามมี โดยพุทธฐิติ กาศรัตไวยุทธตงตาม ไม่เที่ยงเป็นทุกข ถึง
 ความ สูญเปล่าจากงาม บกจรจนับจาคม ทั้งตามความด้นทศพด
 ฐแทบทุกคน แต่ไม่พอใจรำพึง อาดกษณมีผู้ร้อง แต่ไม่รุถึง ที่แปล
 เป็นภาษาไทย ว่ามีเครื่องหมายทั้งไป อักษรใดใด อาดกษณประ
 ักษแจจความ ๑

เลข

๑ คำเดชมมีคำดยาม คนไทยใช้ตาม มคชทบทบาฬ บังคับ
 ขอสถคตวาท โดยคำแปลมี ว่าขิตวาเขียนเปมรชย เดิมกรฐอนเดชใช้สอย
 คำอนอนพดอย สักเดชจ่ายเดชตามกรม ค้องเขียนหมายหมุ่เนียม ไพร์
 หตวงไพร์สุม สักรรจแตทาชทงหตาย เพราะเขียนศักตามหมุ่หมาย
 บายฐิทราย จึงเรียกกว่าเดชรายมี สัระเดชแปลวาเขียนคิ เดวเดช
 วาท ก็แปลประตุจเตยจกน ๑

โลก

๑ เรียกไม้อุโลกตามัญญ คนไทยจำนน ก็นับในคำสาธาณณ์ ขุด
 โลกแปลวาเพตาน มคชพจมาน มีใช้ไพศับทส่อนหตาย อาโลกแปล
 ว่าส่วางฉาย จันทาโลกหมาย ว่าแสงศักจันทร สุริยาโลกศับทสาธา
 ว่าแสงทินกร กำหนดแต่คัมต่างกัน ว่าตัดจวใน โลกยอนนค มียอกา
 รัตนค เพราะอางแต่คำโลก หมุ่สั่ววโลกยมากมี นานาดีญญี แด
 นับจานานากาย ๑

ลต

๑ ตคตมชนตคหตาทหตาย ตคหยอนม่อนคตาย แดค้องในบทคต
 ทอน เหน่านคาคตคสังทร ดยามพจนนิกร คีอคำข่างไทยใช้ชุม ดา
 ดคคาคาสูชุม พานจะเศด็อบคคุม ไม่ชิตจวาภาษาใด แปลวาโสภเศร่า
 อาโดย เห็นจะเปมคำไทย บูราณบรรทการดีบมา ได้พศนชิตจวาจา

ดาวนั้น ตามแปลตจกัน เทศเพราะเสนาะกรรมของ ชุนพจน์วิดาคนาม
 กรอง โดยความแปลปอง ว่าเป็นผู้แต่งคำดี ชุนเขาไกรดาศักร
 ประดาศัแดนหัน แด่วิปดาศัณิณ ในดาศัหาคำจำนั้น ต้านึงร่วม
 กัน สกตศัศอคอกกร กมดาศันั้นจง ไคร์ครวญ ว่าพรหมทงมวน ซึ่ง
 เรียกว่าชาดาวงษ์ กมดาศันั้นเองจำนง สกตศัศอคอกง ศัจนอส์วเนียง
 การันต์ ๗

ลิต

๑ จับมีคตคไม้เร็วพจน์ ไปตคตคตกัน รักษาที่ยามตามเวร
 กดอนรายตตคตเจเน ชำนายชาญเชน เรียกร้อตตคค้ำไทย ช่ง
 โชติชวตคค้ำไฟ ชุติตแจ่มใต้ ด้วยแสงสว่างอคคั โมพิศออกจาก
 โมพิศ นักแดงกรวด ประสงค์คัสมผลพิคกดอน จึงเติมศัศกตคตังกร
 มียุทธาทรณ์ เช่นอย่างพรหมเมศัพรหมมาพ โมพิศแปลตงค้ำชาน โดย
 แบบบรรหาร จารุกอ้ายอมมวณม ๗

ลุต

๑ มาตคตนั้นแปลว่าตม อย่างเต็ยวระตม ตุงบ้านมารุคเรือไฟ
 ศัตุงยคูกับคัศต แปลตความตามไนย ก็ว่าภูเขาศัศดา มีครตุงท้อว่าพราน
 มฤคา คันเตาะแสดองหา กะทิงมฤคกวางทราย ๗

เลศ

๑ เปนเลศโดยเลศับรรยาย กิเลศัเหต้อหดาย เกตศัก็ใช้พาที่
 แปลว่าเครื่อของหมองใจมี กำหนัศรัคั โดภหลงแต่ไกรชเกร็ยมใจ กม
 เลศัเต็ยนกมดาศันั้นไซ ย้ายยักเยองไป ประสงค์คัแต่กดอนม่อนหา ๗

ลป

๑ เขียนตบตบพณภาษา ตยามพจนานีเทศไนเทศดามัญ เมือง
 ตพบุรีเรียกกัน เพราะแต่ปางบรรพี เขาเรียกตระไวโดยนาม ตระไว
 กตบแปลตพตาม วิชแสดงตยาม เปนพจนมคชภาษา ๗

ลับ

๑ ความลับแต่ดับตำรา ทดบดบคา คอหน้าแต่ทดบหง คำ
 ไทยพูดใช้ดับบัง คับขอประทัง สกคเปนบทตามัญ คุณหารได้เดช
 ดบชพดณ ดบชอการนค นนบ ในดบชบาพ เขียนใช้ดพภกม แต่
 ไม่สู้ค ไม่เหมือนกบดบชคาคจร ดบชแปรดว่าได้จำนวน หารคามกระ
 บวน แต่คกเปนดบชคชคอง

ลับ

๑ พวงดาวนงดอมเปมอง กินดาบจำนง ว่าแซบขอแพ็ดดาบดาว
 เหมองนำดาบยดยาว มือเรามาเมือศราว เปนแมดดาบดาบพัง ดาบ
 ด้ามดขามพจนัง กระบวนคองพัง สกคกักงคดับขอ เสรารหัดได้ดาภ
 เพียงพอ เสรารหรัยร่อยทรอ อดคทงชดดาภทาน สกคภอภรรยา
 คองการ ดาภยศศฤงฆาร ก็ใช้ศุจเช่นนคอง พิดาภคองญคร่าถงองค
 อนุชนวนอนงค์ แดร่าพิดาภไทยหา สรรดาปว่าคำเจรจา ตั้งต้นทนา
 แกกันแอกันโดยใจ

ลับ

๑ โดภนมีใช้คำไทย เปนค้ำมาใน มคชพากย์ภาษา สกคคัง
 ภอภรรยา แปรดว่าปราดมา แดเห็นยวกระหนทรพย ดิน ตะโมภไทย
 พุดฮาจิณ ทุกคณยดยิน แดใช้ชำนานูชาญหู แต่มาพิเศรารหัดคำค
 เห็นในแบบครุ ว่าโดภตะโมภณอนฉน คับสกคคองคองยนิณ ใช้ค
 ภอภรร วิทยาเช่น โดภค้ำเต็ม เรื่องนี้เปนข้อข้อเดริม พอเห็นเปน
 เดติม จะเชื่อบอเชื่อกาใจ รวบรวมแจงเหตุเดศไทย มคชพากย์ใจ
 พจน์แยกจำแนกจำนวน เดือกคคคคคคคคอง โดยแบบกระบวน บรร
 เจ็ดบรรจบครบครัน หวงเพื่อพอเปนคำคัญ แก่เด็กชอนอน จะเด่าจะ
 เรียนเพียรคดู อำนชัตชาญเช่นเจนหู ตามแบบแบบครุ จะปรุจะไปวัง
 ปรีชา

๑) หมอวดตอไวพจน์คน
 โดยเศศโดยเดาหลาย
 บอกตักตบทชบาย
 จบครบบอกตาศักตอ

คำขยาย
 หดากถ้อย
 บอกพากย์ ด้วยเฮย
 เกลื่อนเบองฉบบบรพ ๑

๒) จรจากยจะวากยเจ้า
 ตาคับนับเรียงใน
 ตังคณแต่นไป
 กตอนเปดียนแปดกบอพ้อง

จอไว พจน์เฮ
 ถิ่นทอง
 จวบจบ เกยนา
 ยกย้ายยาม ๑

ขานี้ ๑๑

๓) คังคณวนคำไทย คือพูดใช้ว่าจนเจียน นานจนชดสายเคี้ยว
 นำเปดียนเปดียนเปนจนกตม ด้นดระจนจะจนวาย ด้อยการนายเกณท์ระ
 คม กังจวดทุกขระทม เปนห้วงโยธาโดยกัน กังจวลักคำไทย ตักต
 ไรศวรสามัญ แต่เห็นมักเหียนหนี ดอตักตบทอะไร คิตคันตุดันเหตุ
 ไม่นั้นเขตรที่ตั้งได้ เขียนตามตามกันไป ขอบอย่างไรก็ผ่อนตาม คำ
 วนในบาฬี ดูไม่มทใช้ความ มีแต่จนดยาม เช่นจำแนกแจกจำนวน ๑
 วัน

๔) วนไทยทใช้กัน ไปหลายวันกัจจบจน รายวันแถบประมอญ พอ
 บรรจบครบเจ็ดวัน คำไทยใช้คำเห็นยก ดมมุดเรียกตวงดูริยน์ หลมรูทงกน
 ว่าดาวนรอนรำไร หนึ่งคำทใช้กัน วิจารณ์คำไทย เห็นเขียนเปดียนแปด
 ไป ดอตักตบในบทกตอน ตางนว่าเคือนเก้า มศรเค้าคำครุต่อน วิจารณ์ป่า
 ตงคณ คำบทกตอนว่าไพรวิน เจพุดว่าไม้ไผ่ ประดัมใช้เข้าด้วยกัน
 คือว่าเจพุดัน ป่าไม้ไผ่ได้คำแปด ปทุมวันพุดพันพัว ว่าป่าบัวโดย
 กระแต่ มะม่วงมากเหต้อยแต่ เรียกนามแนวอาอมพจน สอนราชอุทยาน
 นามชานาเปนคำคัญ เรียกว่าฉันทอน แปดว่าสจนชจนชนชม เขตจน
 พระวิหาร ชื่อไรชานนามนิยม พระเชคตูกเชอชม เปนเจ้าของพ้อง

ไวพจน์ประพันธ์

พระนาม ไพรวันพนมวัน เป็นชื่อชนบ่าระนาม บ่่าสูงผู้งคนชาม เขา
 เรียกว่าพระหาณ ของงามยามเพ่งพิศ เจิมจุจจิตรเกษมณันต์ คอว
 เรียกว่าตาณ แปะด่างามทรามตุกใต้ ราพันวันเหถาน ดักตชเช่นก้า
 ไทย ตำเนียงกับไถด จักเปนมุ่ตุง่ายดี ดูวรรณแปดจำทอง สุก
 เรืองรองงามรุจ เบญจวรรณว่าห้าดี วรรณว่าตั้งาม คำว่า
 เถวตรวรรณ แปดคำนั้นโดยดยาม ว่าดีชาวโพตงพดาม เช่นชื่อข้าง
 อ่างพอเห็น ตั้งชวรรณว่าดีตั้งช โปรดให้ตั้งวานรเปน คำบอกนอก
 ประเด็น เข้าตมทบบรรจบกัน กุเพรมหาราช นามประกาศเศศสะ
 วรรณ เปนนายยกษอนันต์ เมาค้านเหนือเมรุตั้งชช อายุแดวรรณระ
 คำนพระมกให้พร ตำชกอุทาหรณ์ พงกรอห็นวรรณณอกุณ หนึ่งว่า
 บ่าหิมวันต์ มีตำคัญภูเขาชุน นาค้างคอปรุณ ไปรยปราชดาดีไม่ขาด
 ตาย จึงเรียกหิมวันต์ คอการันต์เป็นที่หมาย จะเรียก โดยคำกตาย
 นั้นเขาว่าบ่าหิมพานต์ อภินันท์ว่าให้จันบ อย่างเคารพด่ากราบกราน
 สกคตามบราณ สกคนอทธการันต์ เถอะละคำบ่าพี แผลงใช้มีว่า
 ไกวัด บอกแจ้งแห่งสำคัญ ใต้ประกันคความดีมหลง จะเขียนให้ถูกบท
 ดอสกคใช้ให้คง ความแปดโดยจำนง ว่าทั้งหมคดวันสันเชิง เถาจัด
 พนกกไม้ เถอยชนคดุมเปนมุ่เชิง ดคาจัดเถตง เถอยชนรอบครอบ
 พฤษชา เถาจัดดาดจัด ใช้เช่นกันสองจางา สกคตัวดีพา ให้สว่าง
 ทางคำแปด

หวน

๑ คำว่าตาราหวน ด้ยงัน ๆ ฝึกกระแต่ เป็นพากย์ชวาแปล
 ว่าดีดาวจางดักได้ ไช้ดอรรยว่าสมบัติ ว่าให้ชัคคความเปนใหญ่ เต็ม
 คำว่ามะไห่ ดอรรยเตาเตาเตยอกัน ศักเต็มยัคริยะ เริงตักะฐะเกิตรอกัน
 จึงเปนไฮ้ดอรรย ยอการันคคงอยู่ปลาย ตักตะว่าดอรรค รัตยกันอยู่
 มากหลาย ตักตะกตบคากตาย เปนตอรรคณนตอยแผลง อชตังตักฤษฏ
 โดยบณทศยทานแตดง มีคอกการันคแผลง ท้ายรอกันหมันวจารัน แปล
 ว่าส่วนตักเตศ กุชประเดรีรูป มปีาน ตทอบางอาจารย์ ฉาของเกยง
 เหนียวชารมณ เตดงถอจัตยราช คำนักปราศผู้ตม ชักคากันพชตม
 ทบมกชบทแปลแปลง ถวดยันนฉาตรง คูชารงเปนคำแผลง กัมพชค้ำ
 ต้าแผลง ว่าตรงราชตาศทินไป ตยามคความตดาต เสดยราชปราศเกท
 ไทย เชมรเทียบกับทไทย พอเปนอย่างอ้างพยาน ๑

งาน

๑ ตยามตามตังเกศ พุตอ้างเขตรฉาฉนฉาน ถ้าเนนตองฉนฉาน
 มีคอ้างชานฉาฉนฉน หนึ่งพุตฉานาชงาน เขาฉาฉนไปคัคพื้น สร้งนัง
 ยงบัน กองกฉฉฉนฉนฉนฉน เวอศอศคคกฉฉฉน ฉางฉานาญอากังตง
 ทองเจอทหน้าชง เจาฉรฉฉฉนฉนฉนฉน พิคฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ ฉรฉฉฉฉฉฉฉฉฉ
 งามฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ
 นามฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ
 ฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ
 คำ บทคไรยทฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ
 ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ
 เปนคำหมาย แห่งฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ

เจตณัม อาทิตยคณฉด ทานเรือกวาร์วาร์ ศักดิ์วาร์วามจันทร์ ถิต
 มานนถองคาร เรือกชอภุมฉาร เปนที่ตามตามเวรเวณ ถิตถึงพวม
 วาร คอองการเห็นแนบเนียน ครุวารวันเดาเรียน คือพฤษักชัตคำไทย
 ฤกรวาร์วอน์ฤกร โดยทำนุกนับริงไป วนเสารเด็คฤไทย ชัตคำ
 เรือกโสระวาร ทงเจคหมุนเหมือนจักร ผดตเปิดนยักย้ายตามกาด ชยัฐว
 กปกตป็นาน เจตณเวณเปิดนร่าไป จึงเรือกวาศับดา พระวารเวณ
 ตามวิไลย ชรวมเนียนแห่งโดไทย ย่อมนับริงยี่เดือนวัน คำวารดีบตอง
 บท รอดกตเหมือนเหมือนกัน ความแปดไม่ผิดนับริง เปิดนประคณต่นวระจ
 รัชวาลัยวาร์วโรจ ฉายชวงโชศิริคัม คัดลอดกตคัม ยอการันตสร
 เสริมปดาย จักรวาพตกคัม พอบาพเปนที่หมาย ความแปด โดยธิบาย
 ว่าชอบกตมตังกงเกวียน ปดวาพว่าปดาร์วย ความดะม่ายดะเมยตเมียน
 ใช้มาเห็นจำเนียร เปนวาจาภาษาไทย ๗

วัน

๐ คำวันห้องกระฉน พุดใช้ชินกรมคชไทย วิญญานนับริงใจ
 ฐเจนจตชติอารมณ ฉียงเฮกฉวฉกฉฉน คัดคัพณเพราะศจธรรม พณน
 รูปรักตม คือกระจับปมตัสาย - คำว่าหวังถวิต ใช้ไนถนขทกตอนหดาย
 เปนคำ ไบราณกถาย แปดว่าคิตฉิครมุภัน เห็นใช้ลอดกต นิตถับบท
 คำสามัญ คิตไม่ได้ด่าคัญ เขียนตามกนคอกคอกมา ๗

วน

๐ มอบเวณตมบัตให้ แต่หน่อไท้โอรธา จารัตกระษัตรา ชีราช
 มาแต่ไบราณ มุดนายท่านกะเกณท์ ให้อยู่เวรประจำงาน กรรมเวร
 โทษธำธารณ จองเวรมาตเมื่อพดาคแพดง นามท้าวโดกะบาด คำไซ
 ธานีท่านสำแดง ว่าท้าวฤเวรแรง ฤทธิเรื่องเดองภานาม ๗

ภาษกรวงษ อาทิตยทานแจจดี ยกเปิดชนมตต์ โดยประดงคี่ ประดงม
 เขากบวงษ เปนคำใช้ ในสยาม ชคตยวงษน วงษภุมมุตรงนาม
 เปนใหญ่ ในเขตรคาม ทุกประเทศเขตรมณฑล ราชวงษานวงษ คือ
 เชอพงษเจ้าภูวดต วงษชนล้ามัญชน ใช้คำกรวงษตักดู ว่าจะไปไมถึงลุด
 วงษนุคัยมมากมุด ผู้จริงเพิ่มพุด พจนาดารพัน บราณไซตคค่อ
 เขยนชอบบอบอกการนค นกปราชบางเหล่ามัน ค่อค่อไซ ในทางเดียง
 หนึ่งต้อคนไทยอ่าน ไมต้อกรปดายล้าเพียง เปนแต่ให้เขยนเคียง เปน
 พยานอ่านไมถึง

จัก

๑ วิคจกถาวรธาด ถูกคนปราศคุดำอิ่ง เด็นจักบีศำจตั้ง จักจกจก
 ภาษาไทย จิตวรคบันเปนตอน ศค้อกษรเปนพอกไป แปรจวรคจนิช
 ฉย ว่าพอกเหล่าเคาคคี่ คำไทยใช้ตจกตจก ว่าพรรคพอกเพื่อนฝูงมี
 พุดยชาจจจ ดูเปนตคด้วยฟังเคย ภจรรคจายชตคพ ตามปรารภคำ
 เฉดย ค้อภพทตจจเจย กามแฉะรูปอรูป

วาก

๑ คำไทยใช้กันมาก เปนชวากห้วงศิริ ปากนำดำมะที่ มีชวาก
 ปากอ่างนำ มคชพจนะ จากยะจวาล้อยคำ จากยเจ้าเกตาทตอนดำ
 เหนยกนิกแม่แต่ธำรา

เวก

๑ วิเวกจวตังดี ความแปดชัตต์โดยภาษา ตั้งเวกแปดจจา จ่า
 ตัดคทคท้อใจ วิเวกกอสักต เหมือนกับบทภาษาไทย ตั้งเวกถัดเรียง
 ไป คอตักคตบทฝ่ายขอม

วิท

๑ ศคัยจตตังนคต พ่อแม่คักไมยอม พอกจัตพตตมาปตอม ตั้งม
 แปดกวดังดิงวางกัน นายช่างจะทำฝำ หยิบไม้จาวัดฝำพตัน เสนากับ

ไวยากรณ์ประพันธ์

๑๕๒

กำนัน ชิงเส้นเชือกชักจวนา โองการโปรดคำรัง ให้งารวัดจัดโยธา
 ยกหัตถ์จดไปมา แวงวัดเหวียงเตยงหดกไป วัดเหวียงเตยงให้พัน จะชุน
 ชันไปทำไม วัดห้าภาษาไทย บอกอย่างใช้ใจเป็นทุน วัฏฏะอุทธรกชฐ
 แปรโดยอัครเจ้าตจวามหมุน กรรมะคือบาปบุญ - เรียกกรรมวัฏฏชัตนามนำ
 วจากคือตจผล สิบนุตั้งนชออกแต่กรรม เรียกชื่อโดยถ้อยคำ วิบาก
 วัฏฏตกนมา กิเดศเครื่องเค้รำหมอง คั้นเหตุกดของคือคณหา เรียก
 ตามนามตมญา กิเดศวัฏฏตริงใจ ทั้งด้ามเรียกว่าวัฏ เพราะหมุนจัก
 ตั้งจักรโก ทำตจจหมุนอยู่ใน ตั้งสารวัฏฏมตคริงตรา ตั้งชทกษณาววัฏ
 เขาเตอกกิตทเจยนชวา เวียนชายเรียกอุตรา วัฏฏิตนตายชายไม่แพง
 วัฏฏณะว่าจาเวญ คือยงเกินยศคักคิดแต่ง - อายุเจริญแรง เรียกโดยวัฏฏ
 จักเป็นนาม ชอวัฏฏประฐูปคิ ทำนแจกจัตมากดนหดตาม อนุวัฏฏว่า
 เปนตาม ความต่างคางอ้งใจมี ธรรมานุวัฏฏว่า เปนไปตามธรรม
 อนัตติ การเปนตามโตกัย เรียกโตกานุวัฏฏตรง อิศรานุวัฏฏนี้ ว่าเปน
 ตามอิศรของคิ ผู้เปนใหญ่ยงยง ในแวงนแคจันแตนมณฑล จักรวรรดิ
 วัฏฏว่า ทางมหากุศตผล เปนไปเพื่อได้คิด เปนจักรพรรดิสมบัตินหาย
 วัฏฏระว่าเปนไป จะเขียนใช้อย่าให้กตาย สกคตปรปตาย กตตายการันต
 สรรจะจี่ วัฏฏะโดยแบบบท แผลงเปนพรตใช้ก็มี เช่นคำทำนพาท
 สิบสร้างพรตค้องอดใจ สวรรคิประจัต แปรให้ชัตมาเปนไทย ความว่า
 ทำนเปนไป โดยสวัตติไม่ชัตชวาง วัฏฏวัฏฏจัตมาไว้ พอรูได้เปนราว
 ทาง นบคัทใจวาง สิบห้าคำเช่นรำชาน

วาท

๑ เจอพบหุดบุดจาด ได้พิมาฏจนวายุปราณ เรือตองในท้อง
 ชาร วัฏฏจาดุ่นหมุนเปนวง จะวาครูปอะไร รูปใครใครก็จาดอง

ไวพจน์ประพันธ์

เดาเรียนอักษรจริง อย่าเกียจคร้านการจดเขียน ผัดข้างอาตระจวด คน
 กุดมกดาตต่อไฉเวียน โรงร้านหรือจนเคียน ร้องเว้อว่าโกดาหด ช้อน
 ปลาสังคะวาด สัจงชาติเข้าดาจน สังคะวาดจวงจน แกลงุดคชยนิ
 วาดวาดเช่นอย่างว่า วาดภาษาไทยสามัญ ตกตอยนิยนิ บยักย้าย
 ยืนตามบท วาดะแปลว่าดม ไทยนิยมเลี้ยงสกัด ใช้คำว่าวาดหมด
 คอถักดเป็นที่หมาย เช่นฉัพพิชระวาด คำนักปราชแปลขยาย หกกอง
 ดมในกาย แห่งมนุษย์ต้นทงมอง ดมหนึ่งพัตจนมา แต่พาทาถึงดมมอง
 เรียกนามตามทำนอง อุตซึ่งคะมะระวาดปน ดมหนึ่งพัตลงไป ท่อนข้าง
 ไต่แห่งถักนช แต่เคียรถึงเท่าติด เรียกอะโรคะมะระวาด อังกานุดาร์
 ดมกองนพัตทออาคมี เป็นดมเกิดแต่ชาติ พัตชานมึงหนึ่งกายา ดม
 หนึ่งพัตในได้ ตั้งชื่อไว้ว่าโทษรู้ ณะระวาดโดยปาก พันถตงแจ้งนาม
 ดม อักคะระวาดบัตคะระวาด พจนาดถักนามนิยม คือกองถองทางดม
 หายใจออกแต่เข้าไป รวมดมทั้งหกกอง ดมดมศรของกายภายใน ชาติ
 วิจิฉนิย แต่ตงจัดจัดเปนกของ ชื่อดมนี้ศะวาด ผู้ตถาคางตฤกตรอง ระหว่ง
 ดมทงถอง คือยัตปนกถนดมปราณ เสีงชายอนุวาด คำนักปราชหาก
 บรรหาร คือเสีงจิวรพาน พียงดมพัตดับตดม ศรองค่นะรายนราช
 อักนิวาดนามนิยม ที่ถองรองนุกรม บัตไตว่าตชาติศรราม ดมหนึ่งคนตั้ง
 ตาคถ ถัดละคะวาดเรียกโดยนาม เชื้อตคัตหัวใจตาม คับไตชาตชิวาต
 ดุญ ดมหนึ่งชื่อเวรัม ภาวะตแขงแรงเพิ่มพุด เพิกพิงพฤกษามูต
 ดมเนรนาตตาชคาตง ว่าตชอถดมทงหมด คอถักดตงเดี่ยวตง เขียนใช้
 อย่าไหลหลง ทำเดอะเถอมเค็ดอนคำกรู มุ่ถาวาทว่าพุดปด อ้อมเดี่ยว

ดดแดพร้าพรุ หักหาญประโยชน์ผู้ อื่นให้ชาติปราศจากผด โองาท
 ว่าคำสอน อุตสาหกรรมแบบแยกชนิด ดำเนินเวลาทกต เด็ดคำสอนใน
 ตำรา พุทโธภาทบรร คือคำสอนพระดำรงค์ บรมพุทธรักษา สัตทุกสิ่ง
 จริงทุกประการ คำว่าราโธภาท คือบรมราชบรรหาร ครัดสอนราช
 บรรหาร ให้ประพฤติยุติธรรม โธภาทต้นทงหมด ทอดกตหมดทุกคำ
 นักเรียนควรเพียรดำ เหนียกนักได้ใจจำสอน พดกหนึ่งศอกอดกต ๙
 กำหนดในสุนทร จะชอุทาทรณ์ ให้เห็นแจ้งแห่งดำคัญ อาวาคว่าที่
 อยู่ คำนี้รู้งเกิดกน ว่าวัดอารามอน เปนที่อยู่หมู่พระสงฆ์ รั้ง
 สุกขาอาค นามประกาศโดยจำนง เอาชอชนพรหมตง มาตงนาม
 อารามทตอง จงรุให้แนชค ในชออดอนทงปวง ตงนามตามกระทรง
 ท้ายตงว่าอาวาคชุม บรมนิจาคัด ชอทานจัตโดยชอชม แปรคำไม้คต
 คตม ว่าที่อยู่อย่างยงค ตังวาคตมตังวาค คำนักบราชทวนพาที่ แปร
 ว่าอยู่ด้วยค แดชอชบชอชรวมกน ราชไทยใช้ตมพาศ โดยคความมาค
 ทมายยืนยัน ชายหญิงรวมรักทร ษากิรมย์ประตมตอง ตมคตังวาค
 ใช้ ทานกใช้โดยทานอง คืออยู่ด้วยปรองตอง ผู้กจิตรรักตมคตม
 เสดานศอกอดกต ตามแบบบทคไโบราณ รัคาคำจิวจวณ ให้เจน
 จคชคชนใจ

วัด

๐ อักษรกตอนคตคิต แก่ด้วยจิตภาษาไทย เรือรัดวัดรำไป
 วิตน้ำได้ไนาคตม หนึ่งนคตชยคิต ตยามนคตอทาทรณ์ ต่าเหนียก
 ต่าเนากตม ทางตชิตจคค้ำชอม ประดิษว่าแหวนก้อย ของ

ไวยากรณ์ประพันธ์

๑๖๕

น้อยน้อยค้อยถนอม ค้อยน้อยยาเอาปลอมน ชอင့်กตบทบอกรตรง ชอัตร
ความเป็นอยู่ เขียนจงรูปประดังก์ ทอรองถลกลง ใช้ให้คงคำโบราณ
คำอัตรแดงประอัตร ของปลอมนจิตรค้อยชนสาร ถกตบทบรรรหาร เช่น
ชอัตรชมคกัน ปอวัชชอင့်กค นกบทแบบลำคัญ แปลว่าทำสร้างสร
เช่นอารามราชบพิช ต่องคำในหนังสือ วิจิตรค้อยนานาวิช แปลความ
เหมือนพิพิช ว่าม้อย่างต่างต่างเห็น คำอัตรคิตแก้ไข ตามว่าไว้ใน
ประเด็น นบคอบรรดบรวมเปน ครบแปลคำเจ้าอัตรารณ์

๖๓

๐ ตยามความทใช้ หดบจุดไปมิไค่นาน คำเต็ยจพุดไซชาน นอก
นไปไม่มีคความ วุทธมระว่าเจริญ ค้อยยังเกินอายุนาม เจริญตั้งยคุณ
ตาม ความตั้งคิม ไมคน ช้างไทยว่าผู้เฒ่า พุดดงเค้าทุกแห่งหน แต่
มักใช้ประคน แผลดงเหยบยนคว่าพฤตมา เหมือนว่าพฤตมาจารย์ ชอ
อ่างชานเคยมี่มา ค้อยครูเกล้าชรา เรียกพฤตมาจารย์ทุกคน กำหนดโดย
บุรุษย์ ไวยอุมเจริญชน มายุนุ่มเต็มคน คอรรณดุมคเคียง วุทธมระ
กับอุมมิ โดยคระคิตตามลำเนียง เปนคำเต็ยวกันเต็ยง แปลกอิอะระ
ปลตาย รวมแปลว่าเจริญ บยั้งเกินบคดาศคตาย ถึงว่าผู้เฒ่าหมาย
เอาอายุเจริญยืน มีคพรำแดงออกตาบ ศร์กำสำบโด่หคังบน เด็กใหญ่
ยงกรัน ๆ เรียกอากุชทุกตั้งสรพ ชอเชอตัวอင့်กค ไนมคชคจเวียงกัน
ไม่มีตั้งโยคันค คำอำนว่าอากุช เดีมย่นเขียนยอกย้อน ทอท่านช้อน
เพิ่มภยโย มีคจากพาลยโว หารแห่งพจนบทบวพี ชอคความตาม
ตมมุต ว่าอากุชทงตม ปรากฏทอชคตริ ว่าดำเด็คไนโดกา ค้อยแกอ
อชระรัตน เปนคู้หคถทางเทวา นรมินอำนรัตนรา เจ้าภพฟ้าสุราโดย

เรียกฉวีราวุธ แก้วสูงส่งคฤทธิเกรียงไกร ปรางมปราบอรินไฟ รัแพ
 พ่ายสายส่งคราม เวศ์ระวรรณมหाराช ทรงอำนาจบีค้ำจขาม ทรง
 ถ้อยกระบองนาม ศษาวุชเป็นคู่กร พระยมอุดมเดช เปดงในยเนตรด้วย
 ฤทธิรอน กำจัดตัษกร พ่ายพินาศไม่อาจรอ เรียกในยนาวุช ประ
 เจริฐ์สูงคฤทธิเพียงพอ นึกได้ทันใจคอ เพราะคิดค้อยู่ในตน ฮาพอก
 ยักษ์เบนใจก มีน้ำไฟฤทธิแรงรณ จับขวางกลางประจน ประจามีตร
 ปลัดชิว ขวางไปในอากาศ ฝนแดงขาดไปหยายบี ฮาวุชทั้งเต็ม
 บราถฐเลิศในโตกา แคว้งไม่สูงส่ง เทฮาวุชคือปัญญา ท่านเรียก
 ว่าญาณา ฤทธิเคศ์รุเหตุผล ฤทธิทงรุชอบ ฤทธิประกอบประ
 โยชนันตน ฤทธิากเลิศจน ได้บั้นฤพระนฤพาน ซึ่งจวเทพาวุช ของ
 มนุษย์ไม่ขุนปาน ตามเคาทเดาชาน เทพฮาวุชจเคศ์หยาย หุมแพร
 ในเวรฤทธิ นามริงอฤษตเป็นคจนาย ฮอเลฮาวุชหมาย คมตั้งราช
 ลาดรา เจ้ากรมแต่งทอกดาบ โดยชื่อทราบในปัญญา บักรตั้งหลวง
 ธรรมฮา ฤทธิเอกพระแต่งทรง คาอศวาร์ฮอยเต็ม ประมาณเช่นเห็น
 ไซ้กง คำนทานจำนง เปนคาพยุคฤชแดง คำวุชไม่ดุดัน แบบ
 ระเบิดบอกแจ้งแจ้ง นัยคำที่ดำแดง โดยวิธีดับตั้งคำ ๑

เวด

๐ เวดเวดคำดยาม ไม่มีศความจะแนะนำ มีแต่พูดคดุมคด้า
 เวทนาแก่ทารก เปนชอมก็มีไซ้ จะเปนไทยก็กระดก รักมาเปนด้าชก
 ค้องเกณท์ยกเอาเปนไทย ไปรเวดคำอังกฤษ ว่าดบับัดเปนคความใน
 พุดกราก็เข้าใจ พุดกนถ่มชุมชดเจม หิมเวดคู้หิมอันค นี้ไซ้กัน โดย
 เกณท์เกณท์ ประดมดัมผัดเบน บากเยองว่าหากดอนพน เช่นถบ
 พนาเวด ออกจากเหตุพนาจน เพื่อใหรบรองกัน จึงเหียนหันท้ายวาจา

ตั้งเวชว่าสถิต จิตรระทตทชัยวิญญา มคธภาษา ชอสังคบทแบบมี
 เวทมนต์บนตั้งเกศ ร่ายพระเวทวิเศศักดิ์ ไฉยเวทโดยวิธี ไฉยดำตวันัก
 ปราชพราหมณ์ อานเขมเพียรตั้งเกศ ไฉนเห็นเหตุเวททั้งสาม ทอทาน
 สกคคาม แบบขงคบบบพรพ์ เทเวศร์ค้ำมคช คอสังคตรอกการันต์
 แปลว่าเทพยชน เบนเจ้าใหญ่ไฉนนิกร พระนิเวศน์ดมมคตัง เป็นชอ
 วจ์ธถาวร ที่อยู่องค์อศิศร์ เจ้าแผ่นดินป็นประชา วจ์ธบวรนิเวศน์
 อาไศรยเหตุในสมญา ท่านผู้ฐาปนา คือพระบวรราชวง์ นิเวศน์อากั
 อยู่ แปลกรุได้โดยหวัง สกคศอประคัง นอการันต์ธรรวง์ เด็ดๆ
 ประเวศ์วง์ ประเวศ์ยงพระบุรี ประเวศ์พนาดี ว่าเข้าไปในป่าดง ประเวศ์
 ว่าเข้าไป คับท่นไซไซโศง คอคอสกคตง ท้ายบอมทการันต์ องค์
 ท้าวมหาราช พามประกาศ์เวศ์สุวรรณ์ อีกนามพระเวศ์ดั้น ตรผ่าน
 ภพดีพ รำพันคำเวตเวศ ซึ่งตั้งเกศตามวิธี นับสืบสองวจ์ พอบบ
 หมอดตรวจ์วิจารณ์ ยุดำห์กำหนดนิก คำคณภกทีไซชาน จงจำให้
 ชำนาญ นับว่าปราชชาติเมธา

๑๑ จบขอไวยพจน์เพื่อ

ตามแบบแบบย่นย่น
 เรียงคำรำเลือกสรร
 บกพร้องคองคองคาง

รำพัน
 เยี่ยงอ่าง
 สำนวน ใจนา
 คัดค้นปดนเสร์ม ๑

๑๒ ถนถจัดหมวดคตัง

ถอหมวดไวยพจน์นำ
 เรียงเรียบเทียบเทียบทำ
 ถอนดูร่างคณางค์ให้

ตามดำ คับเฮย
 แนะไว้
 ตามถิน เขาพา
 ถวดชาทำนอง ๑

๒๘

๑ เริ่มหมอดดอใจ พจน์แม่แก้ไข แบบในระบอง กุมาร
 คึกษา ขุดำหัดถกครอง อย่าให้เค็ดอนคดอง ดำเนาเดาเต็ม รวง
 ทงดามดอ คิดเค้าเหล้ากข คัดคอกแต่้มเค็ม ทียงบกพร่อง กคอง
 แซมเด็ริม ใจเปนเฉลิ้ม แก่หมูกุมาร ในหมอดดออัน ค้าคคชคช
 เดศไนยไซซาน คึงแต่แม่กน ประตณพจมาน นานาตำธารณิ จน
 ถึงแม่เกย ตอวนเปนโฮจาท คำท่านผู้ปราช ฉลาดเฉลย แต่ช้อชยาย
 พิปรายเปรียบเปรย ไม่ควรระเดย ถิมจำคำสอน ๗

๓๓

๑ คิวด้อแม่กน คึงแต่คำสอน ยุบตสุนทร คือจำผู้คน ดับذن
 สัจจร ปากบูกชุกชอน ด้อสนไปมา คั่นสนสูงใหญ่ ตำชากิ่งใบ
 สพรังริงกา ค่อยจตค้อยจ้อง สอคคด้องไนยนา ด้นเข็มเต็มผ้า ใน
 ตามุ่งมอง ชาวนาจามารถ กัด้าหาญชาญฉกาจ องอาจรวรอง ด้น
 กระบือเปตยอ แรงเรียดดำพอง ด้วยจิตรกคปอง จระวัยยคะพาย
 กรองร้อยสร้อยذن เห็นงามชอบกต มาตคดกคทาย สร้อยذنคนศรี
 กิมชอหมาย สัจจรรณพรรณราย ถักถ่ายสร้อยذن หกค่านความ
 ชัดไนดยาม ค้องตามยุบต อักคำหนึ่งไซ เห็นไซประปน คือคำไพ
 ด้นท์ ว่าราวป่าดง ไพโรนภาษา กิมพุชพจนา ก้อว่าป่าตรง ด้นท์
 หมกธ ดองพจนรอมตง แปรโดยประดงค์ ว่าหมู่ราวไพ ไพ
 ด้นท์ไพโรด้นท์ เปนคำเดียวกน พากยกคทายเปนไทย พนสนชทนบท
 มคชชานใจ แปรเช้นกัมไพ ด้นท์แต่ไพโรด้นท์ ตั้งสนทนา มคช
 ภาษา ก้ากวมรวมกน กัมคำสยาม เนื้อความสำัญ จงรู้ด้าคัญ

ทั้งสองวาท ^๕ ตั้งสนทนา ^๕ ว่าให้วาท ^๕ ไหวพจน์ดี ^๕ ฝ่ายข้างด้าย ^๕
 เนอความก็มี ^๕ ว่าพอกเมธิ ^๕ สนทนากัน ^๕ ชักมาให้เห็น ^๕ ได้ดูรู้เช่น ^๕
 พอเป็นสำคัญ ^๕ ทั้งสองกระทู ^๕ ให้รู้แย้ง ^๕ ติงมายกตักกัน ^๕ ยินยอม ^๕
 อย่างยด ^๕ เรื่องราวคดีข้อ ^๕ แก้ไขเป็นข้อ ^๕ เรียกอนุต ^๕ ตอชการนต์ ^๕
 สำคัญยุบ ^๕ คำไทยใช้ปน ^๕ วรรคบาป ^๕ บำเพญกุศล ^๕ พุศแทบทุกคน ^๕
 เข้าใจกันดี ^๕ ว่าเขาทำบุญ ^๕ เพิ่มหนุนท้อ ^๕ สว่างดมบารมี ^๕ กุศลดมถาวร ^๕
 โทศดกาน ^๕ เป็นคำบาป ^๕ ไทยใช้มานาน ^๕ แปลว่าฉลาด ^๕ สามารถทุก ^๕
 ประการ ^๕ ฉลาดไหวพริ ^๕ ฉลาดเจรจา ^๕ ญาณะโศก ^๕ แปลว่าเป็นคน ^๕
 ฉลาดด้วยปัญญา ^๕ บัญชโศก ^๕ คือคนปรีชา ^๕ เด่าเขียนศึกษา ^๕ ปรีชา ^๕
 ก่องธรรม ^๕ หัดละโศก ^๕ นี้คือบุคคล ^๕ เป็นช่างดาร์พัน ^๕ มีมือฉลาด ^๕
 เขียนวาดฉากพัน ^๕ ช่างดัดช่างปั้น ^๕ ช่างดรรพันาน ^๕ ดนต้นไทยหอม ^๕
 กิตรวบรมหอม ^๕ ดิบดองวาท ^๕ จัดแยกแจกยก ^๕ ด่าชกพรรณา ^๕ พอ ^๕
 เพิ่มปัญญา ^๕ วิชาฝ่ายไทย ^๕ ๕

สัน

๐ งามดมคม ^๕ เขามักพูดกัน ^๕ คมด้นดูดี ^๕ ดันมีดตีพร้า ^๕
 ดันควาใส ^๕ ดันนอกสัน ^๕ โดใหญ่ดำ ^๕ เป็นโรคสันทฆาฏ ^๕ แทบ ^๕
 จะพินาศ ^๕ ดุญขาด ^๕ หากแพทย์ ^๕ ประกอบยา ^๕ จึงคลาย ^๕
 หายพลัน ^๕ ช้วนรอตมา ^๕ ฝื่อระเน ^๕ หมอรู้ไม่ทัน ^๕ ไม่ถูกชยูกยา ^๕
 ช้ามสันไป ^๕ วางวาย ^๕ แท้ถึง ^๕ น้บกว่า ^๕ พวก ^๕
 นาวาจร ^๕ ทอด ^๕ ปาก ^๕ ดัน ^๕ สกต ^๕
 ดำมัญ ^๕ นอนิด ^๕ สำหรับ ^๕ จิต ^๕ คำ ^๕

ใช้กัน เสด็จจรในควม ตกครอหัน แบบบรรพ์เหตอหตาม จึง
 เขียนเตียนตาม ตั้งเกศเหตุการณ สร้างสรรครังสรรค คิวคอกการนค รือ
 หันพจารณ เขียนตามกระแแต่ มาแต่โบราณ คำแปลไซชาน ว่า
 แต่งสร้างสรรค หนังสือตักคะ คำมระชะ ว่าระคนกัน คำไทย
 ใช้มี ไมครตั้งสรรค ตกครอหัน คอสรเริมปลาย สัพพะธัพพา
 บัพแปลว่า ทุกดังทุกพาย ไทยใช้ดบสรรพ์ รือหนทหมาย คิวพอ
 เพมท่าย เปนฝ่ายการนค คำทไซมาก อยู่ดอดอปาก คือทุกดัง
 สรรพ์ แปลเปนดยาม ความว่าดาร์พัน เช่นชอกกรมดรร พากร
 นอกใน หนังสือคำจำนั้น ว่าถึงอาดัญญ ชิวฉบับใด อาดัญญะกรรม
 เปนคำสูงไพ เพราะเพราะไซใน ษนยศพระยา ญอญาตังกด ให้ถูก
 ความบท มคชภาษา อาตนั้นอกคำ จะว่าพรรณา ตกคนอด่า มัญ
 เหมือนคำดยาม อาตนั้นไซ ท่านแปลว่าโกต วินิจโดยความ
 คือโกตดังใด ก็ไซไปตาม โกตมคคคาม โกตเชครนกร หนังสือ
 พุกกัน ว่ามรณาดัน คือโกตมัจยมรณ นอนิดตักด มคชนิกร
 แะบยนตถดถอน ยกยอนพจมาน พนตัญช ไพธัญช ก็เช่นเดียว
 กัน ไพธัญชพิจารณ แปลกแต่ปลายเสียง เทียบเคียงไซชาน เพื่อ
 บทบรรหาร ธิภกตยอนผอนฉัน นายนคนไทย รุจักพุดไซ ฤดูฉนค
 ตั้งเกศคิวท่าย คอปลายการนค แต่มกไซกัน วรรณานฤดู เกษม
 ดนคน จะดำแดงช อย่างแะบแบบครุ เกษมว่าต้น ไพธินธิบู
 ดันตะว่าผู้ ว่างบไทยพาด คัดดะว่าป็น คำไซยังยนิ มาแต่เบาราน
 คำว่าโสภคัตย ป็นโสภคประหาร คำแผลงแปลงดาร์ คิวดอเปนยอ
 ของเกำบงคับ เปนแบบฉบับ ให้เขียนศอกคอ ไซคามมคช ตกค

คัดลอก เติมท้ายด้วย ยกเป็นการ์นต์ ในสารดีโลก ใช้ความ
 ทุกขโคก วิโยคจากกัน ร้องให้รำทา โคกจาบัดย์ คือว่าโคกคัตย์
 ปั้นโคกปักทรง บอกรบธิบาย คุยคัดขยาย ชัดเช่นเต็มดวง เนะ
 ให้ผู้เพียร นักเรียนทั้งปวง ใช้คำพ้องตรง จำเป็นปกถอน ตำชก
 ถิ่นที่ คำศัพท์ดบด ขยู่ทาหรณ์ พงกสนฉาจา คณนานิกร ตาม
 ลำดับกถอน - ดับตามวจี

สาม

๐ ถิ่นถิ่นนุถน จักโนยบด คำไทยใช้มี ประธานสนิท
 คือกิตขัตติ คนช่างพาที ประสุมประธาน ช่างเขียนฉลาด ประธาน
 ถิ่นชาติ ระบายบนาน เป็นสื่ออันแก่ ตามแต่ต้องการ ข้ามีอำนาจ
 ประธานนำชา ช่างจักช่างถ่าน ตวงตวงขัตติถา ตระการนานา ด้าย
 ล่องถายถาม ถ่านตามตำรา กระบุงตะกร้า ถ่านได้ทุกพรรณ ประ
 ถ่านจักถ่าน นียบทบรรหาร คำไทยใช้กัน นอนิดถกต เป็นบทถามมัย
 อยาเขียนเขียนหิน ย้ายยถอักษร เข้ถ่านนไซ้ ก็เป็นคำไทย ถ้ามัย
 นิก แต่เห็นนักปราช ฉลาดสุนทร ใช้รออักษร ถกตกม เช่นกับ
 ส่ารหนู ทุกคนยอมรู้ คำไทยพาที แต่ถกตรอย แปลข้อคดี ว่าแรง
 ฤทธิ แด่น้องแรงใจ ส่ารแปลว่าข้าง มีคำข้ออ้าง ฝ่ายข้างคำไทย
 รั้นแตะแตะธาร์ คำชานมีโน ภาพย์ โศตถมไป ทานใช้ชุกชุม ใช้
 ส่ารคำ.ตยอ ทานคิดเฉลียว จะเป็นสุขุม จึงเติมคำคช เป็นบท
 รจบรม ถองคำชุนนุ ใช้ว่าคชธาร์ คำหนึ่งดบด แต่ของทามมี
 มาแต่โบราณ ว่าค้อยแตะเต็ม เต็มเต็มเต็มธาร์ แปลโดยโหวหาร
 ว่าค้อยเยองกราย คำธาร์เหต่าน ชักมาเซตช แปลบธิบาย ถ้วนรอย

สกค มคชกตายกตาย ตคเตอมเคตอณคตาย เรียรายพจนา ตาระ
 ว่าแก่น นีเป้นคำแม่่น มคชภาษา ไทยเห็นยังอ่อน พุดช้อนวาจา
 หนุ่ให้แม่่นหนา พุดว่าแก่นดาร์ คำดาร์นใช้ คำมคชใช้ ทของโอพาร
 คือแก้วค้อทรพย์ ควรนัยประมาณ วิมุติญาณ มีดาร์เคิมปตาย คือ
 รัตนดาร์ แปรโดยโงหาร ว่าแก้วแก่นหงาย อีกระนะดาร์ ไชชาน
 บรรยาย ว่าทรพย์มากมาย เป้นแก่นถาวร วิมุติดาร์ เป้นช้อ
 แห่งญาณ วิมุติหลุดลอน พ้นจากกิเตศ ช้ามเขตรนิวรรณ์ ได้
 นามระกร ว่าแก่นบัญญัติ เหนือมคช คัทรอสกค ตามบทบัญญัติ
 เพดงยาวคำไทย มักใช้ดารา ประสงค์วาจา ว่าเป้นแก่นดาร์ หนึ่ง
 เป้นของนิก ว่าให้ระกุก ส้มคัสมาน ส้มรไมตรี คามทีค้องการ
 จึงเรียกวาดาร์ อักษรกตอณเพดง ขอแถดงแถ่งดาร์ นีเป้นโงหาร
 แถ่กาตกอนเพรง เสนารสุกดาร์ อ่อนหวานจงเวง นีหต่อนกิดเอง ฤ
 จ้างใครทำ ดาร์เช่นนี้ใช้ พากย์สยามใช้ แปรว่าถ้อยคำ เหตุให้
 ระกุก ชวนนิกแชน้ำ จึงเรียกประจำ ช้อกตอณเพดงยาว ช่าวราช
 ดาร์ณ มช้อบรหาร ดับเนองเรองราว ค้องใช้ดาร์ณะ ตามระบิต
 ดาร์ ดับมายคยาด มคชยนิยณ บนตาค้าง ใช้ว่าดาร์นัง บอ
 ได้แปรผัน ค้องเขียนดาร์ณะ มนอการนัค อ่านตามดาร์คย ว่าราช
 ดาร์ณ ดาร์ณะนี้ใช้ แถ่ก่อนักได้ เขียนใช้มานาน พึงจะเปดียนผลดี
 ไนรัชกาล พระบาทกุบาด ทดีโกดิษฐ์ ปราดาร์ณมคช เนอความ
 ตามบท ท่านแปรว่าหิน เมือมูกด้ามา ย่อมว่าอาจิณ ร้องชานดุกหิน
 ว่าปาดาร์โน คือบอชกนิมิตร เรียรายตามทีศ ดุกหินใหญ่โต เป้นทีอเศศ

บันเขตรพุทโธ รตเรียกโดยไว ทารวีสุงคาม หนึ่งทีศือธำณ ว่า
 โดยไวหาร แปรทีศเรียกนาม คณน้อยกเฉียงใต้ เขียนให้ถูกคจาม
 คังตักตาม อย่างแยบแบบบุรพี ปราธำณธิดำณ บังคับใจชาน
 ตักคนอกคุณ อำนตรู้ได้ จำไว้เปนนทุน ใจยาบทารุน บอรู้คำดี
 เรียกว่าโรงศาล ตกเปนนโหวหาร คนไทยพาที ต้องเขียนศอกคย ดอ
 ตักตมี่ ตั้งเกศวรรจี ไซ้ที่โรงศาล คอรรจะรู้เท่า คือนำนเทียบเขา
 ศาลำชาน เปนแบบไซ้มา ศาลำเปนนศาล ตักตามโหวหาร พุคสัน
 วาจา กระษัตริย์แดงพราหมณ์ ตำรทรรพยเห็ดอหลาม มังคังโภคา
 กระหะ บตี่ เสร์ฐูตมญา ตมบัตเห็ดอตรา เรียกว่ามหาศาล ประดั่งค
 มทรรพย ถึงทีโดยนับ กำหนดประมาณ เงินเกบเงินไซ้ ตัดมนม
 นาน หลายชัจฉงษวาร สิบตำรกระกุด พิศาดไฟศาล มคชคำชาน
 วิศาลเกำมุด คำแปลออกอ้าง กวางขวางเพิ่มพูน ศต้ายกับไฟบูดย
 วิบุตยเต็มคำ หมู่ด้านตำรก ยี่สิบหีบยยก แงกขลพสนำ สักมาให้
 เห็น โดยเช่นฉนร่ำ พันแม่คอรรกำ ทนคแม่แก่ไซ

สิน

© ในหมู่คำสิน แจกตามระบิต คือสินคำไทย คิวสินตำมัญ
 พุดกันดองในย แปลว่าขาดไป กับว่าเงินทอง ไม้ยาวเกินขนาด นาย
 ช่างฉลาด สินเลี้ยงโดยปอง ดินนทานไซ้ แเทพคัตตามคดอง คัตทำ
 นอง ในพากย์สยาม หนึ่งว่าคัตดิน ไซ้ในระบิต คัตดินถ้อยความ
 คือนคัตขาดอง คงให้ทำตาม บอให้จดตาม ทั้งใจทย์จำเตย คน
 เข้าของหาย ไปทำกฏหมาย คราดินตามเคย คือจำทรัพย์ไว้ บอ
 ให้เต็มเตย อ้างอำเภอเมย นับเปนนพยาน ทรรพยสินตมบตี่ คำไทย

แก้วพระอินทร์ กรุงเทพเรานี้ พระพุทธมณีนี เปนหลักธานี จึง
 เชิดชอชค กรุงรัตนโกสินทร์ เติมตั้งรัชมหิน ทราอยู่ทชยา กรุง
 รัตนโกสินทร์ สกคนอนิด ระเบิดบุญชา ทรการันต์ ท่านถรรพณา
 ค้องคามภาษา มคชบทเฉดย สิบประมกช ท่านแดงตามบท ณะกะ
 ฐะดองเตย เปนคึดปคาน วจิตตามเศย คำเทียบเปรียบเปรย เช่น
 อย่างคึดปี คำพูดเกิดอนกดา จาเรียนคึดประสาทร ประหงดาอุหงาก
 มี คึดประแปงว่า บันดาจร ฝีมือการดี ทศวรรคึกษา คึดปศร
 พระขรรค์ คนไทยใช้กัน จัดสรรราชา คือกสรโตโต ที่ใต้เรียนมา
 สำหรับกายา ชำนาญชาญแดง คนรู้เพลงอา วจุศร์มานล ชาติ
 เชียวเวียงแรง แม่นดังศรีอิน นบหม่มช้อยาแดง ศวระจะล้ำแดง นาม
 ว่าคึดปศร เขียนเช่นคึดปสาทร ตามแบบนักปราช โยจากทสุนทร
 สิบประคึดประ พจนะนิกร เปนอุทาหรณ์ ช้อย่างอย่างยด

สิ้น

๑ รักษาคึดพรต ตามลิกษาบท กำหนดยุบต คึดแปดคึดห้า
 ภาลิตทศพง คึดใหญ่ประตน ส่องร้อยเคศปดาย คิดาว่าหิน แต่
 อานจำคึด ใช้ชินมากมาย เช่นกบัตตา ดัดดาคยาคมาย เดียงไทย
 ใช้กดา ดินตาดินดา ขบจนเข็บจ คำสั้นสั้นเงี้ยว สิบเจ็ดวาจา
 รจบไวถจันที คดาขคึดสำรา บันเทาองลา แก่ผู้เพียรเวียน

สิ้น

๑ คนโก่งกระดูน คินอ่อนนตมุน ยกชนเทยมเคียร ยิงปราดไป
 ลูก ลูกนกกตกเคียน น้อย่างอย่างเขียน กระดูนคำสยาม คำพระศรี
 ลู่นห สกตุนอกุณ หอกการันต์ความ แปดว่าระไค ดะไมค่างาม
 คำนี้ใช้ตาม มคชบทชอม ดุนทรคำ ท่านแปดว่าดี ไม้มีช้วยปดอม

แคตตำเนียงไทย เห็นใช้รวมชอม เหมือนจะยินยอม ข้างว่าถ้อยคำ
 คงตั้งเกตุ ข้อความกระทุ ในเดศตำนำ ได้ทราบสุนทร บทกถอน
 หดอนท่า สุนทรเขื่อนอ้า ถองถอยสุนทร ตั้งเกตุไซ คำที่ว่าไว
 ไนพจนบทกถอน เป็นศัพท์ไทยแปล ฐแท้แน่นอน คือศัพท์สุนทร
 แปลว่าอะไร สุนทรไรจาท คือคำนักปราช ตั้งต่อนการดี สุนทรใจ
 หาร ไรจาท ว่าเรียงความดี เจนจิตอคิดถ่าย กงสุดคำ
 เปนฝ่ายจาท อังกฤศพิปราช ใช้เขียนตัวต่อ ดอศกตปถาย อาน
 ตำเนียงกถาย เปนเลี้ยงตัวต่อ กงชุดอังกฤศ อานเลี้ยงด้นิท กตาศ
 จากตัวต่อ ตำเนียงพวกเรา หนักเบาเพียงพอ ดงเหตาดงกอย พรัก
 พรหมยอมกัน ถึงอานผิดคอง แต่ผิดทงทอ แล้วไม่แปรผัน ภาษา
 ดยาม เนื้อความสำคัญ มักตามตามกัน ไนที่เจรจา ๑

สุน

๐ สุนสุนสุน คิดดูไม่มี ดยามภาษา มีแต่คำอ้าง โดยทาง
 ๕ จากพจนบทบา พกถายหลายคำ ตั้งสุนสุนสุน เปนคำเพิ่ม
 พูน ไทยใช้ประจำ เต็มสุนสุน ก็แค่เดียวคำ ญอญาคินแระ
 นำ สักคัพจมาน หนึ่งมักทกทาย องทาทงหลาย สุนหายไปนาน
 จะวัดอะไร ย่อมใช้ประมาณ สุนกถางวางการ ให้ได้ดังสุน ยอด
 พระเจดีย์ ยอดมณฑปมี ชนเกาเคามุด ทานเรียกบรรพช ว่านพ
 คู่ด ปราสาทจำรูญ นพสุนเช่นกัน คำนประสังค เอาที่ยอดตรง
 ตั้งสุนสำคัญ นพระว่าเกา นบเคาชนบ บวหงายถน เกาชนนไป
 ๕ จึงถึงยอดตรง ตั้งฐานรูปทรง เรียงแหดมดะไม เรองนทแท้ ไม้
 แนแก่ใจ คองขออะไร แก่ผู้จริง สุนเจดคำสอน โดยดำคัยกถอน

ดุนทรประวิง ญอใหญ่ดกต ตามพจนพาดพิง เปนอย่างอ้างอิง แห่ดง
 อุทาหรณ์ สุระว่ากต่า ที่ไชนันว่า ตองทินกร เพราะแดงกต่าดอง
 ทวทองคินดอน เช่นนามกร เจ้าพระยาสุรวงษ สุระเช่นว่า มีอะน้า
 น้า เปนคำตดตง กตบเปนไม้กต่า ภาษาประดงค้ อสุระเผ่าพงษ์
 คอองชยักษมาร ราพนาสุร ค้านเค้ามุต มีไชนานาน ก็แปดว่า
 ยักษ ประจักษองชวาจ มัยศคฤงฆาร เช่นท้าวทศกรรัฐ คำว่า
 อสุร คือพงษ์ประยูร พดกยักษดเมญ เช่นว่าพดกพด อสุรหลายพัน
 คือเรียกรวมกัน พดยักษโยธา อภินามเค้ามุต ว่ารามสุร อยู่กตบ
 เมฆา เข็มฮักหัวหาญ ถือชวานเปนฮา อูชชว่างเมฆดา เต่ามว
 แคบรพ อสุรทั้งหมด ใช้รอดกต บอแลกเปลี่ยนกัน คุดตอดกต
 นีบทสำคัญ แปดคำจำนน ว่าหตาอเหตักคม ใช้ว่าศรีสุด เปนคำ
 เพิ่มพูน ตั้งชยาระคม ว่าหตาอตำงาม ตุคจามกัถ่ม นามภูอด้อม
 ว่าศรีสุด เพราะอ้างเอาเหตุ ว่าเจ้าโตเกศร์ มีมอติอศรี คุดแหม่ม
 ตำมเต็ม ชนเข้มฤทธิ ปราบราพราจ ินยอบอาญา ตองสุรียแดง
 สุรีย ค้านเค้ามุต สุรียะเต็มมา อำนยันดกต โดยพจนภาษา
 ดยามเจรจา ถิวาสูรียจันทร ไอสูรียนไช ที่วางทางไว้ พยได้ตั้ง
 ัญ คืออัสศรีริยะ มะคะชะแบบบรพ แผลดงเปนไอสดวรัย กตบ
 แผลดงแปดงคำ เอาอะเปนอู นอกนคองอยู่ กระทบพจนมา จึงเปนไอ
 สุรีย เค้ามุตแม่นยา ที่ใช้ประจำ พิพิชไอสูรีย อีกคำแฉดิม มีคำ
 คันแฉดิม คือเคิมเพิ่มภูน มีคำที่ใช้ จ้ามไหสุรีย แปดทวคูน ว่า
 ใหญ่ศกตา ไอสูรียไอสดวรัย แปดอย่างเดียวกัน เช่นฉนพรรณา

ทมมาโน วยใจพจน์ปรา กฤษดิดารา เบื้องคันทนหัตถ์ นเรนทร์
 ดุริยศัพท์ มืบทบงคับ ที่ไซว้าง ยกเป็นพระนาม กระษัตริย์ โดยหวัง
 กด้ายบทพจน์ บิดตั้งรยดม แปรว่าควรเปรียบ มีคุณควรเทียบ
 ดวงตรีโยตม แปรเป็นใหญ่กว่า ประชาทุกกรม ตองคับทนิยม ใน
 ราชตมญา คำสุญเดรัจตรัพ โดยจำนวนนับ สิบสี่วาจา ค่างคัก
 สกค ตามบทพจนา ควรจะศึกษา โดยแบบแยกยนต์

สอน

๑ เริ่มข้อกถอน ชกยูทาหรณ์ แห่งต่อนนุณธิ์ ต่อนพูดใน
 ความ สยามยุบต ต่อนเวทต่อนมนต์ สาร์พตตั้งต่อน เกตกรกาน
 ว่าตามท้องที่ พวกรอเปนอน ซออย่างอ่างเพณ ก็เหมือนพระกร
 แต่ไทยใช้ผอน เกตอนม้อ เพราะเกณท์เอาไป เป็นภาษาไทย
 เขียนใช้มาพอ เดิมเป็นมคช สกคคัวรือ พวกรอเหต่ากอ พวกรอ
 เปนอน ในคำบาพิ บทคัวอย่างมี เช่นว่าไกรสร เป็นชื่อตั้งพระราช
 ชาติมฤคินทร เรียกเต็มนามกร ไกรสรราชดีห์ คำอ่าอนุตฺร พากย
 พจนบทกถอน ใช้หตถากมากมี แปรว่าค่านึง ราพิงคตี ในคำสูงศรี
 ว่าทรงอนุตฺร ใช้ค่างคาวีห์ ความนิกตฤกคริ แห่งองคกรูชร สยาม
 ความใช้ แต่ในบทกถอน คำคองถาวร ไม่กตายเป็นไทย สโมตฺร
 คับท มกพูดรวมกับ สมครักโคเร เป็นคำระแวง แปรังแปรังข้าง
 ไทย - แต่ที่จริงใช้ คำบาพิคอง แปรว่าประชุม คือของขุมนี้ ที่
 รวบรวมตง แต่ที่ไทยใช้ คิวไม่ตฺตรง มน้ออย่างจ่านง ยินตปรีดา
 ตามค่านใช้ ตอดอท่านใช้ เป็นบทแบบมา คัวรือสกค โดยบทบัญญัติ
 ข้อกถ่าเนียงปรา กฐว่าเปนตฺร แต่มนจะนำ จิตเอาพวกรอ ค้อกอ

ไวยพจน์ประพันธ์

ตอกถอน ^{๕ ๕} ตงเค้าค่าง ^{๕ ๕} ว่าองค์อติศร ^{๕ ๕} ไร่เปนนามกร ^{๕ ๕} ทรณะศรัย
 กมี ^{๕ ๕} ว่ายังเปนนใหญ่ ^{๕ ๕} ทานมกรจบไร่ ^{๕ ๕} กับเทศฤทธิ ^{๕ ๕} เตชาติศร ^{๕ ๕} นาม
 กรสูงศรี ^{๕ ๕} กรมส้มเต็จพี ^{๕ ๕} ยาเชอเตอชย์ ^{๕ ๕} พระแสงแสงศรี ^{๕ ๕} มีไพบท
 ถอดอน ^{๕ ๕} รุกถกนหมต ^{๕ ๕} มกนมมีสาย ^{๕ ๕} ต้นปดตายงอศต ^{๕ ๕} เรียกตามกำหนด
 ว่าพระแสงศรี ^{๕ ๕} บางแห่งจ้านง ^{๕ ๕} คำศรีประดังค์ ^{๕ ๕} ว่าเป็นราษฎรชน ^{๕ ๕} เช่น
 กับเจ้ากรม ^{๕ ๕} กรมแสงนามกร ^{๕ ๕} พระชกเพศร ^{๕ ๕} นี้ว่าเป็นไฟ ^{๕ ๕} คำเต็มยศ
 พฤตมอช ^{๕ ๕} อีเปนเฮไป ^{๕ ๕} เปนอชกเนศร ^{๕ ๕} แปลว่าเป็นไฟ ^{๕ ๕} เจ้ากรมแสงใน
 ทุศร์ดำแดง ^{๕ ๕} อติศรมี ^{๕ ๕} ฉมจะชวช ^{๕ ๕} ชดคำดำแดง ^{๕ ๕} ว่าเป็นใหญ่ยิ่ง
 คำจริงแจ้งแจ้ง ^{๕ ๕} ยัดแยบแยบแสง ^{๕ ๕} พอกพื้นเห็นศงาม ^{๕ ๕} อติศรไร่ ^{๕ ๕} ทาน
 มักจะไร่ ^{๕ ๕} คำสูงชยาม ^{๕ ๕} วงษาศิศร ^{๕ ๕} ไนถอดนพระนาม ^{๕ ๕} แปลออกโดย
 ความ ^{๕ ๕} วงษเปนนใหญ่สูง ^{๕ ๕} ที่ไร่เปนน ^{๕ ๕} บางที่คำอื่น ^{๕ ๕} เข้าหมุนพวง
 เตชาติศร ^{๕ ๕} คำเทศมาจุง ^{๕ ๕} ว่าเทศใหญ่สูง ^{๕ ๕} ส้มศักดิ์ส้มพวงษ์ ^{๕ ๕} นหิศร
 ศัพท์ ^{๕ ๕} คำนทานนบ ^{๕ ๕} เปนนามแห่งองค์ ^{๕ ๕} ส้มเต็จพระบาท ^{๕ ๕} อธิราชเจ้า
 รง ^{๕ ๕} พิภพใหญ่อง ^{๕ ๕} ดำงแทนแผ่นดิน ^{๕ ๕} อธิกริศร ^{๕ ๕} ก็เปนนามกร ^{๕ ๕} จอม
 นารถนรินทร์ ^{๕ ๕} เปนเจ้าแห่งชน ^{๕ ๕} ตากถชรณิน ^{๕ ๕} นิยมยอมอิน ^{๕ ๕} ในราช
 อาญา ^{๕ ๕} อังกณิศร ^{๕ ๕} ดังเปนนามกร ^{๕ ๕} ขุนนางเสนา ^{๕ ๕} เปนเจ้าบาญช ^{๕ ๕} โยชโยชว ^{๕ ๕} ดำ
 หรับครวจตรา ^{๕ ๕} บาญชรพด ^{๕ ๕} ศรทกจางา ^{๕ ๕} ดังเช่นว่ามา ^{๕ ๕} โดยแบบ
 แบบนศ ^{๕ ๕} เขียนไร่คอกอ ^{๕ ๕} ตามช้อยมด ^{๕ ๕} สืบสารนุสนธิ ^{๕ ๕} แต่เบอง
 ปางบรรพ์ ^{๕ ๕} คำเต็มอักษระ ^{๕ ๕} มาเปนนพจนะ ^{๕ ๕} ของไทยไร่กัน ^{๕ ๕} ชะเปนน
 สอบบ ^{๕ ๕} บอกช้อยดำคัญ ^{๕ ๕} เช่น ไร่ทุกฉน ^{๕ ๕} นี้ว่าอักษร ^{๕ ๕} คำเต็มอักษร
 เปนชื่อนางฟ้า ^{๕ ๕} กัญญานิกร ^{๕ ๕} แปลง ฉ เปนศอ ^{๕ ๕} คิดต่อบทถอดน ^{๕ ๕} ว่านาง
 อัยศร ^{๕ ๕} เทพถดยา ^{๕ ๕} คำเต็มชระ ^{๕ ๕} แผลงเปนนสะกระฐะ ^{๕ ๕} วิธภาษา ^{๕ ๕} ออก

เปนกาษา ต้นทรพจนา เช่นใช้กันมา ว่ากระบือคอง เดิมอัปภาต
 เปนกระชระ สุ่มคำจำนง ขะเปนชอบบอ โดยข้อประสงค์ เดียงไทย
 ไม่ตรง ชักกะเปนกา จึงเปนกาษา ค้ออุทาหรณ์ เหตุต้นคั้นมา
 ช้างให้เห็น ดังเช่นพรรณา สุ่มตำรา อุด้าหัตถ์ครอง หมวด
 สอนโวพจน์ นับคำกำหนด โดยบทละบอง สิบห้าคำถ้วน จำนวน
 ทงมอง คัดคัดจัดจอง โดยแยบแบบบรรพ์

สาม

๑ คำถ้วนถ้วนต้อบ ว่าตามระบอบ คำไทยใช้กัน พุดยั้งส่ง
 ใตย ให้ถ้วนปากกัน ถ้วนตั้งตั้งธัญ แดถ้วนทนาน คำดีทศจร
 เปนแบบกระถ้วน ประมวญประมาณ กระถ้วนข้างไม้ ย่อมใช้โน
 การ เปนอย่างเทียบทาน บีกจิวจันทัน เรือกถ้วนไร่นา พุดอยู่อุตรา
 ฉากตามัญ หนึ่งว่าถ้วนถ้วน ไคกาจาบัตย์ นี้คำตามัญ ญอญาคี
 ถักถ ถ้วนถ้วนถ้วนร้อยเค้รำ นี้เป็นคู่เค้า กับคำถ้วนถ้วน ผิดภาษาไทย
 มีใช้มคช คำแยบแบบบท เปนของบุราณ อีกทรงพระถ้วนถ้วน แดะ
 ทรงถ้วนถ้วน ถักถจรพิจารณา เปนราชาศัพท์ สำหรับภูบาด เจ้านาย
 วจษจาร พระปิ่นบัลลังก์ แปลว่าหัวเราะ โดยความงามเหมาะ ไพโร
 เราระดาที่ ใช้ถ้วนถ้วน ตามบทแบบมี เปนคำกระจัด ฉางแบบระบุด
 นามพระอิศวร แต่คนทั้งมวณ มักเรียกว้าอิน คำพุดเรียกใช้ ไคร
 ไม่คัตถัน เช่นประภูทิน เรียกกันตามกัน ถึงผู้แปลได้ เวตาพุดใช้
 ก็ไม่ผิดมัน ตามเขาถ้วนถ้วน อินค้วนเหมือนกัน ค้อเขียนค้วน
 จึงเปนอิศวร พุดภาษาไทย มักเค็ดอนเดอมไหด ค้องให้ไคร
 ครวญ ฉางคำกคอง ครวงกับทศจร ฉางคำมณมวณ เพยน

ศตาศพดาตไป คำนมะคะระ ก็คืออิศ์คะระ แปลว่าปณโหยง์ ตั้ง
 สกฤษฏ์เต็ม วอเต็มตงไป อ่านเพนคำไทย อิศ์วรควรการ มเหศ์วร
 ศับท คำนกนบ นามเจ้าจักรวาฬ มหิศ์คะระ ตัดต้นประธาน อิศ์
 แปลงตำร จิงเปนมเห ก็คืออิศ์วร - ที่พราหมณินทงมอญ สัมมตเปนมเท
 เวศ์รเจ้าพิภพ เด็ดตบทรงเต ไซไซยไนเก ตาศ์คิรัรมย์ พระภูมิศ์วร
 ศับทนัสมควร เปนคำอุตม ใช้เปนมพระนาม กระษัตริย์คุดม แปล
 ความนิยม เจ้าฤดาธาร ราเมศ์วรน นามกระษัตริย์ด ดับแฉ้วมา
 นาม ครอบครองผตุง ครังกรงโบราณ หดาของคชนาน นามน
 พองกน พระนเรศ์วร นัยไนจ้านอน พระนามทรงธรรม แปลว่า
 เปนเจ้า เหล่าประธานัน อยู่ในเขตรกน อาณานคร อติศ์คะวะระ
 ที่ต้องการคตระ สัมผัสพิศกตอน อ่านอติศ์วร ก็ควรสุนทร เหมือน
 อติศ์ร ทังแปลทงความ จ้านอนตงนหมต ย้ายแยกแจกจต มคชสยาม
 แบบแจ้งบรรจบ พอครบสืบต้าม ครวญไคร้ใช้ตาม เห็นงามแก่ใจ

เลียน

๑ คำเลียนเป็ดียนกตอน แจกอุทาหรณ์ ทงขอมทงไทย กระ
 เบียดกระเดียน เบียดเบียนกันไป จะปรับอะไร พอให้กระเดียน เดียน
 เซนนใช้ เปนภาษาไทย พุดใช้จำเนียร นอนิตตักต บทบงกับเขียน
 เหล่าพจนกเรียน เร่งรุกจุจ่า เกษียณอายุ ู้ให้ไปร้องปรุ ยุบต
 คั้นคำ คิวเต็มฉณะ ตระกฐะแฉดงคำ กระษิณธนำ เปนไทยใช้
 กษิณธ แปลว่าอายุ ทงนตงต เรอฎาจำเนียร ตันน้อยยามาก
 เวภาคจัดเจียน นัยต้ามเกษียณ อายุตั้นไป บทโอยการ ใช้เปนม
 ประมาณ ในเขียนปรับใหม่ ทังเปนมประมาณ ในการทาสไทย

ชายุเท่าใด ตตหย่อมม่อนทอ เกษยรตมุต จรุงให้สุด คณเคาอาท
 ค้าเต็มชระ พจนะบาฬี แผลงโดยวิธิ ตระกฐะนิยม จึงเปนเกษียร
 แผลงให้แนบเนียน ทเดนามม เพราะเปนวารี ศรัชาดควธรรม นารายณ์
 บันทม เกษยรตมุต เรื่องนวดาตาม คมภรชางพราหมณ์ ยกความ
 เชิดชู จะจริงไม่จริง นิ่งฟังไปคุด คงจะพบคร ผู้คัดตั้งไสย ศิริระ
 มคอ ที่เขียนปรากฏ ตามบทข้างไทย เขาอินศอ เปนยอแปลง
 ไป อ่านถ้ำเนียงไทย ก็ใช้ว่าเคียร ใช้เปนคำสูง เต็มพระหนนจุง
 นำหน้าแนบเนียน เช่นราชาศัพท์ ใช้ว่าพระเคียร ด้อยต้องระเมียน
 ระมิตจจา เคียรว่าศัพท์ ตั้งทำจอะตุระ เจ้ากรุงตงกา นามทำจ
 ทศเคียร ทศกรรฐา เรยกอกตมญา วยยตบกร คำเดียนต่าชก
 นบพอครบหก ตามอุทาหรณ์ ละแจกคำตง จำนงคอกถอม แก้ง
 ไทยก่อน ผนังอนนุกรม ๗

สง

๐ คำไทยใช้ตง พุกกันตรงตรง หมายตงมีถม ตงฟางตงหญ้า
 ถ้อยาสงชม ปดากระตงจม โนท้องตมฐ ชำระตงตง พระวรองค์
 อนงคโถมตฐ แดจตงทวงเคียร รุงเรื่องไฟ จิตรคณรายคุด เดิศตา
 อ่าไฟ คำว่าตงหน้า เต็มเปนของคำ พุชพากยชานไซ จัดเปนคำตง
 ในภาษาไทย แต่มักเข้าใจ ว่าคำตงยาม ประตงคค่าน เต็มคำบาฬ
 คนไทยใช้ตาม แปลว่าอะไร ก็ไม่ได้ความ แตคนตงยาม ย่อมเข้าใจ
 ใจกัน ติจิตคิดค่อ เขียนใช้ตงตง มีคอการนค เช่นราชประตงค
 จำนงตคยธรรม แปลโดยตมญ นนวดาตงการ บวชเปนพระตงม
 คานกตง มคอพจมาน แตพอกคนไทย ก็ใช้มานาน ชอระฆัง
 ชาน เพิ่มท่ายการนค ปราตงษค่าน แปลความบาฬ ว่าตงเดิริญ

ไวพจน์ประพันธ์

ศัพท์ คำภาษาไทย ไม่ใคร่ใช้กัน มีแต่ในฉันท พากย์โคลง
 กายกถอน จะเขียนใช้กัน ชอบออกวรรค เพิ่มท้ายสังหร เปนที่ตั้งเกศ
 ตามเหตุอักษร จำนงแม่นอน ถนัคชัตเจน มตั้งไตรโคก คียงวายุโปก
 เขียนโยกอ่อนเอน คำตั้งหลาดหลาด หายากยากเบน ตั้งไทยใช้
 เกณฑ์ เอาผูกกระตั้ง ตายติบริตศัพ พนผูกเท่าทบ ริงรัตตราตรง
 เรียกกนงายง่าย ว่าตายตราตั้ง กำหนดพจนัง นบไพล่ยาม หนึ่ง
 ว่าเซซัง ระเบิดกระตั้ง เปนถ้อยสร้อยความ ระเบิดว่าหนึ่ง ระเบิด
 ผดผตาม ดูกถนถอนตาม ตยามพุดกัน บาพพจนัง นนคอแต่รตั้งช
 มชอกการันค มาตั้งชวิศม์ กระบตั้งชวรรณ ชางตั้งชทนค งาชาอ
 คุจตั้งช นารายนฤทชรอน ทรงพระนามกร ว่าพระทรงตั้งช เห็นใช้
 กันมาก คำพากย์ไหนหนึ่ง นามอีกอาจัง ว่าตั้งชกร เพราะท่าน
 ทรงถอ ตั้งชจักรคู่มือ กับคทาจร พระหัตถ์หนึ่งมี แม่นทตมคือน
 ครอบทงตั้งกร แห่งองค์นารายน ตั้งชกาวี พนถงานม กิจตั้งชทงหลาย เรียก
 นามการจาง คำกถางชาคหลาย เรียกแต่คณปถาย ว่าตั้งกระรี ตั้งช-
 ราชา ตั้งเปนมัญญา พระครูกัม ถ่มเต็จพระตั้ง ฆราชบาตรมณ
 อธิบคิ แก่ตั้งชทงผอง ตั้งตั้งไทยขอม จิตรวบรมขอม เจ้าเป
 หมวดคกอง ได้หกจางา อยู่สำห้ไตรตรอง ตามแบบตะบอง บทบ่อน
 กถอนเรียง

สง

๐

คำไทยใช้ต่าง ยนต์แยบแบบอย่าง จิตวางเทียบเคียง ชำระ
 ๐ อยู่ข้างดำเขียง ชกใช้ไต่เตียง แต่ข้างจำเตย เวลาส่างต่าง

จวนจรุงราว เราคนตามเคย มีต่างเทว ดูขำดังเวย ซอซาตวงเคย
 เตื่อต่างกตางตง หอพิตางต่างมม จะให้คนชม ต้องคอยประจง หอ
 เครื่องตนจต ทรษศรยทาพทรง มีคำจาง เรียกว่าพระต่าง เคศ
 ต่อมแห่งสืบ บัญญุคยกหีบ คำใช้ไว้วาง จงจำตำเหนียก ท่าน
 เรียกพระต่างค คู่กับสระต่างค อย่างรอนนำฝน เป็นคำบาฬ จะเขียน
 ต้องมี คัดคอยประตน เป็นฝ่ายการันต์ จตต์รรมุด ไม่คดระประปน
 กับคำสยาม ทรต่างคุด จะแปลคำ ให้จตชตความ ว่าสืบนงกตม
 นำชมชุกราม นี้แปลแต่ตาม เตมคตอักษร ทรต่างคุด ท่านใช้ไว้ม
 ในบทกาพยกตอน รวบกัษกรรพม สุ่มตำธ ว่าประพมกร สืบ
 นงหัตถา ทมอดต่างวางแบบ บรรยายรายแยบ ทรบแปลจจา ไทย
 ขอมพร้อมหมด ตามบทตำรา อยากยดค้นหา ตามคำบาญช ฯ

ถึง

๐ จะแจ่งแจ่งจริง แจกอดถอ้างอิง ในถึงเวลาที่ มีถึงทำอมต
 บาดบทใช้มี นับในวจี คำไทยเจรจา ถึงโตโองหาร มีแต่โบราณ
 เรียกขานกันมา งูตั้งเตอยออก จากทรอกคันทนา คตต้นชวา ผุงกา
 คอมนก ถึงหะค่าน มาแต่บาฬ เป็นชื่อมฤคินทร คอราชดีห์ มี
 ในแดนดิน ประเทศเซตกรณ ที่ป่าหิมพานต์ บ้างเรียกถึงทราช ใช้
 กนออกกตาด มาแต่โบราณ ถึงทราชเดโช ฤทธิไกรเกรียงหาญ เป็น
 นามชานาน อาษาใหญ่ยง คีร์ถึงทเทพ มะหาดไทยเดพย ยศศักดิ์
 อ่าง ถึงหมุทธา ชื่อตราโดยจง แปลความตามตรง ว่าตราราชดีห์
 ถึงหมุญชร พระแกตบวร ปรากฏปราสาทศรี ในบานทั้งตอง ดาย

ทองรุจี สำหรับบุบตี ทอดทัตไฉน นระระถึงหระ คนมีเคชะ อ้านาจ
 เกรียงไกร สรดังหราช ฉลาดว่องไว บมผู้โต จะเทียบเทียมทัน
 ออกจากนรังค มีจริงไม่จริง คำเขาเดากัน รูปคล้ายกับคน พิกัด
 บิดมัน แตรูปประพรรณ มกรบมเขา ในคำเขาว่า มันเปนดังตัวป่า
 โทดเกินดำเนา เห็นแตรูปนหม รูปเขียนเดียนเขา คุกพริงเพรา รูปว่าง
 อย่างคน มันพูดกันว่า หอึงชายกริษา ฤคคามกต ในเขตรอกราม
 ถอนตามชุกชน บาชนน้ำคน เกิดเป็นนรังค คำทำนรู้ไว้ เพื่อ
 เมื่อจะให้ หากเห็นเป็นจริง จะไดกถวเกรง นักแดงผู้หญิง ไม่อาฯ
 พาดพิง ในเขตรที่ตั้งข นรังคณ จะเขียนต้องมี คอการันคตง
 ด้วยเปนมคช โดยบทประดงค ควรใช้ให้คง คำแยกแบบบรรพ
 เมืองสิงห์บุรี เช่นใช้เคยมี ตอหอการันค บางพวกเห็นแปดก ย้าย
 แยกต่างกัน เขียนคอการันค เมืองสิงคบุรี ป่ารังโคคิงค คำนมีจริง
 ในพระบาท โคคิงคตา ตะฉนราช ป่าใหญ่ไพศวี เปนที่ดำราย
 คำใช้หมวดคตง ตัวอย่างอ้างอิง ดิบเอ็จประมาณ ประมอญไว้หมด
 ตามบทพิจารณ ดูให้ชำนาญ ในลารคดี

สก

๑) คิวตอแมกก ว่าสมหยักสก คำไทยพาท คิวสมหยักหยของ เกยว
 คตองพันหัว ไม่สัดจยรจยรี เช่นเขาทงหลาย คักคำเขมร ฐฐคจค
 เจน โดยแบบบรรยาย เจริญพระคก ยกออกธิบาย เปนคำเจ้านาย
 แปดว่าโกนสม วันเถถึงคก คือวันเด็กยก คิงปีนุกรม เปนคนแห่งวัน
 บินนพยม เปนวันอุคม คันวันทงมอง เอกศกโทศก นี้คำดำชก
 ที่หนึ่งคตอง เรียกไปจนลัม ฤทธิศกปอง นัยโดยทำนอง ที่ลบบถ

ดุญ เงินห้ามาศก อัคราธาก นัยตามเค้ามุต เงินห้ามาศก เป็น
 บาทบริบูรณ์ งามคิดเพิ่มพูน เอาตามอัครา เต็มอุบาศก เป็นคำยะ
 มก ขุนาดีกา คำไทยใช้จด แดงพจน์ธำรา ประสงค์ดีกา คั้น
 หายปลาดายคง อุบาศกนั แดงความบาท ที่คำจำจง ว่าผู้เข้าไป
 หนึ่ง โทถจิตรจง ฐจิตรจิตรปลง ต่อแถวทองดำม คือกดงสระณะ บอ
 ได้เดยดระ ทุกโมงทุกยาม จิตรมนัเดอมได้ บอได้ดั่งงาม หาทพิง
 ตาม ศรัทธานิยม อาการตั้งว่า ชายเรียกอุบา ศกเอกอุตม หนึ่ง
 เรียกอุบา ดีกาควรชม เพราะประพฤตีสม กับนามความดี ชั่งตด
 เรียกว่า ประสงค์ดีกา แปร่งปราจาที่ ดูกพิองาม กับความจาร
 บุรุษย์ดีศรี อชมตตะนา ศกคำไทยแท้ มีคำหนึ่งแม่ ไทยชอบเจรจา
 ของดีกกระปรก ตุรกไนตา นีเป็นภาษา สยามความตรง เมือง
 พนมศก คำเขมรยก ว่ายอดเขาคง อยู่ในประเทศ แตนเขตรป่าดง
 คอกรนับจำจง ไนกัมพูชพจน์ ศกเขมรไทย อีกคำศกใน ภาษามคธ
 ประมอญวาจา ทว่าทงหมด ควรจำกำหนด นัยแก้ว่าที่

สัก

๑ สักคำสยาม พุดใช้ในความ หตาทหดากมากมี คั้นดีก
 ขอนสัก โรงสักดีดี สักตามบายูช หมายหมู่หมวดกัน พดกดาว
 พุงคำ ภาษากำยำ สักชาคุชณ กระแซพระมา สักชาเช่นกัน อยาก
 รู้อำคณ เขาเหตักดีดง คำว่ากระศก ต้องแปดเของยก ย้ายตาม
 ความตรง ว่าเดียงตระศก เพราะหนักยงยง ว่าด้วยรูปทรง ก็แปด
 ว่างาม คำว่าดีดี แดงตามตทช สังคกฤษฏีพราหมณ ใช้กันว่า
 ศกดี ประจักษ์โดยความ ใช้ในสยาม ว่ายศศกดีศรี ศกตนกปราช

แปลว่าอำนาจ มหัทธฤทธิ ตำแหน่งประจักษ์ ตูร์ศักดิ์มนตรี งาม
 วางขบตี มหาตเดกหลาย หดองศักดิ์นายเวร ทเรียกกนเงิน นน
 ว่าหดองนาย มเกียรติยศศักดิ์ ประจักษ์มากมาย คนดังบาดหมาย
 รัยพระราชโองการ ชุมชนศักดิ์ รัมนั่นหนัก ตำแหน่งพนักงาน
 จัดเงินถวาย ใช้จ่ายในการ พงเวียนทหาร ทห่มทุกกรม คำไทย
 ไซหนัก ช่างชะเดยศักดิ์ เกณฑ์มารค ทมอชะเดยศักดิ์ รัทศกมณ
 ต้องคำนิยม งามนอกเจษยน ชอเมืองหุดมศักดิ์ คอตนด้านกน บำศักดิ์
 ดาษเคียร เต็มทุดมุดม ไคจนคมาอาเกียรณ รัจดังนามเมียร หุดม
 ศักดิ์บุรี เมืองหนึ่งครหนัก ชอจำป่าศักดิ์ ประเทศธานี หนึ่งแคว
 บำศักดิ์ แยกยกทางมี ชอกจากนระที่ กรุงเทพนคร หนึ่งมเหศักดิ์
 คำนทาพมก รัฮุนนามกร งามเหศักดิ์ เทวราชสิงห แปลตาม
 อักษร ศักดิ์ดาใหญ่ จะเขียนใช้กัน ศักดิ์ชอการันต์ เร่งสรไร้อง
 เต็มท่ายศักดิ์ มคชคำตรง ควรใช้ให้คง งามงันทร ศักดิ์คำชาน
 แปลว่าพยาน บริหารเบ็กตอม โจทยจำเดยอ้าง ไร้องแน่นอน ทาน
 ใช้ในกลอน มกกว่าดากษ ศักดิ์ศักดิ์เป็นดาก ใช้ด้าเนียงหุดาก แผลง
 โดยวิธี ชอเป็นชอบอ ศักดิ์ค้อจ รัจเป็นดากษ งามพยานความ
 เต็มคำบาฬ รัจกระฐะวาท คนไทยใช้ตาม รัจเมื่อนานปี ศักดิ์
 เต็มมทราม เสดอแต่คณนาม งามศักดิ์ระดา รัจกระฐะวาท คำคู้ทนม
 ค้อประระดา ทค้เราเขา คอยได้ไปมา เช่นเพลิงไก่อป่า แดเพลิง
 เทพทอง ศักดิ์เทวราช งามอำนาจ งามแผ่ปองครอง เป็นเจ้าเทวา
 ชนฟ้าทั้งสอง เรียกโดยท่านอง งามท้าวสกรินทร์ พระองษ์แห่งพระ
 เรียกว่าศักดิ์ นครกระบี่ รัจพิศดุองษ์ คำรงชรณิน รัจมาอาจิณ

จนทุกฉันทวาร มเหศวรศักดิ์ เปนนามพระหมัก จอมจักรพาพ บางที
 ท่านไซ ในคำดาชารณ์ ยอยศภูบาด แดเทพยดา หดดวงสรศักดิ์
 เปนคำแยกยก ดุรงค์ดีดจางา แปรความก็ต่าง แปรอย่างกันมา
 สรศักดิ์แปดว่า ยศศักดิ์งามดี ศักดิ์จักขอมไทย ชักมาว่าไว้ ดิบแปด
 วจี แต่พอได้ดู ไตรทนต์ที่ ศักดิ์คำบาฬี กับคำดยาม ๗

สาก

๐ คำไทยพูดสาก ไม่ดูมีมาก โดยกระแสดความ สากลูกกับครก
 นียกเปนดยาม กับว่าผ้าคราม สากลากกายกาย พระสากยบุตรย
 คือตั้งมีบริสุทธิ แฉงเนอเชอถ่าย แห่งพระชินวร วงษ์สากยหมาย
 ดิบแปดแพรหตาย มากถึงทุกวัน โปศารธานี ออกจากวาที วิชาช
 บรรพ เหาจะเปนพระ สรรอิหัน เบนโฮไปพถัน โปศารเต็ริงแก้ว
 แปดว่าเดือนหก คือดาวฤกษ์ตก เดือนหกประจำ วิชาชขุน ณะมี
 มีดำ ศัญเปนทัก้า หนคแน่แก่ใจ ช้อเค้าเดาเดศ ที่ดำแดงเหตุ
 แห่งสากพจนไฟ คิคคักรอมชอม ทั้งชอมทั้งไทย ตริครองตราไตร
 สัคคาราพนั ๗

สีก

๐ คำว่าซาสึก มีไซคำทุก คนไทยจำนั้น คำเศิกก็ไซ คัก
 ได้เหมือนกัน เช่นคำในฉันท์ สายเศิกเพิกพัง พระบวชแฉวศัล นิก
 ไม่ทุก สยามพจนัง สีกหระอะไร กับไซวาจ้ง ไม่เหมือนนกระทั่ง
 กระทบด้วยกาย เครื่องเหล็กไซด้อย ถูกดับบ้อยๆ สิกย่อยทงปดาย
 สิ่งของใดใด ที่ไซไม่ฉาย สีกหระอกดับกฉาย ทุกเดือนทุกปี คักอิก
 วาจา ออกจากสีกขา วาจาบาฬี คำไทยใช้ว่า คักษาวิช

แปดในจี่ ว่าดำเหมียกเวียน คักนศอกคอ คัดษาชอบบอ คัดคอกำ
เขียน ถูกตามบงคบ คำศัพท์จาเนียร ลงอุธำห้เพียร ลังเกศเดศไย

สุก

๐ จงรู้ทำนุก คำว่าเข้าสุก นิกษาไทย หงคัมเผาปิ้ง ธรรม
ตั้งโตโต ด่วนสุกด้วยไฟ คำไทยทั้งมอญ แก่ห้ามสุกหอม บ่มไว้
ให้หอม ผลไม้ในสวน สุกคู่กับดิบ หยิบใช้ให้ควร อยู่ในจำนวน
คนไทยทั้งหมด คำว่าผาศุก คู่กับต้นกน นิคามคช ดิขิตศอกคอ
คักกอสักต แปดในแบบขท ว่าความดำราย ศุกระว่าชาว เรียก
เป็นชื่อดาว ฤกษ์ในคักณานต์ เป็นที่หกใน สิบดาวหะวาร คู่มิตร
อังการ ทรวงเตาริ เขียนว่าจันศุกริ ตามแบบทำนุก รอกการันคัม
ศุขิงทุกขิง ระวงจดัง ศุขิงกำน แปดว่าธบาย ความศุขในจิตร
คูแอบแนบชิด ความศุขในกาย ศุขสังคตขอ เป็นชื่ออ้างหมาย เขียน
อย่างดัมภกดาบ เป็นเข้าสุกไป นักแดงเทศจด กระแต้มตราตรวดจ ถึง
สุกดีใจ ยันสุกกำน คองที่สุกไทย เหมือนผลอะไร สุกแดงเดรัจ
คราว ศุกสุกขอมไทย ชักมาว่าไว้ พอได้เรื่องราว เพ้อมากปาก
จิต ชักยิตชกยาว นับโดยจาวลาว สุกมดีศา

เสก

๐ ดงยันคดังเดธ แด้วปดุกเป้าเสก เอกอาคมข่า เสงกันคำไทย
พูดใช้ประจำ เดิมจะเป็นคำ ภาษาอะไร นักเหตอกัน เหาวากเฮา
กัน ให้สันตงไสย เกิดที่หลังรู คองสูทนไป เขาว่าอะไร ก็ว่า
ตามกัน อภิกะกัน เป็นคำบาฬี มีใช้มากรัน ว่ารดไธรดตรง

ดยนำดำคัญ ตามพ็อน เนื่องมาแต่พราหมณ์ ฤษตรีของคอก
 มุรธาภิเศก ประเสริฐเดิศนาม ปกครองไพร่ฟ้า ท้องห้าเขตคาม
 เปนต่างาม ในพนธรณ์ ราชภิเศก วจ์หลงงอกคอก จอมภพ
 บัณฑ์ อุปราชา ภิเศกทรงมี คือตำแหน่งที่ ราชวงษ์จร ที่เหต่า
 ประชา เรียกว่าวงษ์ ค้าราชฐูร แบ่งดมบัคถึง กิ่งพระนคร
 พุดกนขจร เชนนมขุม พระอริยเจ้า จัดเปนต์องเหต่า ว่าโดยขุม
 นุม เด็กขบुकคด อะเด็กขตุขุม คิคคอบรจบรม เปนต์องตฐาน
 อะเด็กขบुकคด บันดุมรรคผล เสิร์จดำจกญาน ทานคตักิเด็ค ตมจ
 เฉทปหาน ไดนามขนาน อะเด็กขอรหันต์ อริยเบองค้ำ โดยนาม
 แนะนำ คือไต้ดาบัน สกิทากา อระนากาบัน ดำมกุนนตวร เปน
 เด็กขบुकคด เพรายังคักษา จระคตคณหา เพอมรรคเบองบน คอ
 บันดุตคัย อรหิตคผล จิงดวงเตยพัน อเด็กขนาม เด็กเด็กหตุค้ำ
 ดังเชนแนะนำ ประจ้ำอิตคาม ปราชคจรรคจญโคร์ ย่าไต้ดูวาม
 เห็นชอบใช้ตาม โดยคความประดงค

สล

๑ คิวต้อแมกค พุดจาของตค ค้ำไทยใช้ตรง ทวทุกสิ่งตค
 ตกคคอก บคองจ้านง อตค้แปดแกใจ คีตอุโปตล คิวต้อตคค
 มีใช้ค้ำไทย เปนค้ำบาฬี ซึงมีมาโน พุทธค้ำคนไตรย บิฏกคัมภีร์
 หนึ่งตระกูลข้าง ค้ำราว่าข้าง ซอข้างอย่างคี้ ซืออุโปตล หมดจค
 ไล้ต นัยโนไตรตรี รัตนสิบคชวงษ์ ยาทุกดั่งหมด ที่เนองก้ำหนด
 โนเจ้าจักรพงษ์ เรียกพระโอตล ตามบทจ้านง จนบุหรืทรง โอตล

เหมือนกัน คำพระโอดถ คัดถอดถก ใ้บทด้ามัญ เปนราชาศัพท์
 คำสูงต่ำกัญ จำเพาะไรกัน แต่คำเจ้านาย ดรั้อยเค้รำกำสรด มีใช้
 มกร โดยบทธิบาย เปนพากย์สยาม ตามโบราณหมาย มีใช้มาก
 หดาย แต่ในกำพยกดอน กำสรดให้หวน คู่กับกำสรดญ ครำ
 ครวญไศกศร รวบรวมคำสรด ตามบทนิกร ในอุทาหรณ์ กรบ
 หำกำวง

สัต

๐ สัตคำสยาม พุดใช้ในความ สัตไปไม่ตรง สัตสัตตแก่ง
 ศดาศแห่งประดงค กวดให้มันคง อย่าให้สัตเซ เวื่อเต่าเรือใบ
 สัตนชัตตไป ในท้องทะเล สัตไปเมืองอื่น หดายคันทาเว ฉาวัน
 หินเห จึงกดับคันทมา เอาสัตตวงสวน เข้าเป็ดอกจำนง ที่ได้ใน
 นา สัตครบยสัต ยกหยับศตรา สัตยสัตหำ ว่าเป็นสัตตกตาง ไก
 เป็ดเร้งสัต ดุกชนสัต ฆนบัทขนหลง สัตนคากตา อยายย้าอ
 พราง ทานใช้ไววง อยายอ้างแอบอิง สัตจระบาพี กตาดคามฉิ
 แปรว่าคความจริง คัวอย่างที่ใช้ อย่าได้ประวง นักปราชพดพิง
 เตียงสัตยอชฐาน คความสัตยคความจริง คูขำอ้างอิง เขาเปนพยาน
 อาสัตยอาธรรม แปรมันันดาน เปนชของคนพาด พุดพอดนถม คัว
 เตินสัตจจะ ใช้เปนสัตยระ อักษรระบรรดม จะเปนครยะ พจนนิยม
 วิชนุกรม อาเทศทางแดง เช่นกับนิจจะ ใช้ว่านิคยะ พจนะต่า
 แดง จยชอันตกต กำหนดอย่าแดง คัวองอาเทศในแดง เปนคยะ
 ทุกคำ สัตยาศษฐาน สัตยาศษฐาน ไวจหารแนะนำ พัพฒสัตย
 เทวาประจำ คนถือสัตยธรรม ได้พันโพยไทย เกตัสว่ายา สำหรับ

รักษา โรคอาพาธใน กายให้ว่างับ โรคค้ำโทษย คำแปลแก้ไข
 ว่าการของหมอ หนึ่งรักษาอดีต หมายเรียกเกดัส จิตพากยเพียงพอ
 เพลาว่าพดู รุกะเหตาคอ เหตุผดคันคอ ไม่ทราบอธิบาย บริดัส
 บริวาร โบราณจารย์ ใช้มากมาข คัดชอင့်กต บทแบบแยบ
 กาย เช่นพรหมกาย พรหมปาริตัสชา มคชชคตยะ แผลงโดย
 ณะกะฐะ เปนกระษัตริยา แปลว่าเปนใหญ่ เขตไร่แคนนา ทิว
 รัชต์มา อาณามณฑล ตัดตะว่าชอง ในอารมณตอง คิตพนระคน
 ตราตรงวังรัต มุกมคกระมต คู่ชทุกขจากทน ประปนสันตาน จึง
 เรียกว่าสังค ุโดยอย่างบัญญัติ ดมมคโหวหาร เรียกโดยบริบคต
 จิตเปณังชาร คีอสังคตสาชารณ ทิว โดกยพิไลย คิวเต็มตคตะ
 แผลงเปณตคตะ ณะกะฐะเดศไนย . ตามัญตรรพตคัว แจกจัดออกไป
 อย่างค้ำค้ำไข คีอสังคตเตยวิจฉาน เรียก โดกยสังคต คนในจังหวัด
 อนนตจกรวาท พระโพธิสังคต มุตร้างดมการ เพื่อพระโพธิญาณ
 ช้านานได้ครัด หนึ่งเรียกดมญา อีกอย่างหนึ่งว่า พระมหาสังคต
 พระคุณพิเศศ ช้ามเขตไตรวัฏ เปนใหญ่เห็นชัด กว้างตวงต้ามัญ
 ศรัทธาทำบุญ ใญ่ผู้การุญ ดำรงตธรรม อุด้าหักอสังร้าง หนทาง
 สัจจรรค มุกจิตระคิตพน ในพระตธรรม จตุบริด้า เห็นท่านใช้มา
 อย่างตุมค้ำ จตุบรรตตตย สยะประจำ ควรเปณที่ต้า เหนียกนิก
 ตฤกตรอง บริดัสยนารถ นีค่านักปราช ใช้ในระบอง ระเบียบ
 พระนาม เจ้านายโดยปอง แปลตามท่านอง ที่พึงบริหาร ค้ำว่าดี
 ตค คิตคณคคจค ติบแปลประมาณ ทงชอมทงไทย ควร ใช้ในการ
 เด็กจงพิจารณ จักใช้ใคร่ครองยุ

โวพจน์ประพันธ์

๒๒๓

สาธ

๑ คำไทยใช้สาธ เรียกเครื่องปูลาด เต็มสาธทั้งมวญ อีกค้น
ดางสาธ ดินตาชในสวน เพลิงไหม้โกดังจน วิตสาธจาวี มคช
พจนารถ เรียกว่ามีสาธ ไทยแปลว่าผี ธกคคจจข ตามข้อคค
ใช้พูดกนมี่ ว่ามีสาธถึง สัตถะสัตถา มคชภาษา ถ้าแดงแจ่งจริง
แปลได้ด้อย่าง โดยทางอ้างอิง อาวุชทุกสิ่ง เรียกว่าสาธรา เช่น
ไตรกุมสาธ คำนักปราช นิพนธ์พจนา ไทแปลว่ามีอ กุมถ้อยซึ่ง
อา วุชครบซ้ายขวา เข้าในสังคราม หนังสือคัมภีร์ ขันตาทิม
โหราสาธรนาม อีกโดยสาธร คัมภีร์พวงพราหมณ์ เวชชะสาธรคาม
ภรแพทย์พวงหมอ อักษรสาธร นิคำนักปราช แปลได้ระขอ คัม
ภรอักษร บทกถอนเพิงพอย ถ้าแดงเหล่ากอ กำเนิดอักษร หนังสือ
แปลว่าหมู ว่าพวงเกรี้ยวกรู เปนหมู่ผู้ญจร สาธรวาหะ นีพวง
นิกร พอคำเกวียนตอน พาพวงกระไล ค้างเค็มสัตถะ แผลงคาม
สระกะฐะ ตะเปนตระไป ค้างดีดเปนสาธร สันยาจกต่างไซ รุแนแก่
ใจ ชอบใช้ให้จจร ตีปประเปนลัดป แปลตามระมิด ความรู้ทั้ง
มวญ เขียนคิลปสาธร นักปราชใคร่ครวญ เช่นอย่างกระบวน โห
ราสาธรคง ถ้าค้นสัตถา แผลงเปนสาธคตา คำบาพิตรง แปลว่าผู้
สื่อน ต้นบัญญัติยง สัตถัจฉาง แปลสาธรสาธคตา เตือนแปลนัก
ปราช เรียกเตือนอาธาร โดยนามคำรา เตือนแปลก่อนเรียก ว่าปฐูมา
สาธแดงบูรพา สาธมาคมีถอง ฝ่ายเตือนแปลหลัง จิตเรียกนามคัง
ทุกียาสาธปอง กับเรียกอุตรา สาธโดยทำนอง นามเตือนแปลถอง
อิธกมาคมี หนังสือนายเนสาท พราหมใจฉกาจ ดินคงพงพี มือแมน

แฉกใจ นำไม้ขึ้นตี ยิงหมุ่มฤกษ์ โคช้างกวางทราย ปราสาทพิมาน
 ดอนแก้วแกมกาญจน์ พรหมเพ็รค์เฉิดฉาย ประสาทเดื่อมใส ในธรรม
 บรรยาย ล้างเหตานุหมาย สักตทอทาน หนึ่งฤศุสารท ในค้ำนัก
 ปราศ ฉำสระระทระกาด ฤศุปายาศ์ แดยาคูหวน เรียกโดยโหวหาร
 ว่าสารทกตางบี ประตำชนะ ในค้ำมคชะ ใช้มามากมี ฉำเครื่องประ
 คับ ตำหรับผู้มี้ แดงเชิดชูศรี ะโรโอภาษ เช่นนามะกร หม่อม
 เจ้าสังวร ะระประตำชนะ แดงวามักัด ตำรงมมารยาด เปนเครื่อง
 โอ้อาตม์ มุคผาดม่องใส มหาตคตา ประตำชนะมา โดยเรื่องพระ
 ไทรย บัญญกยกย่อง เปนของสูงใหญ่ ฉำเกาะใต้ใต้ แดงหญิงมีบุญ
 คีอวิสาชา กับนางมดิกา ภรรยาพันทุด ชายาทงคู เปนผู้มบุญ
 ไต่ทรงอดุตย์ มหาตคตา ประตำชนะนบท ะอเชอตคต นอกการันตา
 อย่าเขียนเปดียนแดง ให้เปรงฉาฉา ะมิตภาษา สังกะตเดศเดา
 ฉำระนะตำคณา ดองนแดงฉำ ค้ำดอนพระเจ้า บอกอนุตำคณึ ประ
 กาศ์หนักเบา การทคกรเคา ะรปฏิบัติ อนุตำคณึอื่น ค้ำในบท
 กตอน มอชุตชต แดงเขามักฉำ เปนภาษาวด ะรู้ไว้ให้จัด บ้าน
 วดกคต มีพระประตำคณึ สังกะตยทรงราช กิจการอนมึ ะรับพระประ
 ตำคณึ ผ่ายผาดจรัต จดการตามมึ ประตำคณึสังพตณึ อนุตำคณึ
 ประตำคณึ บงคบเขียนจาด ตม่ายคต่ายกัน สักตค้วลือ มึนอกกา
 ะนคึ เปนที่ตำคณึ การนคพิจนา ประมจญทงหมด ค้ำไทยมคช
 ทงดองภาษา ยดบดค้ำ เช่นรำพนมา พดกกุมารา เรียนเต่าเข้าใจ ๆ

ลิต

๐ เขาไม้ดีลิต ประกอบประกิจ เก่งเรือดะไม ค้ำลิตเช่นนี้
 คคค้ำไทย ตามแบบดอใจ พจน์พากยหอดากค้ำ หนึ่งค้ำอังกฤษ ใช้

ไวพจน์ประพันธ์

งามดีดดี หนึ่งต่อแม่ย่า เหมือนกับฎีกา ไบเล่ร์จประจำ ที่ไทยใช้
 ด่า ทรัพย์เงินทอง ดีทิวาเล่ร์จ ฎีกาด่าเล่ร์จ แปลคำทำนอง
 เหมือนว่าดีทิวา อำนาจปกครอง ทำได้โดยปอง ทุกตั้งประสงค์
 มอบอาญาดีทิวา แปลว่ามอบกิจ เล่ร์จอาญาปลง ฐระดีทิวา ด่า
 มาตักจรดง โทษถึงช่วง งามตั้งยอาญา ชนกชนะนี้ ทรัพย์บนตาม
 ที่ละสมมา ยกให้เป็นดีทิวา แคบุตรชิตา ปลกครองรักษา ทรัพย์ดิน
 ก่ถงฆาร พระญาษดีทิวา ภาฯเฉจเจตฤทธิ ก่กตั้งทพศาด ประดีทิวา
 ประสาท แก่ราชกุมาร ประดีทิวาไชยชาญ เชิตชื่อภาไชย ก่าดีทิวา
 มกช บังคับตามบท ดกดไทยย ทอทำนขอเชอ เด่นอกันไป ดีท
 ชากใช้ ดีทิวากี่ งามดีทิวาไชย งามตามโฉดก โยศเกษนทดีดี มะหา
 ดีทิวาไชย ไชยไชยใหญ่ท้ว ทั้งสองงามที่ งามเล่ร์จสมประสงค์ ฐระดี
 บณทศย งามที่สอนศิษย์ ด้วยจิตรงานง ฝ่ายผู้เป็นศิษย์ ตั้งจิต
 ชื่อตรง หมายมอบตนคง เป็นศิษย์ศึกษา ศิษย์นิมบท ศยของดกด
 ยอการันดา ฆอบอกก็ได้ เช่นใช้มีมา เช่นมมนุษย์ มนุศย์กี่ ดว
 เดิมศิษระระ ดอปลตายเป่นยะ ระกะฐระวิชิ เหมือนมนุระระ ระยะงาม
 ด่าแดงคดี ดุอย่างข้างเหมือน แบบนด่าคดี อย่างไชยนิยน์ อย่า
 พันอย่าเพื่อน ใช้แต่โบราณ นับนานปีเดือน อย่าไชยเชื่อน ฆตาย
 เกตอนคตาศคต คุสิตตั้งวรท อยุ่เรียงเคียงกัน กับชนยามา แปล
 งามเป่นที่ ยินดีปรัดดา ภิรมย์หรรษา แห่งเทพไทย ฆยตราดกต
 คอ้งคามแบบบท มกชฆานไช มกตั้งเป่นนาม อารามละไม กัษ
 ปราสาทโน ทุ่งเทพธานี ฐระท่งคุสิต ปราสาทได้กิต ไพโรจรูจิ

กัณฐาร สงสารสมุท ฎกซึ่งกว้างสุด ยิ่งตั้งหึงมอง สุดสุดไทยขอม
คิตรวมรวมขอม พอกรบตีบดอง นักเรียนเพียรดู ให้รู้ท่านของ ครวญ
ใครใคร่ครอง ความเหตุเดส์ไทย

สุด

๐ หมวดคำสุดสุด พังเลี้ยงคนพูด ว่าสุดคำไทย สุดตมยานัต
สุดกถินมาโดย สุดตมอะไร ไม่ฟูซุรศ ไม่เหมือนกถินหนึ่ง วันแรก
รวมห้อง รัตนวงสรวยสด ยิ่งกว่าพิมพ์เด่น วิชาเซนชระมค ค้อยสุด
ค้อยชด เอิบทราบอาบทรง คนกถบกถอกพูด ต้องให้พิสูตร ตาม
อาญาหัดอง วิสูตรรุกตอง ตั้งของทั้งปวง อดซึ่งนับดวง สอดบสงวน
ทอนดู สูตรว่าเดินตาย หนึ่งแปลว่าสาย แขนบคายกิตติ เศรียงถิ่น
ด้วยสูตร พุดตามแบบครุ สูตรตั้งวางตรู สายตั้งวางงาน พระสูตร
บรมถถ วิโนยท่านจัด เป็นบิฏกสาม คำสูตรท่านใช้ เดศไทยเนือ
ความ แปลม่อนมันตาม แต่แก้คดี วิสูตรโยธา มาคยเรียกสมญา
ชอชุนนางมี ยักคำเขาพูด วิสูตรถ่าดี ยิ่งอีกวาที วิสูตรโกษา
คำสูตรมคช ว่าคามแบบบท สกตคชตรา ต้องเติมตัวรอ แทนชอ
หนึ่งรา สุดคะวาจา มคชบทไซ ในหมวดคำสูตร คิตรวมคำพูด
ทั้งขอมทั้งไทย ถ้วนทศวาที ตามมีมาโน แบบเติมเต็มได้ แซม
เสริมส่งของสาม ๗

เสด

๐ คำเดส์นี้ไซ ไม่มีคำไซ พุดในสยาม เอาคำมคช พากย
พจนคำงาม ไซ่ต่อต่อตาม ก็กถายเปนไทย เสรฐว่าประเสริฐ คือ
เปนผู้เดศ ยิ่งกว่าใคร ๆ เช่นว่าเศรฐ มีทรัพย์โกโคย ประเสริฐสุดได้
ด้วยทรัพย์ศฤงฆาร ไซ่ตามแบบบท บังคับสกต ด้วฐอดถิ่นฐาน

เด็กเด็กสามัญ พุดกันออกไป ชินปากชินใจ รู้ได้ชัดเจน คำเค็ศ
 สอบล้วน บรรจบจำนวน ครบถ้วนในเกณฑ์ คำไทยใช้มาก หัน
 บากความเบน พุดชานชาญเช่น ทอดทุกวาท

เส็ด

๑ เส็ดแปลว่าหนี เค็ดอนไปจากที่ บราณภาษา ทุกอันยังมี
 คัมภีร์ ไทรา พระเคราะห์เทวดา บ้างเส็ดลักมณ เส็ดต้นคำเก่า เดียวจน
 พวกเรา ไม่พุดลักคน ไม่พบตำรา ก็ทำใจจน จะคิดเวียงจน
 ว่าคำอะไร คำมคฆมี ประเสริฐเศ็รฐี ประเสริฐเศ็ศไกร คำว่า
 ประเสริฐ ชูเช็ดในไทย พุดชนใครใคร ก็รู้ทอกัน เดิมพากยมคฆ
 พุดมากหากถด ลงเปนสามัญ ด้วยเหตุเพราะว่า ใช้มานานกรัน
 พวกเราสำคัญ ว่าคำเขาเรา ประเสริฐเศ็ศดบ ได้มาประดบ พบ
 กับนางเยาว์ อย่าสับประมาท ชูดูดูเขา สับประมาทเขา ไม่ควรแก้การ

สบ

๑ นามสงยามง ได้ปนกันดง ถึงตระหนาน กอนให้สับกัน คัก
 ได้โนจน เกบไว้กินนพาน เปนยาตุกกอน เขาเปนน้องเมีย ฟ่าน
 ค้องสับเส็ย ให้เก็บอากร พอดสับไสมย คัดไถดาศร แผลดยุทธาทรณ์
 ว่าถูกความไป รักรบสับตำคร นคยนักปราช เร็ยนจบครบใน
 คัมภีร์ทุกอย่าง ที่อ้างว่าไตรย เจทางค วิไสย รัตนดบสรพ์ สบค็ดบ
 นวา รักรบวิทยา เพดงศรทุกพรธณ์ คำสับเห็ดาน ว่าที่สามัญ
 บอศกคยพ ยินว่าคำดยาม การศพปดงศพ คำนปรารภ คัดคณคณ
 ความ คำเค็มธระวะ พากยมคฆนาม แผลเปนดยาม ว่าชากศ พศ
 ฉบเปนศอกคอ จะเปนคัวพอ แผลดงคามจิชี่ จึงอ่านว่าศพ บรรจบวจจ
 ใช้เปนคำดี ไม่มีหยาบกาย พุดเปนชน ๆ เรียกพระศพนน ค็อศพเจ้า

นาย พระบรมศพ เด็ดศบตงทตาย องค์กระษัตริย์ตาย ดับสิ้นคดี-
 วงษ์ รั้ให้รอบคอบ รั้ค่าปรกอบ ดั่งคำคำคง ให้ต้องตามบท
 กำหนดประดงค ความรั้ค่าง ภูมค้กคนกเรียน พระชันมาถัพ ท่าน
 ถึงทจข ไม่คองทำเพียร ดันกเดศตอง ดันตามจำเนียร หมดเชอ
 เกษยณ ดันของคองค้ำ มคชพจนะ มหุค้ดะวะ เปนต้นเคิมค้ำ
 กระแแต่แปดว่า การเดินเค็นร้ำ ท่านแผลงแปดงทำ สกฏะวัชชี เปน
 มหุค้พ นั้บรอมบรจข ค้พห้ำจัจ พอพิณตงคต ฤคชทบพัพ
 กำหนดจงคี้ โดยเหตุเดศไผย อุดระกะค้บัท ท่านแผลงแปดงคตบ
 เปนพฤค้ภไป เปนช้อราชี ค้ำภีรแพทไถย แแปดข้างค้ำไทย ว่าโค
 อุดระภำ พระนราศัพ สมนญาปรารภ องค์พระธำถศำ คังโคประ-
 เดวีรั้ ด้ำเดศโดกกา รุงหมุ้ประชา ขำมพันกันต่าน ค้ภค้คองค้ำน
 ภอภรรยาชี่ สกตพจมาน อักค้ำวาคัพ ดัมทบพิจาวณึ นามท้ำจ
 ม้ชจวน เทเวศร์วัชรนทร หมวดค้บครบถวน จิตค้ำจำนจน ทัคจว
 ยดยิม สิบค้ำชอบ ระเบอบระบิต เช่นใช้ฮาจิณ สจวรจ้ำค่าง ฯ

สืบ

๑ พุดค้บค้ำไทย เขาม้คอะไร มาค้บพันตง ทังไซกทังค้บ ย้อย
 ยับเปนผง พุดค้บปตบปตง สดัดค้คยา พุดค้บประตน เพือให้ฝุง
 คม หักเราะเฮ้อฮา เปนบาปค้องปรับ สัมค้บประดา ปะโทษจัจ
 จิตจ้ำอย่างเบา สดัดค้ระว่าเจ็ด วัชเมค้จ ท่านแผลงแปดงเฮา คัดค้อ
 เปนบอ คัดค้อจ้ำเนา ค้บค้คกเรว ก็ใช้ชินตา สดัดค้ำหะวาร ใน
 ค้ำไบราณ ท่านใช้ค้บค้ำหี แแปดว่าเจ็ดวัน ค้ำค้ญพจนา สะกะฏะ
 ภาษา ใช้มานมนาน สดัดค้ระว่าเจียง แด่ค้ำค้ำเนียง เจียงมี้วัญญาน

กับตำเนียงที่ ไม่มีฉญาณ ทั้งสองประการ เรียกศัพท์ทามณ์ สัททระ
 เตมณ แผลงโดยวิธ สระกะฐะนิยม ทอแปดคืบขอ เตมค้อบรรัง
 กตกบระตม เป็ดยนแปดนแทนเลียง เหมือนหนิงดัดตะ แผลงแปดบดระ
 อานออกตำเนียง อักอัฉณะระ เป็นอับศร์เวียง คำอังก้อย่างเดียว
 เทียบไว้ให้ดู มคชคำดับท มอระเนกนบ เหตุอจะเช็ดชู คินนามระ-
 คับท คำหรับแบบครุ กิริยาดับทดู อักทัพพคัรบทหตช คัรบทนา
 ดับทไม เรียกขอเป็ดยนไซ มีหาดากมากมาย ถ้าจะใคร้ว เรีย
 มุตรกัจจายน์ คงรูเงอมสาย แห่งคัรบทนานา คัรบทคนไทย เอามา
 พุดไซ ชุมโนภาษา ค้อคำกคคัรบท เขาดำฏามา อักเรียกราช
 คัรบทสูงจาท หนิงบรฎาศัรบท คานดำหรับ นักแดงกระจิด แต่งกาพย
 ไคดงฉนท ไซกนมากมี ความแปดจจิจ งามบรฎาเลียง สัพพะ-
 สรรพะ คำเดียวไซคตะ แต่แปดกตำเนียง แปดงาทงหมด มคช
 เทียบเคียง คำอังกวางเวียง เช่นสัพพัญญู คำแผลงเผด็จ ไซว่า
 สรรเพช นามพระเช็ดชู ไซในสยาม เปนนามพระภุ บดินทรเจ้าอยู่
 หักแห่งประชา สัพพัญญูน แปดคจามเช็ดช ชคตามภาษา งามรู้
 ทุกตั้ง จริงแก่บัญญัติ แห่งเหง่าเมธา ทอภพนณฑต คำว่าเดรัจ
 สรรพ รอนันสรกับ คัวพอประคน ตกแปดคำไทย พุดไซทุกคน
 แต่เคายบด แบบบทบาฬ บ้างเขียนแต่จ่าย เปนมคชกตถาย ดยามวจ
 เอาคัวบอบท ลกคกมี เหนงามตามท ไม่ค้เตียนใคร นำชบสัน
 ทรพย คุณควรนบ ไวยพจน์พิไลย ว่าโดยดำดับ นำชบคำไทย
 ดินทรพยน์ไซ มคชคำแผลง คัจเดิมทัพพะ วิชสระกะฐะ เป็ดยน
 พอยขอแปดง ไซมาอาจณ จนสันระแวง แปดตามคัรบทแต่ง เครื่อง-

ใช้กอบการ ไวพจน์หมวดดัด คณะมานับ ดิบคำประมาณ ข้อคำ
ทงมวญ ไต่ตจนพิจารณ์ จุดต่อนกุมาร ให้อ่านให้จำ ๗

สาย

๑ แผลงด่าบเหมนด่าบ รู้กันโดยอยาบ ดยามพจนำ พระยา
กระด่าบณ์ แข่งด่าบณ์คำ มคชตวรด่า เห็นยกแยกแ่งดกกัน คำว่า
แข่งด่าบ จะเขียนนออย่าอยาบ ตักตปอบัน กระด่าบณ์ดวปอ มั่นอ
การนค เปนข้อด่าคณู คำต่างอย่างยด ๗

สืบ

๑ นบหนึ่งถึงสืบ ควรจะยกหยิบ ด่ามัญยุบด เรียกอีกศวรเวท
คามเหตุนัดนช เรียกว่าคัพมนตร์ แผลงวอเปนพอ เมืองดพบุรี
ภูเขานงม นามเกาเหตักอ เรียกเขาคังจะดิงค เรียกอึงเพียงพอ
กนดระเขยตดระอ เห็นว่าอยาบกาย จงเปดยพนามตฤษต เขาดัพพนมต
ชนเปนชอหมาย เกยวชองคำดีพ ยกหยิบชบาย เดยวพกกตาย เรียก
ดีพพะไป ๗

เสบ

๑ ด้องเสพยเสพยน ตรวงจตุไม้ม ในภาษาไทย เอาคัพท์เสจะ
คำมคชไซ มาพุดมาใช้ เข้าใจกันดี เหมือนเสพยสุรา ด้องเสพย-
กามา ดมรศฤต ด้องเสพยคชหา เจรจาพาท พุดเสพยรูต ดิง
ภาษาไทย ๗

สม

๑ คำพุดหยาบช้ำ ว่าดมนำหน้า สมด่าแก่ใจ ผงเมยคูนน
สมกันกะไร ค้องการดิงโต ได้สมปราถนา มีคุดูสม เขาย่อมนิยม
แต่ไหน ๆ มา สมนึกสมคิด สมจิตรจินดา ทำให้สมด่า แก่ใจไม่
ดี อิกว่าสระสม จด้อย่างนิยม ดยามจาท ขอรูไม่ยาก พุดหาดาก
มากมี สมต้นอนทรย สมหน้าสมคัว สมยศดัมศกต สมกับใจรัก

ไวพจน์ประพันธ์

ส้มคัพพันพัว - ส้มที่ท่ากดำ ใครว่าไม่กดำ ส้มทมนมัว เมายศวาศนา
 ไร่ไปไม่จบ คำว่าปรารภ ส้มไทยเจรจา มีมากพันเมื่อ เห็นเหต้อ
 คณนา จะเห็นดารา ชักมาบ่อยการ ต้องส้มส้มพาศ คำหนักปราศ
 พุดใช้มานาน เต็มตั้งวาสะ คำมคชาน ท่านแสดงแปลงสาร นิสกคระ
 หิตเปนมอ จึงอ่านว่าส้ม อาเทศนิยม เขาขอเปนพอ เดรั้จเปนส้ม
 พาศ- ลกคศอกอ เปนคำดออ ตระเมียดตระไม ส้มว่าส้มอ เช่นคำ
 เสนอ ส้มยศส้มใจ อย่างักนิยม ว่าส้มคำไทย แปลเหตุเดรั้จไมย
 ยุคโดยคราวกัน ลึกคความคฤก ดำหรับรฤก ทุกตั้งดาร์พัน ตั้งตั้งกฤษฏ์
 แท้ ท่านแปลแปลกณิน พินชาคมดรร เปนส้มฤดี จะอ้างพยาน
 คำพุดคำชาน บุราณกัม ว่าอันดี ส้มประฤาดี แปลงแปลงวาท
 มีปะเต็มปน จะเปนมคนไทย คำพุดอะไร มักเดรั้จมนุสนธิ ตั้งตั้งกฤษฏ์
 แท้ ยังแน่ยุบต คัจปุระไมปน เปนส้มฤดี อาศรมนี้ใช้ ท่านมัก
 พุดใช้ อาศรมฤาษี เต็มยศสะมะ พจนะบาพี ตระกะฐะวิธี แปลง
 ว่าอาศรม ส้มบุรณส้มบัต ทุกมรชิต ใช้มานานนม ถึงเปนมคช
 ตามบทมขยม ไม่ต้องปรารภก ปรารภอรรกแปล ส้มส้มไทยหอม
 คิตรถบรอมชอม ใต้ตามกระแด้ ได้สืบเอ็จคำ หมั้นจำดูแด้ เห็น
 ฝนแปร ตามดักษณอักษร

ส้ม

๑ คำไทยใช้ส้ม มักพุดกันซุม ว่าส้มกองฟอน ส้มแกลบกถบ
 ใต้ เห็นไฟส้มชอน ส้มหญ้าส้มบอน ส้มเพลิงเริงชาด ยาส้มคี่สะ
 เปราะหอมอย่าละ ยาครูบูรณ ไบส้มผักข้าว คำเคด้าอย่างาน
 ไบซ้องด้ามย่าน ส้มเค็ยรคักคั หิงพุดกันซุม ฤคุมรสุม บตกตุ้ม
 เมฆี่ มรสุมเข้กดำ เซานาเปรมปรี มรสุมวจี จนเปนคำดยาม

มคอพจนะ หนงากุสุมะ ซ้อตอกไม้งาม ท่านมักใช้ชุม โกล้อมโน
 ความ ฝ่ายข้างสยาม ชมดอกมาตี อีก โกล้อมภะ ก็เป็นวาตะ
 มา ในคำกร แปลว่าดอกคำ ซึ่งเรียกแต่คดี เขียน ไชคองมี ด้ว
 ภอกรนค สุ่มดะเฮียด ไชค่างะเมียด อาเทศ์แปรผัน ซอเปน
 ซอบบ คัดค้อเกยงพน เช่นคำจำน สุ่มตำครดาร์ ในสุ่มวาที
 ทงไทยบัพ เก้าคำประมาณ มี ไชยตรี คคิเบาราน แบบด่อน
 กอนกาด เก็บมาพาท ๗

เสมอ

๑ คำไทยใช้เสมอ เหมือนบุตรนายเฮม ซ้อเต็มกม เกษมนใช้
 ไชคำบัพ เหมะเต็มที ท่านแดงแดงมา จะเปนกระษะ วิชิตะกระฐะ
 พจนะภาษา เช่นเขครเกษคร คือแดนไร่นา โภษมพัคตรา โภษย
 ไภยสุญ บุตรนายจันโลม ให้ชื้อนายโฉม สุ่มเชอประยูร กินโลม
 ด้งซึ่ง กาดงมากมุน นึกาเพิ่มพุด โลมภาษาไทย โลมว่าพระจันทร
 นึกาท่านสรร แค่มคอไฮ แจ่มแจ้งแสงโลม คือโคมฮ้าไฟ ด้วง
 ด้ว่างได้ แสงโลมรังษ หมวดต้อไวพจน์ แจกขบครบหมด โดยบท
 ด้ช เพียรคิดแคะไค คำ ไชตย์ สอนเด็กอนมี ปัญญาอ่อนเยาว์
 ถอยคำทงมวญ นักรเรียนไม่ควร ลุดดูเบา อุด้าหัดบด้วง คันทาง
 ด้าเนา มกง่ายดวยเตา มกเขาตุแสดน รู ให้แทร เขาถามถึงงู
 ด้ยว่าปลงาแทน เขารู้ เขาหัว แดด้วแทน ๗ ผู้รู โนแดน คินตัม
 เมื่อไร ด้วไม่อยู่ส่าห์ ใคถามศึกษา ด้ดาเคยไป นอกทางเฉดย
 เขาเพี้ยโยไฟ โกรชเขาทำไม อดใจคริตรอง ๗บต้อไวพจน์ ๗งจำ
 ด้าหนด แบบบทดะบอง ทงไทยมคอ ๗กรดทตดอง เกดากดม
 ด้รบบอง บำรุงปรีชา ๗

๑ หมวดชื่อไวพจน์ต้น

เพียรคิดหodayคณวัน

ดาร์สร

พิจารณาเจดแจกบัน

จวบแล้ว

เด็กอ่านฤกษ์จักแกดัว

เปนมวด ไ้มา

คิดาคได้ปรีชา ๑

๑ จักเริ่มเคิมคอตง

คัจบท

ในหมวดชื่อไวพจน์

ภาคน

พิจารณาอ่านจำจต

จงจิต เจมพอ

โนยแะนเทคช

เช่นข้างอย่างเขยน ๑

๑ จักแจกจำแนกแะนนำ

พจน์พากย์หิตากคำ

แต่ของด้วยพองดำ

เนียง ในหมวดชื่อหัวค่อเคียง

ดำคบบนบเรียง

คิงคินแต่ทนมพจมาน

เรียกชื่อไวพจน์พิจารณา

นานาประการ

ประกอบให้ชอบเชิงเรียน

ดำ

หรับกุมารอ่านเขยน

เพื่อสมเพียร

ศึกษาอุดำหัจจจำ

แต่ทนมคณชอ

เคาคำ แจกเรียงโดยดำ

คบบนบ คบบคณกัน

คำทนมคนไทยจำนนั้น

ตั้ง

เกิดเหตุบัน

เปนมตองโดยคตของคต

ว่าประเทศทางวัด

คราอกรงกม

มักใช้ว่าได้หodayทนม

ทนมได้ทนมเหนือเจือปน

ทนมหน้าดำชต

ทนมบกกยยก

เจรจา นิภักครฝ่ายทนมบุรพา

บ้ำบวงเทจ

เคินทนมให้คตบ้นตาม

ไมรู้แห่งทนมอนรทณ

ทนมทางทนมฐาน

ณ ทนมไศจไพรแวง

คณทนมคณ

ทนายเข้มแขง

รู้เจมจบแขง

ในแควชดาธาค

เคินคณกตางทนมหาดม

ไปพบบ้งอร

กตุดจโยคไศกคตย

ผู้เคศศทางเวทมนคชยนี้

ดองทนม

หodayพตั้น

ทนมคณบอยดกายา

คณทนมคณหodayด้ายหา

บพบพนิดา ใน

แต่ยงเคือคออาค

ทนมไหนใครจักเกอภูต

คณยงประย

แต่ญาคิอื่น

อจยาใจ คิดค้นหน้างคำไทย ตามเหตุเดศไผย ที่ใช้สยามภาษา
 รวมเงืงดับเจ็ดวาจา พุดยออุตรา บ พักต้องแกแแปดความ พอก-
 พหดพดมากเหลือหลาม พหดแปดตาม ทั้งไทยที่ใช้นั้นหนา อักคำ
 หนึ่งคือโกดา หดเปนคำบา พื่อเอิกเกริกอุณฉาย กาหดคำแปดพิ
 ปราย ว่าแตรทงหดาย เตียงหดากแต่มากถันฐาน หนง่ามคานบวร
 ทวร ถักคพจมาน คัดตออดาศคองคอง เขาเกาะถึงหพพมากมอด มงดุ่มชุม
 ชวน กนเชญแตรชมบูชา พระทนต์ชาตุศาศคา ในเกาะลังกา เกษม
 แดเปรมปรดี บงคับดังหพวาที คัดพอบาพี ถักคเช่นบทจักวาพ คำหนประ
 คณพิจารณ์ ไทยขอมประมาณ ประมวญไวัครบดับสาม ฯ

หัน

๐ ถัดถันคำหันเห็นความ ใช้ในสยาม ว่าหันจาเหเปไป อักกั
 หันหมุกวัดไกล หันหน้าหาใคร จะได้อาหารจงหัน หนึ่งด้อมไค้รอบ
 เรียงกัน ถูกรหันหัน แดบั้นไปทอดคองคน ไม้กระทั่งหันเห็นชอบกด
 ตรงเปลาอย่างยด เยียงหันทำตงเวพู คำไทยใช้หันถรรตุ เห็นใช้เชิดชู
 คองชกมารารำพัน บาพมจามหันค คัดตอการนค หนีแปดวง ไหญ้ใช้ชุม
 โมหันชการปกคดุม มิดโมहरुม รันทำให้จิตรมคมัว ที่คองจะกตงบ
 มกตง ที่ประโยชน์ค กัดอยประหารราญรอน องค์พระอรหันคบนถอน
 กิเดศมอดมรณ คัดยมรรคประจักษัตตยา ทรงนามพระอรหะหา แดอร-
 หันคา ไค้รอยจฐทานคตต้นตุญ เขียนใช้ให้ถูกเค้ามุด คอการนค
 พุด เพิ่มท่ายทหมายแมนย่า รูปสัดจางขปนเขียนทำ มาคองประจำ ที่
 เชิงพระตุเมรุเกณทกน คนไทยใช้เรียกออระหัน คัดองพ้องกัน ถ่า
 คัญคองคอบม มหันณะจะบาพ แแปงตามจชี่ เขาวยเปนพอ

ร่อหัน เปนมทรณพกรบครน คานไซกน ว่าทองทะเลสาคร หรร
 ษาภมยมชมอร แอบเคตาคตงตมร หนทรรัชกระตั้นตุงม หรรษะแปด
 ว่าชนชม ชอบอนิยม ตามอย่างทอ้างเบาราน หรรต้วรตบเอ็จค้ำชาน
 ใจเป้นปรมาณ ปรมาณทักคตาคค้ำเชียน อย่าให้เต็ยศักตมกเรยน จง
 หม่นระเมียน รมคประหญัตยอ่าเบา

หาม

๐ หมวดหามชานค้ำด้าเนา เต็กอ๋อนหย่อนเยอ้ว อย่าอยาบจงทราบ
 แบบบรพ กต้าหาญค้ำไทยไซกน อ่าหาญประชัน น้ไซตักคตจัญอ
 ฉนโตไม้ทราบค่นคอ ไซมาเพียงพอ กตอกเตยนเขยนตาม เปนทตง
 เกตเหตุคความ บให้ปนปาม แดบ้นให้แยกแปดกตี้ ห้วยตระหานด้า
 ชารวาร ทนงนามชาน กมว่าเมืองทนของหาม นอนนตตักคพจมาพ
 เซนค้ำด้าชารณ ไซมีพิเศค้เหตุผด ทจยหาญว่าหมุกด้าชน หักหาญ
 ประจน ว่าหักคด้วยกต้ารอจ รอดกคตบททารบาพ มากหลายว่าท คต
 ตจวนค่างห่างกัน คยอ่าอาหารด้ารพัน เซาปตาเผือกม้น แดมุดผดผด
 ผอง อาหารว่านำมาครอง ไซวายูบอง บ้ารุงชจตนทริย ประหาร
 แปดว่าทูปค้ บริหารม้ ค้ำแปดว่าแกปดคความ คยอ่าเดยไซแกค้ำตาม
 เร็ยกโตยคู้คความ กคยอ่าเดยอฏฐรา ไนยหนึ่งแปดว่ารักษา เซนอย่าง
 สมญา พระราชฐรบริหาร เปนชื่อผู้จ้ารชการ เมืองมดาวตฐาน ประเทศละ
 มธดาไตย มีพระราชบริหารไซ ค้ำนมไนย ว่าครตบงคตบตงการ บางทเป้นราช
 บรรหาร ค้ำนเบาราน มกไซญอใหญ่ตักต แต่เห็นแทนบริหารบท คจรรอ
 ตกค บริทานแผลงเป้นบรร ตงหารว่านำพรชมพด้น แต่ทไซกน ก
 ไซว่าชารอจ คยอ่าหมายว่าเอาคความช้ วจิตรวอคควายต ดาดตแดปดต

ปดงชนม์ ทหารค้ำ^๕แบบยอด ท่านแปลว่าคน ที่หนุ่มแดงชุ่มมันแรง
 คำเต็มทระหระท่านแดง เดียงสั้นยาวแปลง ที่คำหระเพนทาว เรือง
^๕นพระบาทมหิบาด ทัด^๕รัชกาล ประทานเป็นแบบบรยาย โวหารคำ^๕
 พิปราย ว่าคำพูดหมาย เป็นคำที่เรียกกรอถัน แต่คำที่ใช้ทุกอัน ผู้^๕
 กตักถัน เจรจันน์ว่า โวหาร เช่นพระเทศนาฉาถาร เป็รื่องปราศณาต
 ฉาน ก็ว่าโวหารท่านดี อภินิหารชานคำบาพิ ว่าบุญบารมี จะนำ
 ออกให้ียงยง กฤดาภินิหารแปลตรง ว่าบุญจำนง ท่านได้ก่อสร้างปาง
 บรรพ์ ส้างโบสถ์อิหารคู่กัน คำในโคตงฉันท์ ท่านมักแดงใช้ไฟ
 หาร เอาเป็นไอโฆชาน เช่นกับไฟคำต เอาอะเป็นพระหารคง วิ
 หารว่าที่อยู่ตั้งฉะ จะแปลให้ตรง ว่าวัดทชตคำไทย อิหาระธรรมอึก
 ไนย ที่อยู่ของใจ คือธรรมที่เป็นอารมณ์ ตั้งธรรมที่อยู่นิยม แห่ง
 ใจหมู่พรหม มีชอกชตนามชานาน เรียกว่าจตุพรหมอิหาร หนึ่งแปล
 คำชาน ที่อยู่ประเด็ริฐูเด็ศคุณ เมตตากรุณาเจือจน มุทิตาดมุน
 จิตรชอนอึกอเบกชา ธรรมทนามดมญา พรหมอิหารรา เรียกใช้ใน
 คำเทศธรรม อระหารไม้ใครใช้กัน มีแต่ไบบัญญ ญัตชอัสกชาบทตั้งฉะ
 อดหารว่านำคำตง พุดคำไทยตรง ว่าตักฉาฉอเบียดบัง สมาหารแปล
 ในพจน์ โดยเนอความหวัง ว่าชักฉานำเอามา เช่นบทบุญบารมีคำ
 สมาหารฉา จกนกัมเปนพยาน ว่าบุญบารมีอาจหาญ ชักนำเสอctr
 สาร์ มาสู่สมโพธิสมพอง ว่าหารเดชตงโดยปอง แปลตามทำนอง
 ว่านำว่าตดเดชเต็ม คำนี้เป็นสอองกอรเด็ริม หานนอนิดเต็ม ท่านใช้ในคำคุณ
 หาน แปลว่าตดเดชตามการ สู่ตรเป็นประมาณ จะหมดจะตดเท่าใด ประหาน

โหม

๑ ห้อยโหมคำไทยใช้คง เขียนโหมตรง ๆ นอนิดสักหมดคความ
หมอโหมมีใช้คำสยาม แต่ไทยใช้ตาม ศิขยทมคชภาษา แปลว่าคนรู้
คำรา วิชบุชา พระเคราะห์เจ้าเกาะเดือนปี คู่กับโหมดาววิชัย กรม
พราหมณ์พิช อินรุคหรบเวททางค

เขียน

๑ คัดเขียนหันเขียนคำกลาง ออกบังเขียนวาง ไว้แบบว่าเขียนคำ
ไทย พาหิระมคชแดงไป เปนพาเหียรใจ พจน์พอกกับคำเขียนหัน
แปลว่าภายนอกยื่นยื่น ใช้คำสามัญ แต่ไทยก็ใช้ชัดเจน ว่านมหาหัง
หักเขม หงษ์บนบาทเบน ดังรูปที่ปดายเตาหงษ์ มหาหิงคำไทยใช้ตรง
ฝูงมหิงษ์ดัง โนเดนนีจากกระบือ

หัต

๑ ผีกหัตออกว่าหัตปรีช โรคหัตนคย โรคผิวพิการกายา ระหัต
วิตน้ำเขานา ระหัตภาษา ในคัมภีร์คชบตมึ ท่านแปลว่าความดัด
แปลกไทยพาทิ ค้อค้อสักคชบทชอม ถ้าหัตคชบแปลงปดอม เปนไทย
กียอม สักคยง์เกยอค้อคย ถ้าหัตค้อว่ารอดเรอพอ บริงรรอ ระแหก
ระเหิตเบ็ดเบ็ง โจรร้ายสาหัตแรงเริง ฉกาจกตเพลิง อ้นดวกแดงตาม
ป่าดง สหัตค้อว่าดีบร้อยคง เช่นนามท้าวองค์ สหัตคเเนตรตาพัน สหัตค
ไผ่แปลงเช่นกัน บุครท้าวกุมภคณช นนเรยกสหัตคกุมาร นามคองค
อนชชจาดย มคธคำชาน เรยกว่าสหัตครังษี พระแดงแดงแผ่นพันทอ
สบทอชাত্র นบโยชนกยง์เกินพัน คหัฐคฤหัฐเช่นกัน ท่านหากแปล
มัน ให้ผิดให้แมกแปลกคำ แปลว่าตั้งอยู่ประจำ ในเข่าเรือนดำ

นกนเป็นหงกแหงงด้าเนา เพศ์พรวณแตงตนเพริศ์เพรา คหฺสูพอกเวา
 เพศ์ผดกบพอกบรพชา พระหัดถวามอช้ายชวา ค้าตุงราชา คับทใช้
 แคในเจ้านาย พระตลคอดกตหมาย ลอการันคป่ตาย ถูกแยบใน
 แบบบาว เขยนดคตอดกตกม รอหนวาท ก็ใช้กนคตประปน มหฺค-
 จรรยฺกุดาหต ประหตาควักด คื่อการแตงของแปดกใจ คื่อคอดกตบท
 ไซ มหฺคค้ำใน นนแปดว่าใหญ่ยงทอ หนิงว่าจนพฤหฺคบค ชือตาวรา
 ษ ชิงมในฟ้าฝ้ายบน จคณบเป็นจันเวียนจน ใช้ทอต่างด ทุกเขต
 ประเทศบ้านเมือง ค้าหัดจคตเทียบประเทอง พอยเปนทางเวียง บัญญา
 ได้อ่างอย่างดู สืบด้ามค้ำชคฺเชิดช โดยแบบบรพบุ ราชบคได้จค
 ประจา

หิต

๐ ไทยพุดค้ำหิตจงด้า เห็นยกให้แม่นย้า เช่นนคกรหิตเหตุทั้น
 คนเปนโรคหิตให้คั้น เกาคะเขยยั้น จมยบจมยอยรชยแผด นิคหิตบ
 คื่อออดกแปด ฐโดยกระแเด ว่าจคข้างบนองกตม อาไศรยด้ามดระนิ
 ยม อาอิชุดม มคอ่านว่าอ้ออ้อ เดียงแทนงอมอมชุม เช่นกับพระ
 จ พดชคดแดชุนุกัน แผดงตามดกฏะจ้านน นฤคหิตบร จบจคณ
 ทคั้นทางมา มหิตลคตคตตรา แปดว่าบุชชา มกใช้ โนบทกตชนม
 หดจงหิตชิมหาโยธิ มหิตชฤทชแรงแค ค้านดกตทอชอ อุณหิตคดกค
 คื่อคอ อุณลคตคณอ ใหญ่หนบว่าคับทบาว แปดว่ากรอบทหน้ากมค
 แปดอ๊กอย่างมี ว่าหมวกจ้ามงกฏกาญจน ว่าชนบ้นไตก้มาน คคิเบา
 ราช มกใช้แคกรอบภักคร์ชุม เปนค้ำดำภุกปกคตม ชักมารจบรุม

ให้รู้วาทิศคำขอม มหิศศวรรตมญาแห่งจอม ไกรดาศพนอม พนมณ
 พนมพนาคค์ มหิศศรพระนามชานา แห่งเจ้าจอมปราณ กระทบครึย
 ไนรัฐมณฑล คำหิตคิดเก้ายุบด ไทยขอมระคน คำนวนไว้เก้ายาจา ง

เหตุ

๑ เห็นโคนคำคนเจรจา จัดเป็นภาษา สำหรับประชามากมุด
 ถ้าจะใช้คำพิศทุต ราชพงษ์ประยูร ต้องเปลี่ยนว่าเห็นปดงกแปดง เพื่อ
 หดถักคำ โดยแต่ดง เบืองแยบแอบแฝง พกกดบพอกด้าคำโตม ต้นเหตุ
 นายจันเป็นโจร ชัดถึงนายโทม นายตายเป็นปตายเหตุความ เหตุ
 มีใช้คำดงยาม คนไทยใช้ตาม แคบทมคชบาพี พุดกันมาทดาวยร้อยบี
 เข้าใจกันดี เดียวนักเป็นไทยตรง แคคุดกตยงคอง พอให้เห็นดง ว่า
 เดิมมีไซไทยจริง เห็นเหตุคำพุดประวิง ควอย่างอ้างอิง เป็นพจน์ก้า
 หนดคำเคียง ธรรมายคต้าย โดยสำเนียง ยาวต้นตรรเดียง - สำเนียงที่
 เรียงเจรจา เครื่องเหมด้ามยอครจนา น้เหมภาษา ดยามเนอความ
 ตรง ๆ หงษ์เหมเปรมปรัดัดง ไนสระบุษยง ถ้แต่กไซตั้นฐู คำนพ
 นิจคิตตุ แต่ต้นคำครู ทรอยประดงค้หงษ์ทอง เหมะบาพิดะบอง
 แปดโดยทำนอง ว่าทองที่ดาวเรียกด้าคำ แดงเหมหริญเรืออม พร
 เพดาก้า หนดได้ว่าโกถ้รุ่งราง พระเหมส้มาหารจางวาง ส้วยทองชุน
 นาง นครราชส้ห้มาเมือง เหมมณเคัยรทองประเทือง ไพโรจรุ่งเรือง
 นามส้าดลลิตย้เทจว เท็ดตงรมม้งคองคว เป็นที่บุชา ณ บางปอินถัน
 กรุง ส้ายันห้คนอยู่หม่มง โหมเพดิงสุมยง แดเร่งดครโหมโรง ดูก
 น้หดบหน้ตะโพง เจ้าน้ตะโกรง ทั้นทวงดงโหมเรือไซย พวกกระบวน

ทอนขงไสว แท้โหมกนไโป ครคฤกคร โครมโหมหรรษ์ ผักโหมมีมาก
 หตายพรวณ ไโปต้นค่างกน กำหนดในโหมคำไทย ชุนโหมโดยพิช
 ไตย พราหมณบุชาไฟ นี้จัดว่าโหมคำพราหมณ์ โองไห่ ๆ เกิดอบ ๆ
 งาม โหมคำสยาม ควรใช้แต่ไม้มตาย หะยมคชกำชยาย แปลว่า
 ม้าหตาย ศรี้อย่างแต่ต่างต้นฐาน เขียนใช้ในทุกฉนฉาร แปลงไป
 ตามกาด เป็นคำมตายค้อยอ โคตงฉนที่ท่านใช้มาพอ เป็นเค้าเหตว
 กอ คิดท้อย่างอย่งยด พดโหยโหยระว่าเริงรณ โหยระรถคชพด ตั้งน
 พดกทกต่ากตางต้นาม เจ้าพระยาม้าคั้นตุงงาม โปรดให้ชพานนาม
 มหาโหยรัต โนมม ว่าพระยาม้าแก้วใหญ่ตม บูรณะพิงชม ทงเชื่อง
 แดเชิงกิริยา หริญแปลงว่าเงินตรา สระกะฐะภาษา ท่านแปลงท่านใช้
 ไหรญ สกดคณชญาตยั้งยด ตามเก้ายุด บแปลงน บเพี้ยนพาท หริญฉา
 ทองกน โดยชอคิด ทยายทแยกแปลงกตวาม นักรเรียนเพียรพยายาม ยอม
 จกรุกวาม คิดทงอมนกตอนเกตา

๐ หอใจพจน์พากย์พ้อง
 จบเด็วจต้นสารตวร
 กำหนดบทแบ่งบัน
 สำหรับหนูน้อย ๆ

ราพัน
 ตัดถ้อย
 เป็นหมวด หมายแต่
 นกชอแก้วเคียง ๆ

๐ หมวดชอชอออกชออ้าง
 แจกแต่แม่กนไป
 กตกลอนดียบเชื้อไฟ
 ผัดคแปลงนเวียมนัยกย้าย

ชอใจ พจน์เอย
 จอบท่าย
 เวาระเวียบ เวียงนา
 แขนเอียงอย่างกตอน ๆ

๑) หมอจตอชคชอชกชค เริ่มประดิศกคณเกศากถณ พจนพากยหตถก
 สุนทร ตำหรับสอนเด็กนักเรียน เด็กจงอยุ่สำหัดำ เห็นยักตำนำในคำ
 เขียน ถ้อยคำซาอณเวียน ความแปลกเบียดยณเพยณ ๆ กณ คำไทยคำ
 มคธ โดยแบบบททจตสรธ แมกนคณคชอน กัแบ่งปันเปนสองทาง ๆ

อัน

๑) อันไทยพูดใช้ถม ว่าชนมคคชอนจาง ผู้ชอชคชวพดาง อัน
 บาง ๆ ไม่น่ากณ นักเดงไม้สำมอัน เด่นพณนเปนชาจณ ยอมนรู้ทอวเดณ
 คณ ว่าไม้อ้อพอดจวงคณ ชนคจชาเจณ ไทยพาททกแห่งทณ อัน ๆ
 สรรยบด เขยชนคณคำเจรจ คำแปลพระบาพ เขยงอยางมีแบบบัญญัติ
 ชา วิศคชปัฐมา แปลอันว่าเปนประชาน อันจวนคำดาว พุดสืบสำอ
 แคบราณ ทานผู้ครูชารย ชนก่อนเก่าเด่าเปนครู เช่นแถนแถหตถาย
 กดาว ถอนคำดาวสืบสำอตุ คณไทยใช้เชคช เพราะถยชครดาวเปนเดม
 ตั้งถอนพรรณถนอย ประถนรชยพณทณเดม นามนถองอนเดม
 ผสมพราวทาวสำมอัน บอนโกนถอบอนปดว คณพดกาเปนดำทณ โถ
 ชนสืบถองอน เดกแถงกณอนทอชไป คณอญแปลว่าชา นิกาชชาเขมร
 ไซ อญชยมแปลเปนไทย ว่าชาพระพทชเจณมา อญเขยทวยเทเจศร์
 ทพยโสทรเนตรเดงดงมา อญเขยพระราชา ชราชเจณผู้สรธ อัน ๆ
 เช่นเหถาน ไทยพาทโดยจาง รุกจวมคณคำตรง บคองแปลแกชบาย
 อนอญเปนคณบท คณคชกมทถาย อนคจาทลตปถาย แถจ่าจวนคจว
 จดจ่า อันระว่ามคณ กยจาคณทาบอชคถ่า อญชนลชชาจดำ โอนชอ
 ชอชชุโสจ อรรณจจว่าหองนำ ทานแถงช่าอรรณพไผย ตำหรับ
 กบคำไทย ใช้บทถถอนอชษรศร์ อรรณพมทรรณพ รวบบรรจบ

ต๋องวระจี่ ไซ้ว่าห้วงนท แดทะเดภกเหตุอแถม อัญชศแปลว่าทาง
 มัคกระวางไว้ไซ้แทน มรรคามาถึงแดน ค้างเซตกรรูงท่งป่าปน คำอัญ
 ชะนระว่า ยาหยอดตาอันมีคมน อัดตะนยุบต ว่าสัดขุ่มว่าเบี่ยงปอน
 อรรชุนแปลว่าเมฆ หนึ่งเปนมเอกพามกร แห่งทำงอรรชุนรอน ราชญ
 รบสู้คร้ามสู้ อัน ๆ ไทยมคร จัดไวพจน์มาเพิ่มพุด นับเข้าตามแก้
 มุด ประมาณว่าตีบหักคำ

อาน

๑ บทอานอาจารย์ไซ อานคำไทยใช้ประจำ ดับอานฮาอุชทำ ให้
 เรียบราบปลาทองงาม เบาะอานผ่านหน้าพร้อม ชับนำช้อมในสนาม
 พบโจรได้ติดตาม หนักคืออุบทุบจนอาน อานด้ามคำนี้ไซ้ อานคำไทย
 พุดไซ้อาน มกชบทวิจารณ์ เจ้าจอมอารีย์ธำศศา หนึ่งคำว่าพระศรี
 อารีย์ไมตรกมีมา ทานนเปนมหา โพธิ์ศักดิ์จะตรีดีไตรย

อื่น

๑ นายอินเก็บผดอิน มานั่งกินดบายใจ ซื่อเการะชลาไทย บาง
 ประอินถิ่นแขวงกรุง แค้แรกแรมกร้าง ไปรดเกล้าสร้างทรงบำรุง ด้วย
 พระเศษผดุง กัดบรุงเรื่องเจริญศรี พระอินทร์เจ้าสุรา โดยปากฟ้าดม
 ญามี่ เป็นเจ้าเทพกรี ตรีเคียรเสวตรเฮราชวรรณ ยกษหนึ่งนามวัง—
 สฤษดิ์ อินทรชิตบุตรทศกรรฐ อ่างเหตุซึ่งโรมัน รบชนะพระอินทรา

อื่น

๑ อบอุ้นคำดยาม รัชคความในภาษา ชุณหะนคำยา พัวร้อน
 ผ่อนผันแดง ไซ้เปนมอุษะณะ ตะกะฐะฉิฉแฝง ข้อคำที่ดำแดง เช่น
 ประตุจอุษณาการ

อื่น

๑ จังออนนภาษา ไทยพุดมาแต่โบราณ สำหรับนับประมาณ

ยึดบังคับเจ้าเปิดอกคง บังอรแต่เอวอร ของงามอนที่แทนทอง เห็น
 งามกว่าทั้งปวง ดุจเควบางนางบังอร คำองค์จงแจ้งอรรถ จระว่าชัด
 ในคำกถอน พระองเรียกนามกร ไม้พาดขันคู้บันได อีกคำว่าของขจน
 นกคจวรคำของไทย บ ต้อยมีอะไร เปนการันต์ดรรเดเริ่มกตาย ของละคำ
 มกช โดยกำหนดแปดได้หลาย เช่นคำรำพิปราย ว่าองคาพยพยด
 แปดว่าอะอะอะอะ ก็ข่าคุณแดเหตุผล ของละพระทศพล อึงค้อมรินทร์
 ปิ่นเทวา พระองค์ผู้สรรเพชร องค์สมเด็จพระราชา คำองค์ ใช้วาจา
 คอการันต์ดรรสุนทร

อัต

๐ ชิดชิดกับแน่นอัด คำไทยจัดชดชาญกถยณ อดอนคณอาจรณ
 คนนั่งนอนแออัดไป พมพ้อตอัดกกระตาส เห็นประทดาคมกถไทย
 อัจกตบระยับไฟ เรื่องกระจ่างสว่างแดง ล้อมเสื่อชิดติด ของเทศชัด
 คอถพนแดง คำอัดทจตแจจ แจกใจถจณตวนคำสยาม อัจจยแปดว่า
 ไทย เกิดเพราะโกรธแค้นเบาคงาม อัจจแปดจเพตงวาม แฉมดจางกระ
 จางดี อัจจระวิษชาน ว่าเหตุการอศักรวม อัจจณาแปดว่าหมี่ โดย
 วจแฉดงอศัษา อัจจณันท์ไม่ฤกชิ่ง แปดว่ากิงคองจันทรา อัจจชระคาน
 หนา จางนนษาพตตรง หน่งว่าอชฉมาไศรย อย่างนี้ ใช้มคชกถ ท่าน
 แฉดงแปดงจ้างง แปดงเปตยณว่าอชฉาไศรย อัจจฐะแปดว่าความ พ้อง
 กนคานชอชตใจ โดยมีกคไค โจทย์จำเดยเฉตยความ อัจจฐะว่าแปด
 ถ้วน ในขบจนตระฐะตาม เขียนใช้โนตยาม อัจจฐะกถกเรียงบี เบย
 อัจจฐะแปดอัน เปนเพื่องบันเปนถ้วนมี อัจจฐะนามกระวี ช้างอัจจฐะทศ
 แปดทศบัน มคชคองอัจจฐะ โนตระกะฐะแฉดงแปดงมัน เปนอชฉฐะดรร

คับทข้างไทยใช้ชัชวาล เช่นคำชัชวาล คำตั้งอย่างอ้างมีมา ชัชวาล
 กอวาจา หมอจดแปลคำร่ำบรรยาย ชัชวาลกว่าคกคำ โกลดคำกตาแต่ง
 ตรีฉาย ชัชวาลคชัชวาลคหมาย คอการันต์ดำคัญคำ ชัชวาลว่ากระตุก
 เล้นเฮนผูกกรังประจำ ชัชวาลคจรรต่า เหนียกใช้คำเป็นขนม เรียบกว่า
 อัญมณี ใช้แคชชณเดนาบตี พระอัญมณี พระอัญมณีแห่งเจ้านาย พระ
 บรมอัญ คามดทชคภาพปราย ถังหรับเป็นชอหมาย พระอัญมณีเจ้าพร—
 ฉินทร อิศสระแปลว่าน้ำ ที่ใช้มาเป็นอาจิน คำตั้งตฤชฏฉิน ฉิน
 แผลงมดคอกจ่า เช่นอศจราช เป็นเชอชาติตนิชพพา ชัชวาลชรรคยา
 ชาในยเดค้ประเดวีรูปงษ์ ม้าตั้นระวางใหญ่ ตำแหน่งในที่นังทรง เจ้า
 พระยานามจำนง มหค้จวาชาในยมี ถมทบเพิ่มเติมกลดจน อิศครชัชวาล
 เป็นมัวพิเศศศร์ ถมเป็นอาศน์ราชพาหินนท อิศถระว่าเนื้อถงาม ทุก
 อย่างตามแบบบริบด อิศอย่างแปลคจกรยิม ว่าประโยชน์คความคองการ
 เหมือนค้ำว่าแจ้งอศถ ให้ทราบชัตในลุ่มถาร ทราบชัตกคคิตาด เดชต
 ฤทัยเช่นไฟเผา ประโยชน์อย่างบรมคิต แปลกชัตโดยด้าเนา ประ
 โยชน์ยังบอเขาค เยียงประโยชน์โพธิญาณ อิศ ๆ ทจคสังกร ประปนกัน
 ไทยชอมงาน ยีตบแปลเป็นประมาณ ประมอญบทโวพจน์สอน ๑

อาต

๑ คำอาตปราชเปรียบเทียบ ความระเบียบระบอบกลดจน เช่น

เกิดยณกรทชชอน ตั้งอาต ๆ พดาคหดมเดม มุตทต้อต เห็นเดชต
 สาคย์อมมากเบน นายชางเป็นนายเงร ถรมค้ำารวจครวจศรคณ
 องอาจทงอาจหาญ เชิงรบราญหาญประจัญ เห็นอาจจระทาน
 ทน ใครไม่อาจประมาณหมอ คำอาตถยามคัยท แบบบงคัมคกต

ดอ อางหาญชกตจอย จิตจะจิมดำคัญ คำอาจมคชพจน์ ดยตักต
 มอการันต์ แปรว่าตักคนสรร พระสงฆ์ใช้ว่าอาตมา พระสงฆ์ทเรียบ
 ราบ อาตมาภาพมักพูดจา ในทมิฬศลา นนตรศกตอรรคสถาน ชาศน์
 นวาทนง คือเคียงตงเบาะเตือถ่าน พระแทนแกวแกมกาญจน์ เรียกว่า
 ชาศน์ปราชพาที อาทีแปรว่าคั้น ดางยุบดในตำรศรี คืออ่านว่าอาท
 มี ทดำมัสชตจจา เหมือนนวงนอยยะอาท คำนักปราชท์กต่างมา ใน
 คัมโองเบญจา อ่านแข่งนำรารำพัน คำอาตคิดเบ็ดเดีจ นับตีบเอ็จ
 บรรจบกัน จำแนไม่แปรมัน พอเปนนทพทนนบัญญัติ

อิต

๐ คนไทยใช้คำอิต เช่นท้อจตรระอิตระธา ตูตคิตอิตโรยธา เรา
 ระย้อท้อออกใจ งุเดอยมาโกตอิต ให้ต้อตตะเอียนไป ยังกตก้ออิตใจ
 ด้วยทางไกลไปหลายวัน อิต ๆ ชนิดนี้ คำไทยชชคด้ามัญ คัดลอบบอ
 แผลกฉั้ ตักตกันตามไทย ๆ แผ่นอิฐูเิกก้ออิฐู ข้อดริคจนิจฉัย ภา
 ษามี่มาใน คำมคชบทบาพี ตักตฐูอิตันฐาน จงวิจาร์ณคู้ให้ตี ถ้า
 คำไทยพาที ตักตท้อต้อตอยคง อีฐูระว่าปราคณา เช่นอิฐูารมณั้ประสังค
 อารมณั้ที่จำนง ฟังใจคิตอยากตบดม ฐูบเสียงรศแฮมโฮช กัดนทัง
 ไฉฐูฐูัพพารมณั้ เหตุการทนิยม เรียกอารมณั้ตักตฟังใจ มคชว่าอิฐูระ
 ตระกะฐูะท่านแผตงไป เปนอ้านิฐูคำไฟ เราะห์โดยศับทรบทางกตอน
 อิศระว่าเปนใหญ่ บางทีใช้ว่าอิศร เช่นใช้ในนามกร นฤศรตมมุตติพงษ์
 บางทีใช้อิศวร ผ่อนฉันคจรที่ประสังค ตักต้อเปนวอตรง คจอศั้ศะ
 เปนอศั้จว หนึ่งอิศริยยศ คำปราคฐูใช้กันมา จะแปรตามอศั้ถา อี
 บายว่าเปนใหญ่อง ยศคือศวาความเปนใหญ่ ก็แปรได้ โดยจำนง หนึ่ง

ซึ่งอุดหนุนคุณุหยาณยาน ดาอุฐูคามคช ค้องตักตฐูชด้นฐาน ถึงไทย
 ไซมานาน ตักตฐูชอพรุกัม เตียงเข็ดกับร้อยเอ็จ เบ็ดเต็ดตไวพจน์
 พรรณ เตียงเข็ดบอกล้ำคัม คำดยามคความตรง ๆ ร้อยเอ็จคอร้อย
 เอก ร้อยเศศเตชหนึ่งจำนง แปรงกอบเป็นจอยง กำหนดรู้ต้อักษร . ๑

โอต

๐ เพลงโศคกับพระโอรุ ตองนโศคคู่สังหร เพลงโศคบทดกร กตอน
 ร้องให้พิไรครอญ พระโอรุแปดว่าปาก คำดุงหลากอุยาดามดจน จำ
 เพาะเป็นคำคอร เจ้านายชคชคตยวงษ์ โยอุฐูนคามคช ตักตักตประทุมตง
 ชูฐูทงตองตง คิงนแม่แม่บูราน ทุกวันท่าน ไซต เขียนตักตฐูชด้น
 ฐาน ตดเดือนเกิดอนมานาน พอได้การกแก่อกัณ เขม โชช โชชาน
 จะชวยชแจ่งล้ำคัม คำเขมข้างคัมบัน เป็นกัมพูชภาษา ว่าหวานตัง
 น้าอ้อย ว่าอร้อยรค์โอชา โชชนเป็นภาษา ข้างมคชบทคำชาน โชช
 นแปดยาก จะวิภาศพันประมาณ เห็นแต่คำ ไบราน แปดข้างฉัพทกร
 ถัด ได้จันตงในปลา อักจาจางจันกัณ ระบอบชอบระบิต ผู้ใด
 ก็นก้เขมใจ ไบรานจ่าเขนน ฟังวาทกแจ่งใจ แต่ยากจันจันย
 จันอะไรไม่ขัดความ ถึงคำ โชชาน แปดบาททับคัมคัม ไม่ออก
 เปนดยาม ว่าอะไรในประมาณ หากรู้ โดยสังเกต ตามคัมเหตุแห่ง
 คำชาน รัสตเขียดแห่งอาหาร ศกรกำหนดรค์โอชา หมอจขอใจพจนน
 คำแจกชเช่นพรรณา บรรจบครบดารา ด่านักเรียนเพียรดูจ่า ใจพจน์
 หมดต้นเตีรจ ความเข็บจชบวนคำ จะรอดบรมจ่าน่า ครบทงดาม
 ความแต่งกตอน นกเรียนเพียรจ่าคำด่อน จักบันเทาถอน ทาง โทษที่
 โยคเซตาคดุม คำหลากมากหลาย แปดคต้อคต้อย ที่ภักตฐูช กะภกตฐูช

ไวยพจน์ประพันธ์

๒๕๑

ยกมารวงบรม	ชักมาประชุม	เชิญอำมาตย์	คำไทยทรงมคอ	จัด
แจกบทระบอบท่า	ถองเทียบเรียบตำนาน	ถ่วงถอยคำควรศึกษา		ฯ

๑ แจกอดีตจัดแจงจบ

ดำดบโดยแบบใจ

เรียงเรียบเทียบกลดอนไฟ

สืบเรื่องเนื่องแตกตน

ออลใจ พจน์เฮย

คิดค้น

เราเร่สัตว์ เต็มารนอ

ค้อเค้ออวระธำน ฯ

๑ ขำบาทพระบาทเจ้า

คิดเริ่มรปราวรก

กระจายจัดบรรจบ

หวงเพื่อชูเชิดช

จอมภพ ดยำนแฮ

เรื่องน

แจกหมวด หมายนา

ชคอ้างอย่างเรียน ฯ

๑ กิดกถอนไวยพจน์เพื่อ

เพียรคิดประคิตทำ

เดาเด็คเหตุแนะนำ

เพื่อพอหนุจอย

พมพา

ถลอย

คำคู่ เคียงเฮย

จับเค้าเดาศวาม ฯ

๑ กอบภจหวงก้อเกอ

หวงรุงเรืองจ้าวญ

ผู้เพียรจกเพิ่มพูด

เรอเพียบหมนวดก

โรงสกุต

เรื่องรู้

ความฉลาด แดแฮ

พ้องแถ้วพูดอย ฯ

๑ จบ เสร็จสารโสดกถอย

กถอนกถนั้รรรดำแดง

ไวย ๆ ก็ยงแดง

พจน์ เฟ่งพจารณช่า

ทางแดง

บ่อภดา

ศดุมเงื่อน เจาเฮย

สว่างแผ้วมอมนท ฯ

๑ ตพันต์ของวัยยต์

ฉ ๕ ค ๑ ๕
จนเมือกคดดำเรว

ฉ ๕ ค ๑ ๕
องการวอศยชเจด

๕
เถาะเอกศกต

ตบเอ็จ

๕ ๕
เรองน

๑
คำฝ้าย แรมพา

๑ ๕
ดองชอนเซตรณ

๗

พิศาลการันต์

๑ จักแจกจำแนกเบอง
นามพิศาลการันต์
คือตัวอักษรดรร
บ่ออ่านแต่เดิมให้

แบบบัญญัติ จมาแฮ
เรียบได้
เสริมได้ ท้ายเฮย
ครบถ้วนจบจนคำ ๆ

๒ พิศิตรพิพิธถ้อย
คำต เช่นคำตตั้งพัก
ภา ตระประดงกจัก
รันต์ ระเบียบแบบตั้ง

แถดงดักษณ นฤ
ม่อนรุ
หางาช ตายนา
เสาะค้นคำขยาย ๆ

๓ จะเริ่มเรื่องการันต์ดรรแถดง สอนฤมารอ่านเขียนเพียรแถดง เพอ
แจ่งแจ่งท ไนบ่อนอักษรไทย พวกนักเรียนรู้อย ในแบบบท ถอดนไวพจน์
พิจารณท่านชานไซ ทั้งเล่าอ่านชาญเขมจนเจนใจ รัชชชใช้ตัวดกคบท
ขยาย แถดงควรเรียนแบบทำสมญาชานา ชื่อพิศาลการันต์สำคัญหมาย
คืออักษรดออดเสริมท่านเคิมปดาย มีเรียงรายไปจนทั่วตงการันต์ แบบบุ
ราณท่านเรียกทณทชานู ของนักปราชคณบัญญัติท่านจักดรร ไว้สำหรับ
ฆ่าอักษรดออดสำคัญ ตั้งเกดกนอว่าไม่อ่านนาน ๆ มี ทนงดมเคจวดราชประ
คิฐู ท่านได้คิดชอใหม่ของไม้นี้ ให้ถูกตองตามคชบทบาพิ โดยจาก
ท่านเรียกดวญชระการ แปดว่าทำตัวหนังสือให้เป็นหมั้น ให้รู้กนว่าดงนไม่
ต้องอ่าน แต่ท่านใช้ไว้ประจำคำไบถาน ไม่ด่าชารณทงมาภาษาไทย
ดักษณศวการันต์ทณทชานู แม้นนักปราชคจตุกรู้ได้ คือเป็นคำชาง
ภาษาอื่น ๆ ไป ถ้าเปนพอกคำไทยไม่ใช้เดย จะนับว่าการันต์บ่นวิภาค
กมมากยดับหกอักษรเดย ชุด่าให้จาเกิดจระว่าพิปรายเปรย ตามที่เคยได้

ตั้งเกิดเหตุวาทา ในพดกถการันต์บันประเภท คือบดดงกตั้งเกิดในภาษา
 เป็นคำพูดชาวอมลพจนา อากุชชิตวาบดดงก แปลว่าคเขาหนึ่งชดส์มาธิ มาร
 ยาดชยงมุนอนทริยตั้ง อรเจริญกรรมฐานฉานระจง ดัดคดงควให้ตรงตำรง
 ภาย คำบดดงกตั้งเกิดเหตุเช่นนี้ ความในพระบาพนนมมิตาย ถ้าจะแปลข้าง
 สยามความกถตาย อธิบายวาบดดงกทงมอม เหมือนชอเชญทานชนนงบด
 ดงกรคน ความกชชิตเชญชนแทนบรราชูรูรณ เป็นตองเงอนตองเงาเค้าตันท
 จรุงมอตองบทมคทไทย อักคาวาเขาวงกจงดำเหนยค นกเรียกตามมคชกา
 หนดได้ อังกระแปลวาคดเดยวดตไป เช่นคำไทยเรียกคตของมหากวงก
 เพราะคตองนทคตตั้งชดไม่ชอ จังคชชคตองคามความประดงค ทงตำม
 ควเนองบทมคชคอง คยงจางงเคมคชคอกการันต์ (จบกชการันต์) ๗

๑ (๑) คำที่เพิ่มตัวออกพอนบ มีประมาณเจ็ดค้บทท้านจิดสรร คย
 เกิดทุกชทุกชยากลำบากกรณ คยงไทยย้นทุกช ไคก โรครนททำ สุนกชน
 ช่างไม่มีคระกุดคิต ทำงนิตเดยพตตามตามถดำ เขียนด้นกชนควชอชอ
 ท้ายคำ เป็นถดำเหนยกบทพจนาน ธรรมพิสุทชพระวมุคคิจไมกช เป็น
 เครื่องหตตพินโดกย โอสถังสาร ให้ชามลึงผงพระนฤพาน อักปาไมกชฉว
 ประชานก ไซม เช่นทค้ำปา ไมกชชชชอาจารย์ กคคอรุเป็นประชาน ในทค้ด
 หนึ่งนามยศสัมณะระ โดกย นนกมคูกบตั้งฉราชา พระครูตั้งชปาไมกช
 โดกยเคารพ อจรรชยศค้กคตทุกทค้ำ เป็นพระครูหัวเมืองเตองเคชา น
 แปลว่าเป็นประชานสงฆนกร ดงอนพระพระสวดปาฏิไมกช ชำระโรค
 อาบค้ดัดถอน ให้หตตพินไทยข้างดัดคาวรณ ซึ่งเกิดแต่ชกรณชอชค
 บัง ปราถาถ่นอยนเนวก้าแพงบรทค้ แห่งปราถาทค้ดคพระทนง ซึ่งมี
 นามตามบรมราชรัง สฤษคคองอาภรณพไมกชม แปลว่าตำหรับแปลอง
 เครื่องอาภรณ แห่งบวรเขยวกระษคทรยเจริญค้รี เจดาแห่โดกนค้รราช
 พธิ ประทบทแปลองเครื่องอดงการ หอยตั้งชแคระตั้งชชกค้รตั้งช ว่า

ประดงเดี่ยว ให้ครบตาจาน แต่หอยตั้งชดงที่เปมประธาน นอกจากนั้น
 อ่างขนาบหอยเปมเต็ม ในหมวดของการณ์ดั่งวรรคต คำชนิดทักขชอเข้า
 คอเด็รม ทหงเหตอเชอปราชชอวยโปรดเคม พอให้เพมภูตตาทรบอบบ
 เวียน

๐ (ก) ดาดบถตจตคอกการณ์ตบถ ทกาทนตจงพจวรรณจระอานชยน
 ให้ดมกับกมรูเปมผู้เพยร ได้เดาเรียนนอย้าให้พลั่งระวงคน ในมศชชกคะ
 จาพระชรรค คอชเขียนไซร้อทนทุกแห่งหม ททายคาคอกคิตตตประตม
 นเปมแบบแยบยนค้อย่างบูราน ทาจนุชงค้แปดว่าชงค้พระษานาค ช้อย
 วจภาคย้ายบทมคชชาน คด้ายกับค้ำโพชฌงค้เจ็ดประการ ตติปริชาญาณ
 วจรยา กบมค้บถัดทชดมาช นบศัรเจตทงอชเบกชา เปนองค้ให้ตรัฐ
 มรรคผลตา จึงเรียกกจ่าโพชฌงค้ชงค้แห่งชรม อักเบญจางค้ทางแปดจ่า
 ชงค้ท่า อชคงค้ดริยาจระตค้ค้ำ อชชฎางค้ชางว่าชงค้แปดประจ่า แต่
 ดจนค้ำเคมตอชอกการณ์ค อม่งพระชฤษฎางค้แปดว่าหลัง นเปมดั่งดะกะ
 ฎะภาษาดัรร เดมบิฐีอั้งคระค้ำเรียงกัน ทานแมตงณ้มาให้ค้อยท้านชงไทย
 มาคงค้แปดว่าชางอ้างประเทศ เกิดในเขตรมาตังคระวิไลย เปนตระกุด
 ชางแปดกแยกชอกไป จากค้ำหรับค้ำไรยในค้ำทัร ดคางค้เนแปดนบแห่ง
 วัชยดวณ ทค่านจนแบ่งบ้นดัรรตามท ดวณแห่งวัชยแบ่งชจระระม ทานเรียก
 ชชชอระตางค้ทางประมาณ ทนงเรียกไตรยเวทางค้ชางโดยเหตุ ชงค้ไตรเพท
 ทงสามพราหมณ์เจนาน อีรเพทชญญเพทตังเกตถาร สามะเพทนามชนานครบ
 จ้านวน ทงสามเวทมน้แเดไซไตรยเวทางค้ ค้ำกัรไลยไวจางเปนดวณๆ ชักมาว่า
 พอเข้าใจในชบจน คอคิตคจวเรียนไซไตรยเวทางค้ อักค้ำหนึ่งเรียกนามตาม
 นกปราช ทานว่าเพทางค้สาตรได้เสาะด้าง สาตรๆ นคอกค้ำภรทไวจาง กคช
 อ้างไตรยเพทพิทยา อม่งประทังคระก้ามคช ไซเดอนตค้ในสยามะภาษา ว่านบ

แทบพาทางศัพระศรุธา คือจันทาแทบเท่า ในเต้าคความ พระประพฤตัสจรัต
 ตามกิจสังฆ์ ถือชดงค์โดยบรรจบครบดีบดาม ถึงทนายากก็อด้่าให้พยายาม
 ค้อยห้องปรามปราบ โดภเกิดศัมาร คำชดงค์แปลว่าองศททักจาด ทงเป่า
 บัด โดภหลง ในสังสาร ให้บางเบาเซาทรามตงตามกาด จิงชนาพดัม
 ญาว่าชดงค์ ในคำหนังสือแจ่งไม่แจ่งอดถ รุไม่ชดค่นคความตามประดงค์
 มก ไซวาเซญชอนนงนงก ค่านคงเซยน ไซแต่ในกตอน เปนมคชกัม ไซ
 ไทยกแปลก ทยายแยกยงไม่พบอทาทรณ อนงคณยงไม่แท้ไม่แน่มอน
 เก็บมาต่อนตามตังเกศประเภทคำ สคณางคนามอ้างองคบนฟ้า ดวงดารา
 โดยตำหรับฉบับด้่า เหนียกตบดองราชีมัประจ่า เรียกวอมคำคคณางค
 ทางอมพร เดชตงกิตพรรคนจระชเรือง พอเป็นเครื่องทางจ่า ในคำต่อน
 เดิมวักคระมคชพจนนกร ทานแปลงย่อนดงเปไทย ไซว่าพรรค ก็คืออง
 อย่างทางวชิตธาเทศ โดยตงเกดจ่อเปพอมรอกัน คัจจระช่อนม่อนมา
 เปนถารนค ตงกคณนคไทย ไซประคณ ๑ หนังสือพมจาดัพพงคะ พจนะ
 ในถารนคเป็นบทดัมช ธิงไทย ไซคำยาดกถาดยุด ชมว่าคณนงามทง
 ด้รรพางค คืองานทวอจระยวระทง ไหญ่นอย คุแหมชชยด้าระพคไม่ชด
 ฆอวาง อนงมกพุดเจบทงด้รรพางค กคอธางจาเจบทงทงคณน คำ
 วจรังคตงเกดเหตุชงแปลก ค่านแปลว่าแจก โดยนุตัมช แจกอินทริยแจก
 ชาติแจกคณนช โดยยุดบรรมคถจตประมจญ ในคำถารอกัชรรมบิฏก
 ทานแยกยกชาติชนชบเนเปดงน ทุกหมู่หมจคมีนามตามจ่านอน คำปดาย
 ดอนดงจรังคทงคถาร ทเวียกชาติจรังคกแจกชาติ เซญนคปราชจงประ
 มจญ เถอดนค คือแจกจตตคยมรรคแตอนทริย ทายนนมคางรังคประดง
 ดง พระตาบคตังรังคจงตงเกด ในเดาเดศคอกถารนคตังรประดงค์ แปล
 จาแจกศัรตทริยทริยค เป็นเชอองษฤาษีมุณีไพร มะรังคค้ำไทย ไซดาก

ในยะไซชาน ท่านแดงไปเปนสัตว์รคชนจมาน ในโหวหารตั้งตฤษฐ
 ดิฉิตคำ แปรว่าลวงนยอคิดเป็นทศุช ตูแทบทุกคนหมายทุกเข้าคำ แต่
 ยยาบชาทารุณบุญไม่ทำ จะได้สำเร็จสัตว์รคตด้วยฉน ไค ย่อมพูดกันว่า
 สัตว์รคอยู่นอก ถึงนรกก็ไม่อยู่ไกลถึงไหน มันก็แอบแนบสนิทคิดกับใจ
 ลก ไคร ๆ คิดเห็นก็เป็นดี คำนางจางค ในทางโหวราสัตว์ พระเคราะห์ ใน
 อากาศโดยราช เกาเรนจางคคริยวงค้อย่างฉิ ในคำกร โหวราชอสารัมภ
 ยงอภพจนบทเมืองเมืองสว่างค คนไทยเรียกเมืองฝางด้วยเพี้ยนคำ เนียง
 ในเต็มดยวอคอประจำ จิตเป็นคำเกิดอนคดาคด้วยพดาดแพด หนึ่งในคำ
 ว่าประดงคจึงดงเกิด ในคณเหตุเยองแยบตแอบแฝง ปลั่งคะคำขาดไม่มีแดง
 คองแฉมแฉงคอคคิตคิตการ์นัต คำทต่างคองประมวญเอาถองนดับ ท่าน
 ยกหยิบนบยุดตฝนสัตว์รค ลวงนทต่างคกบตต่างคองถองน อวดฉิตบน
 ดอบอูทกตถทุกคราฉ นรตั้งครูปเหมือนคนแค้นเขา เป็นคำเจ้าฉนก็ไม่ได้จับ
 ลาด จึงมีจริงแยบเยอง ในเรื่องราว อยู่กับท่านผู้กต่างลดับกันมา อนง
 คำอังกะ ในมคช เขาเดือนดตงเป็นไทย ใช้กันหนา คชอองคหนึ่งดององค
 คงวาจา กับใช้วาพระของคผู้ทรงธรรม กับคำเรียกตรง ๆ พระองคเจ้า
 คำพระองคตงเคาทุกสิ่งสรรพ ถอนคองเขียนคอคคิตคิตการ์นัต องเป่าฉน
 ใช้คงแต่องยอน ในหมวดคอกการ์นัตสัตว์รค ฉนรวมคิตคำใช้ที่ไค
 ลอน ก็ดมมุคิฉาหมตบทจำฉน ฉงไคร์ครวญเขียนจำเกาะ ให้เหมาะคฉฉฉ
 (จบคอกการ์นัต)

© (ฆ) ฉอระฉงการ์นัตทฉนทฉฉฉ เห็นนภปราชเขียน ใช้ในดยาม
 คอพระดงฉองคพระฉฉฉฉฉฉ ในอารามของดงฉฉฉฉฉฉ ไครอย่า
 คุถูกตุกพยคฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ ในไฟรศร โพเคิบใหญ่ฉฉฉฉฉฉฉฉ

ขอขมา เทยวไต่ต่างชดสัจจวาชณัน ให้เห็นพระขามรงค์พระทรงศักดิ์
 ดอนอันคมเพชรรัตนทองเกรงอนัน อันคณในกระแฉับแปดยุบด คือของ
 ต้นเตี้ยดบจบไมท จะนับค่าราคาไม่สิ้นสุด คำสมมุติว่าหากามีได้ คำ
 เต็มอนันคณไม้สไฟ เราจึงได้แดงอันคณประจักษ์ความ หนึ่งพระขงษ์
 ตรงกับคัมภีร์ มีในบทราชาศัพท์ดยาม แปดอันซึ่งแห่งองค์พระทรงนาม
 ไทรเดยตามพูดเด่นเห็นไม่ควร ดีคำขอระฆังคงเป็นหมอด ที่ตราตรง
 คณได้ไว้เป็นส้วน ขอการณ์คัมภีร์บรรจบครบจำนวน โดยกระบวนใช้คำเช่น
 ราพรรณ (จบขอการณ์)

๑ (๑) คำคัจฉอด้อยท้ายทนต์มาฏ เห็นฉาดเหลือกว่าบัญญัติ
 มีตองคำ ๆ คณพลณกรรจ กับฉากใจฉกรรจจะเกียงงอน ฉกรรจภาษา
 ออโรมได้ทราบ รุ้อยาน ๆ ตามบุราณดงนุสร ท่านใช้ขอการณ์ดรรชนี
 จึงคคกคณดอนนักเรียน ให้เพียรจำ (จบขอการณ์)

๑ (๒) คัจฉอขอการณ์คณเป็นพจน์ จึงกำหนดมอยู่เพียงตามเจ้า
 เห็นยกจงแน่เช่นกระแฉับในฉานำ ท่านใช้คำฉากษิรามพุกฤษณ์ แปดฉากณ
 นานมตมกับพจน์ หนึ่งคำบทฉยฐพระชินศรี หนึ่งแปดฉารอยพระบาท
 นารณมุนี อีกฉาทหนึ่งฉฉาฉกษิฐ แปดฉากกิงไมไซฉงชอบ ตาม
 ระบบอบแบบอักษรฉงฉอนฉน ทั้งฉาคำนในขอขมาการณ์ กุณภกรรฐ
 ทศกรรฐพระยามาร (จบขอการณ์)

๑ (๓) ในคำขอไพโรศุริยเข้าหุนท้าย มีอยู่หลายเศในจะไซชาน
 เหมือนมีเทศสำกณท์ไม่ทันนาน เขาจัดเครื่องไทยทานบูชากณท์ อีกโยค

เกณฑ์กองคุณที่จรรยาโรจน์ พวงนัถโทษที่กองเกณฑ์เอาจกจกชน ทถูก
 ปรับพันคองบริบราชที่ณที่ แคนตหยอนผอนกนคานหมกเบา ภาคที่ณที่
 มินแปดจำแบ่งโทษ ที่ทรงไปรดงคตามกฎหมายเก่า คนที่คองพรหม
 ที่ณที่ไมขนเทา แปดสำเนาว่าอาญาพรหม เกาที่ณที่กขชนุดูไม่แปดก
 ที่ไซแยกจากกมกม เหมือนเคียวเปาเกาที่ณที่ขงระดม ทหารดมเพราะ
 ถูกถูกชน ราชภณที่นหมแปดว่าขงหดง ตามกระทรองทุกคองคองหบค
 แม้นเครื่องอาณมหาดเด็กเชยเชิดชู ก็เอนงอยอยู่ในนามราชภณที่ จง
 ไปรดคองหุมแพรนอกตฐาน พนักงานรับเครื่องทุกสิ่งสรรพ รัชานาญชาย
 เชนทุกเวรจัน เปนที่นายราชภณที่กกคค คางารคณภณที่นหมมาก
 แปดว่าแกวหดาก ๆ ประหดาคดี ทุกสิ่งเดจรทงเพชรนิมฉน กคองท
 เรียกรคณภณที่ คางาแห่งคองมหาดเด็กทหารหาญ พนักงานจ่ายของทุก
 สิ่งสรรพ ทงศาตราวุธเดือทุกสิ่งอื่น ขอคองพระจรภณที่พตากร หนึ่ง
 นามเรียกเขาตมตบรภณที่ ทงเจ็ดชนดอมพระเมรุตั้งขร ทุกหวางเขาแม่
 นาดัสนันดร ขโดขรแต่นภกอะเชียดค แต่แวงหางมยุราเขามาทั้ง ไม่ตอย
 หนึ่งอยู่บนหดงชดาคี พอกกผอยด้อยจมนในวาร จนตถึงที่พันดางข้างบาดาด
 หนึ่งของ ไซพระตั้งขมทุกสิ่งสรรพ เรียกบริขารภณที่โดยใจหาร ทงตชว
 ทวงคองพระศาจารย์ นามขนานอกเปนสองของหมกเบา ที่ของหมกมกเรียก
 ครุภณที่ ของเปานหมเรียกนามคานของเก่า ตหุภณที่สรรพแตตั้งที่เบาเยาว
 นบอกรคองทงครุทหุภณที่ หนึ่งของคมคाराคาใหญ่ คีอูโรนพรคณที่เรื่อง
 ฉายฉน เปนของค ๗ จรงทุกสิ่งอื่น เรียกมทคณภณที่คางาพ กรม

ภูษามาตาพระเกร็องคณ หดวงราชาภิรมณทกนถจหนต พนังงานแต่งองค
 นฤบคิ เขียนคองมคองณอชทอเคิมปถาย ทาองกมภณช่นนจวประยายกษ
 ความประจักษคด้วยว่าไทยกัไซหิตาย ในด่าชกยทเพนบทมครกถาย จระแปด
 เห็นชยามกายไมคอรพัง กรณชระวาคดบค้บทมกช แคเดอมถคเบนไทย
 ไซโดยหวัง พระคดบเพชรรหดวงกรทรวงคตง มีนามคองพระรัตนกรณช
 พงไฟโรใหญ่ก้วางทางด่าเหมยท เขาร้องเรียกพนตณชแต่ไฟโรตณช มี
 แปดว่าหมุ่บ่าเปนด่ามัญ มีด่าคัญค้วทอพิทุริยปถาย ค้ำทณนย้ายแยก
 แจกไว้นี้ ค้ำในพระบาพียงมหิตาย ฉนเดอถคคเฮาแต่บทมครกถาย
 อธิบายบอกช้อทอการ์นัต (จบทอการ์นัต) ๑

๑ (ณ) ในหมองคคองณชคณเขาหนุนทาย จระแยกย้ายตามชกษรเจ้า
 ผอนนัน กับใจพจนบทงระมายกถาย ๆ กณ ช้ด่าคัญค้วคองณอเจ้าคอเคิม
 ช้อจางวาทชบถาทานรังตฤชคิ จวประยาพระภฤชณคองณอเอริม คอชกณพระ
 คามนามนารายนเคิม จึงคองพิมคองณอให้พอก่า ยถงกรณอกรณ
 ทงดองค้บท มีแปดว่าเค็รองประค้บทกตั้งด่า อชกรณแปดว่าโทษทกนท่า
 ตงถอยค้วอารังบอชกรณ เค็รองจองจ่าช้อคาเปนอาทิ รวงคัรค้ำมค้บ
 ลองโดยตั้งทร ไซไมเคิมตามบทเพราะดคทอน ทวคตงช้กรวมกรณนบ
 โดยนาม หน้งค้ำกรทททานายแถทายทก รูปประจักษชรายฝ้ายดยาม ค้ำท่า
 นายแถททายโดยฤชชยาม ทานเรียกนามนนวนาพยากรณ อภิชรวมภก
 ลุชมประชุมเสริจ จิตไวเจ็ดพระคณกรบาพัสอน เจ็ดลบบเรียกกว่ดบคป
 กรณ ที่ไซผอนการพระศัพชนเจ้านาย กับช้อคค้วหน้งจวามหาชกรณ

คือคำภีร์ตั้งสอนใหญ่ขยาย หนังสือเกียรติยศของเขยจนคนอุปถาย ท่าน
 แปลว่าเรียกรายแต่ไรยดง หนังสือหอมแถมตั้งของท้าวรุก ให้คนดบรผู้ทช
 โดยประสงค์ นั้นเรียกปฏิตั้งขรณ์ให้คนคง นับจำนวนเขา ในข้อนอกการนค
 อนึ่งคำวิจารณ์ดาร์ตของ นับเป็นสองกับพิจารณาท่านจัดสรร ว่าใคร
 ครอบงวมครวดคราดารพัน อีกอย่างนนแปลอดดอวจดแจง นามขุนนางชอ
 นกมมาก ค่นกับปตายกตายหล้ากตามตำแหน่ง หดองวิจารณ์ โทษา
 ศาตาแดง ในตำแหน่งคตงต้นคาคัดคตนาม นามขนานหดองวิจารณ์จักรกิจ
 หดองพพภณทพิจารณาภาษา อนึ่งขุนจักรวิจารณ์ศาดคต ข้าบอ
 ทขุนวิจารณ์พวกจมนจร หดองโทษากการวิจารณ์เด่า กนบเขาคำวิจารณ์
 ในดาร์ตอน ชื่อขุนนางอ้างมาว่าในกลอน อุทาหรณ์แห่งเหตุตั้งเกิดพจน์
 มีจจะถรณ์บริจักรณว่าเครื่องดาด คือเสื่อสำตเจียมพรมนิยมหมด อีก
 คำว่าสำธารณ์ทางมตช ว่าทจถึงไม่กำหนดว่าใคร ๆ สมบูรณ์บริบูรณ์
 ว่าเต็มที คือไม่มีบกพร่องที่ช่องไหน หนังสือคำความอุทธรณ์อย่าร้อนใจ
 จะบอกให้รู้แปลจงแน่นอน ค่นบัญญัติค่านบาพพจน์ จงกำหนดเกิดท่าน
 แปลว่ารอดอน ศาดหัวเมืองเของยักชกโยกคตอน เขากถอนเอาศจามมา
 ว่าในกรุง มีทองตราตั้งให้หาขุนค้ำดเก่า ต้องรับเข้ามาแก่อุทธรณ์ยุง
 ที่พ่ายแพ้ยอชยับคองปรับปรุง ศาดในกรุงนี้สำหรับรัชอุทธรณ์ จำพวค
 หนังสือรหณ์การนคทาย มีอยู่หลายด้นแนบในแบบสอน ผู้บรรณจากรุชา
 ทิชากร ผู้บรรณว่าทองกอนแดทองทราย ผู้บรรณแมตงเป็นสุพรรณนนจรู
 ยาทศ์แนบแบบครุบออกขยาย รูปพรรณตั้งนฐานประมาณกาย ทงหญิง
 รายสูงคำประจำคณ ผิดพรรณนนว่าดีฉวีชา ขาดฤคำคำแดงแจงนุค่นช

พระกรรณแปดว่าหุรทุกคน ถ้อเวทมนต์หมู่พราหมณ์ตามโบราณ อึกม้วย
 มรณหน้าตายวาชอวตาร พิศอรรถเป็นอารมณ์กรรมฐาน ถ้าหมั่นคิดให้
 เป็นนคยชำนาญชาญ กัจฉการกถอตายให้คลายเบา อนึ่งถ้าจะเอาดกษณ
 ประจักษ์เหตุ ตามตั้งเกศยดแยบ โนแบบเก่า คือมีคนเครื่องหมาตาย
 ถ้าเผา ว่าตรงเศกคือเขียนอักษรดี ศักดกษณจักแปดเป็นสยาม ถือว่า
 ดกษณงามต้องตามที ทรดกษณดกษณช่ออับปรี่ มันไม่มได้ของทีคองศา
 อประดกษณหน้าดกษณน้อย คือทกลอยคำชาตุงศนา แต่ค่านคนทุกวง
 จ้านรวิชา คู่กับนาบดศรัจาทไทย อึกคำหนึ่งนเป็นนามพระทนต์ เรียก
 ชดงศณพมานบรรหารไซ โดยโองหารแปดว่าตามชลาโดย เพราะคงโกลด
 ผิงทนต์ธาร นีวรรณจากตถนการกุศล โดยยุบดจิตว่าห้าฐาน กามะ
 ฉนทพยาบาลปราชประมาณ อึกเกียรกร้านงวงเหงามักหาฉนอน กบอึก
 ใจพุงชานรำสาคันคิด อัจฉกรณาแคงคำพระธอน ครอบทั้งห้าจิตว่าเป็นนอธณ
 มนดศทอนกตถนกนการบุญ อาจธณนแปดพร้องว่าบั้งบิต อวการคิด
 หน่วงเหนี่ยวไม่เฉียดฉุน ภาษาไทยใช้ว่าข้างการุญ เช่นเจ้าคุณทวงโย
 ฮาโดยอาจธณ แบบกระดงนดวนส์อทชอชา ยังอึกคำหนึ่งว่าอูหาธณ
 คือศอเยียงแบบอย่างทางศนทร กระดงนชตเปรียบมาเทียบเคียง อึกคำ
 หนึ่งคนไทยใช้กันถม คืออารมณ์รูปศแคงถนเดี่ยว เป็นห้าทางสัมผศ
 ทานจตเรียง ว่าตามเยียงอย่างแบบบัพ ทีคำไทยพูดว่าอาจธณ
 ถนยมตามเศาศตณ ความจ้านงไม่ศศรังกับบัพ เพราะวาทคำไทยใช้แพดง ๆ
 พวกลนอคุณการนคบนเป็นหมวด นัปตราครวสตามลึบหกยกแคง มีทง
 อึกคำอธิบายชจ่ายแคง ฉนขอแรงแคงจ้ทำให้ชำนาญ (จบสนอการณ์) ฯ

พระทนต์เรียกหาพันชนค์บทแดง พระสุทนต์เรื่องมทานชแดง แแปนแดง
 ว่าผู้ทรมานดี อม่งอนนคคูกักขอนนคณน ก็เป็นคำเดียวกันแปดคงที่ ทาน
 แยกแปดต้องอย่างทางจจ ประสงค์ทเปิดยนมตตตำคักถอน ต้องจจว่า
 ไม่มทสุดอยุค กุดบุตรเรียนร่าจจจำสอน แมรู้ได้ใจอองถองสุนทร จจะ
 กตถถอนนคเฟื่องเรื่องปัญหา ทนงมูรเวทมนคเปนมคหาญ พระอาจารย์
 ร่ายมนคบันคาถา นิมนคพระสงฆเทศเจตนา จะให้ว่าด้วยอะไรไปเผดียง
 คาหมอเตชเวทมนคเปนมคชดง แก่ร่ายมนคบันดงจนตตเตียง ท้าวจ้ามนค
 มณทานงนำเตียง เต่นาด้ามนคเรียงเผ้าทรงธรรม คดแต่แรมคำหนึ่ง โน
 เดือน ถึงเดือนแปดบูรณมชอกคมหนค แรมคำหนึ่งเดือนสิบสองเช้า
 เหมนค ไปจนจวนเพญญคุณบูรณม เดือนแปดแรมคำหนึ่งนบกำหนด
 ไปจนจตเดือนสิบสองเพญญคถ ขอจรรษานะฤคโดยจธ ทานแบ่งบั้งาม
 ส่วนประมวญวน คดหุพยนคคณชกพยกเพยค ทชกเชดถ่ายนคคณชยน
 เขายอมรูแบายนคคณจ่าคญ จงฟาดพินผ้าพยนคบันเป็นจุน คนร้แก
 นาพิกาจารย์พิค ไปรดดาวังตงทคาแห่งชุน ชำนาญยามนคแ่งรังแ่งตง
 คุณ ทมทุนคความร้แกโกกค พิมานองคอมรินทรเทจราช นามประกาศรักนทก
 แห่งหน เขาเรียกจจว่าเจชยนคอกโพชยนค เพราะผจญพจกอดูรเทจพา พอชนะก็
 บังเกิดพิมานทพย สูงระดับแ่งเต็คในเวหา อกรถทพยเทียมพนมหศจ่า เรียก
 สมนญจวารถเจชยนค เปนรดทรงขององคอำมเรค เสด็จประเวศคักใหญ่ใน
 สจวรรค ได้ปรามปราบอดุราเหถ่าอาชรรน พวกเทวญมไซยในสังคราม จงคจ
 ขอเจชยนคราชรถ ได้เดือนจตชอมมาไซในดยาม ทนงเจชยนค นกตรงจ่านงตาม

ในข้อความตัวต่อข้อต่อปลาย อีกพระนามจากุรนครคัม จากุรนครนกก
 มท ใช้ทลาย บทนเป็นคุณนามภวามธิบาย ว่าเชอถ่ายจกรพรตชคตยา
 ซึ่งเปนใหญ่ในทอปีทงตัสสุด กบดาวแดนตัสตมทตัสทศา ตุคเกษตรเชครราช
 อาณา พระเลขาแม่ทอจกรวาท ไพรพนมพรหมพว้างนำค่างขุม พฤก
 ษาชาติตัสตอุมกตมทอมทอาน เขาเรียกบ้ำหิมฉนตแดหิมพานต์ กยอสูราม
 มนำค่างไม่สร้างฉาย เกษมตัสตมทนทงว่าเกษมตัสนต สองสูราม ใช้ได้
 ตังใจหมาย เกษมแม่แปดว่าตัสนอัตราย ตันตว่าเกิดอนคตทายรงบไป
 ฤตตุตนำฝนเรียกจวศตัสนต โทษมทนตมทแปดว่าโทษใหญ่ พระอรหันตตัง
 เซตกรกิดเศไทย นีราศไรร่มตทนตัสนบาปบุญ ยัสตบเก้าเค้าคตมอยุ่ทลาย
 ตังนค้ำท่ายค้วคอเขาค้อหนูน ทุกข้อค้ำอัสสำทจัวใจเปนทูน ได้ขุดทูน
 บัญญาปรีชาเชาจัน (จบคอกการันต์)

๑ (ด) ในพวงกลอกการันต์ตัสรรลิกชิต จงวินิจนแบบดะเบของเปนทองเก้า

เหมือนตัสตดะทอาน้ำในสำเนา ค้ำไทยเราบทบาททอวาทชเตยรัต หนึ่งตัสตถ
 ตัสมคตอกตัสมาตถ จงมตาสรุในการจระฮานเขยณ บรมตถพระค้ำกรท
 เตาเรยณ ตองมเพยรตงหน้าพยายาม พระค้ำกรมชยอวตัสราตถ เปน
 ทศาคแปดไตในตัสนาม แปดไตตงทนคงมนาม บำเรยญงามเก้าประโยค
 ไตกยนิยม หนึ่งค้ำว่าพระหัตถศูพระบาท เห็นเขยนคตาศ์เกิดอนทกมตม
 กวักพระหัตถตรัสเรียกจัวแจกรม พระค้ำทรงจให้ระคตมกนตุงาน ค้ำพระ
 หัตถกนไทย ใช้เชยณ จาเกาเรทราชาศบทตัสสูราม หนึ่งว่าคฤหัตถไตจตการ
 ค้อชาวบ้านทงานเคเรือเจือระคน เมยพระโอรสุเขอนอตถตรัสประภาศ เตนา

มาคยแจงอดถไม่ชดสน ทุดเตนอดนองบาทยุดต ตามยุดตคุดกอดถโตชค
 ความ กระแสดุ่นทรอดถทศตไว ยังจำได้โดยประจักษ์ไม่พกตาม ทง
 อดถแปดแทร์อยุธยาจงาม ย่าดจนดามดบหตุครูอาจารย์ ลิปตองคำจำไว้
 อย่าให้ศดาศ ทกำหนดบทบาทเช่นบรรหาร ดั่งนพอกถออกการันต์หม่น
 พิจารณ จะเขียนอ่านอย่าให้พดงระวงตุ (จบลออกการันต์) ๑

๐ (ท) คอณหมวดทอท่านบรรหารเหตุ จงตั้งเกศรอรระคนปนกันอยู่
 ทระระเยองแยบตามแบบครุ ท่านผู้แปดอ้างเป็นอย่างเดียว คำทศวทอ
 ดอนด้นมกษ ทอรอบทตั้งตั้งกฤษฐจกิตตเจดียง มิได้แยกอย่างนิยมใช้
 กดมเกดียง เพราะจ่าเป็นความเดียวทงอดถแปด อดมจนตบนโต ใช้กัน
 มาก ในวิภาควใจพจนนัมบทแก่ ทงธิบายมีอยู่จตุแถ ทนแปดกแยกแต่
 จ่าเป็นการันต์ คำบาพมเช่นเห็นฉนท ท่านใช้จ่าเอกรจิตรเอกรฉนท จ่า
 รววมจิตรปรองตองอย่างเดียวกัน โดยดำคัญร่วมคิดดำมคค อักคำหนึ่ง
 พนวกากามฉนท นิจรณกนการบุญญะราชี คือปราศณากามระคุณมนุรา
 คี ดะโตกยถึงจุมตคจึงหลุดไป วุดโตไทยในบาพคำภรฉนท บอกดำ
 คัญแจกประเภทพิเศศใหญ่ ท่านเดือกกคคดแปดงแต่งเป็นไทย ก็เรียก
 ใช้จ่าคำฉนทประพันชกถอน คำฉนทแปดความไว้ตามคัมภีร์ ของดำหรับ
 บิดโทศทางอักษร กขเป็นทพึงใจอาโดยอจวรรณ ท่านุกนีกถอนชจนอ่าน
 ดำรายรมย์ พระอานนทพระนทพ้ามเถระ ใช้ในพระบาพนหม่ม ใน
 กระแสดแปดชื่อจ่าชนชม ตามนิยมเหตุการบันดาดเปน หนึ่งทดวงเงนา
 นนทคำแห่งยศ ถึงชื่อคคกมใหญ่โตเห็น เจ้าเมืองนนทคนทออกนอก
 ประเด็น แกบ้วยเปนโรคชรามาช้านาน อนเมืองนนทบุรทฉนทว่า เปน

ได้ยินว่า เป็นวาจาเดียวกณนกกัม ด้วยนบนามทอย่างอย่างอุดม แห่ง
 บรมนรินทร์ป็นประชา สุนทรศบทุกบสุเรนทรกุมเดา ก็เป็นเค้าเดียวกัน
 เช่นฉนั้นว่า ยิงนรินทร์นเรนทรราชสมญา เป็นวาจาคู่ ๆ ฐูไว้ดี อ้า
 มรินทร์อามเรนทรนคุดาม นบเป็นนามเทอราชทั่วโกสัย อ้ามรินทร์
 วจนจฉายคา ไซม อักวาทกรรมหม่นอามเรนทร สัมเด็จพระอ้ามรินทร์มาคย
 โปรตปรุทธาน โอภาศแก่นายเด่น ขุนอ้ามรินทร์รักษาไม่กตาเกณฑ์ หลวง
 สุนทรวิษยครูกิจการ พระพรหมสุนทรย่นเรื่อง ให้เคืองชด หลวงสุนทร
 สัมบัติได้วาخان ฝ่ายท่านหลวงชาติสุนทรหม่นประมาณ กิดร้างราน
 พระนรินทร์ราชเด่น พระพิเรนทรเทพยทใหญ่ขวา ปลัดจ่านายเจรเกณฑ์
 ตามท หงพระราชกรนทร ถนยศมี สฐานทนออกซ้ายไม่ร้ายแรง หลวง
 สุนทรเคชะชนนศีก ด้วยกิดกุกหลังหาญชาญค้ำแห่ง พระพรหมสุนทร
 นไม่มแดง ทค้ำแห่งพระค้ำหรือจบวรจิง นายนรินทร์ชเบศร์วิเกศศีกกิด
 นามตระหนักหม่นแพรค้ำแห่งตง พระอารามอ้ามรินทร์ โทถถนอง แค
 คราวครังกรุงศนชนบุรี พระนามของคพระมุนนทรป็นนภปราช ครัดตั้งโต
 แด้วไม่คดาศทุกถนท พระองค์ได้ไชยชนะมารกระต ธิเนนทร มอกพระ
 นามตั้งอกความชด อชรนทรนนเป็นนามทั่วโกสัย แปรด่าเป็นอชิบตเพราะพระ
 หิดถ เรอทรงดองแกจจเชยรเพชรรัตน ใจดำหรับกำจตรีบุไทย พิกพ
 คงยงยอศศชรนทร คอถถนยอศเขาพระเมรุใหญ่ มีนามชคว่าตุคันนะไพ
 ค้าตอไดยแค้นนุกนกว่าทุกเวียง อนิงข้างอย่างคชงมยศ ก็เรียกคชกรนทร
 เป็นชอเดียง คเชนทรรัตนนภกจตเป็นนามเรียง อักนาเคนทรคุดเคยงกบนา
 คนทร หงตั้งค้ำแปรด่าพระยาข้าง เป็นชออ้างแห่งพระยาอรุคถน เป็น

ต้องเยื้องต้องแยบแบบประบิด อรรถกถาคำเปรียบเทียบให้ดู หนังสือกษัตริย์
 ทรงต้องศบท ชกตกกบเรยกทรงกนทงคู ท้าวตั้งกรนทรจาพระอินทร์ โดย
 คำหรับฉบับบครุ ทิทาทรุแบบบทมคชบรรณ เทดินทร์จาพระอินทร์เป็น
 ใหญ่กว่า เทจด่าต้นทงต้องตรงตรงจรรย อามรินทรเช่นพิปรายกักคล้าย
 กัน ได้ด่าศัญญศวรคิตจนิจกงาม โดดัยกับอินทระดระรงบ เป็นคำควบคุม
 เขียนใช้ในสยาม ดังกรงรัตน โดดอินทระเด่นอนาม สมญาตามองค์พระ
 ปฏิมา คำมหินคักคินดองตฐาน คื่อทท่านชเชอการ์นัตน่า แต่ตัวรสก
 รองสองจจา มหินทรายุทธยาราชธานี มหินทรทท่านบรรหารงไซ แปร
 จาเจ้ายุเป็นใหญ่ในถิ่นที่ ชกอย่างหนึ่งจาเป็นใหญ่ในปัตพี สองจาต้องเค้าด้า
 เมากัน คื่อขอเชอการ์นัตบรรหารเหตุ คื่อพระองค์คื่อเรศร์ค้ำรงอด้วย
 ทรงแผ่นดิน โดยทศพิชธรรม ความเดียวกันกับคำมทิงช คำคิตคินเช่น
 มหินชรคักคิต มประจักษชกมาอทาทรณ พดกทรการ์นัตตั้งรเป็นกตยพ
 พชช้อย่างทางต่อนนกรเรียนเพียร ยังค้ำอนมัตนอยู่โดยมาก จะรักษาเห็น
 ชากักพาเหียร แบบที่ในคำมคชบทจ้านเียร ท่านแปดงแปดยมนักพอรุกกระทุ
 ความ (จบทรการ์นัต)

๑ (๒) คื่อขอเชอการ์นัตตั้งรตคชิต ค้ำจจทรแจกใช้ในสยาม รัก
 ละครคื่ออยู่ด้าให้พยายาม กำหนดตามคัจทแจกแยกการ์นัต พระดกนชคิน
 เหตุสังเกดเกิด ค้ำนเกิดแต่มคชบทจาชนช โดยวิษแมตงค้ำเช่นร้าวพรณ
 ชนชระนนแมตงมาจาดกนช โจหารไทยใช้จาคัจออย่ามัจคิต ชอติคชิตใช้
 แพร่งทุกแห่งหน เบนญจชนชค้ำมคชบทชยุบด คื่ออกองรูปเรียงไปจนกของ

๐ (ม) คำนวนอนัตตเตมท่ายม้หตายค้บท์ ตามณบัพพาพเพนทอ้าง เช่น
 คำว่าไตรยรัตนทานจิตวาง แหวนของนางถวนแต่ดแกวแกมถาญจน บร
 พตใหญ่ได้นามเขาสุทศน์ หนึ่งช้อวดเดากมทชนาน พระพุทธรูปใหญ่
 เห็นเป็นประธาน โฉวิหารสูงเงอมดง่าเมือง ราชฐูรเต็มเรียกวัดพระโค
 ตามท โฉหารเหตุคำภาเดื่อง ด้วยเห็นพระ โคกจาพระด้นทงเมือง ทงรุ่ง
 เรืองงามนทกัตถกนศร พระราชทานทรงชานนามเบดิยนผลดี ว่าอาราม
 วัดสุทศน์แปดอถษร ว่า ไครดู ไครก็เห็นงามบวร ดงท่ายกถอนเทพอราราม
 หนึ่งตั้ง ไคควร ใช้เป็นท้วอย่าง ทานมกอ้างมี ไนถอนอกษรธยาม ว่าช้อ
 นเป็นนทศนทกชคความ นท้าไทย ใช้ตามบทบาพี แก่นจันทน์สร ใช้เป็น
 ไม้หอม ของทปดอมจันทน์แดงแดงแต่ดี ยาทุกอนัตถกกระจน ใช้กมี ผิด
 คำภีร์ โยธธรรคจิงคตาย คำราวันบาปเคราะห์จาเกาะเปดิยน จน ๆ เวียน
 โดยคำหรับ ไหรทงหตาย จันอุบาศ์นบสภประจกษเขาทกทาย การันต์
 ทายตของทมค้วนอ เพชรรัตนเนาวรัตนนพรตณ ทงด้ามชคณอนัตถการันต์
 ถ้อ พระผู้พงษ์กมดาคันนดาตพอ เพราะตคค้อแต่บรมพรทมพงษ์ พระ
 ราชวงคตงนามไ้ดคามเหตุ ว่าพระราชนเเวศน์เขตระประดงค์ ทถถคยแห่ง
 พระยิศรวงษ ผู้ตารงราชฤททชมหิศรา พระอารามนามบรมนิกาคัน มีไ้
 คดาศ์โดยมคชภาษา จัตบวรนิเวศน์เหตุดมญา ถองฉาจาควรใช้ไ้ก้า
 รัตน พระทงตั้งทาศ์นถ้อตเชียม ทองค้ำเตียมถวนอร่ามงามชย
 พระทงบถดงกธาคันสุวรรณ ราชอาศ์นแพพรพรณพิศศรตาย ฟ่านกน
 สำนกนออกถนุกน โดยทำนุกนเขารานบรหารชยาย เห็นเขียนใช้ไ้
 เขาคีมปดาย อธิบายก็ไ้ไม่ออกบอกรง ๆ เพียนพจนพากยพจนกบใจ

ต้นฉบับไม่มีหน้า 275 – 284

NO PAGE 275 – 284 IN ORIGINAL

ทำให้ตรงกับตำแหน่งที่ควร
ทำคือบทเช่นจัดสรร แจกหมดแทนหน่อพอกการณ์ ได้ดำเนินคดีพิพินิจ
ตาม (จบ พ การณ์)

๑ (ภ) ภ ภรรยาเต็มท้ายขยายแยก จะจำแนกคำใช้ในสยาม ราช
กุมภข้างต้นเห็นฝนงาม ข้างปลายทราวมืดมแต่ตั้งต้นแห่งไป ตำแหน่ง
ข้าราชการนหมอม จตุตถมภทงส์เป็นที่ใหญ่ คือเวียงวังคตงนาคำราไทย
เวียงนไชคอกกรมนครบาด เจ้าพระยาธรรมาคำแห่งวัง ตำแหน่งคตง
กรมทำได้ว่าชาน กรมนาเจ้าพระยาพนักงาน พดเทพเป็นประธานขับ
พดตมภแปดนิยมอย่างแบบเก่า ว่าป่าเต่าเด็กใหญ่ในไพรศรี อีกใช้คำ
อุปถัมภในวาที ก็ต้องมีเต็มคอคอกปลาย ดยามูประตมภชอกำป็น
คตงมภอกการณ์คำคัญหมาย แปลว่าคำชุไทยในยธิบาย อีกโกตุมภคตง
ท้ายว่าคอกคำ อีกอย่างหนึ่งกตุมะเป็นโกตุม ก็มีชุมใช้มากแต่หากคำ
เนื่องไม่มีเต็มคตอ ภ ประจำ แปลในคำนี้ว่าคอกมะธิดา ชักให้เห็นพอเป็น
ที่เป็ดียนแปลก ท่านใช้แยกอย่างมคระภาษา คตอักษรคตอความคตอว่าจ
ท่านผู้มีปรีชาควรใคร่ครอง (จบ ภอ การณ์)

๑ (ม) คำคตมคตอเต็มเต็มฮ้างท้าย เหมือนเจ้านายต้นพระชนม์
ยุบดตงอง พระทรงธรรมทรงยุติธรรมครอง พระไทยปองศุขตงตดี โดย
ตตยธรรม นายอำเภอเผดอเงื่อนท่าเกิดอนกตบ ตำระบบตำกรมธรรมน
เหมือนกับให้โอกาสคตงทามัน ได้ดำเนินเรื่องรู้คตอตุนาย คนที่ใจอาธรรม
มักหันเห มักทุ่มเทไปข้างทางดำเอียงหลาย อตวิศม์ขบคตอไม่รอดตาย
เป็นใช้พิศม์แก่ไม่คตายกถวายชนม์ ยาพิศม์ของพิศม์ดำแดงเต่า เขียนกตง

ดงเคี้ยวทุกแห่งหน แมดเปนใช้ทรพิศม์คิดสังข์ เจริญชนม์ทฤฆายุศม์ยืน
 ยาง จำพวก ม การณ์คืบประเภท ตามสังเกศคำไซใต้สืบสาว แม้น
 จำแม่นคงให้คุณตามร่นคราอ มีไซ่แสง้งแกดงกถาวคำดอดอง (จบ ม
 การณ์ค)

๐ (ย) ยียดยดการณ์จัดสรรพจน์ โดยกำหนดหกสิบทิศไม้ดัดดวง
 อาจารย์ต่อนกต่อนกาพยต้นทงปวง ทุกกระทรงวงเจเนจัดเป็นอศักรรย พระ
 เจตยทบวรบุรมาศ เทอราชตั้งสถิตยทุกเขตรชนนท ทงหมู่เทพยบูชา
 ไม้ราวณ มหิศักรรยของทพยเทพยบูชา อาทศยแทศยอกพระยามหาเทพย
 อษทรยเด็พยเนองนคยด้นทหน้า หอพนเทพยราชราชโยธา เทพยเจ้ากรม ๆ
 ซาทหารใน ภาชนัยบาพแปดว่าแจก วันทนัยค้ำแปดกแปดว่าไหว
 นศัดคคยกของอาบคทาพจดีไว้ มนุษยไซ่ชอบอยอประจำ เตือนบุษยนันไซ่
 ว่าเตือนย จาบตยว่าคักให้ครวญคร่ำ แหวนพตอยบุษยเรอนรองดวน
 ทองคำ ค้าราแพทยน ไครทำให้ตบเตือน ไพรบุตยแปดว่าเต็มโดยพิเศศ
 อักพิบุตยจงตั้งเกศแปดกเหมือน คนชาติแพตยนเปนคนพดเรอน ทักดุม
 เกตอนทานาแดงคักน เถางภาศยพจน์พากยอีกพระภาศย เห็นไซ่มากมก
 จรม์ทุกทถน เห็นนำคหุม่อมาคยนารถนรินทร์ โยชามาตยตั้งจะบิณพโยม
 บน เยาอมาตยตวงมาตยดาดจิมติ เปนบุรุษยปราโมทยประโยชน์ผด
 อภิมยรินรศ์เดางคนษ ดำราญรมยเพราะได้ตดบุรรมย อามฤคยณฤพาน
 ประทานทุกช บันดศุขบริตทชจุมคัสม สัตว์ในโดกยเหมือนเปนโรคองม
 รรงม ถึงกระหนกไม่นิยมศุชนิพพาน ท้าวโกตยมีเทพอาวช พระชรรค
 เพชรฤทชริตม้สำหรับประหาร รังษีเพชรแจ่มจำหรัสชชวาดย พวกอะสุระ

ออกจากอาณาจักร ผู้พิทักษ์เขตกรรมทุกทณ อัมจักรแขวงกิ่งศรีแผ่นดิน
 เขตของกอนจบสุดถึงกโปร์ เดอหน้าเขอรนคอบอกว่าเดงหมาย อพีเซอร์
 คัญนายมีทนายโหด ต การันคมีไต้แต่ไมด์ไมด์ มีเพน โฉหารนอกบออกคคค
 (จบ ร ต การันค)

๑ (๑) จำนวนคำควอจอมคอกท่าย อุบาทวร้ายบอกฤกษ์ในราชย์ คอง
 ธิบราชรบบาทวทบทว ของรบบาทวถยงมเอาจ่ายการ ทรงพระเยาวยอม
 เยาเวคเอดชค จตุบาทตควชนคเดรจณาม เกดอด้นเขาอมาแต่เหนือเกดอบุราณ
 มาข้างจันนามชานมาเชกเขาด เวรนายควรวุอศอไต้จคมา ไมเพนชา
 แก่วนกตเปนคนเกา คัาริศระแสงรูกชงไมเบา โนแบบเกาแสงเบน
 หรคควมี คาคควอเคมท่ายชยายแยก อย่างจำแนกแบบเหมือนไมเคดอหนที่
 อุด้าให้จำด้าเนาเค้าจาท คงจะปรีชาชคชินช้านาย (จบ ๑ การันค)

๑ (๑) อันคัว ตันทั้งด้ามว่าตามเหตุ ไต้ตั้งเกดแบบดกชคโดยวิคถาร
 ที่ไซเปนการ์นต์ดรรพิจารณ เห็นด้าชารณ ไซมากเคชอบอ เหมือนประ
 จกษแสงบทว่าปรตยกษ อิกพิทกษปรบักษว้ายอ กบบักษจนบักษแรม
 แถมเข้าพอ เปนค้ำตอตอท่ายฝ้ายการ์นต์ ข้างชพไซชษณะกับศุกระบักษ
 ข้างแรมยกเปนกฤษณะน กบอกรากาพบักษเพราะพระจันทร ข้างแรม
 นนคัทอวมอพร ไพรพฤกษพฤกษาพระยายกษ บริวักษชยทรมชอด
 คิงชว จะเฝ้าเทพารักษจงบजर สุรารักษของคอมรมหัทธฤทช คิวระ
 โมกษข้ามโอยงดงด้า ปาโมกษว่าเบนประธานแก่มุคคัย จันทรศาช
 อากาศคุมคิมิต จับข้างทศเคียงเหนือเจืออูต ไปถึงโมกษบริดุทธหลุดข้างไต้
 เหนือ ไซชอบอเคมอักษ หนึ่งวงษพงษทจันงโนบทกถอน อุทาทรณ

เห็นชัดชัดพิปราย ตรีภูตวงษ์พงษ์ศักดิ์สูงสูด โดยตมมุตมิมมากหดาก
 หดากหดาย งามะวงษ์ช่างองค์พระนารายณ์ ด้บเซอถ่ายตมมุตมิตุทชองษ์
 วงษ์กระษัตริย์ชกมาข้างอาทิตย์ คัดชิตต์อความตามประสงค์ ระวิวงษ์
 กบอภกว่าภาณวงษ์ ใช้อาทิตย์ตรง ๆ นนกกม สุริยะตุระกมมาก ช่างคณ
 หดากปลดายอวงษ์อยู่คงที่ อักษรท้ายชอบอค่อทวิ ทุกวาทวงษ์พงษ์คง
 ประจำ หนึ่งไครย่างษ์ทางแจกแยกอักษร เปนด้ามบ่อนด้ามต่อนักก็ควรด้า
 เหนียก ให้เปนส่วนตงจงแม่นยา จัดตามคำเดียงตุงแต่คำถถาง อานิสงษ์
 ปราสงษ์พระยาหงษ์ โดยจำนงในพิเศวาระห์ได้เสาระตาง กับหินนรวิษค์ใช้ทาน
 ใว้อาง ด่วนเปนทางถินชอบอการันต์ (จบ ๕ การันต์) ๑

๑ (ห) พดกตวิ ห คอท่ายม้หดายค้บท์ ประมาณนบยด้บเจ็ดทานจัด
 ด้ร คือด้บค้ำห์แปดว่าในเจ็ดวัน อุด้าห์หมั้นทำงานการก็เป็ด็อง พด
 พาห้ว่าพดเปนพาหนะ อนึ่งพระตัญจกรตุงคองนเห็ด็อง ชื่อพระตราครุช
 พาห้ศาคูเมือง นามนารายณ์ฤทธิเรื่องเปนนามตรา ทานจางวางกรมราช
 พาห้ ค้ำแห่งพระยาศัร้ตุริยพาห้ ยศักภิกษุพระตมมูทไบฐีกา ตมมูทบายฐิ
 ๕ นว้าประชุมคน เมามอห้แปดค้ำว่าเมามหดง จัตุรงค์พดพยุห้ตูลับตม
 ทรงพระราชดำริห้พระนิพนธ์ ไปจวบจนถ่ายณคองนรอน จงเร้งจ่ายตาบ
 โดห้ให้โยธา เมื่อกินมาปะมาห้หมั้นหดอกหดอน เทวดาตางพระเศวาระห์
 จ้าเกาะจร พระภูษรอนุเศวาระห์ตงเศวาระห์เรว บายเศวาระห์นจ้าเกาะว่า
 เศวาระห์ร้าย อธิบายตมเศวาระห์ตามแบบเก้า ว่าเศวาระห์ตคัร้ตงตคัชต
 ต้าเนา นีเดศ้เตาค้ำแปดกระแต่ศความ ทำวอเทห้ตมเทห้ในเดห้ทุก พระ
 ทรงตฤกเห็นชัดจงตริงตถาม ๑ เทहनชออย่างอ้างพระนาม กระษัตริย์ตาม

เรื่องนยายแต่ฝ่ายบรรพ หนึ่งพระคุณท้าวท้าวศรีตะไกร ราชฤทธิ์เมืองใหญ่
 เขตกรมหนัด ดังกถายนาราห์ ตรงนำบัน ถูกเดชยนต์มนตรีเด่นหัตถ์
 เรืองน ชอชุนนางหลงวงเด่นหัตถ์ศรีชิต หลวงฉันทอาวุธแบบกระถวน นายเด่นหัต
 หุ้มแพรแหกกระบวน นายฉันทคูควรฉมทบเจร อินเรือฤทธิ์เป็นเรือกระ
 บวนหง มีแทนศฤหฤกคงทองโตหเชน แห่เสด็จสมเด็จพระนุเบนทร พดพวย
 หมายเกณฑ์ประจำพาย คำเหต่านตองท ในแบบบท คำมคชการันต์สำคัญ
 หมาย เป็นจำพวกกวด หค่อเคิมปถาย อธิบายบอกตำนานเจ้าวชิ ฉนอด้่าห
 เพียรคิดประคิดแถดง ด้แจกแจงจัดบ่อนอักษรศรี จัดเป็นหมวดตรวจฉลยทุก
 ชาติ ดัจยจตรมเมตตวาเป็นสาธารณ เห็นเด็ก ๆ นกเรียนเพียรศึกษา เหมือน
 บุ๊กฆ่าบุ๊กพงนำส่งสาร ไม่พบผลดูทางคั่นกันดาร ต้องหนักใจใครจะพานด้วย
 มิตมน จึงคิดคดจกแบบแยบขยาย บรรยายคดเนื่องเรื่องนุฉนธิ พอได้เป็น
 ราวทางอย่างยุบด นกเรียนทุกทุกคนหมั้นดูเจ้า เตี้ยแรงว่าสาธาหวังไว้ตั้ง
 ต่อม ดำเนียงกต่างดำนากดอนไซ้อ้อจำ บทไม่กตาศบาทไม่เค็ดอนไม่
 เออนอ้า นิเทศทำน้ำทางสว่างเฮย

๑ รบชบวนเขบชของ

แบบบรรณ

กตอนพิศาลการันต์
 จัดแจงแบ่งบุ้นบัน
 เมยแผพจนพากยด

เรื่องน
 เป็นหมวด ใจนา
 ดับอย่างออกแถดง ๑

๒ เริ่มพมพเรื่องนกรบ

ตำมครา

ไปเสด็จสมดังปรา
 ชักร้างเว็ดโรยรา
 หกชวบแถ้ว บ ด้

รภาไว้
 แรมนั้บ ฉนำเนอ
 ดุจคังใจกอย ๑

๑ ข้านโหวาทท้าย	จรัลคัย
นับเนื่องถึงตายศิษย์	ทามนน
ร้อนใจจึงสู้คิด	หาทรัพย์ จ้างแฮ
ก้ากบกวตตรวจชน	เสร็จได้โดยถวิล ๗
๑ ท่านเพียรคิดแคะไค้	คำหลาย เดศเฮย
แรงจิตชดบรรยาย	เยี่ยงไซ้
จกสูญนำเตี้ยตาย	รศพจน์ ท่านแฮ
อุดำให้เตี้ยทรัพย์ให้	คาญทาพมพ์ ๗
๑ ไครไครไครรอบรู้	ระเบียบบท
ไบบ่อนกตอนใจพจน์	พากย์พ้อง
เชิญเฉยด้วยนรชฎ	มาช่วย ทูหนา
น้อยมากตามแต่ค้อง	กิจได้โดยประสงค์ ๗

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ธรรมบรรณาการ เลขที่ ๒๕๕ สี่แยกประตูผี พระนคร
นายเซ่ง แซ่เตี่ยว ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ๒๕๐๓